

datum / Veljača 2017.

nositelj zahvata / Upravni odjel za razvoj i europske procese Zadarske županije

naziv dokumenta / **STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ ŽUPANIJSKE
RAZVOJNE STRATEGIJE ZADARSKE ŽUPANIJE 2016. – 2020.
GODINE**

Nositelj zahvata:	ZADARSKA ŽUPANIJA, Upravni odjel za razvoj i europske procese BOŽIDARA PETRANOVIĆA 8, 23 000 ZADAR
Ovlaštenik:	DVOKUT ECRO d.o.o. Trnjanska 37, 10000 Zagreb
Naziv dokumenta:	STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE ZADARSKE ŽUPANIJE 2016. – 2020. GODINE
Ugovor	U081-15
Verzija:	konačna
Datum:	veljača 2017.
Poslano:	UO za razvoj i europske procese Zadarske županije
Voditeljica izrade:	Daniela Klaić Jančijev, mag. biol. (B.7., B.8., B.9., B.18., F.16. s pripadajućim utjecajima i mjerama)
Stručni suradnici:	Ivana Šarić, mag. biol. (B.8., F.16. s pripadajućim utjecajima i mjerama, koordinacija) Mario Pokrivač, mag. ing. traff., struč. spec. ing. sec. (B.14, B.15., B.16., B.19., B.20.) Vjeran Magjarević, mag. phys. geophys. (B.1., B.2. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Tomislav Hriberšek, mag. geol. (B.3., B.6. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Ines Geci, mag. geol. (B.3., B.6. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Barbara Črgar, mag. oecol. (B.7., F.16. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Jelena Fressl, mag. biol. (B.9., F.16. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Katarina Bulešić, mag. geog. (B.12., B.13., B.17. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Imelda Pavelić, mag. ing. agr. (B.4. s pripadajućim utjecajima i mjerama) mr.sc. Konrad Kiš, mag. ing. silv. (B.5. s pripadajućim utjecajima i mjerama) Ivan Juratek, mag. ing. prosp. arch. (B.10., B.11. s pripadajućim utjecajima i mjerama)
Konzultacije i podaci:	Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA Grgura Budislavića 99, 23 000 Zadar
Direktorica:	Marta Brkić, mag. ing. prosp. arch. - uređenje krajobraza

DVOKUT ECRO d.o.o.
proizvodnja i istraživanje
ZAGREB, Trnjanska 37

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA

I PRIRODE

10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 14

Tel: 01/ 3717 111

fax: 01/ 3717 149

KLASA: UP/I 351-02/13-08/136

URBROJ: 517-06-2-2-2-13-3

Zagreb, 16. studenoga 2013.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode na temelju odredbe članka 40. stavka 2. i u svezi s odredbom članka 269. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13) te članka 22. stavka 1. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 57/10), povodom zahtjeva tvrtke DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, zastupanog po osobi ovlaštenoj za zastupanje sukladno zakonu, radi izdavanja suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša, donosi

RJEŠENJE

- I. Tvrtki DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, daje se suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša:
 1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije;
 2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš;
 3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća;
 4. Izrada programa zaštite okoliša;
 5. Izrada izvješća o stanju okoliša;
 6. Izrada izvješća o sigurnosti;
 7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš;
 8. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća;
 9. Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteće opasnosti;
 10. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša;
 11. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša »Priatelj okoliša«
- II. Suglasnost iz točke I. ove izreke prestaje važiti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu propisa iz članka 40. stavka 12. Zakona o zaštiti okoliša.

- III. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.
- IV. Uz ovo rješenje prileži popis zaposlenika ovlaštenika: voditelja stručnih poslova u zaštiti okoliša i stručnjaka slijedom kojih su ispunjeni propisani uvjeti glede zaposlenih stručnjaka za izdavanje suglasnosti iz točke I. ove izreke.

O b r a z l o ž e n j e

DVOKUT - ECRO d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik) podnio je 14. studenoga 2013. godine ovom Ministarstvu zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša: Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije; Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš; Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća; Izrada programa zaštite okoliša; Izrada izvješća o stanju okoliša; Izrada izvješća o sigurnosti; Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš; Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća; Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteeće opasnosti; Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša; Izrada podloga za ishodenje znaka zaštite okoliša »Priatelj okoliša«.

Ovlaštenik je uz zahtjev za izdavanje suglasnosti priložio odgovarajuće dokaze prema zahtjevima propisanim odredbama članka 5. i 20. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (u daljnjem tekstu: Pravilnik), koji je donesen temeljem Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 110/07), a odgovarajuće se primjenjuje u predmetnom postupku slijedom odredbe članka 271. stavka 2. točke 21. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13) kojom je ostavljen na snazi u dijelu u kojem nije suprotan tom Zakonu.

Ovlaštenik je naveo činjenice i podnio dokaze na podlozi kojih se moglo utvrditi pravo stanje stvari a također i iz razloga jer su sve činjenice bitne za donošenje odluke o zahtjevu ovlaštenika poznate ovom tijelu (ovlaštenik je za iste poslove ovlašten prema ranije važećem Zakonu o zaštiti okoliša rješenjima ovoga Ministarstva: KLASA: UP/I 351-02/10-08/135, URBROJ: 531-14-1-1-06-10-2 od 15. studenoga 2010.; KLASA: UP/I 351-02/10-08/239, URBROJ: 531-14-1-1-06-10-2 od 2. prosinca 2010.; KLASA: UP/I 351-02/10-08/155, URBROJ: 531-14-1-1-06-10-2 od 22. studenoga 2010. i KLASA: UP/I 351-02/10-08/227, URBROJ: 531-14-1-1-06-11-2 od 8. prosinca 2010.).

U postupku je obavljen uvid u zahtjev i priloženu dokumentaciju te je utvrđeno da su ispunjeni svi propisani uvjeti i da je zahtjev osnovan.

Slijedom naprijed navedenog, zbog odgovarajuće primjene Pravilnika, ovu suglasnost potrebno je uskladiti s odredbama propisa iz članka 40. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša, nakon njegova donošenja. Stoga se suglasnost izdaje s rokom važnosti kako stoji u točki II. izreke ovoga rješenja. Točka III. izreke ovoga rješenja utemeljena je na odredbi članka 40. stavka 9. Zakona o zaštiti okoliša. Točka IV. izreke ovoga rješenja temelji se na naprijed izloženim utvrđenom činjeničnom stanju.

Temeljem svega naprijed navedenoga valjalo je riješiti kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu,

Avenija Dubrovnik 6 i 8, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Upravna pristojba za zahtjev i ovo Rješenje propisno je naplaćena državnim biljezima u ukupnom iznosu od 70,00 kuna prema Tar. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi, Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, brojevi 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08, 60/08, 20/10, 69/10, 49/11, 126/11, 112/12 i 19/13).

Privitak: Popis zaposlenika kao u točki IV. izreke rješenja.

Dostaviti:

1. DVOKUT - ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, **R s povratnicom!**
2. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
3. Očevidnik, ovdje
4. Spis predmeta, ovdje

POPIS

**zaposlenika ovlaštenika: DVOKUT - ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenju Ministarstva
KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-1-2-14-5 od 15. listopada 2014.**

STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA		VODITELJI STRUČNIH POSLOVA	ZAPOSLENI STRUČNJACI
1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije	X	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.sum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.;	Jelena Fessler, dipl.ing.biol.
2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš	X	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.sum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoinf.	Jelena Fessler, dipl.ing.biol.

3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća	X	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Jelena Fessl, dipl.ing.biol.
4. Izrada programa zaštite okoliša	X	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.	Jelena Fessl, dipl.ing.biol.
5. Izrada izvješća o stanju okoliša	X	voditelji navedeni pod točkom 4.	Jelena Fessl, dipl.ing.biol.
6. Izrada izvješća o sigurnosti	X	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.
7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš	X	voditelji navedeni pod točkom 1.	Jelena Fessl, dipl.ing.biol.
8. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća	X	Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Jelena Fessl, dipl.ing.biol.

9. Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijetee opasnosti	X	voditelji navedeni pod točkom 8.	stručnjaci navedeni pod točkom 8.
10. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša	X	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.- zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.- uređenje krajobraza; Ines Rožanić, MBA; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Zoran Poljanec, prof.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoling.	Jelena Fessler, dipl.ing.biol.
11. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša »Priatelj okoliša«.	X	voditelji navedeni pod točkom 1.	Jelena Fessler, dipl.ing.biol.

PRIMLJENO 04-05-2016

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I PRIRODE

10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01 / 3717 111 fax: 01 / 3717 149

KLASA: UP/I 351-02/13-08/136
URBROJ: 517-06-2-1-1-16-8
Zagreb, 26. travnja 2016.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, rješavajući povodom zahtjeva tvrtke DVOKUT ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, zastupane po osobi ovlaštenoj u skladu sa zakonom, radi utvrđivanja izmjene popisa zaposlenika ovlaštenika, u odnosu na podatke utvrđene u rješenju Ministarstva zaštite okoliša i prirode (KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-2-2-13-3 od 16. studenoga 2013.) temeljem odredbe članka 96. stavka 1. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09), donosi:

RJEŠENJE

- I. Utvrđuje se da je u tvrtki DVOKUT ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, nastupila promjena zaposlenih stručnjaka za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša u odnosu na zaposlenike temeljem kojih je ovlaštenik ishodio suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-2-2-14-3 od 16. studenoga 2013.).
- II. Utvrđuje se da su u tvrtki DVOKUT ECRO d.o.o. iz točke I. ove izreke, uz postojeće stručnjake, zaposleni Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol. i Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
- III. Popis zaposlenika ovlaštenika priložen rješenjima iz točke I. izreke zamjenjuje se novim popisom koji je sastavni dio ovog rješenja.
- IV. Ovo rješenje sastavni je dio rješenja iz točke I. izreke ovoga rješenja.

O b r a z l o ž e n j e

Tvrtka DVOKUT ECRO d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik), podnijela je zahtjev za izmjenom podataka u Rješenju (KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-2-2-14-3 od 16. studenoga 2013.) izdanom po Ministarstvu zaštite okoliša i prirode, a vezano za popis zaposlenika ovlaštenika koji prileži uz navedeno rješenje. Promjene se odnose na stručnjaka kako je navedeno u točki II.

U provedenom postupku Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izvršilo je uvid u zahtjev za promjenom podataka, podatke i dokumente dostavljene uz zahtjev, a osobito u popis stručnih podloga, diplome i potvrde Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje navedenih stručnjaka, te službenu evidenciju ovog Ministarstva i utvrdilo da su navodi iz zahtjeva utemeljeni.

Slijedom navedenoga, utvrđeno je kao u točkama od I. do IV. izreke ovoga rješenja.

S obzirom da se pravomoćno i izvršno rješenje za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-2-2-13-3 od 16. studenoga 2013.) u

svom sadržaju ne može mijenjati, ovo rješenje kojim su utvrđene gore navedene promjene priložit će se spisu predmeta navedene suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša.

Upravna pristojba na zahtjev i ovo rješenje propisno je naplaćena državnim biljezima u ukupnom iznosu od 70,00 kuna prema Tar. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi, Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, brojevi 8/96, 77/96, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 60/08, 20/10, 69/10, 126/11, 112/12, 19/13, 80/13, 40/14, 69/14, 87/14 i 94/14).

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

DOSTAVITI:

1. DVOKUT ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, (R!, s povratnicom!)
2. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
3. Evidencija, ovdje
4. Pismohrana u predmetu, ovdje

P O P I S

zaposlenika ovlaštenika: DVOKUT - ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenju Ministarstva KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-2-13-3 od 16. studenoga 2013. i izmjeni rješenja URBROJ: 517-06-2-1-1-16-8 od 26. travnja 2016.

<i>STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA</i>	<i>VODITELJI STRUČNIH POSLOVA</i>	<i>ZAPOSLENI STRUČNJACI</i>
1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temeljnog izvješća	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ. spec. oecoing.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Jelena Fressl, dipl. ing. biol.; Tomislav Hriberšek, dipl. ing. geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.

4. Izrada programa zaštite okoliša	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.- uređenje krajobraza; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.- zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoiing.	Jelena Fessl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
5. Izrada izvješća o stanju okoliša	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.- uređenje krajobraza; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč. spec. ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing. prom.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ. spec. oecoiing.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza.; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
6. Izrada izvješća o sigurnosti	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoiing.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; MirjanaMarčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.

7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
8. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća	Mario Pokrivač, struč. spec. ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
9. Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteeće opasnosti	Mario Pokrivač, struč. spec. ing.sec.-zašt.okoliša, dipl. ing. prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol. Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
10. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Ines Rožanić, MBA; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ. spec. oecoining.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.

11. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša »Prijatelj okoliša«.	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl. ing. geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
---	--	---

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE

10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 14

Tel: 01/ 3717 111

fax: 01/ 3717 149

KLASA: UP/I 351-02/13-08/142

URBROJ: 517-06-2-1-1-13-3

Zagreb, 11. prosinca 2013.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode na temelju odredbe članka 40. stavka 5. i u svezi s odredbom članka 269. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13) te članka 22. stavaka 1. i 5. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 57/10), povodom zahtjeva tvrtke DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, zastupane po osobi ovlaštenoj za zastupanje sukladno zakonu, radi izdavanja suglasnosti za obavljanje stručnih poslova iz područja zaštite prirode: Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu; Priprema i izrada dokumentacije za postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta, donosi

RJEŠENJE

- I. Tvrtki DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, izdaje se suglasnost za obavljanje poslova iz područja zaštite prirode koji se odnose na stručne poslove:
 1. Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu;
 2. Priprema i izrada dokumentacije za postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta;
 3. Izrada studija procjene rizika uvođenja i ponovnog uvođenja i uzgoja divljih vrsta.
- II. Suglasnost iz točke I. ove izreke prestaje važiti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu propisa iz članka 40. stavka 12. Zakona o zaštiti okoliša.
- III. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.
- IV. Uz ovo rješenje prileži popis zaposlenika ovlaštenika: voditelja stručnih poslova u zaštiti okoliša i stručnjaka slijedom kojih su ispunjeni propisani uvjeti glede zaposlenih stručnjaka za izdavanje suglasnosti iz točke I. ove izreke.

O b r a z l o ž e n j e

Tvrtka DVOKUT – ECRO d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik) podnijela je 21. studenoga 2013. ovom Ministarstvu zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova iz područja zaštite prirode: Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu; Priprema i izrada dokumentacije za postupak

utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta; Izrada studija procjene rizika uvođenja i ponovnog uvođenja i uzgoja divljih vrsta.

S obzirom na to da se zahtjev odnosi na izdavanje suglasnosti za stručne poslove iz područja zaštite prirode, Uprava za procjenu okoliša i održivi razvoj zatražila je mišljenje Uprave za zaštitu prirode o predmetnom zahtjevu 21. studenoga 2013. godine. U zaprimljenom mišljenju Uprave za zaštitu prirode (veza KLASA: 612-07/13-69/24 od 3. prosinca 2013.) navodi se sljedeće: *Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da predloženi zaposlenici tvrtke DVOKUT - ECRO d.o.o. iz Zagreba ispunjavaju uvjete propisane člankom 7. i 11. Pravilnika za obavljanje stručnih poslova grupe A – vrste A2, grupe B – vrste B5 i B6 te grupe F – vrste F5 u skladu s člankom 4. navedenog Pravilnika, kako slijedi: Marta Brkić, dipl. ing. agronomije – uređenje krajobraza – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Mirjana Meštrić, dipl. ing. agronomije – uređenje krajobraza – voditelj stručnih poslova i stručnjak, mr. sc. Konrad Kiš, dipl. ing. šumarstva – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Ivana Šarić, dipl. ing. biologije – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Zoran Poljanec, prof. biologije – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Tajana Uzelac Obradović, dipl. ing. biologije – voditelj stručnih poslova i stručnjak. Sukladno članku 7. stavak 1 točka 2. i članku 11. Pravilnika pravna osoba koja može obavljati stručne poslove iz područja zaštite prirode za koje je zatražena suglasnost mora imati voditelja stručnih poslova odgovarajuće prirodne ili biotehničke znanosti odnosno struke s pet godina radnog iskustva na stručnim poslovima zaštite prirode, jednog stručnjaka iz područja prirodne ili biotehničke znanosti odnosno struke s najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima zaštite prirode te jednog stručnjaka iz područja prirodne, tehničke ili biotehničke znanosti odnosno struke s najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima u struci.*

Slijedom naprijed navedenog, zbog odgovarajuće primjene Pravilnika, ovu suglasnost potrebno je uskladiti s odredbama propisa iz članka 40. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša, nakon njegova donošenja. Stoga se suglasnost izdaje s rokom važnosti kako stoji u točki II. izreke ovoga rješenja. Točka III. izreke ovoga rješenja utemeljena je na odredbi članka 40. stavka 9. Zakona o zaštiti okoliša. Točke I. i IV. izreke ovoga rješenja temelje se na naprijed izloženom utvrđenom činjeničnom stanju.

Temeljem svega naprijed navedenoga valjalo je riješiti kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6 i 8, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Upravna pristojba za zahtjev i ovo Rješenje propisno je naplaćena državnim biljezima u ukupnom iznosu od 70,00 kuna prema Tar. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi, Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, brojevi 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08, 60/08, 20/10, 69/10, 49/11, 126/11, 112/12 i 19/13).

Privitak: Popis zaposlenika kao u točki IV. izreke rješenja.

Dostaviti:

1. DVOKUT – ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, **R s povratnicom!**
2. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Savska cesta 41, Zagreb
3. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
4. Očevidnik, ovdje
5. Spis predmeta, ovdje

POPIS

zaposlenika ovlaštenika: DVOKUT ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenju Ministarstva
KLASA: UP/I 351-02/13-08/142; URBROJ: 517-06-2-1-2-14-6 od 15. listopada 2014.

STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA		VODITELJI STRUČNIH POSLOVA	ZAPOSLENI STRUČNJAK
1. Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu	X	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum. Ivana Šarić, dipl.ing.biol. Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol. Zoran Poljanec, prof.biol. Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.
2. Priprema i izrada dokumentacije za postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta	X	Voditelji navedeni pod točkom 1.	Stručnjak naveden pod točkom 1.
3. Izrada studija procjene rizika uvođenja i ponovnog uvođenja i uzgoja divljih vrsta	X	Voditelji navedeni pod točkom 1.	Stručnjak naveden pod točkom 1.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I PRIRODE

10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01 / 3717 111 fax: 01 / 4866 100

Uprava za zaštitu prirode

KLASA: UP/I 612-07/16-71/09

URBROJ: 517-07-2-1-16-4

Zagreb, 8. veljače 2016.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode temeljem članka 48. stavka 6. vezano uz članak 26. stavak 2. i članak 46. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 80/2013), povodom zahtjeva nositelja izrade strategije Zadarske županije, Božidara Petranovića 8, Zadar, za prethodnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2015. - 2020. godine, nakon provedenog postupka, donosi

R J E Š E N J E

Za Županijsku razvojnu strategiju Zadarske županije 2015. - 2020. godine, nositelja izrade strategije Zadarske županije, Božidara Petranovića 8, Zadar, ne može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je obvezna provedba glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

O b r a z l o ž e n j e

Zadarska županija, Božidara Petranovića 8, Zadar, nositelj izrade strategije, podnijela je 19. siječnja 2016. g., Ministarstvu zaštite okoliša i prirode, Upravi za zaštitu prirode zahtjev za provedbu postupka prethodne ocjene prihvatljivosti Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2015. - 2020. godine (u daljnjem tekstu: Strategija). U zahtjevu su u bitnom navedeni podaci sukladno odredbama članka 48. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode (dalje u tekstu: Zakon) i članka 9. Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (Narodne novine, broj 146/2014).

Po zaprimljenom zahtjevu sukladno odredbama članka 48. stavka 3. Zakona, Ministarstvo je od Hrvatske agencije za okoliš i prirodu zatražilo mišljenje (KLASA: UP/I 612-07/16-71/09, URBROJ: 517-07-2-1-16-2 od 22. siječnja 2016. g.) o mogućnosti značajnih negativnih utjecaja Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, 3. veljače 2016. g., dostavila je mišljenje (KLASA: 612-07/16-42/08, URBROJ: 427-07-3-16-2) u kojem navodi da se prethodnom ocjenom ne može isključiti značajan negativan utjecaj Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.

U provedbi postupka ovo Ministarstvo je razmotrilo predmetni zahtjev, polazišta, ciljeve i obuhvat Strategije, podatke o ekološkoj mreži (područja ekološke mreže, ciljne vrste i stanišne tipove) te je utvrdilo sljedeće.

Strategija je temeljni strateški dokument Zadarske županije u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u svrhu jačanja razvojnih potencijala. Cilj Strategije je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Zadarske županije u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju razvojnih potencijala. Strategijom su definirana četiri strateška cilja kako slijedi:

- pametan rast – gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija,
- održivi rast – resursno učinkovita Zadarska županija,
- ukljuživ rast - povećana kvaliteta života stanovništva Zadarske županije,

- o poljoprivreda i ruralni razvoj - konkurentan i održiv razvoj ruralnog područja Zadarske županije.

Prema Uredbi o ekološkoj mreži (Narodne novine, broj 124/2013, 105/2015) na području Zadarske županije, odnosno području obuhvata Strategije, nalazi se veliki broj područja ekološke mreže – 90 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) te 7 Područja očuvanja značajna za ptice (POP).

Kako je Strategija tek u početnoj fazi izrade, a da se Strategijom utvrđuju razvojni ciljevi usmjereni prema društveno-gospodarskom razvoju Zadarske županije, uzimajući u obzir činjenicu da definirani strateški ciljevi i prioriteti mogu imati potencijalni utjecaj na ciljne vrste i stanišne tipove ekološke mreže, a da se Strategija odnosi na cjelokupno područje Zadarske županije te izuzetno veliki broj područja ekološke mreže, ovo Ministarstvo nalazi da nije moguće isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je stoga riješeno kao u izreci.

Sukladno odredbama članka 26. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode za strategije, planove i programe, za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene, Prethodna ocjena obavlja se prije pokretanja postupka strateške procjene utjecaja strategije, plana i programa na okoliš.

Člankom 46. Zakona o zaštiti prirode propisano je da za strategije, planove i programe za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene, Ocjenu prihvatljivosti provodi Ministarstvo u skladu s člankom 26. Zakona.

Ako Ministarstvo ne isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana i programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, sukladno odredbama članka 48. stavka 6. Zakona o zaštiti prirode donosi rješenje da je za strategiju, plan ili program obvezna glavna ocjena.

U skladu s odredbama članka 51. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode ovo Rješenje objavljuje se na internetskoj stranici Ministarstva.

Podnositelj zahtjeva oslobođen je plaćanja upravne pristojbe temeljem članka 6. stavka 1. Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine, br. 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/2000, 116/2000, 163/2003, 17/2004, 110/2004, 141/2004, 150/2005, 153/2005, 129/2006, 117/2007, 25/2008, 60/2008, 20/2010, 69/2010, 126/2011, 112/2012, 19/2013, 80/2013, 40/2014, 69/2014, 87/2014 i 94/2014).

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo je Rješenje izvršno u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog Rješenja. Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Dostaviti:

1. **Zadarska županija, Božidara Petranovića 8, 23000 Zadar** (R s povratnicom),
2. **U spis predmeta, ovdje**

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 302-02/15-02/3

URBROJ: 2198/1-01-16-61

Zadar, 13. srpnja 2016. godine

Temeljem članka 63 Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“ broj 80/13, 153/13 i 78/15), članka 4. stavka 3. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš („Narodne novine“ 64/08) i članka 27. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13) župan Zadarske županije dana 13. srpnja 2016. godine, d o n o s i

ODLUKU

**o sadržaju strateške studije utjecaja na okoliš za
Županijsku razvojnu strategiju Zadarske županije 2015. – 2020.**

I.

Ovom Odlukom određuje se sadržaj strateške studije utjecaja na okoliš za Županijsku razvojnu strategiju Zadarske županije 2015. – 2020 (u nastavku: Županijsku razvojnu strategiju).

Odluka se donosi u okviru postupka strateške procjene utjecaja na okoliš koji je započeo Odlukom o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš (KLASA: 302-02/15-02/3, URBROJ: 2198/1-01-16-20, od 10. svibnja 2016. godine), a nakon provedenog postupka određivanja sadržaja strateške studije utvrđene člankom 7. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš.

II.

Razlozi, ciljevi i programska polazišta za izradu Županijske razvojne strategije utvrđeni su člankom 13. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 147/14), prema kojem je Županijska razvojna strategija temeljni strateški planski dokument jedinice područne (regionalne) samouprave, kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u svrhu jačanja razvojnih potencijala, s posebnim naglaskom na ulogu velikih gradova i gradova sjedišta županija u poticanju razvoja, te na razvoj slabije razvijenih područja.

Cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Obuhvat Županijske razvojne strategije je područje Zadarske županije u njezinim administrativnim granicama.

III.

Strateška studija sadrži osobito:

- kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva Županijske razvojne strategije i odnosa s drugim odgovarajućim planovima i programima;
- podatke o postojećem stanju okoliša i mogući razvoj okoliša bez provedbe Županijske razvojne strategije;
- okolišne značajke područja na koja provedba Županijske razvojne strategije može značajno utjecati;
- postojeće okolišne probleme koji su važni za Županijsku razvojnu strategiju, posebno uključujući one koji se odnose na područja posebnog ekološkog značaja, primjerice područja određena u skladu s posebnim propisima o zaštiti prirode;
- ciljeve zaštite okoliša uspostavljene po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Županijsku razvojnu strategiju, te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade Izmjena i dopuna Plana;
- vjerojatno značajne utjecaje (sekundarne, kumulativne, sinergijske, kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, stalne i privremene, pozitivne i negativne) na okoliš, uključujući biološku raznolikost, stanovništvo i zdravlje ljudi, zaštićena područja prema posebnom propisu, biljni i životinjski svijet, tlo, vodu, more, zrak, klimu, materijalnu imovinu, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz, uzimajući u obzir njihove međuodnose;
- mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja, ublažavanja i kompenzacije nepovoljnih utjecaja provedbe Županijske razvojne strategije;
- kratki prikaz razloga za odabir razmotrenih varijantnih rješenja, obrazloženje najprihvatljivijeg varijantnog rješenja Županijske razvojne strategije na okoliš uključujući i naznaku razmatranih varijanti i opis provedene procjene, uključujući i poteškoće (primjerice tehničke nedostatke ili nedostatke znanja i iskustva) pri prikupljanju potrebnih podataka;
- opis predviđenih mjera praćenja;
- ostale podatke i zahtjeve kako se utvrdi prilikom određivanja sadržaja strateške studije u posebnom postupku sukladno dostavljenim mišljenjima;
- ne-tehnički sažetak podataka uključujući i naznaku razmatranih varijanti;

U okviru strateške procjene Županijske razvojne strategije provest će se i postupak glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, u skladu s Rješenjem Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode (KLASA: UP/I 612-07/16-71/09, URBROJ: 517-07-2-1-16-4 od 8. veljače 2016. godine). S obzirom na to, strateška studija sadržavat će i poglavlje Glavne ocjene:

- podatke o ekološkoj mreži;
- kartografski prikaz područja ekološke mreže u odgovarajućem mjerilu;
- opis mogućih značajnih utjecaja provedbe Županijske razvojne strategije na ekološku mrežu odnosno ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže (vjerojatnost,

trajanje, učestalost, jačinu i kumulativnu prirodu s obzirom na druge planirane zahvate), uključujući i kumulativne utjecaje.

- prikaz drugih pogodnih mogućnosti (varijantna rješenja) i utjecaj varijantnih rješenja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže;
- prijedlog mjera ublažavanja negativnih utjecaja provedbe Županijske razvojne strategije na ekološku mrežu i program praćenja ekološke mreže;
- zaključak (konačna ocjena prihvatljivosti Županijske razvojne strategije za ekološku mrežu uz primjenu predloženih mjera ublažavanja).

Na temelju prijedloga pristiglih tijekom postupka utvrđivanja sadržaja, Strateška studija treba, u bitnom:

- analizirati postojeće stanje svih kategorija voda na tom dijelu vodnog područja, kao i zaštićena područja- područja od posebne zaštite voda, odrediti ciljeve u zaštiti voda te ocijeniti utjecaj na stanje podzemnog vodnog tijela i površinskih vodnih tijela, na zaštićena područja, na područja pod opasnošću od poplava, na sadašnje opterećenje iz točkastih i raspršenih izvora onečišćenja, kao i odrediti smjernice za mjere zaštite voda- mjere ublažavanja nepovoljnih utjecaja, s posebnim osvrtom na korištenje i zaštitu voda i zaštitu od štetnog djelovanja voda,
- analizirati pitanja određenja poduzetničke infrastrukture,
- analizirati utjecaje ugostiteljsko- turističkih zona, luka nautičkog turizma na bioraznolikost, kulturno- povijesnu baštinu, krajobraz, te na socio- ekonomsku komponentu regionalnog razvoja

IV.

U postupku određivanja sadržaja strateške studije sudjelovala su tijela i osobe navedene u Prilogu I. ove Odluke.

U svrhu informiranja javnosti, Informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja strateške studije bila je objavljena na internetskim stranicama Zadarske županije od 02. lipnja 2016. godine do 02. srpnja 2016. godine.

Rasprava o sadržaju strateške studije održana je dana 15. lipnja 2016. godine u Velikoj vijećnici Doma Zadarske županije, Božidara Petranovića 8, Zadar, o čemu je sačinjen zapisnik (KLASA: NP 302-02/15-2/3, URBROJ: 2198/1-09-16-56)

U vremenu trajanja roka za dostavu mišljenja i prijedloga za sadržaj strateške studije, mišljenja i prijedloge dostavili su:

- Čistoća Pag d.o.o. za komunalne poslove (KLASA: 363-01/16-0215/733, URBROJ: 2198-01/16-2, 1.7.2016)
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Zadar
- Grad Zadar, Upravni odjel za razvitak otoka i zaštitu okoliša
- HAKOM,
- Hrvatska pošta, Ured za korporativnu sigurnost
- Hrvatske autoceste d.o.o. (Broj: 4211-100-789/16)

- Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za slivove južnog Jadrana (KLASA: 351-03/16-01/0208, URBROJ: 374-24-3-16-2, 15.6.2016)
- Komunalno društvo Pag d.o.o. za komunalne djelatnosti (Broj: 1360/2016, 1.7.2016)
- Ministarstvo gospodarstva (KLASA: 302-01/16-01/03, URBROJ: 526-02-02-01/1-16-03, 27.6.2016)
- Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja (KLASA: 350-01/16-02/249, URBROJ: 531-05-16-3, 23.6.2016)
- Ministarstvo poduzetništva i obrta, Uprava za međunarodnu suradnju, investicije i inovacije (KLASA: 351-01/16-01/08, URBROJ: 516-03-01-02/2-16-2, 8.6.2016)
- Ministarstvo turizma (KLASA: 334-07/16-02/14, URBROJ: 529-04-16-3, 9.6.2016)
- Plinacro (KLASA: PL-16/201+74, URBROJ: K/MB/16-1, 17.6.2016)
- PU zadarske, Služba upravnih i inspekcijskih poslova
- Zadarska županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove (KLASA: 302-02/15-02/3, URBROJ: 2198/1-07-16-33, 9.6.2016)
- Grad Pag (KLASA: 302-02/16-20/1, URBROJ: 2198/24-04/01-16-1, 8.7.2016).

V.

Stratešku studiju izraditi će Ovlaštenik – tvrtka Dvokut ECRO d.o.o. Ovlaštenik ima suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša – izrada strateških studija sukladno Pravilniku o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“ broj 57/10).

VI.

Temeljem članka 160. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“ broj 80/13 i 78/15), članka 7. stavka 5. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš („Narodne novine“ 64/08), te odredbama Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“ broj 64/08) na propisan način objavit će se Odluka o sadržaju strateške studije za Županijsku razvojnu strategiju Zadarske županije 2015. – 2020. na internetskim stranicama Zadarske županije.

VII.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

Stipe Zrilić, mag.iur.

DOSTAVITI:

- Upravni odjel za pravne i zajedničke poslove, ovdje
- Pismohrana, ovdje

Prilog I.

Popis tijela koja su sudjelovala u postupku određivanja sadržaja Strateške studije utjecaja na okoliš za Županijsku razvojnu strategiju Zadarske županije 2015. – 2020.:

1. Ministarstvo gospodarstva, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb;
2. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Radnička cesta 80. 10000 Zagreb;
3. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu tla i mora, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb;
4. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Uprava za zaštitu prirode. Radnička cesta 80, 10000 Zagreb;
5. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Trg Kralja P. Krešimira IV 1, i 0000 Zagreb;
6. Ministarstvo poduzetništva i obrta. Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb;
7. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture. Pri savije 14, 10000 Zagreb;
8. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije, Služba za poljoprivredno zemljište, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb;
9. Ministarstvo poljoprivrede. Uprava vodnoga gospodarstva, Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb;
10. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, Planinska 2a, 10000 Zagreb;
11. 1 i. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva, Planinska 2a, 10000 Zagreb;
12. Ministarstvo turizma, Prisavlje 14, 10000 Zagreb;
13. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Ulica Republike Austrije 20, 10000 Zagreb;
14. Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša. Sarajevska cesta 7 (objekt br. 7), 10000 Zagreb;
15. Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Zadarska, Služba upravnih i inspekcijskih poslova, Ulica bana Josipa Jelačića 30, 23000 Zadar;
16. Ministarstvo unutarnjih poslova - Uprava za materijalno-fnancijske poslove, Služba za investicije i nekretnine, Ilica 335, 10000 Zagreb;
17. Ministarstvo financija, Sektor za izgradnju i održavanje graničnih prijelaza, KatanČićeva 5, 10000 Zagreb;
18. Ministarstvo zdravija, Ksaver 200a, 10000 Zagreb;
19. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb;
20. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zadru, I. Smiljanića 3, 23000 Zadar;
21. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Radnička cesta 80/V11, 10000 Zagreb;
22. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured Zadar, Andrije Hebranga 11 c, 23000 Zadar;
23. Državni ured za upravljanje državnom imovinom, Dežmanova 10, i 0 000 Zagreb;

24. Ured državne uprave u Zadarskoj županiji, Josipa Jutja Strossmayera 20, 23 000 Zadar;
25. HEP operator distribucijskog sustava d.o.o., DP Elektra Zadar, Ul. Kralja Dmitra Zvonimira 8, 23 000 Zadar;
26. HEP - operator prijenosnog sustava, Prijenosno područje Split, Sektor za izgradnju i investicije, Odjel za izgradnju Split, Kneza Ljudevita Posavskog 5, 21 000 Split;
27. HEP Proizvodnja d.o.o., Sektor za pripremu proizvodnje, Ulica grada Vukovara 37, 10 000 Zagreb;
28. Hrvatska agencija za postu i elektroničke komunikacije, Jurišićeva 12, 10 002 Zagreb;
29. Hrvatski Telekom d.d. Zagreb, Regija jug, Sinjska 4, 21 000 Split;
30. Udruga pokretnih komunikacija Hrvatske • UPK1 L Šrapčeva 5, 10 000 Zagreb;
31. Odašiljači i veze d.o.o., Ulica grada Vukovara 269d, 10 000 Zagreb;
32. HP-HRV ATSKA POŠTA d.d. SP Zadar. Zrinsko Frankopanska 8. 23 000 Zadar;
33. Hrvatske šume, Uprava šuma Split, Kralja Zvonimira 35, 21000 Split;
34. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za slivove južnog Jadrana, Vukovarska 35, 21000 Split;
35. Hrvatske vode, VGI "Zrmanja-Zadarsko primorje" Rikarda Katalinića Jeretova 5, 23000 Zadar;
36. Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Put Duilova 11, 21000 Split;
37. Šibensko-kninska županija. Trg Pavla Šubića I. br. 2, 22000 Šibenik;
38. Ličko-senjska županija, Dr. Franje Tuđmana 4 53 000 Gospić;
39. Hrvatske ceste, Vončinina 3, 10000 Zagreb;
40. Hrvatske ceste, Ispostava Zadar, Narodnog lista BB, 23000 Zadar;
41. Hrvatske autoceste doo, Širočina 4, 10000 Zagreb;
42. Plinacro d.o.o., Savska cesta 88A, 10 000 Zagreb;
43. Vodovod d.o.o. Zadar. Špire Brusine 17, 23 000 Zadar;
44. Komunalac d.o.o. Biograd n/M, Kralja Petra Svačića bb, 23210 Biograd na Moru
45. Komunalno društvo Pag d.o.o., Pag; Braće Fabijanić 1., 23250 Pag
46. Vodovod i odvodnja d.o.o.. Šetalište kneza Branimira 12, 23420 Benkovac
47. Čistoća d.o.o., Stjepana Radića 33, 23 000 Zadar;
48. Županijska uprava za ceste Zadar, Zrinsko-Frankopanska 10/2, 23000 Zadar;
49. Javna ustanova „Natura Jadra“, Braće Vranjana 1 1, 23000 Zadar;
50. Zavod za javno zdravstvo Zadar, Kolovare 2, 23 000 Zadar;
51. Lučka uprava Zadar, Gaženička cesta 28, 23 000 Zadar;
52. Lučka uprava Zadar, Li humska obala 6/1, 23 000 Zadar;
53. Županijska lučka uprava Zadar, Liburnska obala 6/5, 23 000 Zadar;
54. Lučka kapetanija Zadar, Liburnska obala 8, 23 000 Zadar;
55. Upravni odjel za poljoprivredu, ovdje;
56. Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove, ovdje;
57. Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, ovdje;
58. Upravni odjel za društvene djelatnosti, ovdje;
59. Upravni odjel za more i turizam, ovdje;
60. Upravni odjel za gospodarstvo, ovdje;
61. Grad Zadar, Narodni trg 1. 23000 Zadar;

62. Grad Biograd, Trg kralja Tomislava 5, 23210 Biograd na Moru ;
63. Grad Benkovac, Šetalište kneza Branimira 12, 23420 Benkovac;
64. Grad Obrovac, Trg dr. Franje Tuđmana 1, 23450 Obrovac;
65. Grad Nin, Višeslavov trg 1, 23 232 Nin
66. Grad Pag, Branimirova obala 1., 23250 Pag;
67. Općina Bibinje, Trg Tome Bulića 2. 23 205 Bibinje
68. Općina Galovac, 23222 Galovac
69. Općina Gračac, Park sv. Jurja 1, 23440 Gračac
70. Općina Jasenice, Petra Zoranića 61, 23450, Jasenice
71. Općina Kali, Trg Marnjiva 23, 23272 Kali
72. Općina Kolan, Trg kralja Tomislava 6, 23251 Kolan
73. Općina Kukljica, Kukljica 1, 23271 Kukljica
74. Općina Lišane Ostrovičke, B rast i na 41b, 23420 Lišane Ostrovičke
75. Općina Novigrad, Trg kralja Tomislava 1, 23312 Novigrad
76. Općina Pakoštane, Kraljice Jelene 78, 23211 Pakoštane
77. Općina Pašman, Pašman 34, 23262 Pašman
78. Općina Polača, 231/A, 23423 Polača
79. Općina Poličnik, 23241 Poličnik
80. Općina Posedarje, Trg Martina Posedarskog 1, 23242 Posedarje
81. Općina Povijana, Stjepana Radića 20, 23249 Povijana
82. Općina Preko, Kod Sv. Ane 1, 23273 Preko
83. Općina Privlaka, Ivana Pavla II 46, 23233 Privlaka
84. Općina Ražanac, 23248 Ražanac
85. Općina Sali, 23281 Sali
86. Općina Stankovci, 23422 Stankovci
87. Općina Stari grad, Trg Tome Marasovića 1 23244 Starigrad - Pakleni ica
88. Općina Sukošan, Hrvatskih branitelja 14, 23206 Sukošan
89. Općina Sveti Filip i Jakov, Obala kralja Tomislava 16, 23207 Sv. Filip i Jakov
90. Općina Škabrnja, Trg dr. Franje Tuđmana 6, 23223, Škabrnja
91. Općina Tkon, Mulina 7 23212 Tkon
92. Općina Vir, Trg sv. Jurja I. 23 234 Vir
93. Općina Vrsi, Školska 6, 23235 Vrsi
94. Općina Zemunik Donji, D. Zemunik ulica I 16, 23222 Zemunik Donji

SADRŽAJ

UVOD	2
A. PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA RAZVOJNE STRATEGIJE I ODNOS S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM STRATEGIJEMA, PLANOVIMA I PROGRAMIMA	4
A.1. ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2016. - 2020. GODINE	4
A.2. CILJEVI, PRIORITETI I MJERE	4
A.3. ODNOS ŽRS S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA	9
B. POSTOJEĆE STANJE OKOLIŠA I MOGUĆI RAZVOJ BEZ PROVEDBE ŽRS	26
B.1. KVALITETA ZRAKA	26
B.2. KLIMATSKE PROMJENE	29
B.2.1. KLIMATSKE PROMJENE U HRVATSKOJ	30
B.3. GEOLOŠKE ZNAČAJKE	32
B.3.1. SEIZMOLOŠKE ZNAČAJKE	32
B.3.2. INŽENJERSKO-GEOLOŠKE ZNAČAJKE	34
B.3.3. GEORAZNOLIKOST	36
B.4. TLO	37
B.5. ŠUMARSTVO I LOVSTVO	41
B.5.1. ŠUMARSTVO	41
B.5.2. LOVSTVO	46
B.6. VODE	49
B.6.1. PODZEMNE VODE	49
B.6.2. POVRŠINSKE VODE	53
B.7. MORSKI OKOLIŠ	59
B.8. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST	69
B.9. ZAŠTIĆENA PODRUČJA	72
B.10. EKOLOŠKA MREŽA	76
B.11. KRAJOBRAZ	77
B.12. KULTURNA BAŠTINA	80
B.13. STANOVNIŠTVO	83
B.14. ZDRAVLJE I OKOLIŠ	93
B.15. PROMET	98
B.16. INDUSTRIJA	104
B.17. ENERGETIKA	104
B.18. DJELATNOSTI	105
B.18.1. TURIZAM	105

B.18.2. RIBARSTVO	106
B.19. OTPAD	109
B.20. SVJETLOSNO ONEČIŠĆENJE	111
B.21. AKCIDENTNE SITUACIJE	111
B.22. MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE ŽRS	117
C. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA ŽRS MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI	120
D. POSTOJEĆI OKOLIŠNI PROBLEMI	121
E. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA USPOSTAVLJENI PO ZAKLJUČIVANJU MEĐUNARODNIH UGOVORA I SPORAZUMA KOJI SE ODOSE NA ŽRS	125
F. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI NA OKOLIŠ	134
F.1. KVALITETA ZRAKA	135
F.2. KLIMATSKE PROMJENE	136
F.3. TLO	138
F.4. ŠUMARSTVO I LOVSTVO	140
F.4.1. ŠUMARSTVO	140
F.4.2. LOVSTVO	141
F.5. VODE	142
F.6. MORSKI OKOLIŠ	144
F.7. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST	145
F.8. ZAŠTIĆENA PODRUČJA	148
F.9. KRAJOBRAZ	149
F.10. KULTURNA BAŠTINA	150
F.11. STANOVNIŠTVO	150
F.12. ZDRAVLJE I OKOLIŠ	154
F.13. OTPAD	154
F.14. MOGUĆI PREKOGRANIČNI UTJECAJI	155
F.15. SUMARNI PRIKAZ UTJECAJA CILJEVA I MJERA ŽRS NA OKOLIŠ	156
F.16. GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU	160
F.16.1. OBILJEŽJA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	160
F.16.2. OBILJEŽJA UTJECAJA PROVEDBE ŽRS NA EKOLOŠKU MREŽU	163
F.16.3. VARIJANTNA RJEŠENJA I NJIHOV MOGUĆI UTJECAJ NA EKOLOŠKU MREŽU	178
F.16.4. MJERE UBLAŽAVANJA ŠTETNIH POSLJEDICA PROVEDBE ŽRS I PROGRAM PRAĆENJA	178
F.16.5. ZAKLJUČAK O UTJECAJU ŽRS NA EKOLOŠKU MREŽU	181
G. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA I MJERE PRAĆENJA	183
G.1.1. MJERE UBLAŽAVANJA ŠTETNIH POSLJEDICA PROVEDBE ŽRS ZA EKOLOŠKU MREŽU	186

G.2. PROGRAM PRAĆENJA	188
H. OBRAZLOŽENJE NAJPRIHVATLJIVIJEG VARIJANTNOG RJEŠENJA ŽRS NA OKOLIŠ I OPIS PROVEDENE PROCJENE	189
I. OSTALI PODACI I ZAHTJEVI	190
J. SAŽETAK	193
K. IZVORI PODATAKA	194
L. POPIS PROPISA	197

POPIS SKRAĆENICA	
DS(M)O	Dobro stanje (morskog) okoliša
DSP	Dobro stanje područja
DZS	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu)
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
IOR	Institut za oceanografiju i ribarstvo
NKS	Nacionalna klasifikacija staništa
NP/PP	Nacionalni park/Park prirode
ODMS	Okvirna direktiva o morskim staništima
OIE	Obnovljivi izvori energije
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
POVS	Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove
PP	Prostorni plan(ovi)
PZO	Program zaštite okoliša
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadne vode
ZP	Zaštićena područja
ŽRS	Županijska razvojna strategija
ZŽ	Zadarska županija

UVOD

Županijska razvojna strategija (ŽRS) Zadarske županije 2016. - 2020. godine temeljni je planski dokument županijske razine. Izrađuje se u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine br. 147/14) i Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (Narodne novine br. 53/10) te je usklađena sa Partnerskim sporazumom te svim operativnim programima. Sukladno tome ŽRS je usklađena i s Strategijom regionalnog razvoja RH čija izrada je u tijeku.

Županijska razvojna strategija je dokument koji je zamijenio Regionalni operativni program (ROP). Prethodna Županijska razvojna strategija (ŽRS) obuhvaćala je razdoblje od 2011. do 2013. godine.

U Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u tijeku je izrada Strategije regionalnoga razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, temeljnog planskog dokumenta politike regionalnoga razvoja na središnjoj razini kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.

Pri izradi Strategije razvoja Zadarske županije poštovalo se načela transparentnosti i partnerstva te konzultacijski proces. Županijsku razvojnu strategiju izradila je Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA od srpnja 2015. do srpnja 2016. godine u suradnji s Partnerskim vijećem i 4 radne skupine (radna skupina pametan, održiv, uključiv rast i skupina za poljoprivredu, ribarstvo i ruralni razvoj) koje su činili predstavnici gospodarskog, javnog i civilnog sektora.

Postupak SPUO provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine 80/13, 78/15). U svibnju 2016.g. donesena je *Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2015. - 2020. godine* (Klasa: 302-02/15-02/3; Ur. broj: 2198/1-01-16-20; od 10. svibnja 2016.g.). Temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode (Klasa: UP/I-612-07/16-71/09; Ur. broj: 517-07-2-1-16-4 od dana 08. veljače 2016.g.), za predmetnu ŽRS potrebno je provesti i Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Prva radnja u ovom postupku bila je određivanje sadržaja strateške studije. Strateška studija o utjecaju na okoliš izrađuje se kao stručna podloga za provedbu postupka SPUO. Strateškom studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom plana, te predlažu mjere zaštite okoliša i program praćenja ovisno o prepoznatim utjecajima.

Tijekom postupka određivanja sadržaja strateške studije zatražena su mišljenja tijela o sadržaju Strateške studije¹ te je održana rasprava u svrhu usuglašavanja mišljenja i utvrđivanja konačnog sadržaja strateške studije. Javnost je o ovom postupku bila informirana *Informacijom o provedbi postupka određivanja sadržaja strateške procjene utjecaja na okoliš Županijske razvojne strategije Zadarske županije do 2020. godine* (Klasa: 302-02/15-2/3; Ur. broj: 2198/1-09/1-16-21; od 25. svibnja 2016.g.) koja je bila objavljena na internetskim stranicama Zadarske županije. *Odluka o sadržaju strateške studije za Županijsku razvojnu strategiju Zadarske županije 2015. - 2020. godine* donesena je u srpnju 2016.g. (Klasa: 302-02/15-02/3; Ur. broj: 2198/1-01-16-61, 13. srpnja 2016.g.).

Sadržaj strateške studije prati obvezan sadržaj propisan Prilogom I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine 64/08).

¹ Mišljenja tijela prikazana su u poglavlju I.

Izrađivač Strateške studije je tvrtka Dvokut ECRO d.o.o. iz Zagreba koja posjeduje Rješenje MZOIP-a o suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša i izradu strateških studija.

A. PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA RAZVOJNE STRATEGIJE I ODNOS S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM STRATEGIJEMA, PLANOVIMA I PROGRAMIMA

A.1. ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA ZADARSKE ŽUPANIJE 2016. - 2020. GODINE

Županijska razvojna strategija (ŽRS) je temeljni strateški dokument Zadarske županije za period 2016-2020. u kojem se određuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.

Cilj Strategije je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Zadarske županije, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima Županije omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju razvojnih potencijala.

A.2. CILJEVI, PRIORITETI I MJERE

Strateški ciljevi razvoja Županije su konzistentan i sažet opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih, a vremenski su povezani s razdobljem trajanja ŽRS-a. Kvaliteta strateških ciljeva ovisi o tome koliko oni odražavaju trendove i procese u Županiji i široj regiji. Strateški ciljevi doprinose ostvarenju vizije, a temelje se na osnovnoj analizi i SWOT analizi.

Zadarska županija ima tri strateška cilja:

1. PAMETAN RAST – Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija
2. ODRŽIV RAST – Resursno učinkovita Zadarska županija
3. UKLJUČIV RAST – Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije.

U tablici (Tablica A.2-1) u nastavku su dani ciljevi razrađeni prema prioritetima i pripadajućim mjerama.

Tablica A.2-1 Prikaz prioriteta i pripadajućih mjera u okviru ciljeva ŽRS

	Cilj	Prioritet	Mjera
1.	PAMETAN RAST Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija	1.1. Povećana konkurentnost i zastupljenost proizvodnog sektora u gospodarstvu Zadarske županije	1.1.1. Poboljšanje poslovnog okruženja za razvoj prerađivačke industrije visokih tehnologija 1.1.2. Poticanje novih investicija
		1.2. Ojačano malo i srednje poduzetništvo i unaprijeđeno poduzetničko okruženje	1.2.1. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture
			1.2.2. Daljnji razvoj postojećih poduzetničkih zona te stvaranje povoljne klime za ulaganja
			1.2.3. Poboljšanje pristupa financijskim sredstvima malim i sred njim poduzetnicima
			1.2.4. Stvaranje uvjeta za očuvanje tradicijskih obrta
			1.2.5. Poticanje međusektorskog povezivanja radi kreiranja novih finalnih proizvoda i organiziranog nastupa na tržištu
			1.2.6. Poticanje izvoznih aktivnosti malih i srednjih poduzetnika
			1.2.7. Razvoj socijalnog poduzetništva
			1.2.8. Razvoj kreativne industrije Zadarske županije
		1.3. Povećana uloga istraživanja i razvoja u gospodarstvu Zadarske županije	1.3.1. Jačanje znanstveno-istraživačke dimenzije poslovnog sektora
			1.3.2. Poboljšanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih institucija kao nositelja gospodarskog razvoja
			1.3.3. Poticanje primjene znanja i razvoja inovacija u gospodarstvu
		1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja	1.4.1. Razvoj sustava upravljanja destinacijom
			1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture
			1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma
		1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda	1.5.1. Potpora povećanju poljoprivredne proizvodnje u zaštićenim prostorima
			1.5.2. Poticanje razvoja ruralnog turizma i turističke ponude na poljoprivrednim gospodarstvima
			1.5.3. Poticanje proizvođačkih organizacija i zadružnog povezivanja poljoprivrednih gospodarstava
			1.5.4. Poticanje ekološke poljoprivrede i razvoj zelenog poduzetništva
			1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta
			1.5.6. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje
			1.5.7. Poticanje zaštite autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda

	Cilj	Prioritet	Mjera
			1.5.8. Potpora promicanju znanja i inovacija u poljoprivredi 1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika 1.5.10. Potpora za razvoj i unapređenje lovstva 1.5.11. Potpora očuvanju i proširenju stočnog fonda 1.6. Ojačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura 1.6.1. Razvoj infrastrukture za potrebe sektora ribarstva i marikulture sukladno EU standardima 1.6.2. Daljnje poticanje udruživanja u sektoru ribarstva i potpora proizvođačkim organizacijama 1.6.3. Poticanje povećanja potrošnje ribe 1.6.4. Unapređenje marketinga, certificiranja, označavanja i brendiranja proizvoda ribarstva i marikulture
2.	ODRŽIV RAST Resursno učinkovita Zadarska županija	2.1. Unaprijeđen sustav zaštite okoliša i prirode 2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije 2.3. Povećano korištenje OiE i povećana energetska učinkovitost	2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unapređenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa) 2.1.2. Održivo korištenje i valorizacija prirodne baštine 2.1.3. Integralno upravljanje obalnim područjem 2.1.4. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode 2.1.5. Potpora očuvanju Natura 2000 vrsta i staništa 2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije 2.2.2. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Županije 2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije 2.2.4. Implementacija plana razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes 2.2.5. Poticanje plinifikacije županije 2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom 2.2.7. Razvoj male komunalne infrastrukture 2.3.1. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u sektoru industrije

	Cilj	Prioritet	Mjera
			2.3.2. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije za sektor prometa
			2.3.3. Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije za sektor opće potrošnje
			2.3.4. Povećanje i modernizacija energetske učinkovitosti javne rasvjete
			2.3.5. Poticanje implementacije mjera iz strateških dokumenata Zadarske županije i grada Zadra na temu energetske učinkovitosti
		2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost	2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprijeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom
			2.4.2. Unaprijeđenje sustava javnoga prijevoza i stvaranje preduvjeta za razvoj intermodalnog prijevoza
			2.4.3. Razvoj zračnog prometa kroz razvoj Zračne luke Zadar i mreže helidroma
			2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja
			2.4.5. Promocija i razvoj biciklističkog prometa
3.	UKLJUČIV RAST Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije	3.1. Razvijena društvena infrastruktura i usluge	3.1.1. Poboljšani uvjeti rada odgojno-obrazovnih i kulturnih ustanova
			3.1.2. Održivo korištenje i učinkovito upravljanje kulturnom baštinom Zadarske županije
			3.1.3. Unaprijeđena infrastruktura u kulturi, ojačani kulturni programi i poboljšana koordinacija između institucija u kulturi
			3.1.4. Razvijena sportska infrastruktura i unaprijeđen sustav potpora za ravnomjeran razvoj sporta
			3.1.5. Poboljšani i teritorijalno uravnotežen sustav zdravstva na području Zadarske županije
			3.1.6. Poboljšani i teritorijalno uravnotežen sustav socijalne skrbi na području Zadarske županije
			3.1.7. Razvoj ostale društvene infrastrukture
			3.1.8. Unapređenje sustava civilne zaštite, jačanje svijesti i ukazivanje na moguće posljedice izazvane klimatskim promjenama
		3.2. Povećana efikasnost i veća koordinacija institucija za upravljanje razvojem	3.2.1. Povećanje razine kompetencija i vještina djelatnika institucija u području upravljanja razvojem
			3.2.2. Povećanje razine osposobljenosti zaposlenika institucija u području pripreme i provedbe projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije i ostalim dostupnim sredstvima

	Cilj	Prioritet	Mjera
			3.2.3. Pобољшanje koordinacije i umreženost svih dionika u sustavu upravljanja lokalnim razvojem
			3.2.4. Unaprjeđenje rada Županijskog partnerskog vijeća i procesa donošenja odluka o integriranom razvoju Zadarske županije
			3.2.5. Poticanje širenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju i poboljšanju javnih usluga
			3.2.6. Obnova katastra i zemljišnih knjiga na području Zadarske županije – uspostava katastra nekretnina
			3.2.7. Stvoreni preduvjeti za zajedničku koordinaciju i suradnju institucija odgovornih za područje planiranja i upravljanja razvojem
			3.2.8. Učinkovito upravljanje nekretninama Županije i ustanova i trgovačkih društava čiji je Županija osnivač
		3.3 Jačanje kapaciteta civilnog sektora	3.3.1. Potpora izgradnji civilnog društva te jačanje socijalnog i civilnog dijaloga
			3.3.2. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora
		3.4. Potaknut razvoj ljudskih potencijala	3.4.1. Promicanje uključivanja ranjivih skupina na tržište rada i olakšavanje pristupa obrazovanju ranjivim skupinama
			3.4.2. Jačanje kapaciteta lokalnog partnerstva za zapošljavanje Zadarske županije te poticanje implementacije mjera SRLJPŽ
			3.4.3. Prevencija dugotrajne nezaposlenosti kroz jačanje sustava profesionalnog usmjeravanja
			3.4.4. Promovirano cjeloživotno učenje i njegovi programi

A.3. ODNOS ŽRS S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

U nastavku je dan pregled odnosa ŽRS s drugim odgovarajućim strategijama, planovima i programima na državnoj (Tablica A.3-1) i županijskoj razini (Tablica A.3-2).

Tablica A.3-2). U obzir su uzeti sljedeći dokumenti:

- Nacionalna strategija i plan djelovanja na okoliš (NN 46/02)
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/09)
- Mediteranska strategija održivog razvitka (Atena, 2005.)
- Strategija Europa 2020 (2010.)
- Strategija upravljanja vodama (NN 91/08)
- Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 81/99, 143/08)
- Strategija energetskog razvoja RH (NN 130/09)
- Strategija Europske unije za Jadransku i Jonsku regiju (EUSAIR) (2014.)
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012-2020. (NN 116/12)
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015. (2012.)
- Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine (NN 55/13)
- Strategija razvoja nautičkog turizma RH za razdoblje 2009.–2019. (2008.)
- Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH (NAPNAV) (2005.)
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016.–2021. (NN 66/16)
- Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013.–2017. godine (NN 139/13)
- Tematska strategija za zaštitu tla (Soil Thematic Strategy, 2012)
- Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/03)
- Nacionalni strateški plan razvoja ribarstva (NN 123/13)
- Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske 2014.–2030. (NN 131/14)
- Strategija pomorskog razvitka i integralne pomorske politike RH 2014.–2020. (NN 93/14)
- Industrijska strategija RH 2014.–2020. (NN 126/14)
- Strategija gospodarenja mineralnim sirovinama RH (2008.)
- Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine (NN 68/16)
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/14)
- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.–2020. (NN 136/13)
- Plan zaštite i spašavanja za područje Republike Hrvatske (NN 96/10)
- Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.–2020. (2015.)
- Operativni program promet 2007.–2013.
- Operativni program konkurentnost i kohezija 2014.–2020.
- Operativni program pomorstvo i ribarstvo 2014.–2020.
- Program građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2013.–2016. godine (NN 1/14, 151/14)
- Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioraciju 2013.–2017. (NN 117/15)
- Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine (2013.)
- Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020. (2015.)
- Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013. – 2023. (2013.)

- Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije 2007. – 2015. (2009.)
- Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora u Zadarskoj županiji (2010.)
- Plan navodnjavanja za područje Zadarske županije (2006.)
- Program zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Zadarske županije (2011.)
- Program praćenja stanja okoliša za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene na području Zadarske županije (2006.), Izmjene i dopune (Revizija 1)
- Program praćenja stanja okoliša za područja marikulture na području Zadarske županije (2005.)
- Program praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja na području Zadarske županije (2005.)
- Program praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja otpadnim vodama na području Zadarske županije (2006.)
- Studija korištenja i zaštite mora i podmorja na području Zadarske županije (2003.)
- Smjernice za integralno upravljanje obalnim područjem Dubrovačko – neretvanske županije (2011.)
- Prostorni plan Zadarske županije ("Službeni glasnik Zadarske županije" broj 2/01, 6/04, 2/05 - usklađenje, 17/06, 3/10, 15/14, 14/15).

Tablica A.3-1. Odnos ŽRS s drugim odgovarajućim strategijama, planovima i programima na državnoj razini

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
NACIONALNA STRATEGIJA I PLAN DJELOVANJA NA OKOLIŠ (NSPDO)	1. Sačuvati i unaprijediti kakvoću voda, mora, zraka i tla u Republici Hrvatskoj 2. Održati postojeću biološku raznolikost u Republici Hrvatskoj 3. Sačuvati prirodne zalihe, a osobito integritet i značajke područja posebnih prirodnih vrijednosti (more, obala i otoci, planinski dio Republike Hrvatske itd.)	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3., usklađeni su s NSPDO.
STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE	1. Uvažiti nacionalne osobitosti 2. Promicati gospodarstvo temeljeno na blagostanju, razvojnim promjenama, natjecateljskom duhu i s društvenom odgovornošću, gospodarstvo koje osigurava visoki standard života te punu i visokokvalitetnu zaposlenost 3. Promicati demokratsko, socijalno uključivo, kohezivno, zdravo, sigurno i pravedno društvo koje poštuje temeljna prava i kulturnu raznolikost te koje stvara jednake mogućnosti i bori se protiv diskriminacije u svim oblicima 4. Zaštititi kapacitet Zemlje da održi život u svojoj raznolikosti, poštovati ograničenja koja postoje pri korištenju prirodnih dobara i osiguravati visoku razinu zaštite i poboljšanja kakvoće okoliša, sprječavati i smanjivati zagađivanje okoliša i promicati održivu proizvodnju i potrošnju kako gospodarski rast ne bi nužno značio i degradaciju okoliša 5. Znanstvenim i stručnim spoznajama razvijati sustav zaštite zdravlja ljudi, uključujući sanaciju postojećih opterećenja okoliša 6. Jačati uspostavu demokratskih institucija u regiji i svijetu te braniti njihovu stabilnost, polazeći od univerzalnog prava na mir, sigurnost i slobodu 7. Aktivno promicati održivi razvoj u regiji i svijetu	Ciljevi br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> i br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađeni su sa Strategijom.
MEDITERANSKA STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVITKA	1. Doprinosi gospodarskom razvoju kroz povećavanje/jačanje sredozemnih dobara 2. Smanjiti socijalne nejednakosti kroz provedbu milenijskih razvojnih ciljeva i jačati kulturne identitete 3. Promijeniti obrasce neodržive proizvodnje i potrošnje i osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima 4. Poboljšati upravljanje na lokalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> i mjere unutar Prioriteta br. 3.1. <i>Razvijena društvena infrastruktura i usluge</i> , usklađeni su sa Strategijom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
EUROPA 2020	75 % populacije u dobi između 20- 64 godina trebalo bi biti zaposleno 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj - Treba ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20“ (uključujući i povećanje do 30 % smanjenja emisije ukoliko okolnosti dozvoljavaju) - Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva	Ciljevi br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> i br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađeni su sa Strategijom.
STRATEGIJA UPRAVLJANJA VODAMA	- Osiguranje dovoljnih količina kvalitetne pitke vode za vodoopskrbu stanovništva - Osiguranje potrebnih količina vode odgovarajuće kakvoće za različite gospodarske namjene - Zaštita ljudi i materijalnih dobara od poplava i drugih vidova štetnog djelovanja voda - Zaštita i unapređenje ekološkog stanja voda i o vodi ovisnih ekosustava	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3, usklađeni su sa Strategijom.
STRATEGIJA I AKCIJSKI PLAN ZAŠTITE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI REPUBLIKE HRVATSKE	- Očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske - Ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama) - Ispuniti obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr. - Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima - Utvrditi i ocijeniti stanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, uspostaviti informacijski sustav zaštite prirode s bazom podataka povezanom u informacijski sustav države - Poticati unaprjeđivanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih načina obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja - Razvijati mehanizme provedbe propisa kroz jačanje zakonodavnih i institucionalnih kapaciteta, obrazovanjem, razvojem znanstvenih resursa, obavješćivanjem, razvojem mehanizama financiranja.	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3, usklađeni su sa Strategijom i Akcijskim planom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
STRATEGIJA ENERGETSKOG RAZVOJA RH	1. Iskorištavanje tržišta za ostvarenje sigurne i cjenovno prihvatljive opskrbe energijom 2. Obuzdavanje emisije stakleničkih plinova iz energetskog sektora 3. Poticanje obnovljivih izvora energije 4. Poticanje istraživanja, razvoja i primjene okolišno održivih energijskih tehnologija	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Strategijom.
STRATEGIJA EUROPSKE UNIJE ZA JADRANSKU I JONSKU REGIJU (EUSAIR)	1. Poticanje inovativnog pomorskog i morskog rasta 2. Povezivanje regije 3. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvalitete okoliša 4. Povećanje atraktivnosti regije	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Strategijom.
NACIONALNA STRATEGIJA RAZVOJA ZDRAVSTVA 2012 - 2020.	1. Poboljšanje povezanosti i kontinuiteta u zdravstvu 2. Ujednačavanje i poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite 3. Povećanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenog sustava 4. Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite i poboljšanje pokazatelja zdravstva	Mjera br. 3.1.5. <i>Poboljšanje i teritorijalno uravnotežen sustav zdravstva na području Zadarske županije u okviru Cilja br. 3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađena je sa Strategijom.
STRATEGIJA ZAŠTITE, OČUVANJA I ODRŽIVOG GOSPODARSKOG KORIŠTENJA KULTURNE BAŠTINE REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE 2011.–2015.	1. Povećati efikasnost i uspješnost politike zaštite i očuvanja kulturne baštine radi njezina održivog korištenja 2. Povećati prihode i druge koristi od održivog korištenja kulturne baštine 3. Podizati razinu svijesti pojedinaca i zajednice o važnosti kulturne baštine i održivom korištenju kulturne baštine	Mjera br. 3.1.2. <i>Održivo korištenje i učinkovito upravljanje kulturnom baštinom Zadarske županije</i> i br. 3.1.3. <i>Unaprijeđena infrastruktura u kulturi, ojačani kulturni programi i poboljšana koordinacija između institucija u kulturi</i> u okviru Cilja br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađene su sa Strategijom.
STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA RH DO 2020. GODINE	1. Poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja 2. Novo zapošljavanje 3. Investicije 4. Povećanje turističke potrošnje	Mjera br. 1.5.2. <i>Poticanje razvoja ruralnog turizma i turističke ponude na poljoprivrednim gospodarstvima</i> , i mjera br. 1.5.10. <i>Potpora za razvoj i unapređenje lovstva</i> u okviru Cilja br.1. te mjera br. 3.1.2. <i>Održivo korištenje i učinkovito upravljanje kulturnom baštinom Zadarske županije</i> u okviru Cilja br.3. usklađeni su sa Strategijom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
STRATEGIJA RAZVOJA NAUTIČKOG TURIZMA RH ZA RAZDOBLJE 2009. – 2019.	- Održivo korištenje i upravljanje resursima: - prostor i okoliš (kapacitet, zaštićena područja - prirodna, kulturna,...) - nautička infrastruktura (luke nautičkog turizma, brodogradilišta, luke otvorene za javni promet) - usluge u nautičkom turizmu - Revidiranje prostorno-planskih dokumenata za realizaciju scenarija umjerene izgradnje novih prihvatnih kapaciteta - Povećanje prihvatnih kapaciteta sanacijom, rekonstrukcijom i revitalizacijom postojećih luka (povijesne luke u urbanim sredinama, napuštene vojne luke, proširenje luka nautičkog turizma radi prihvata velikih jahti) - Uspostava sustava nadzora i upravljanja pomorskom plovibom - Opremanje i nadzor plovniha objekata i luka nautičkog turizma uređajima i opremom za zaštitu mora od onečišćenja - Uspostava integralnog upravljanja sustavom nautičkog turizma (informatizacija s bazom podataka i registrom pomorskog dobra) - Pojednostavljenje administrativnih procedura i usklađivanje zakonodavstva - Povećanje proizvodnje plovniha objekata za nautički turizam u hrvatskim brodogradilištima – razvoj klastera nautičkog turizma - Poticanje razvitka postojećih i izgradnja novih remontnih i servisnih centara - Jačanje konkurentnosti svih subjekata nautičkog turizma - Primjena novih tehnologija i ekoloških standarda - Uspostava sustava kontinuiranog obrazovanja sudionika u nautičkom turizmu	Mjera br. 2.4.4. <i>Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja u okviru Cilja br. 2. i mjera br. 3.1.8. Unaprijeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene u okviru Cilja br. 3. usklađene su sa Strategijom.</i>
NACIONALNI PROJEKT NAVODNJAVANJA I GOSPODARENJA POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM I VODAMA U RH (NAPNAV)	- Pregled i rangiranje daljnjih projekata na području RH za provedbu navodnjavanja - Definiranje i ustroj organizacija i statusa institucija za planiranje, izvođenje, korištenje i održavanje i praćenje projekata - Prijedlog dinamike sustavnog uvođenja navodnjavanja u RH do 2020. godine	Mjere unutar Prioriteta 1.5. <i>Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda u okviru Cilja br. 1., usklađene su s NAPNAV.</i>

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
STRATEGIJA UPRAVLJANJA VODAMA PLAN UPRAVLJANJA VODNIM PODRUČJIMA 2016. – 2021.	1. Osigurati dovoljno kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva 2. Osigurati potrebnu količinu vode odgovarajuće kakvoće za različite gospodarske namjene 3. Zaštititi ljude i materijalna dobra od štetnoga djelovanja voda 4. Postići i očuvati dobro stanje voda zbog zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava 1. Dostići najmanje dobro ekološko i kemijsko stanje za sva vodna tijela površinskih voda 2. Dostići najmanje dobro količinsko i kemijsko stanje za sva vodna tijela podzemnih voda 3. Ispuniti dodatne standarde kakvoće za sva zaštićena područja 4. Ne dopustiti pogoršanje već dostignutog stanja bilo kojeg vodnog tijela površinske i podzemne vode 5. Dostići potrebne funkcionalnosti sustava zaštite od poplava na vodama I. i II. reda: - do razine od oko 87% do kraja 2023. godine - do razine 100% do kraja 2038. godine 6. Uspostava sustava zaštite od poplava koji osigurava prihvatljiv rizik od poplava na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske potencijalno ugroženom poplavama 7. Smanjivanje nepovoljnih utjecaja poplavnih događaja na zdravlje i sigurnost ljudi, na vrijedna dobra i imovinu, te na vodeni i kopneni okoliš	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprijeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3., usklađene su sa Strategijom i Planom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
PLAN ZAŠTITE ZRAKA, OZONSKOG SLOJA I UBLAŽAVANJA KLIMATSKIH PROMJENA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE OD 2013. DO 2017. GODINE	1. Sprječavanje ili postupno smanjenje onečišćenja zraka u cilju zaštite zdravlja ljudi, kvalitete življenja i okoliša u cjelini 2. Unaprjeđivanje cjelovitog sustava upravljanja kvalitetom zraka i praćenja kvalitete zraka na teritoriju Republike Hrvatske 3. Smanjivanje i ograničavanje emisija onečišćujućih tvari koje nepovoljno utječu na zakiseljavanje, eutrofikaciju i fotokemijsko onečišćenje 4. Smanjivanje i ograničavanje emisija stakleničkih plinova i tvari koje oštećuju ozonski sloj te održavanje razine odliva stakleničkih plinova 5. Osiguranje dostupnosti informacija javnosti vezano uz kvalitetu zraka, emisije onečišćujućih tvari, stakleničkih plinova i potrošnje tvari koje oštećuju ozonski sloj, projekcije emisija onečišćujućih tvari i stakleničkih plinova te provedbe politike i mjera za poboljšanje kvalitete zraka te ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama putem informacijskog sustava zaštite zraka 6. Osiguranje financiranja pripreme i provedbe mjera za smanjivanje i ograničavanje emisija onečišćujućih tvari u zrak, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama te aktivnosti nadogradnje i osnaživanja upravno-administrativnih, znanstvenih i stručnih institucija i njihovih kapaciteta 7. Unaprjeđenje međunarodne aktivnosti i suradnje na području zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3., usklađeni su sa Planom.
TEMATSKA STRATEGIJA ZA ZAŠTITU TLA	1. Zaštita i održivo gospodarenje tлом temeljeno na principima očuvanja uloga tla, prevencije degradacije, ublažavanja učinaka degradacije i popravljanja degradiranih tala	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Strategijom.
NACIONALNA ŠUMARSKA POLITIKA I STRATEGIJA	1. Sačuvati i promicati stabilnost staništa, zdravstveno stanje šuma i produktivni kapacitet sastojina 2. Uvođenje 4E (ekološke, ergonomske, ekonomske, energetske) tehnologije u šumarstvo 3. Poboljšanje sustava gospodarenja krškim područjem 4. Uključivanje miniranih šumskih područja u redovito gospodarenje 5. Korištenje biomase za energiju	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> i mjera br. 1.5.9. <i>Potpota gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika</i> , usklađeni su sa Strategijom.
NACIONALNI STRATEŠKI PLAN RAZVOJA RIBARSTVA	1. Uspostava održive ravnoteže između ribolovnog kapaciteta i raspoloživih ribolovnih resursa 2. Povećanje proizvodnje i jačanje konkurentnosti akvakulture 3. Jačanje prerađivačkih i tržišnih kapaciteta 4. Poboljšanje administrativnih kapaciteta i informiranosti dionika sektora	Mjere unutar Prioriteta 1.6. <i>Ojačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura</i> u okviru Cilja br. 1, usklađeni su sa Planom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
STRATEGIJA PROMETNOG RAZVITKA REPUBLIKE HRVATSKE 2014. – 2030.	- Unapređenje prometne povezanosti i koordinacija sa susjednim zemljama - Unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu na velike udaljenosti unutar RH - Unapređenje regionalne povezanosti u putničkom prometu jačanjem teritorijalne kohezije - Unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama - Unapređenje pristupačnosti u teretnom prometu unutar RH - Unapređenje prometnog sustava u smislu organizacije i operativnog ustrojstva, a ciljem osiguranja efikasnosti i održivosti samog sustava	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Strategijom.
STRATEGIJA POMORSKOG RAZVITKA I INTEGRALNE POMORSKE POLITIKE RH 2014. – 2020.	- Održivi rast i konkurentnost pomorskog gospodarstva u području: - brodarstva i usluga u pomorskom prijevozu, - lučke infrastrukture i lučkih usluga, - obrazovanja, te životnih i radnih uvjeta pomoraca - Siguran i ekološki održiv pomorski promet, pomorska infrastruktura i pomorski prostor Republike Hrvatske. 2.4 Lučki sustav CILJ 2.4.1. Specijalizirati luke CILJ 2.4.2. Postići samoodrživost lučkog sustava uz povećanje učinkovitosti sustava CILJ 2.4.3. Revitalizirati već izgrađene i graditi nove lučke kapacitete 3.2. Zaštita morskog okoliša CILJ 3.2.1. Spriječiti onečišćenja okoliša i štetan utjecaj pomorskih objekata² na Jadransko more CILJ 3.2.2. Smanjiti štetni utjecaj prijenosa živih vodenih organizama i patogena putem pomorske plovidbe (balastnih voda i obrastanja) CILJ 3.2.3. Smanjiti štetne posljedice onečišćenja s pomorskih objekata CILJ 3.2.4. Osigurati dosljednu primjenu međunarodnih i europskih standarda zaštite okoliša u pogledu onečišćenja koje proizlazi s pomorskih objekata hrvatske državne pripadnosti.	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> usklađen je sa Strategijom.

² Međunarodna Konvencija o sprječavanju onečišćenja s brodova, poznatija kao MARPOL (od eng. Maritime pollution) označava međunarodni Ugovor kojem je cilj potpuno eliminiranje namjernog ili slučajnog onečišćenja morskog okoliša s brodova, svim štetnim tvarima za ljude, ostala živa bića, i korištenje mora.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
INDUSTRIJSKA STRATEGIJA RH 2014. – 2020.	1. Rast obujma industrijske proizvodnje po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,85% 2. Rast broja novozaposlenih za 85.619 do kraja 2020. godine, od čega minimalno 30% visokoobrazovanih 3. Rast produktivnosti radne snage za 68,9% u razdoblju 2014. – 2020. 4. Povećanje izvoza u razdoblju 2014. – 2020. za 30% i promjena strukture izvoza u korist izvoza proizvoda visoke dodane vrijednosti	Cilj br. 1. <i>Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija</i> usklađen je sa Strategijom.
STRATEGIJA GOSPODARENJA MINERALNIM SIROVINAMA RH	1. Gospodarenje mineralnim sirovinama na način koji osigurava dostupnost prirodnim resursima i budućim generacijama na načelima održivog razvoja	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> usklađen je sa Strategijom.
STRATEGIJA OBRAZOVANJA, ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE	1. Izgraditi sustav za identificiranje, poticanje, razvoj sposobnosti i potencijala pojedinaca te ojačati službe za cjeloživotno osobno i profesionalno usmjeravanje 2. Unaprijediti kvalitetu i uspostaviti sustav osiguravanja kvalitete 3. Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina 4. Unaprijediti sustav trajnoga profesionalnog razvoja i usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika 5. Poticati primjenu informacijske i komunikacijske tehnologije u učenju i obrazovanju	Ciljevi br. 1. <i>Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija</i> i br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> usklađeni su sa Strategijom.
STRATEGIJA RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ 2013. – 2020	1. Poboljšanje ekonomske uspješnosti 2. Poboljšanje pristupa financiranju 3. Promocija poduzetništva 4. Poboljšanje poduzetničkih vještina 5. Poboljšano poslovno okruženje	Cilj br. 1. <i>Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija</i> usklađen je sa Strategijom.
PLAN ZAŠTITE I SPAŠAVANJA ZA PODRUČJE REPUBLIKE HRVATSKE	1. Izrada planova zaštite i spašavanja na operativnim i taktičkim razinama 2. Izrada standardnih operativnih postupaka	Mjera 3.1.8. <i>Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3., usklađena je s Planom.
PROGRAM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE 2014. – 2020.	1. Povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije 2. Unaprjeđenje životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima	Mjere unutar Prioriteta 1.5. <i>Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda</i> u okviru Cilja br. 1., usklađene su s Programom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
OPERATIVNI PROGRAM PROMET 2007. – 2013.	1. Povećanje integracije i povezanosti cjelokupnog prometnog sustava – pomorskog prometa, pomorskih luka, željeznice, cestovne infrastrukture, prometa plovnih putova i riječnih luka u unutrašnjosti s ciljem postizanja sinergijskih učinaka na gospodarski razvoj i konkurentnost 2. Ulaganja u prometnu infrastrukturu trebaju biti organizirana na način koji će omogućiti smanjenje spomenute neravnoteže između pojedinačnih oblika prometa 3. Obnova prometa plovnim putovima 4. Unaprjeđenje službe za putnike i poboljšanje sveopće sigurnosti	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa OP-om.
OPERATIVNI PROGRAM KONKURENTNOST I KOHEZIJA 2014. – 2020.	1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija 2. Jačanje pristupa i korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija 3. Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika (MSP) 4. Podrška približavanju prema ekonomiji utemeljenoj na niskim emisijama CO₂ u svim sektorima 5. Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama, prevencija te upravljanje rizicima 6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa 7. Promocija održivog prometa te uklanjanje uskih grla na ključnoj infrastrukturi prometne mreže 8. Promicanje socijalnog uključivanja i borba protiv siromaštva 9. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje 10. Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i učinkovita javna uprava	Ciljevi br. 1. <i>Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija</i> , br.2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> i br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađeni su s OP-om.
OPERATIVNI PROGRAM POMORSTVO I RIBARSTVO 2014. – 2020.	1. Promicanje konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture 2. Poticanje provedbe Zajedničke ribarstvene politike 3. Promicanje uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja ribarstvenih i akvakulturnih područja u akvakulturi 4. Poticanje razvoja i provedbe Integrirane pomorske politike	Mjere unutar Prioriteta 1.6. <i>Ojačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura</i> u okviru Cilja br. 1., usklađene su sa OP-om.
PROGRAM GRAĐENJA I ODRŽAVANJA JAVNIH CESTA ZA RAZDOBLJE OD 2013. DO 2016. GODINE	1. Sigurnost cestovnog prometa 2. Razvoj i uvođenje inteligentnih prometnih sustava (ITS) 3. Nacionalni prometni model i sustav brojenja prometa 4. Daljnja integracija cestovne mreže s europskim prometnim tokovima i postojećom mrežom Republike Hrvatske	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Programom.

Naziv S/P/P	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
VIŠEGODIŠNJI PROGRAM GRADNJE REGULACIJSKIH I ZAŠTITNIH VODNIH GRAĐEVINA I GRAĐEVINA ZA MELIORACIJU 2013. – 2017.	- Obnova (sanacija) zaštitnih i melioracijskih sustava do 2010. godine na stanje na kojem su bili prije ratnih razaranja i smanjenja financijskih sredstava za njihovo redovito održavanje i razvoj - Izgradnja, rekonstrukcija i dogradnja zaštitnih sustava i njihovo dovođenje do stanja koje je primjereno europskim standardima, putem kapitalnih razvojnih ulaganja kroz dva investicijska ciklusa, na razinu od oko 87% funkcionalnosti u prvom investicijskom ciklusu (do 2023. godine), odnosno na razinu 100%-tne funkcionalnosti u drugom investicijskom ciklusu (do 2038. godine), poticanje rješavanja problematike zaštite od poplava u okviru višenamjenskih sustava uređivanja i korištenja voda i zemljišta (cilj će se ostvariti postupnom provedbom radova na sanaciji i rekonstrukciji objekata te realizacijom razvojnih projekata) - Redovito obavljanje gospodarskog i tehničkog održavanja vodotoka, vodnog dobra i vodnih građevina	Mjere unutar Prioriteta 1.5. <i>Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda</i> u okviru Cilja br. 1., cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprijeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3., usklađene su s Programom.
NACIONALNI AKCIJSKI PLAN ZA OBNOVLJIVE IZVORE ENERGIJE DO 2020. GODINE	- Povećanje udjela energije iz OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije: 39,0% udjela OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji električne energije 10,0% udjela OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije u prijevozu 19,6% udjela OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji za grijanje i hlađenje	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Planom.

Tablica A.3-2. Odnos ŽRS s drugim odgovarajućim strategijama, planovima i programima na županijskoj razini

Naziv SPP	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
STRATEGIJA RAZVOJA LJUDSKIH POTENCIJALA ZADARSKE ŽUPANIJE 2014. – 2020.	1. Povećanje zaposlenosti i jačanje konkurentnosti gospodarstva 2. Promoviranje obrazovanja i cjeloživotnog učenja 3. Jačanje socijalne uključenosti osoba u nepovoljnom položaju 4. Jačanje civilnog društva	Cilj br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađen je sa Strategijom.
GLAVNI PLAN RAZVOJA TURIZMA ZADARSKE ŽUPANIJE 2013. – 2023.	1. Uspostava održivog učinkovitog sustava upravljanja resursima i potencijalima turizma 2. Smanjenje sezonalnosti kroz razvoj konkurentnog turističkog sektora 3. Unaprjeđenje turističke infrastrukture i usluga, te zaštita okoliša	Mjera br. 1.5.2. <i>Poticanje razvoja ruralnog turizma i turističke ponude na poljoprivrednim gospodarstvima</i> , i mjera br. 1.5.10. <i>Potpora za razvoj i unaprjeđenje lovstva</i> u okviru Cilja br.1. te mjera br. 3.1.2. <i>Održivo korištenje i učinkovito upravljanje kulturnom baštinom Zadarske županije</i> u okviru Cilja br.3., usklađene su s Planom.
PLAN GOSPODARENJA OTPADOM ZADARSKE ŽUPANIJE 2007. – 2015. I IZVJEŠĆE O PROVEDBI PGO ZADARSKE ŽUPANIJE (2014.)	1. Izbjegavanje nastanka i smanjivanje količina otpada na izvoru 2. Smanjenje količina otpada za odlaganje 3. Poboljšanje odlaganja otpada na odlagalištima 4. Poboljšanje gospodarenja otpadom na otocima 5. Ostvarenje suradnje između jedinica lokalne samouprave 6. Poboljšanje praćenja (monitoringa) u gospodarenju otpadom	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je s Planom.
PLAN INTERVENCIJA KOD IZNENADNIH ONEČIŠĆENJA MORA U ZADARSKOJ ŽUPANIJ	1. Smanjivanje i uklanjanje opasnosti od onečišćenja morskog okoliša, ugroze zdravlja ljudi ili gospodarske uporabe mora Zadarske županije i njoj susjednih županija	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> te Mjera 3.1.8. <i>Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene</i> u okviru Cilja br. 3., usklađeni su s Planom.
PLAN NAVODNJAVANJA ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE	1. Povećanje navodnjavanih površina i poboljšanje postojećih sustava navodnjavanja	Mjere unutar Prioriteta 1.5. <i>Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda</i> u okviru Cilja br. 1., usklađene su s Planom.

Naziv SPP	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
REGIONALNI PROGRAM UREĐENJA I UPRAVLJANJA MORSKIM PLAŽAMA ZADARSKE ŽUPANIJE	1. Jačanje konkurentnosti turističkih destinacija Zadarske županije 2. Razvoj javne turističke infrastrukture u svrhu jačanja konkurentnosti destinacije 3. Usklađivanje interesa javnog, privatnog i civilnog sektora u upravljanju plažama kao javnom turističkom infrastrukturom 4. Identifikacija plažnih prostora kao resursne osnove	Cilj 1. Pametan rast, gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija; Prioritet 1.4. Smanjenje sezonalnosti turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja; Mjera 1.4.1. Razvoj sustava upravljanja destinacijom, 1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture i 1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma, usklađeni su s Programom.
PROGRAM ZAŠTITE I POBOLJŠANJA KAKVOĆE ZRAKA NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE	1. Nadograditi sustav za praćenje emisija i kakvoće zraka 2. Uspostaviti informacijski sustav o praćenju kakvoće zraka kao dio informacijskog sustava o okolišu 3. Održati I. kategoriju zraka u gradovima i naseljima u kojima je i kategorija ustanovljena 2003. g.(postići I. kategoriju kakvoće zraka u dijelovima naselja u kojima se moguće utvrdi da je zrak II. kategorije) 4. Smanjiti emisije štetnih tvari koje utječu na regionalnu i globalnu onečišćenost 5. Smanjiti emisije svih glavnih izvora (promet, energetika, industrija, ložišta)	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je s Programom.

Naziv SPP	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
PROGRAM PRAĆENJA STANJA OKOLIŠA I ONEČIŠĆENJA OBALNOG I MORSKOG PODRUČJA NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE (2005.): Program praćenja stanja okoliša za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene na području Zadarske županije (2006.), izmjene i dopune (Revizija 1), Program praćenja stanja okoliša za područja marikulture na području Zadarske županije (2005.), Program praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja otpadnim vodama na području Zadarske županije (2006.)	Programi praćenja stanja okoliša (za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene, za područja marikulture te obalnog i morskog područja otpadnim vodama) na području Zadarske županije, izrađeni su temeljem Studije korištenja i zaštite mora i podmorja na području Zadarske županije i Programa praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja Zadarske županije u svrhu pokretanja Integralnog upravljanja obalnim područjem (IUOP). Jedna od mjera u okviru pokretanja IUOP procesa je “Uspostava cjelovitog sustava praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog područja”. Sustav ima za cilj sakupiti potrebne podatke i utvrditi činjenice o stanju okoliša i o načinu na koji pojedina djelatnost koja se odvija u tom okolišu na njega djeluje. Ciljevi navedenih Programa su: 1. Praćenjem stanja okoliša za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene će se sustavno pratiti pokazatelji stanja okoliša od utjecaja navedenih djelatnosti i interakcije s drugim djelatnostima, 2. Praćenjem stanja okoliša za područja marikulture će se sustavno pratiti utjecaji kroz stanje na dnu i u vodenom stupcu, 3. Praćenjem stanja okoliša i onečišćenja otpadnim vodama će se sustavno ispitivati i pratiti utjecaj ispuštenih otpadnih voda na kakvoću mora.	
STUDIJA KORIŠTENJA I ZAŠTITE MORA I PODMORJA NA PODRUČJU ZADARSKE ŽUPANIJE	1. Uvesti praksu IUOP-a kao najprikladnijeg odgovora na prepoznate postojeće i dolazeće probleme i izazove vezane uz zaštitu i gospodarenje obalnim područjem i njegovim resursima 2. Inicirati uspostavu cjelovitog informacijskog sustava o obalnom području županije 3. Dati preporuku za zonaciju akvatorija županije s obzirom na djelatnost marikulture	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija i mjera 1.6.1. Razvoj infrastrukture za potrebe sektora ribarstva i marikulture sukladno EU standardima</i> u okviru Cilja br. 1., usklađeni se sa Studijom.

Naziv SPP	Ciljevi S/P/P	Usklađenost ciljeva ŽRS
SMJERNICE ZA INTEGRALNO UPRAVLJANJE OBALNIM PODRUČJEM DUBROVAČKO – NERETVANSKE ŽUPANIJE³	1. Korištenje resursa tako da se ne prekorači prihvatni kapacitet resursne baze 2. Obnavljanje oštećenih resursa za tradicionalne ili za nove namjene 3. Očuvanje obalnih ekosustava 4. Smanjenje rizika u slučaju posebno osjetljivih resursa 5. Poticanje sukladnih aktivnosti i usklađivanje onih koje su, na prvi pogled, međusobno isključive 6. Zadovoljenje ekonomskih i ciljeva zaštite okoliša uz minimalan trošak za društvo 7. Jačanje ljudskih potencijala i institucionalnih kapaciteta 8. Očuvanje i promicanje društvene jednakosti i uvođenje participacijskoga pristupa	Cilj br. 2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> , usklađen je sa Smjernicama.
PROSTORNI PLAN ZADARSKE ŽUPANIJE ("Službeni glasnik Zadarske županije" broj 2/01, 6/04, 2/05 - usklađenje, 17/06, 3/10, 15/14, 14/15)	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA: 1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava 2. Racionalno korištenje prirodnih izvora 3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA: 1. Demografski razvoj 2. Odabir prostorne i gospodarske strukture 3. Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture 4. Zaštita krajobraznih vrijednosti 5. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina	Ciljevi br. 1. <i>Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija</i> , br.2. <i>Resursno učinkovita Zadarska županija</i> i br. 3. <i>Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije</i> , usklađeni su s Planom.

³ Primjena ovog dokumenta nije ograničena na područje DNŽ već ga se može koristiti i u drugim obalnim županijama.

B. POSTOJEĆE STANJE OKOLIŠA I MOGUĆI RAZVOJ BEZ PROVEDBE ŽRS

Zadarska županija proteže se na prostoru ukupne površine 7.276,23 km² (8,3% ukupne površine Hrvatske), od čega 3.643,33 km² (6,4% površine RH) otpada na kopneni dio, a 3.632,9 km² na morski dio (11,6% teritorijalnog mora Republike Hrvatske), a smještena je na središnjem dijelu hrvatske obale Jadrana.

Posebnost županijskog područja je brojnost otoka, kanala, morskih prolaza, duboko uvučene morske površine u kopno, razvedena obala, plodna zona Ravnih kotara i krš brdsko – planinskog prostora. Geografski, Županiju okružju cresko-lošinjska, kornatska, žutsko-sitska, te murterska otočna skupina. S kopnene strane, okružena je planinskim lancem Dinarida, odnosno masivom Velebita, Ličkim sredogorjem, Plješivicom, i Uilicom (BiH), te sjevernodalmatinskom zaravni. Osnovne prostorne cjeline (područja) županije su: zagorsko; priobalno te otočno područje, a svako od spomenutih se bitno razlikuje u odnosu na osnovne prirodne, gospodarske i kulturne karakteristike.

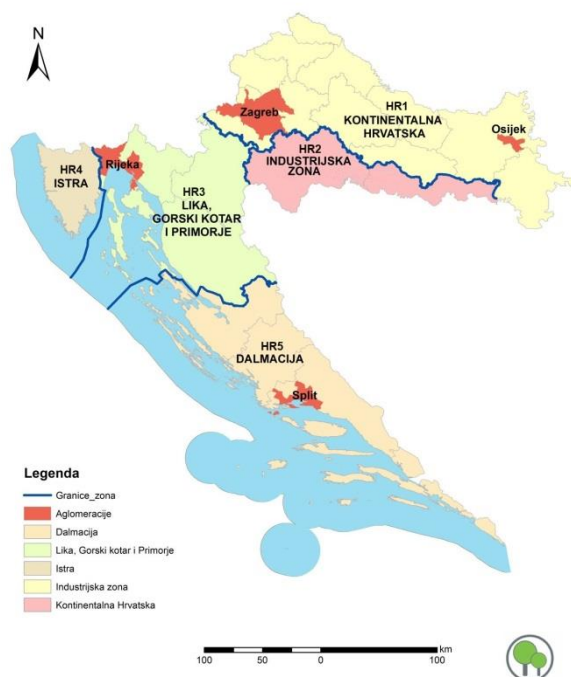
Određena svojim prirodnim položajem u Republici Hrvatskoj, Zadarska županija postaje i značajna prometna poveznica; povezana je državnim cestama i autocestom A1 Zagreb – Split (tzv. Dalmatina), zračnim linijama (Zračna luka Zadar), trajektnim vezama s Anconom u Italiji (iz grada Zadra) te željezničkim pravcima s ostatkom Hrvatske. Administrativno, graniči sa Šibensko-kninskom, Primorsko-goranskom i Ličko-senjskom županijom. Na istoku graniči s Bosnom i Hercegovinom, dužina granice je 24 km, a međunarodna morska granica s Italijom, prema zapadu, duga je 83,43 km.

U nastavku je prikazano postojeće stanje okoliša po sastavnicama okoliša i sektorskim pritiscima na okoliš, za područje Zadarske županije.

I SASTAVNICE OKOLIŠA

B.1. KVALITETA ZRAKA

Uredbom o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), područje Republike Hrvatske podijeljeno je na pet zona, uz izdvojena četiri naseljena područja tj. područja aglomeracije (Grafički prikaz B.1-1). Podjela je izvršena s obzirom na prostornu razdiobu emisija onečišćujućih tvari, zadane kriterije kvalitete zraka, geografska obilježja i klimatske uvjete koji su značajni za praćenje kvalitete zraka. Područje Zadarske županije (ZŽ) uvršteno je u zonu HR5 koja obuhvaća područje čitave Dalmacije (Zadarsku, Šibensko-kninsku, Splitsko-dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku županiju) izuzimajući aglomeraciju Split.

Grafički prikaz B.1-1. Prostorni prikaz podjele Republike Hrvatske na 5 područja/zona s 4 izdvojena urbana i industrijski razvijena područja

izvor: Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu, HAOP, prosinac 2015.

Praćenje kvalitete zraka u RH provodi se u okviru državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka i lokalnih mreža za praćenje kvalitete zraka u županijama i gradovima koje uključuju i mjerne postaje posebne namjene.

Uredba o utvrđivanju popisa mjernih mjesta za praćenje koncentracija pojedinih onečišćujućih tvari u zraku i lokacija mjernih postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka (NN 22/14) navodi (Članak 5., stavak (1)) dvije lokacije postojećih mjernih postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka na području Zadarske županije. To su Polača (Ravni kotari), Vela straža (Dugi otok). Tijekom 2013. i 2014. godine na navedenim postajama provodila su se mjerenja lebdećih čestica PM₁₀ i PM_{2,5} ali ih nije provodio referentni laboratorij te podaci nisu validirani. Navedena mjerna mjesta se stoga ne koriste za potrebe ocjene kvalitete zraka u godišnjem izvješću o kvaliteti zraka Republike Hrvatske⁴ niti za uzajamnu razmjenu informacija i izvješćivanja o kvaliteti zraka Europske komisije. Praćenje kvalitete zraka u lokalnoj mreži na području Grada Zadra provodilo se od 2003. do 2008. godine na mjernim postajama Gaženica, Puntamika i Poluotok. Prema podacima iz Godišnjeg izvješća o praćenju kakvoće zraka na području Republike Hrvatske za 2008. godinu (AZO, prosinac 2009.), na sve tri navedene postaje zrak je bio I kategorije s obzirom na sve mjerene onečišćujuće tvari (na sve tri postaje mjerene su koncentracije SO₂, dima i UTT).

Činjenica da u Zadarskoj županiji nema značajnih regionalnih onečišćivača (nema velikih termoelektrana, rafinerija, toplana, cementara itd.) osnova je za pretpostavku da bolje razvijen sustav praćenja kvalitete zraka nije prioritet⁵. Međutim, činjenica da nema značajnih regionalnih

⁴ Kategorizacija kvalitete zraka u zoni HR5 u 2014. godini dana je za reprezentativna područja 3 mjerne postaje – Šibenik, Hum (Vis) i Žarkovica (Dubrovnik). Na mornoj postaji Šibenik - središte grada zrak je bio I kategorije s obzirom na SO₂ i NO₂. Na mornoj postaji Hum (Vis) zrak je s obzirom na O₃ bio II kategorije. Na mornoj postaji Žarkovica, zrak je s obzirom na O₃ bio I kategorije.

⁵ Prema Programu zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Zadarske županije (Zadarska županija, 2011.) jedino problematično mjesto u županiji je industrijska zona Gaženica. Iako je zaključeno da onečišćenje zraka u industrijskoj zoni nije značajno, Programom zaštite

onečišćivača ne znači nužno da kvaliteta zraka nije lokalno narušena zbog djelovanja "malih", lokalnih onečišćivača.

U slučaju kada su razine koncentracija onečišćujućih tvari na nekom području ispod donjeg praga procjene/dugoročnog cilja sukladno člancima 6. i 9. Direktive 2008/50/EK, za procjenu kvalitete zraka moguće je koristiti modeliranje ili tzv. objektivnu procjenu. To se najčešće radi na područjima/zonama na kojima mjerne postaje ili uopće ne postoje ili je njihov broj mali ili se mjerenja provode nekom od nestandardiziranih metoda ili se provode nekom standardiziranom metodom za koju nisu provedeni testovi ekvivalencije s referentnom metodom.

Budući da u 2014. godini nije provedeno modeliranje kvalitete zraka za područje Republike Hrvatske, objektivna procjena stanja kvalitete zraka predložena je na osnovi analize rezultata proračuna prizemnih koncentracija SO₂, NO₂, PM₁₀, PM_{2.5} i CO regionalnim modelom „EMEP“ u mreži točaka 50 km x 50 km za razdoblje 2001-2013. godine i pripadajućih trendova, te analize rezultata mjerenja u gradovima i aglomeracijama u kojima se mjerenja provode⁶.

Prema rezultatima objektivne procjene⁷ u zoni HR5 nema prekoračenja donjeg praga procjene s obzirom na zdravlje ljudi niti donjeg praga procjene s obzirom na zaštitu vegetacije⁸ s obzirom na koncentracije sumporovog dioksida (SO₂) i dušikovog dioksida (NO₂). Koncentracije krutih čestica PM₁₀ i PM_{2.5} ne prekoračuju pragove propisanih srednjih godišnjih vrijednosti. Propisane ciljne vrijednosti prekoračuju samo koncentracije prizemnog ozona (O₃).

Razine onečišćenosti zraka zone HR5 uspoređene s donjim i gornjim pragovima procjene s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi (za sumporov dioksid (SO₂), okside dušika izražene kao dušikov dioksid (NO₂), lebdeće čestice (PM₁₀), benzen, benzo(a)piren, olovo (Pb), arsen (As), kadmij (Cd) i, nikal (Ni) u PM₁₀, ugljikov monoksid (CO), graničnim vrijednostima za ukupnu plinovitu živu (Hg) te ciljnim vrijednostima za prizemni ozon (O₃)) prikazane su u tablici B.1-1.

Tablica B.1-1. Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi

Zona HR 5	Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi							
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Benzen, benzo(a)piren	Pb, As, Cd, Ni	CO	O ₃	Hg
	<DPP	<DPP	<GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV

DPP – donji prag procjene, GPP – gornji prag procjene,
CV – ciljna vrijednost za prizemni ozon, GV – granična vrijednost.

Izvor: Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 01/14)

Razine onečišćenosti zraka zone HR5 uspoređene s donjim i gornjim pragovima procjene s obzirom na zaštitu vegetacije (za sumporov dioksid (SO₂) i dušikove okside (NO_x) te ciljnim vrijednostima za prizemni ozon (O₃)) prikazane su u tablici B.1-2.

Tablica B.1-2. Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu vegetacije

Zona HR 5	Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu vegetacije		
	SO ₂	NO _x	AOT40 parametar

okoliša Zadarske županije iz 2006., osiguranje trajnog objektivnog praćenja utjecaja industrijske zone Gaženica na okolna područja, određeno je kao jedan od prioriteta Programa.

⁶ Izvor: Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu, HAOP, prosinac 2015.

⁷ Izvor: Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu, HAOP, prosinac 2015.

⁸ Granične vrijednosti, donji i gornji pragovi procjene i ciljne vrijednosti zadane su Uredbom o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12)

Zona HR 5	Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu vegetacije		
	SO ₂	NO _x	AOT40 parametar
	<DPP	<GPP	>CV

DPP – donji prag procjene, GPP – gornji prag procjene,
CV – ciljna vrijednost za prizemni ozon AOT40 parametar

Izvor: Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 01/14)

Područje Zadarske županije se i s obzirom na emisijske razdiobe svih onečišćujućih tvari⁹ nalazi u području niskih emisijskih vrijednosti onečišćujućih tvari što potvrđuje da je zrak promatranog prostora, općenito govoreći, na zadovoljavajućoj razini. Odnosno, globalno gledajući, budući da u zoni HR5 nisu prekoračene zadane granične vrijednosti emisija onečišćujućih tvari kvaliteta zraka se može ocijeniti kao kvaliteta I kategorije s obzirom na sve onečišćujuće tvari osim prizemnog ozona.

Budući da se maksimumi koncentracije prizemnog ozona pojavljuju na udaljenostima i od nekoliko desetaka pa čak i stotine kilometara od većih izvora, onečišćenje prizemnim ozonom je regionalni problem. Prekomjerno onečišćenje prizemnim ozonom zabilježeno je na području cijele Republike Hrvatske. Uzroci prekomjernih koncentracija bili su i jesu meteorološki uvjeti, vrste vegetacije koja je prirodni izvori emisije prekursora prizemnog ozona te zemljopisni položaj Hrvatske koji zbog karakteristika strujanja zraka nad europskim kontinentom rezultira izloženosti daljinskom, prekograničnom transportu prizemnog ozona, ali i prekursora prizemnog ozona.

B.2. KLIMATSKE PROMJENE

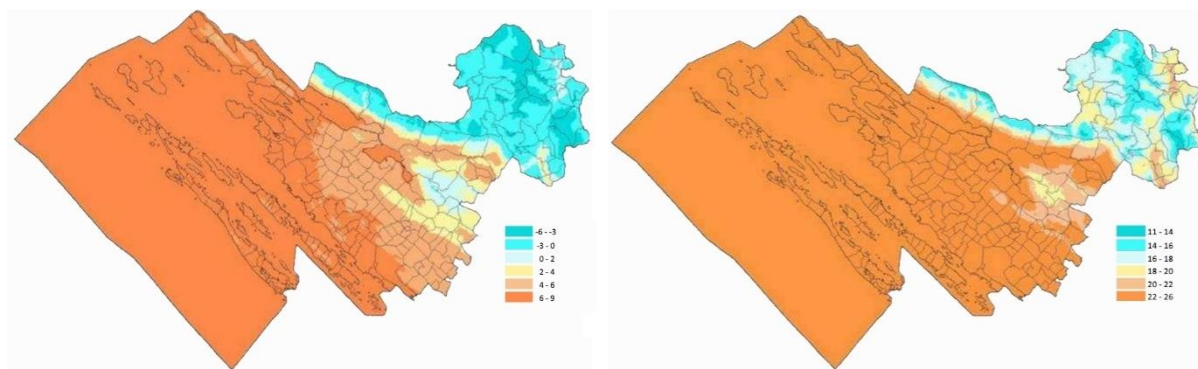
Na prosječne vrijednosti klimatskih elemenata područja Zadarske županije primarni utjecaj ima geografski položaj promatranog područja koje se nalazi na prostoru umjerenih geografskih širina u središnjem dijelu istočne obale Jadrana. Sekundarni utjecaj dolazi od atmosferskih cirkulacija u tom prostoru (npr. islandska i genovska ciklona u hladnijem dijelu godine te azorska anticiklona ljeti). Tercijarni utjecaj ima lokalna cirkulacija zraka. Području čitave Zadarske županije odlikuje više tipova klime, uključujući: mediteransku, submediteransku, kontinentalnu i planinsku. Posljedica je to velike reljefne raznolikosti, te morskog utjecaja modificiranog brdsko-planinskim „barijerama“. Primorje tako obilježavaju topla, suha ljeta i blage, kišovite zime tj. mediteranska klima. Hladnije zime i veća temperaturna kolebanja obilježja su submediteranske klime na području Bukovice, Zagore i Ravnih kotara, a oštre snježne zime i ugodna ljeta s toplim danima i hladnim noćima, te znatnih temperaturnih kolebanja, opisuju kontinentalnu, odnosno planinsku klimu Like i planinskog područja¹⁰.

Karakterističan je pad temperature od obale prema unutrašnjosti (Grafički prikaz B.2-1).

⁹ izvor: Ocjena kvalitete zraka na području Republike Hrvatske u razdoblju 2006.-2010. godine prema EU direktivi 2008/50/EC, DHMZ, srpanj 2012.

¹⁰ izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, OIKON; ožujak, 2013.

Grafički prikaz B.2-1. Prostorna raspodjela srednje mjesečne temperature u siječnju (lijevo) i srpnju (desno) na prostoru Zadarske županije

Izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, OIKON; ožujak, 2013.

Tipični vjetrovi županije su bura (osobito na području Paga, Velebitskog kanala, Virskog mora) i jugo. Često puše i levant, neugodan, hladan vjetar istočnjak, a za ljeto je karakteristična maestral.

Minimum oborine obilježava ljetno, a maksimum kasna jesen. Količina oborina raste od područja južnijih otoka koji imaju u prosjeku između 800 - 900 mm/god, preko Ravnih kotara i sjevernijih otoka s prosjekom od oko 900 – 1.100 mm/god., do 1.200 – 2.300 mm/god na području Like i planina u zaleđu. Snijeg je česta pojava u Lici i planinama, dok ga uz obalu i na otocima uglavnom nema.

U primorju je više vedrih (115 – 118) nego oblačnih (84 – 90) dana. U kontinentalnom dijelu, situacija je obrnuta.

Prosječna godišnja relativna vlaga zraka (mjereno u razdoblju od 1949. – 1988. god.) je za primorski dio oko 71,5%, za ličko-pounski dio oko 79%, a za Ravne kotare između 66 i 72%. Visoka vlaga zraka uobičajena je za razdoblje od listopada do veljače, a niska vlaga zraka za razdoblje od lipnja do kolovoza.

B.2.1. KLIMATSKE PROMJENE U HRVATSKOJ

Vremenske prilike posljednjih godina sve manje prate poznate godišnje i sezonske hodove meteoroloških parametara i sve je više ekstremnih vremenskih događaja koji ne prate prosječna stanja. Te anomalije posljedica su globalnih klimatskih promjena koje se različito manifestiraju u pojedinim dijelovima svijeta. Lokalnu promjenu klime valja promatrati kao posljedicu globalne promjene, ali moduliranu lokalnim utjecajima. Kao dva glavna obilježja klimatskih promjena izdvajaju se promjene temperature zraka i količina oborina, a navedene promjene utječu na gotovo sve sastavnice okoliša (npr. lokalno izumiranje/povećanje određenih vrsta, promjene u sastavu zajednica), gospodarske djelatnosti (turizam, brodogradnja, poljoprivreda, ribarstvo,...), ali i ljudsko zdravlje (npr. promjene broja toplih/vrućih tj. hladnih dana, problemi u vodoopskrbi).

Kako točno globalno zagrijavanje mijenja uvjete u Hrvatskoj još uvijek nije sasvim jasno, ali meteorološki podaci koji se još od 19. stoljeća prate s niza postaja u Hrvatskoj omogućuju pouzdanu dokumentaciju dugoročnih klimatskih trendova.

Temperatura zraka

Pozitivan trend porasta srednje godišnje temperature, prisutan na području cijele Hrvatske, postao je osobito izražen u posljednjih 50 i još više u posljednjih 25 godina. U prilog tome govori činjenica da je npr. pet od deset najtoplijih godina u Hvaru (od početka mjerenja do 2010. godine) zabilježeno nakon

2000. godine¹¹. Tijekom 50 - godišnjeg razdoblja (1961. - 2010.) trendovi godišnje temperature zraka su pozitivni i signifikantni, a promjene su veće u kontinentalnom dijelu Hrvatske nego na obali i u dalmatinskoj unutrašnjosti. Najveći doprinos ukupnom pozitivnom trendu temperature zraka dali su ljetni trendovi, a porastu srednjih maksimalnih temperatura podjednako su doprinijeli i trendovi za zimu i proljeće. Najmanje promjene imale su jesenske temperature zraka koje su, premda uglavnom pozitivne, većinom bile nesignifikantne. Uočeno zatopljenje očituje se i u svim indeksima temperaturnih ekstrema - pozitivnim trendovima toplih dana i noći te trajanju toplih razdoblja i negativnim trendovima hladnih dana i noći i duljini hladnih razdoblja.

Oborine

Prevladavajući porast sušnih razdoblja na Jadranu te slabo izražen trend u kontinentalnom području doprinose tome da se RH svrstava u prijelazno područje između opće tendencije porasta oborina u sjevernoj Europi te smanjenja količina oborina na Mediteranu. Doprinos smanjenju godišnjih količina oborina daju promjene u učestalosti kišnih dana manjeg intenziteta i značajno povećana učestalost suhih dana u cijeloj Hrvatskoj. Trend godišnjih količina oborina na godišnjoj/sezonskoj skali ima veliku međugodišnju i prostornu varijabilnost. Tijekom 50 - godišnjeg razdoblja (1961. - 2010.), statistički značajno smanjenje utvrđeno je na postajama u planinskom području Gorskog kotara i u Istri, kao i na južnom priobalju. Sezonski gledano ljetne oborine imaju jasno istaknut negativni trend u cijeloj zemlji. Izraženo na desetljeće kao postotak odgovarajućih prosječnih vrijednosti, ukupna godišnja smanjenja kreću se između -7% i -2%.

Simulacija buduće klime za područje Hrvatske primjenom regionalnog klimatskog modela (RegCM, verzija 3) koji, uvažavajući rezultate globalnog modela, daje procjenu značajnih klimatskih varijabli pod jakim utjecajem konfiguracije tla i lokalnih dinamičkih procesa, prema A2 scenariju Međuvladinog tijela za promjenu klime predviđa daljnji rast prizemne temperature zraka (neovisno o sezoni), blago povećanje zimske oborine u primorskim i gorskim krajevima i smanjenje oborine u preostale tri sezone (proljeće, ljeto i jesen), smanjenje broja dana sa snijegom, te porast broja vrućih dana¹².

Gotovo četvrtina hrvatskoga gospodarstva temelji se na sektorima potencijalno ranjivima na klimatske promjene. Posljedice klimatskih promjena su i sve češće pojave elementarnih nepogoda, na području Hrvatske najčešće u obliku poplava. Uzrok sve češćih poplava su pojave ekstremnih količina oborina velikog intenziteta. U *Prethodnoj procjeni rizika od poplava Republike Hrvatske: vodno područje rijeke Dunav i Jadransko vodno područje*¹³ navode se 4 moguća izvora ugroženosti od poplava: fluvijalne poplave, bujične poplave, poplave mora i umjetne poplave (npr. uslijed rušenja umjetnih brana).

Poplave mora

Promjene u režimu količina oborina i temperature zraka uzrokuju i promjene temperature i razine mora, kako na globalnoj (svjetskoj) razini tako i na lokalnoj razini (Jadransko more). Dva su uzorka porasta razine mora na globalnoj razini - termalno širenje vode i otapanje ledenjaka. Oba navedena faktora uzrokuju i porast razine Jadranskog mora. Međutim, teško je sa sigurnošću odrediti da li su promjene samo desetogodišnja varijacija razine mora ili je uzrok tome opći trend porasta razine mora.

Poplave mora su prirodne pojave koje se ne događaju često, no njihova učestalost bi se mogla povećati ostvarivanjem predviđenih scenarija porasta razine mora. Još uvijek postoji značajna

¹¹ Izvor: Odluka o prihvatanju Petog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN 024/2010)

¹² vrući dan je dan u kojem je maksimalna temperatura zraka veća ili jednaka 30 °C

¹³ izvor: „Prethodna procjena rizika od poplava Republika Hrvatska: vodno područje rijeke Dunav i Jadransko vodno područje“, Hrvatske vode, siječanj 2013

neizvjesnost oko intenziteta podizanja razine mora u Jadranu, ali neovisno o magnitudi porasta taj bi problem mogao postati jednim od najozbiljnijih i ekonomski najskupljih utjecaja klimatskih promjena u Hrvatskoj. Izvori nepreciznosti u projekcijama porasta razine mora proizlaze, između ostalog, iz nesavršenosti klimatskih modela tj. složenosti klimatskog sustava, neizvjesnosti scenarija emisije stakleničkih plinova i unutarnje varijabilnost klimatskog sustava. Dodatna otegotna okolnost preciznom predviđanju porasta razine mora i učinaka na hrvatsku obalu je činjenica da je hrvatska obala tektonski aktivno područje. Neki scenariji porasta razine mora predviđaju porast u iznosu od 9-19 cm do 2030. godine, 17 - 38 cm do 2050. i 30-114 cm do 2100.¹⁴, no već i s najmanjim porastom srednje razine mora, broj poplavlivanja obalnih područja se mnogostruko povećava. Značajan porast mora može dovesti u opasnost brojne komercijalne i ribarske luke, kontaminirati obalne ili priobalne izvore pitke vode u krškom terenu, narušiti turističke i rekreativne djelatnosti koje ovise o obalnim područjima itd. Posebnu prijetnju priobalnim naseljenim područjima predstavlja pojačana učestalost razornih dubinskih valova izazvanih poremećajima u atmosferi, tzv. meteoroloških tsunamija.¹⁵

U Zadarskoj županiji identificirano je nekoliko područja koja bi mogla biti osobito ranjiva na porast razine mora. To su gradovi Nin i Zadar, rijeka Zrmanja i Vransko jezero kraj Biograda¹⁶.

B.3. GEOLOŠKE ZNAČAJKE

Geološka građa područja koje obuhvaća Zadarsku županiju obilježena je mezozojskim stijenama u ličkom, te mlađim naslagama mezozoika i kenozoika u primorskom dijelu Županije. Stare paleozojske stijene perma i karbona izbijaju na površinu u višim zonama Velebita. Prevladavaju karbonatne stijene jure, krede i tercijske, naročito vapnenci. U gorskim dijelovima najviše je naslaga trijasa, jure i krede. Niži dijelovi udolina ispunjeni su mlađim taložinama eocena (fliš), pleistocena i holocena. Tektonski, prostor je raspucan brojnim rasjedima, među kojima se ističu velebitski, dugotočki i dr. Geološka prošlost ostavila je brojne atraktivne oblike rasjeda, sinklinalnih i antiklinalnih formi, okaminskih ostataka, speleoloških objekata itd.

Glacioeustatičkim gibanjima u postpleistocenu, morska razina je izdignuta oko 100 m, a cijeli primorsko-otočni sklop je dobio današnji izgled.

Prostor Zadarske županije karakterizira kontrast različitih geomorfoloških cjelina: niskih ravnokotarskih udolina i ličkih polja s brežuljkastim, brdovitim, gorskim i planinskim krajevima Bukovice, Velebita i Like. Obala je vrlo razvedena, a pred njom nižu se brojni manji i veći otoci. Rijeka Zrmanja s Krupom, V. i M. Paklenica, Kozjača i Tribanjska draga usjekle su u krškom terenu uske i slikovite doline tipa sutjeski ili kanjona. U niskom kotarskom dijelu geomorfološki je istaknuta kriptodepresija Vranskog jezera.

B.3.1. SEIZMOLOŠKE ZNAČAJKE

Prema Seizmološkoj karti za povratni period od 100 godina (Zajednica za seizmologiju SFRJ Beograd, 1987. god.) područje Zadarske županije pripada zonama od V° do VII° MCS ljestvice, što je prikazano i na Inženjersko geološkoj karti SFR Jugoslavije (M 1:500 000, Zavod za geološka i geofizička istraživanja, Beograd, 1969). Intenzitet očit na karti znači maksimalno zapažen stupanj na srednjim uvjetima tla u vremenu nastajanja potresa. U svezi s objektivno ograničenim periodom promatranja najjači zapažen potres ne mora uvijek biti i najjači, koji se u tom području može dogoditi. Prema tome, intenzitet prikazan na karti označavaju područje maksimalno zapaženog intenziteta.

¹⁴ izvor: Plan integralnog upravljanja obalnim područjem Šibensko-kninske županije, nacrt, rujan 2015. godine

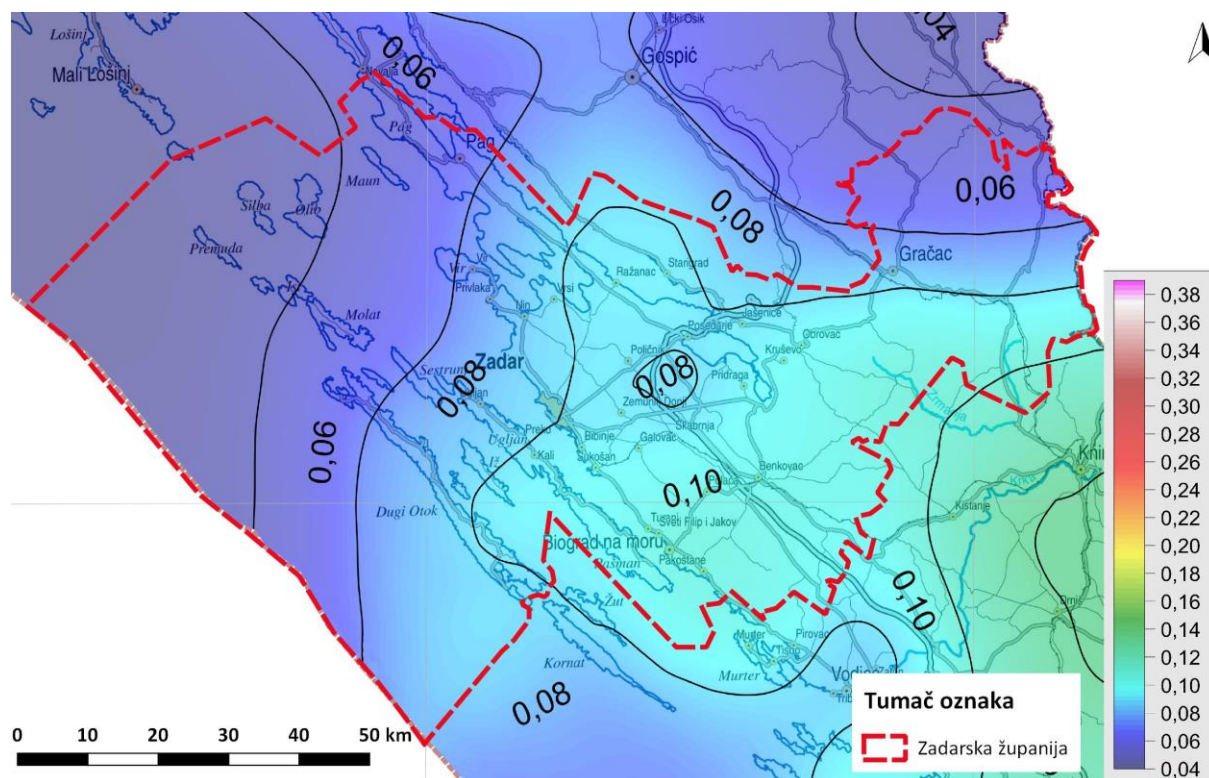
¹⁵ Meteorološki tsunami nastaje uslijed naglih promjena tlaka zraka, a osobito su opasni u zaljevima i lukama u kojima orografija sužava prostor njihove propagacije. Tada mogu uzrokovati razorne poplave. Jedan od najrazornijih primjera meteotsunamija u Hrvatskoj je onaj koji je 1978. pogodio Vela Luku

¹⁶ izvor: Odluka o prihvaćanju Petog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN 24/10)

Zadarska županija pripada epicentralnom području srednjeg Jadrana. Područje jadranskog podmorja seizmotektonski je vrlo aktivno, s čestim potresima. Magnituda potresa rijetko prelazi 5,0 stupnjeva po Richteru. Najveći broj potresa imao je magnitudu $M < 3,0$ do $M = 4,0$.

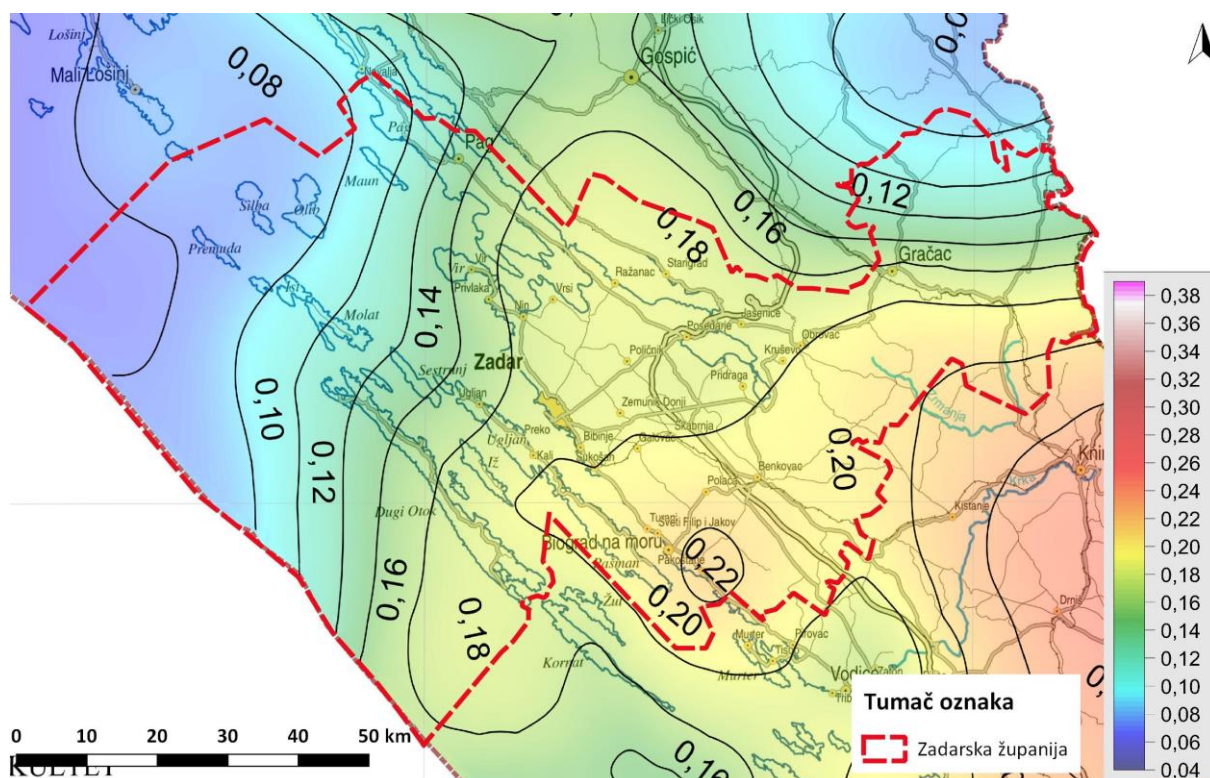
Prema Karti potresnih područja RH s usporednim vršnim ubrzanjem tla tipa A uz vjerojatnost premašaja od 10% u 50 godina za povratna razdoblja od 95 i 475 godina na području Zadarske županije za **povratno razdoblje od 95 godina** pri seizmičkom udaru može očekivati maksimalno ubrzanje tla od $a_{gR} = 0,10$ g, s **intenzitetom potresa $I_0 = VII^{\circ}MCS$** .

Grafički prikaz B.3-1. Prikaz područja Zadarske županije na Karti potresnih područja RH za povratno razdoblje od 95 godina

Izvor: Karta potresnih područja Republike Hrvatske za povratno razdoblje od 95 godina, PMF, Geofizički odsjek, Zagreb, 2012.g.

Za **povratno razdoblje od 475 godina** maksimalno ubrzanje tla, uvjetovano potresom na području Zadarske županije iznosi od $a_{gR} = 0,22$ g. Taj bi, najjači očekivani potres za navedeno povratno razdoblje, na promatranom području imao **intenzitet $I_0 = VIII^{\circ}MCS$** .

Grafički prikaz B.3-2 Prikaz područja Zadarske županije na Karti potresnih područja RH za povratno razdoblje od 475 godina

Izvor: Karta potresnih područja Republike Hrvatske za povratno razdoblje od 475 godina, PMF, Geofizički odsjek, Zagreb, 2012.).

Prema HRN EN 1998-1:2011 (Eurokod 8) dana je projektna akceleracija tla a_g za različite intenzitete potresa (Tablica B.3-1).

Tablica B.3-1. Proračunska akceleracija tla (a_g) prema HRN ENV 1998-1:2011

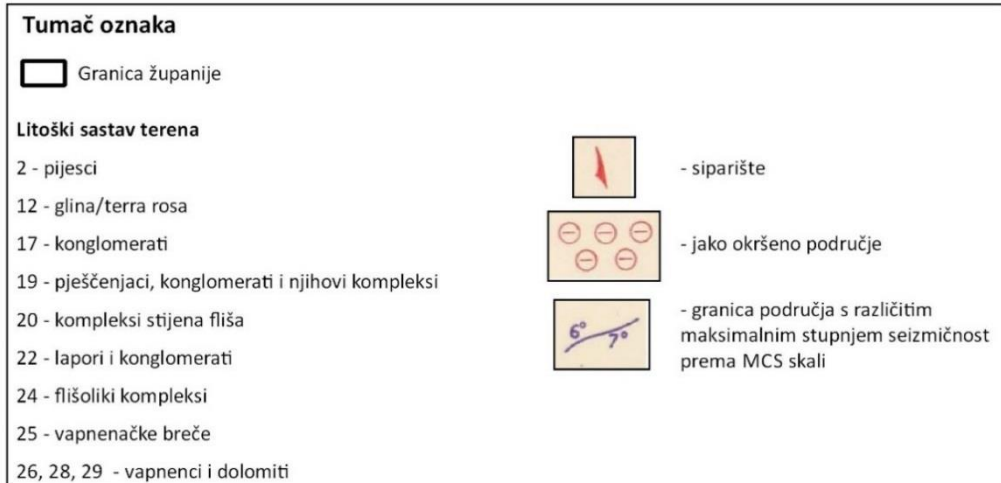
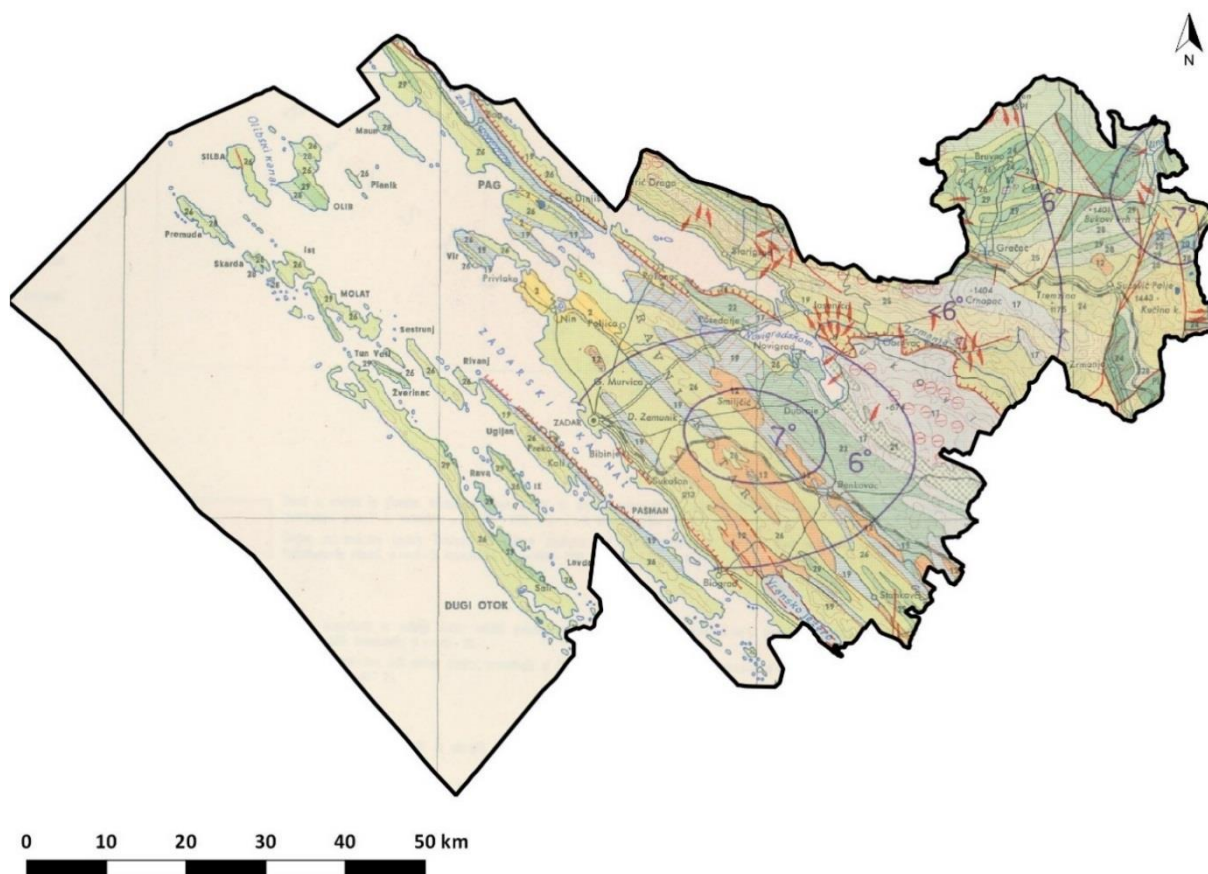
Intenzitet potresa u stupnjevima ljestvice MCS-64	Projektna akceleracija a_g izražena preko gravitacijske akceleracije	Projektna akceleracija a_g izražena u m/s^2
VI°	0,05	0,5
VII°	0,10	1,0
VIII°	0,20	2,0
IX°	0,30	3,0

B.3.2. INŽENJERSKO-GEOLOŠKE ZNAČAJKE

Prema Inženjersko geološkoj karti SFR Jugoslavije prikazanoj na grafičkom prikazu (Grafički prikaz B.3-3) u mjerilu M 1:500 000 (Zavod za geološka i geofizička istraživanja, Beograd, 1969), područje Županije izgrađuju područja sljedećeg litološkog sastava:

- područja sastavljena većinom od pijesaka (2),

- područja s relativno jasno izraženim kompleksom aluvijalnih i deluvijalno-aluvijalnih pjeskovitih glina i crvenice, s nejednakim sadržajem ulomaka vapnenaca, dolomita, pješčenjaka i drugih stijena (12),
- područja izgrađena od flišnih, flišolikih i vulkanogeno-sedimentnih kompleksa stijena, u kojima se pješčenjaci i konglomerati izmjenično i često nepravilno izmjenjuju s tvrdim laporima, tvrdim i suhim glinama i vapnencima (17),
- područja izgrađena od kompleksa stijena paleogenskoga fliša (19) i mezozojskog fliša (20) , koje odlikuje izmjena različitih litoloških članova: pješčenjaka, tvrdih lapora, tvrdih i suhih glina, laporovitih i pjeskovitih vapnenaca, konglomerata, breča i tufita,
- područja izgrađena od lapora i konglomerata (22),
- područja izgrađena od flišolikih kompleksa (24),
- područja izgrađena od vapnenačkih breča s prijelazima u brečaste vapnence (25),
- područja izgrađena od vapnenaca (26),
- područja izgrađena od dolomita i vapnenaca (28),
- područja izgrađena od dolomita (29)

Grafički prikaz B.3-3. Inženjersko-geološka karta Zadarske županije

Izvor: Inženjersko-geološka karta SFRJ, M 1 : 500 000 (Zavod za geološka i geofizička istraživanja, Beograd, 1969.)

B.3.3. GEORAZNOLIKOST

Georaznolikost je raznovrsnost pojava poput stijena, minerala, fosila, reljefa i procesa koji su stvarali te posebnosti kroz Zemljinu prošlost. Svaka zemlja ima geološke i geomorfološke vrijednosti koje predstavljaju njezinu geobaštinu. Georaznolikost Hrvatske vidljiva je u velikom broju vrlo vrijednih i značajnih lokaliteta, od kojih su neka zaštićena na regionalnoj a neka čak i na svjetskoj razini.

Geobaština je zaštićena u kategorijama posebnog rezervata (paleontološkog) i spomenika prirode (geološkog, paleontološkog, geološko-paleontološkog, geomorfološkog i hidrološkog) te zaštićenog minerala.

Prema dokumentu „Zaštićena geobaština Republike Hrvatske“ (Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2008.) na području Zadarske županije postoji tri izdvojena lokaliteta u kategorijama posebnog rezervata geološko-paleontološkog, geomorfološkog spomenika prirode i hidrološkog spomenika prirode, a to su kako slijedi:

- Cerovačke pećine: geomorfološki spomenik prirode; (reg. br. upisnika: 56, godina zaštite: 1961.)
- Modrič pećina: geomorfološki spomenik prirode; (reg. br. upisnika: 809, godina zaštite: 1986.)
- Vrelo rijeke Une: hidrološki spomenik prirode; (reg. br. upisnika: 564, godina zaštite: 1968.)

Državni zavod za zaštitu prirode izradio je prijedlog zaštite fosila dinosaura na području Republike Hrvatske na inicijativu Uprave za zaštitu prirode, Ministarstva kulture. Prijedlog zaštite pokrenut je zbog očuvanja brojne, vrijedne i atraktivne paleontološke baštine od znanstvenog i edukativnog, državnog i međunarodnog značaja, a zbog učestalih uništavanja i otuđivanja fosilnih nalaza. Na području Istre, Biokova, otoka Hvara i Dugog otoka do sada je otkriveno ukupno 20 nalazišta otisaka stopala dinosaura i jedan lokalitet s otkrivenim okamenjenim kostima (DZZP, 2013)¹⁷.

Georaznolikost prvenstveno ugroženo je od ljudskog djelovanja (namjerno ili nenamjerno). No i prirodni procesi poput erozije, abrazije, zaraštavanja mogu predstavljati prijetnju. Najveća ljudska prijetnja je eksploatacija mineralnih sirovina, kojom se nepovratno gube vrijedna područja. Prijetnju predstavljaju i širenje građevinskih područja, ilegalna gradnja te izgradnja prometnica. Kako se gotovo polovica Hrvatske nalazi na kršu, prijetnja su i različiti tipovi onečišćenja voda te izgradnja hidroelektrana i akumulacija. Problematično je i neodgovorno sakupljanje i namjerno uništavanje fosila i minerala (posebice u speleološkim objektima) (DZZP, 2014).

B.4. TLO

Područje Zadarske županije karakteristično je po pedosistematskoj raznolikosti od ukupno 17 tipova tala¹⁸. Najzastupljenija su automorfna tla (146.248 ha ili 90,3%) među kojima najveću površinu zauzimaju tla na vapnencima, vapnencima i dolomitima i vapnenim brečama (Tablica B.4-1). Rasprostranjenost tipova tala na području ŽŽ prikazana je u nastavku na grafičkom prikazu B.4-1.

Tablica B.4-1. Tipovi tala i njihova zastupljenost na području Zadarske županije

Naziv tip tla	Površina (ha)
AUTOMORFNA TLA	
Kamenjar	25.065,7
Koluvij	10.245,9
Sirozem	2.972,4
Crnica vapnenačko dolomitna	28.930,1
Rendzina	32.738,7
Ranker	1.429,5
Smolnica	306,1

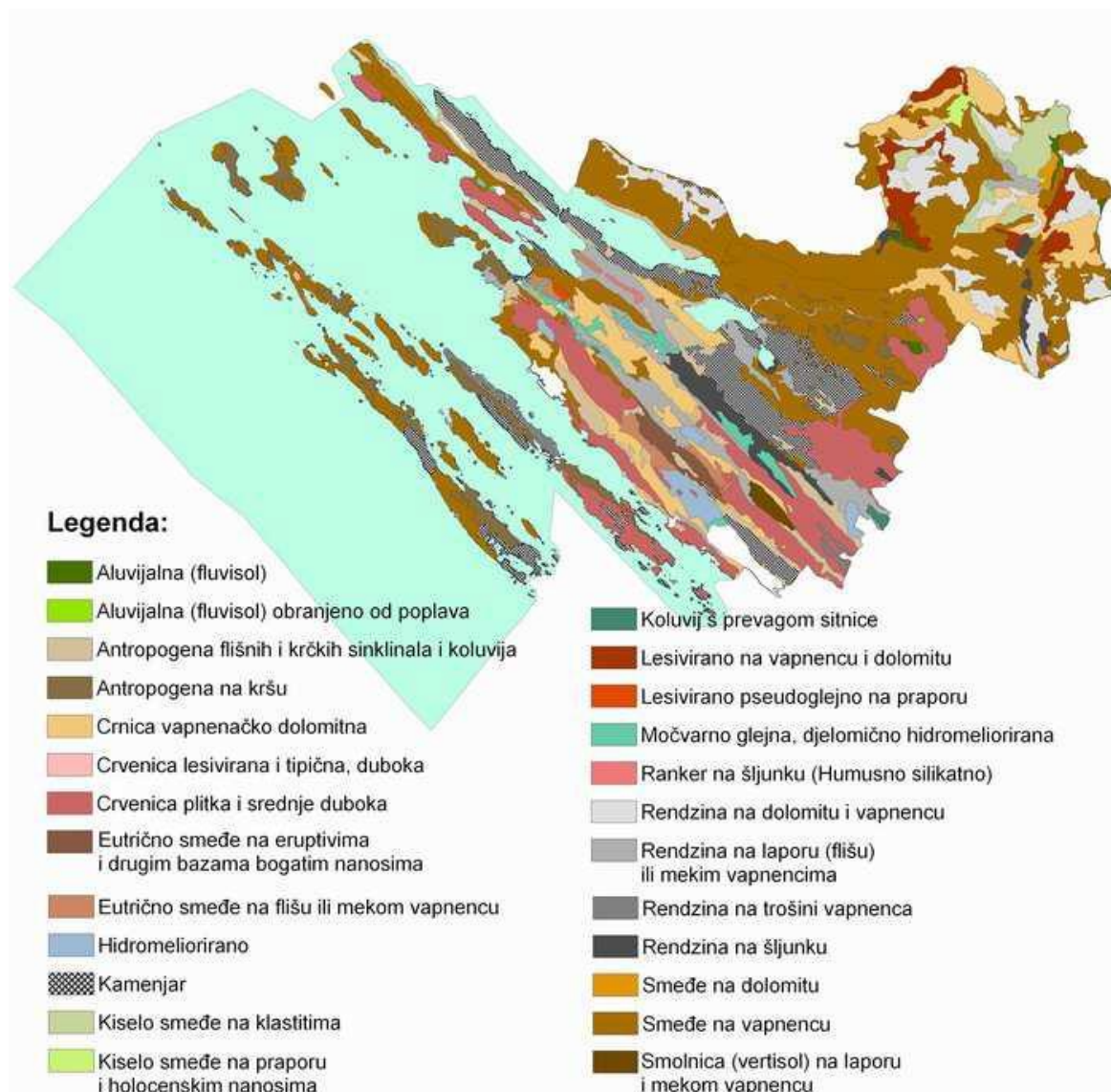
¹⁷ Izvor: Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008. - 2012. (DZZP, 2014.)

¹⁸ Plan navodnjavanja za područje Zadarske županije, Zagreb srpanj 2006.

Smeđe na vapnencu i dolomitu	51.691,2
Crvenica	18.020,3
Distrično smeđe	1.370,0
Eturično smeđe	3.172,0
Lesivirano	1.871,3
Rigolana tla	26.994,8
HIDROMORFNA TLA	
Aluvijalno	990,7
Aluvijalno livadsko	596,5
Močvarno glejno	4.387,1
HALOMORFNA TLA	
Solončak	102,4
Rigolano tlo	1.747,2
Močvarno glejno	3.540,8

Izvor: Plan navodnjavanja za područje Zadarske županije, Zagreb srpanj 2006.

Grafički prikaz B.4-1. Rasprostranjenost pojedinih tipova tala u Zadarskoj županiji

Izvor: Husnjak, Bogunović, Agronomski fakultet Zagreb¹⁹

Područje Zadarske županije pruža brojne mogućnosti za razvoj poljoprivrede što potvrđuje i intenzivna poljoprivredna proizvodnja ovoga područja prije Domovinskog rata. Uz poduzete mjere revitalizacije, stanje poljoprivrede u Zadarskoj županiji je i dalje ispod njezinih mogućnosti.

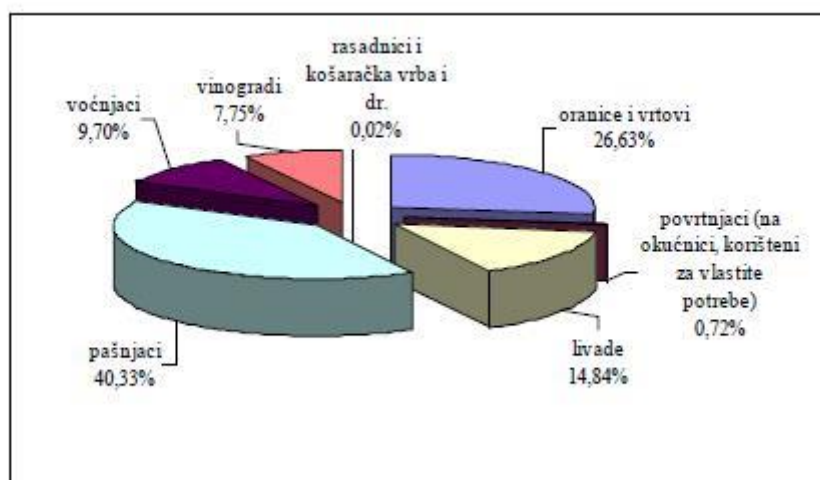
Prema službenom kartografskom informacijskom sustavu (CROTIS) na području Zadarske županije evidentirano je 59.860 ha poljoprivrednog zemljišta. Najzastupljeniju kategoriju čine pašnjaci i livade koja obuhvaća 56 % zemljišta županije. Druga kategorija po zastupljenosti je kategorija oranica (34, 3 % površine; 20.506 ha) i trajnih nasada (9,8 %, 5.866 ha). U ARKOD sustavu registrirano je 21.459 ha zemljišta tj. 35,8 % ukupnog navedenog poljoprivrednog zemljišta Županije²⁰.

Najveći dio obradivih površina nalazi se u okolici Zadra i Benkovca. Ova dva područja zajedno imaju više od 80% oraničnih površina cijele županije (63% Zadar i 20% Benkovac).

¹⁹ Program zaštite okoliša Zadarske županije; Oikon, 2014.

²⁰ Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije; Oikon; 2013.

Sukladno podacima popisa poljoprivrede 2003. godine, korištene poljoprivredne površine najvećim dijelom odnose se na pašnjake (40,33%), oranice i vrtovi (26,63%), livade (14,84%), a zatim voćnjake (9,70%) i vinograde (7,75%) te ostale kategorije manje od 1% (Grafički prikaz B.4-2).²¹

Grafički prikaz B.4-2. Korištene poljoprivredne površine na području Zadarske županije

Izvor: Podaci iz Popisa poljoprivrede 2003. godine, Tablica 4. Površina korištenog poljoprivrednog i ostalog zemljišta po kategorijama, CD ROM izdanje, DZS RH²²

Od žitarica na području Županije najčešće zastupljene kulture su pšenica i kukuruz, zatim ječam i zob. Od krmnih kultura najdominantnija je lucerna.

Prema strukturi voćarske proizvodnje najveći dio površina odnosi se na maslinike (20,6 %), zatim na breskvu i nektarinu (7,7 %), višnju (3,2%), jabuku (1,3 %) i trešnju (1,1 %). Najveći broj stabala voća je na području Zadra i Biograda na moru. Poznato je da uzgoj višnje maraske (*Prunus cerasus* var. *marasca* Host.) na području Zadarske županije ima dugu tradiciju koja seže još od početka XVI. stoljeća. Po broju uzgojnih stabala višnja (131 tisuću stabala) je na drugom mjestu odmah iza masline.

Zadarska županija zauzima drugo mjesto po broju poljoprivrednih gospodarstava koja se bave maslinarstvom odmah iza Splitsko-dalmatinske županije. Dominantna sorta masline na području Zadarske županije je oblica koja je u novopodignutim maslinicima zastupljena s oko 60-70% u strukturi ukupnog sortimenta (Romić i sur., 2006.).²³

Zemljopisno područje uzgoja vinove loze²⁴ u Zadarskoj županiji pripada vinogradarskoj regiji Primorska Hrvatska, podregiji Sjeverna Dalmacija i podregiji Dalmatinska zagora. U okviru podregije Sjeverna Dalmacija nalazi se vinogorje Zadar – Biograd, a u okviru podregije Dalmatinska zagora vinogorje Benkovac – Stankovci. Zemljopisno područje uzgoja vinove loze u Zadarskoj županiji pripada vinorodnim zonama proizvodnje zona CII (Dalmatinska zagora) i zona CIII (Sjeverna Dalmacija).

Danas se najveći broj vinograda nalazi na području Benkovca (oko 30% ukupnih vinogradarskih površina), zatim slijede Stankovci, Polača, Poličnik, Sukošan, Nin, Zadar, Sveti Filip i Jakov.

²¹ PLAN NAVODNJAVANJA ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE, Zagreb srpanj 2006

²² PLAN NAVODNJAVANJA ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE, Zagreb srpanj 2006

²³ PROGRAM ODRŽIVOG RAZVOJA POLJOPRIVREDE ZADARSKE ŽUPANIJE 2013. – 2015.; Zagreb, veljača 2013.

²⁴ Pravilnik o zemljopisnim područjima uzgoja vinove loze (NN 074/12, 080/12, 048/2013 i 159/2013)

Od stočarske proizvodnje na području županije najistaknutiji je uzgoj ovaca oko 16% ukupnog broja ovaca u Republici Hrvatskoj. Od toga je oko 70% na kopnu, a oko 30% na otocima. Uzgoj koza u Zadarskoj županiji temelji se na 3 pasmine: hrvatska šarena koza, hrvatska bijela koza i alpina.

Navodnjavane površine²⁵

Na području Zadarske županije navodnjava se oko 3% ukupno korištenih površina, odnosno 612 ha od čega se 78% odnosi na navodnjavane poljoprivrednih kućanstava. Navodnjavanje primjenjuje 1009 poljoprivrednih kućanstava koji navodnjavaju oko 479 ha površina. Najveći broj gospodarstava sa korištenjem sustava navodnjavanja (206 gospodarstva) nalazi se u općini Pakoštane. U sustavima navodnjavanja najčešće se koriste vode iz površinskih tokova.

Od 459 korisnika, površinske izvore na posjedu ima 258 kućanstava, dok 201 kućanstvo koristi površinske izvore koji su izvan njihovih posjeda. Nešto manji broj kućanstava, njih 413, na raspolaganju ima podzemne izvore vode. Kućanstva za navodnjavanje koriste i vodu iz vodoopskrbnog sustava, njih 234 ili 21%, od čega čak 38% na području Nina.

Na području Zadarske županije potencijali za razvoj poljoprivrede i uspostavu sustava navodnjavanja nisu dovoljno iskorišteni. Kao temeljni limitirajući čimbenici razvoja poljoprivrede smatraju se usitnjenost posjeda poljoprivrednih gospodarstava, neorganiziranost proizvođača, samostalni izlazak proizvođača na tržište, mali broj inovacija u primjeni novih tehnologija te manjak vode za poljoprivrednu proizvodnju.

Ruralni razvoj

Prema OECD klasifikaciji ruralnih područja od ukupno 229 naselja u Zadarskoj županiji, njih 210 spada u ruralno područje, što je 92 % od ukupnog broja naselja, odnosno od ukupne površine 3.643,33 km² Zadarske županije čak 92,8 % je ruralno područje. Ostatak teritorija županije (7,2%) je urbano područje.

Jedan od najvažnijih ciljeva ruralnog razvoja Županije, prema Programu ruralnog razvoja Zadarske Županije (2012.-2014. godine) je povećanje sposobnosti lokalne zajednice za pokretanje i provođenje razvojnih inicijativa, korištenje novih tehnologija i poslovanje u skladu sa zahtjevima tržišta.

Razvojem poljoprivrede kroz uređenje i okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta, navodnjavanje, uspostavu i jačanje proizvođačkih organizacija planira se postići konkurentnost poljoprivrede, ribarstva i akvakulture.

Sukladno potražnji i potrebama tržišta za „zdravim“ i autentičnim prehrambenim proizvodima otvara se mogućnost za djelomično usmjerenje poljoprivrede na proizvodnju ekoloških i tradicijskih poljoprivrednih proizvoda uz razvoj specifičnih oblika turizma.

B.5. ŠUMARSTVO I LOVSTVO

B.5.1. ŠUMARSTVO

Postojeće stanje

U vegetacijskom smislu, Zadarska županija većinom pripada mediteranskoj regiji, dok manji sjeverni dio pripada eurosibirsko-sjevernoameričkoj regiji. Šume mediteranske regije sastoje se od zimzelenih i listopadnih šuma jadranskoga područja, a dijele se na obalni i brdski pojas. Općenito ih karakterizira niska komercijalna vrijednost, odnosno vrijednost drvne mase (smanjene gospodarske funkcije) te

²⁵ PLAN NAVODNJAVANJA ZA PODRUČJE ZADARSKE ŽUPANIJE, Zagreb srpanj 2006

visoka vrijednost općekorisnih funkcija (socijalne i ekološke) koje višestruko nadmašuju gospodarske. Glavna klimatogena zajednica²⁶ eumediteranske vegetacijske zone (jedna od triju zona obalnog pojasa) je zajednica hrasta crnike i crnoga jasena, *Orno-Quercetum ilicis*, dok submediteransko područje karakterizira klimatogena zajednica bijeloga graba i hrasta medunca (*Querco-Carpinetum orientalis*). Glavne vrste drveća na području Zadarske županije su alepski bor (*Pinus halepensis*), hrast medunac (*Quercus pubescens*), hrast crnika (*Quercus ilex*), crni jasen (*Fraxinus ornus*), bijeli grab (*Carpinus orientalis*) te crni bor (*Pinus nigra*) u mediteranskom dijelu županije, dok u sjeveroistočnom dijelu koji pripada eurosibirsko-sjevernoameričkoj vegetacijskoj regiji glavne vrste drveća čine obična bukva (*Fagus sylvatica*) i jela (*Abies alba*).

Drvena zaliha državnih šuma na području županije (od II do VII dobnog razreda) iznosi 7.611.899 m³, a ukupan godišnji prirast 16.514 m³. Od ukupnog prirasta, 5.403.614 m³ (71%) otpada na preborne šume (koje pripadaju eurosibirsko-sjevernoameričkoj vegetacijskoj regiji), a ostatak (2.208.285 m³) na jednodobne mediteranske šume koje su po uzgojnom obliku uglavnom panjače. Prosječna drvena zaliha prebornih šuma iznosi 210,6 m³/ha, dok prosječna drvena zaliha mediteranskih (jednodobnih) šuma iznosi 178,7 m³/ha. Nešto je veća od državnog prosjeka, ali komercijalno isplative preborne šume teško su dostupne zbog konfiguracije terena i niskog stupnja otvorenosti (prosječno 12,97 km/1.000 ha, što je za oko 30% niže od državnog prosjeka).²⁷

Državnim šumama na području Zadarske županije gospodari trgovačko društvo u vlasništvu Republike Hrvatske "Hrvatske šume" d.o.o. Područje županije nalazi se pod nadležnošću triju uprava šuma: podružnica Gospić, Senj i Split. Teritorij županije podijeljen je na devet šumarija koje pokrivaju 48 gospodarskih jedinica, što je prikazano u tablici Tablica B.5-1.

Tablica B.5-1. Gospodarske jedinice državnih šuma na području Zadarske županije

Uprava šuma podružnica	Šumarija	Gospodarska jedinica	Površina (ha)
Gospić	Donji Lapac	652 - Istočna Mazinska planina	1.676,5
	Gračac	995 - Bogutovac	5.761,6
		750 - Duboke jasle - Jabukovac	2.453,03
		728 - Istočni Resnik	6.818,08
		749 - Jaselsko bilo - Crnopac	6.424,53
		755 - Javornik - Kremen	3.938,55
		763 - Jelovi tavani - Kučina kosa	4.542,32
		761 - Kokrina - Mila ljut	6.173,6
		762 - Maslovara	3.755,17
		759 - Ravna Čemernica	6.001,59
		751 - Smrdljivac - Kom	8.595,96
		973 - Vrelo Zrmanje	5.048,76
		760 - Zapadna Mazinska planina	3.326,6
	Sveti Rok	747 - Sveto Brdo - Crveni potoci	4.036,7
Senj	Pag	940 - Pag	7.906,47
Split	Benkovac	788 - Brzovača	5.069,15
		790 - Bukvičko polje	4.917,9
		787 - Debelo Brdo	3.489,17
		786 - Karin	4.926,23
		774 - Novigrad	4.262,5

²⁶ Klimatogena zajednica je konačna biljna zajednica najbolje prilagođena trenutačnim uvjetima danog biotopa. Predstavlja prirodni element određenog geografskog područja te svojim značajkama odražava stanišne uvjete dotičnog prostora.

²⁷ Oikon d.o.o. (2013.): Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, Zagreb, ožujak 2013., str. 82 - 83.

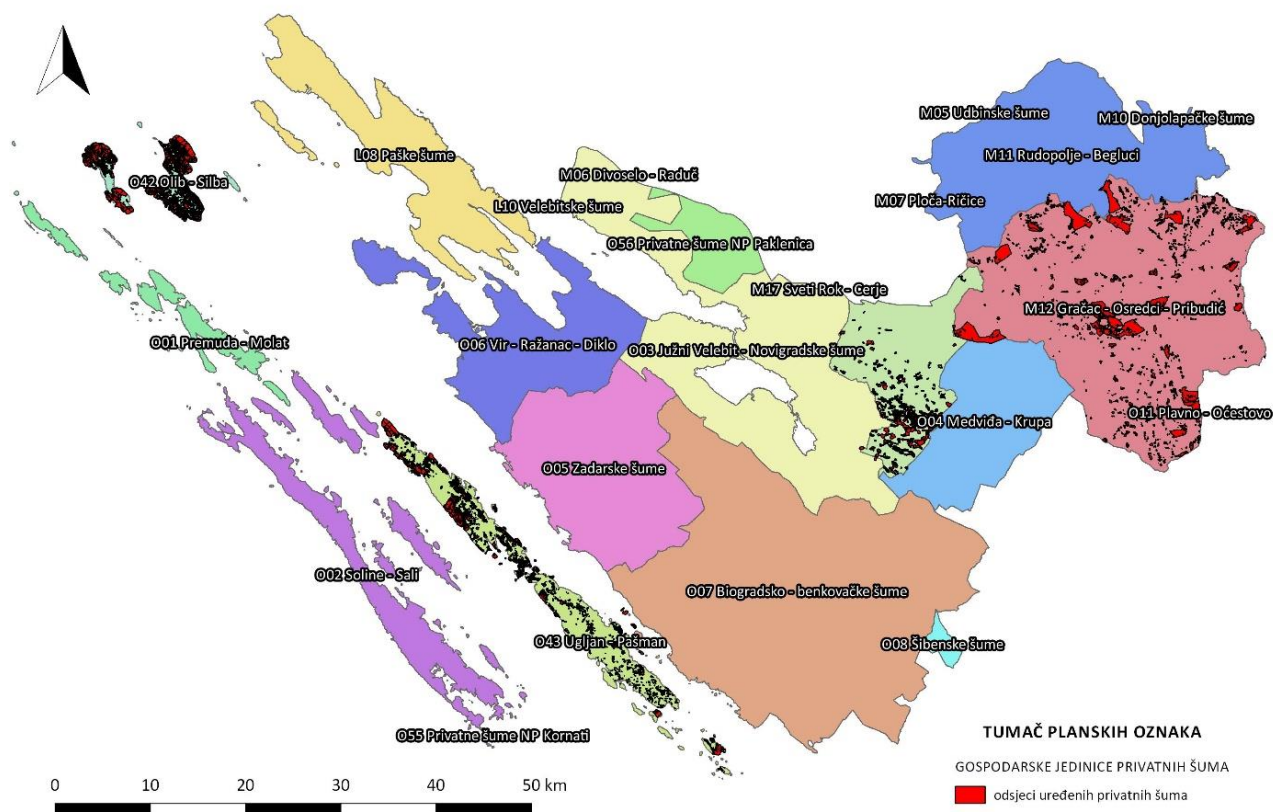

	792 - Nunička kosa	6.197,71
	793 - Polača	4.880,44
	791 - Radolje	4.206,82
	794 - Biograd	1.855,33
	789 - Donji Krš	5.141,11
Biograd	797 - Pašman - Vrgada	3.533,82
	795 - Turanj	2.146,12
	796 - Vrana	2.195,13
	781 - Burovača	3.947,52
	779 - Golubić	4.902,25
	783 - Jasenice	7.144,27
Obrovac	778 - Kruševo - Medviđa	8.375,96
	785 - Nadvoda	4.813,67
	784 - Zaton	5.071,86
	782 - Zrmanja	2.767,98
	780 - Žegar	5.403,91
Šibenik	831 - Rimljača	5.934,35
	776 - Lovinac	2.350,57
	769 - Musapstan	2.894,68
	767 Nin - Kožino	2.572,82
	777 - Posedarje	2.728,52
	768 - Ražanac - Vrsi	3.257,01
Zadar	918 - Seline	1.184,86
	773 - Starigrad	8.165,12
	771 - Sukošan	2.261,81
	772 - Škarbrnja	2.041,68
	775 - Zadarski otoci	5.913,96
	770 - Zemunik gornji	1.540,19
UKUPNO		212.553,88

Izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, 2013.

Stanje privatnih šuma na području Zadarske županije nije zadovoljavajuće. Prema podacima Savjetodavne službe, od 24 gospodarske jedinice privatnih šuma tek za njih 4 su izrađeni programi gospodarenja šumama šumoposjednika (g.j. O42 Olib - Silba, M12 Gračac - Osredci - Pribudić, O04 Medviđa - Krupa i O43 Ugljan - Pašman), što je prikazano na grafičkom prikazu B.5-1.).

Grafički prikaz B.5-1. Gospodarske jedinice privatnih šuma na području Zadarske županije

izvor: Savjetodavna služba

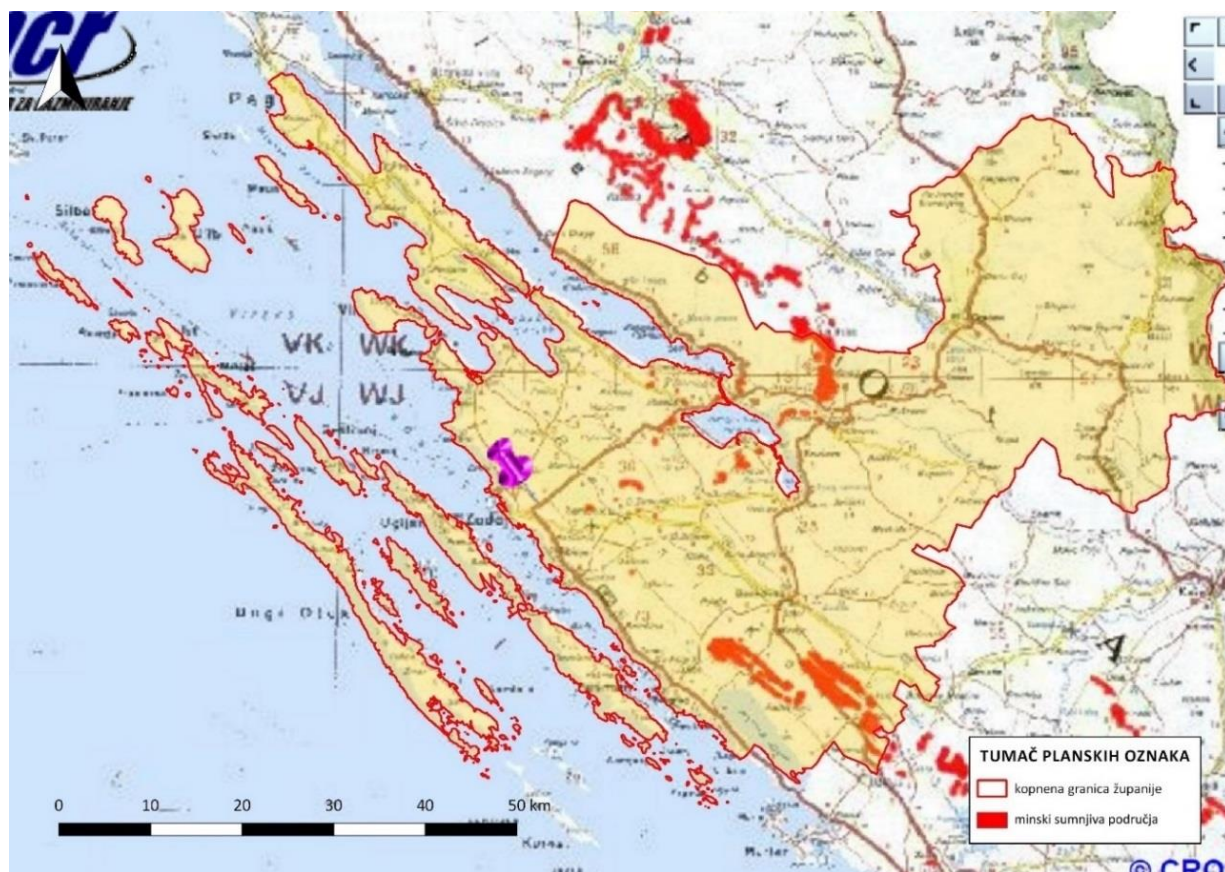
Pomoć privatnim šumovlasnicima u gospodarenju šumama pruža Sektor za programe i projekte u šumarstvu Savjetodavne službe. Prema Šumskogospodarskoj osnovi područja²⁸, na području županije nalazi se oko 20.000 ha privatnih šuma. Karakterizira ih izrazita rascjepkanost na veliki broj čestica malih površina od kojih većina nema riješene imovinsko-pravne odnose, odnosno postoji velik broj suvlasnika/suposjednika.²⁹

Prema posljednjim podacima Izvješća o razminiravanju za 2014. godinu, veličina minski sumnjivog područja na dan 31. 12. 2014. godine iznosi 45.894.349 m² (**4.589,4 ha**), a udio realiziranog smanjenja minski sumnjivog područja u odnosu na planirano iznosi **128,4%**.³⁰ Trenutačno stanje minski sumnjivog područja Zadarske županije prikazano je na grafičkom prikazu (Grafički prikaz B.5-2).B.5-2.

²⁸ Šumskogospodarski plan nacionalne razine, posljednji izrađen za razdoblje 2006. - 2015. godine.

²⁹ Oikon d.o.o. (2013.): Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, Zagreb 2013.

³⁰ Hrvatski centar za razminiravanje (2015.): Izvješće o provedbi plana humanitarnog razminiranja i utrošenim financijskim sredstvima za 2014. godinu

Grafički prikaz B.5-2. Minski sumnjiva područja na teritoriju Zadarske županije

izvor: <https://misportal.hcr.hr/HCRweb/faces/intro/introduction.jspx>

Neobraslo šumsko zemljište u županiji zauzima oko 26% površine šuma i šumskog zemljišta, što je posljedica neplanskog gospodarenja u prošlosti, budući da se nije vodilo računa o očuvanju postojećih sastojina (potrajnom gospodarenju), s time da od površine obrasle šumom oko 60% čine razni degradacijski oblici (šikare, šibljaci, makije i garizi)³¹. Budući da su tek unazad par godina izrađeni svi programi gospodarenja šumama na kršu, evidentno je kako je stupanj uređenosti regularnih sastojina vrlo nizak.³²

Jedan od najvećih problema šumarstva Zadarske županije, kao i kod ostalih primorskih županija, su šumski požari. U razdoblju 2006. - 2012. godine izbilo je na području županije ukupno 184 požara kojima je opožarena površina od 8.742,42 ha. Najveće prosječne opožarene površine po požaru bile su 2011. i 2007. godine sa 62,8 odnosno 60,8 ha opožarene površine po požaru. Doba izbijanja požara je najčešće ljeti, a uzrok je pretežno ljudski faktor (većinom nekontrolirano paljenje korova ili namjerno podmetanje).³³

Klimatske promjene jedan su od glavnih čimbenika negativnog utjecaja na šume. Očituju se u klimatskim poremećajima kao što su porast prosječne godišnje temperature, smanjena količina oborina, učestala pojava vremenskih ekstrema (oluje, toplinski udari, suše, poplave itd.)³⁴, što su sve pojave koje se mogu izrazito negativno odraziti na šume i šumarstvo: ekstremne vremenske

³¹ Oikon d.o.o. (2013.): Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, Zagreb 2013.

³² Idem, str. 80. Autori Izvješća ovdje netočno navode kako "...u prošlosti nisu izrađivane Osnove gospodarenja šumama na kršu", budući da se za šume na kršu ne izrađuju osnove, već programi gospodarenja. Tek donošenjem novoga Pravilnika o uređivanju šuma (NN 079/15), ova odredba je promijenjena na način da se "...programi gospodarenja izrađuju za šume i šumska zemljišta na kršu čija je prosječna drvena zaliha manja od 100 m³ po hektaru obrasle površine, a u vlasništvu su Republike Hrvatske" (čl. 69. stavak (1)). Drugim riječima, teoretski je moguće da se za šume na kršu izrađuju osnove gospodarenja, ali ne u doba kada je referentno Izvješće objavljeno (ožujak 2013.).

³³ Idem, str. 85.

³⁴ AZO (2012.): Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2005. - 2008.

nepogode prouzrokuju vjetrolome, ledolome, snjegolome i slične pojave, suše oslabljuju zdravstveno stanje (vitalitet) šuma i čine ih podložnijim djelovanju sekundarnih štetnika poput potkornjaka te povećavaju mogućnost obolijevanja od raznih mikotičnih bolesti, produljenje vegetacijske periode uvjetuje smanjenje kvalitete drva budući da se povećava udio ranog drva u godu, a povećanje srednje godišnje temperature povećava mogućnost pojave već ionako učestalih požara.

B.5.2. LOVSTVO

Na području Zadarske županije ustanovljeno je ukupno 20 državnih, 34 zajednička (županijska) lovišta (od toga 15 na otocima) te dva uzgajališta divljači ukupne površine 361.351 ha. U tablici (Tablica B.5-2) su prikazani osnovni podaci o lovištima Zadarske županije.

Tablica B.5-2. Status, tip, oznaka, naziv i površine lovišta Zadarske županije

Status lovišta	Tip	Oznaka lovišta	Naziv lovišta	Površina (ha)
državno	Uzgajalište	XIII/2	Bonastar	373
državno	Otvoreno	XIII/4	Dugi otok	3.616
državno	Otvoreno	XIII/6	Jelovi tavani	11.972
državno	Otvoreno	XIII/7	Južni Velebit	26.383
državno	Otvoreno	XIII/9	Kokirna - Mila ljut	4.712
državno	Otvoreno	XIII/11	Kruševo - Orljak	11.243
državno	Otvoreno	XIII/16	Maslovara	6.328
državno	Otvoreno	XIII/17	Mazinska planina	6.974
državno	Otvoreno	XIII/19	Bokanjačko blato	2.529
državno	Otvoreno	XIII/20	Pašman - Zaglav	0
državno	Otvoreno	XIII/23	Poljica	2.405
državno	Otvoreno	XIII/25	Ražanac	3.547
državno	Otvoreno	XIII/26	Rodaljice - Lisičić	13.155
državno	Otvoreno	XIII/27	Stankovci	4.334
državno	Otvoreno	XIII/28	Starigrad Paklenica	6.665
državno	Otvoreno	XIII/29	Sveto Brdo	14.545
državno	Uzgajalište	XIII/31	Tun	233
državno	Otvoreno	XIII/32	Tustica	2.909
državno	Otvoreno	XIII/33	Vrana	9.741
državno	Otvoreno	XIII/35	Jagodna donja - Crljen	7.932
županijsko	Otvoreno	XIII/101	Pag	19.164
županijsko	Otvoreno	XIII/102	Olib	2.757
županijsko	Otvoreno	XIII/103	Silba	1.467
županijsko	Otvoreno	XIII/104	Premuda	895
županijsko	Otvoreno	XIII/105	Molat	1.044
županijsko	Otvoreno	XIII/106	Škarda - Ist	1.386
županijsko	Otvoreno	XIII/107	Dugi otok istok	4.317
županijsko	Otvoreno	XIII/108	Dugi otok zapad - Zverinac	4.579
županijsko	Otvoreno	XIII/109	Sestrunj - Rivanj	1.928

županijsko	Otvoreno	XIII/110	Iž - Rava	2.126
županijsko	Otvoreno	XIII/111	Ugljan jugoistok	3.086
županijsko	Otvoreno	XIII/112	Ugljan sjeverozapad	2.076
županijsko	Otvoreno	XIII/113	Pašman sjever	3.605
županijsko	Otvoreno	XIII/114	Vir	2.221
županijsko	Otvoreno	XIII/115	Blatski gaj	5.963
županijsko	Otvoreno	XIII/116	Križ	5.395
županijsko	Otvoreno	XIII/117	Biograd na Moru	5.339
županijsko	Otvoreno	XIII/118	Nin	7.688
županijsko	Otvoreno	XIII/119	Ljubač	3.311
županijsko	Otvoreno	XIII/120	Posedarje	6.806
županijsko	Otvoreno	XIII/121	Novigrad	5.777
županijsko	Otvoreno	XIII/122	Poličnik	13.199
županijsko	Otvoreno	XIII/123	Skabrnja - Zemunik	7.535
županijsko	Otvoreno	XIII/124	Benkovac - Smilčić	10.340
županijsko	Otvoreno	XIII/125	Polača	7.224
županijsko	Otvoreno	XIII/126	Lišane Ostrovičke	6.787
županijsko	Otvoreno	XIII/127	Pristeg	2.173
županijsko	Otvoreno	XIII/128	Zrmanja	4.698
županijsko	Otvoreno	XIII/129	Bukovica	28.327
županijsko	Otvoreno	XIII/130	Vrelo Zrmanje	10.218
županijsko	Otvoreno	XIII/131	Ljubovo	13.161
županijsko	Otvoreno	XIII/132	Veliki Urljaj	18.960
županijsko	Otvoreno	XIII/133	Una	4.898
županijsko	Otvoreno	XIII/134	Zapuntel	928
UKUPNO				358.974

izvor: https://lovistarh.mps.hr/lovstvo_javnost/Lovista.aspx

Sljedeće vrste se u lovištima Zadarske županije vode kao glavne vrste divljači: jelen obični (*Cervus elaphus*), srna obična (*Capreolus capreolus*), divokoza (*Rupicapra rupicapra*), muflon (*Ovis musimon*), svinja divlja (*Sus scrofa*), smeđi medvjed (*Ursus arctos*), zec obični (*Lepus europaeus*), fazan - gnjetlovi (*Phasianus colchicus*), jarebica kamenjarka -grivna (*Alectoris graeca*), trčka skvržulja (*Perdix perdix*), prepelica pućpura (*Coturnix coturnix*), patka divlja gluhara (*Anas platyrhynchos*) te liska crna (*Fulica atra*).

U pojedinim lovištima se nekima od navedenih glavnih vrsta gospodari kao sporednim vrstama, a neke od glavnih vrsta su u sljedećem gospodarskom razdoblju prebačene u sporedne vrste. Od sporednih vrsta divljači, u lovištima Zadarske županije obitavaju još jazavac (*Meles meles*), mačka divlja (*Felis silvestris*), kuna bjelica (*Martes foina*), kuna zlatica (*Martes martes*), lasica mala (*Mustela nivalis*), puh veliki (*Myoxus glis*), lisica (*Vulpes vulpes*), čagalj (*Canis aureus*), tvor (*Mustela putorius*), golub divlji - grivnjaš (*Columba palumbus*), vrana siva (*Corvus corone cornix*), vrana gačac (*Corvus frugilegus*), čavka zlogodnjača (*Coloeus monedula*), svraka maruša (*Pica pica*) i šojka kreštalica

(*Garrulus glandarius*). Od selica prolaznica važna gospodarska vrsta je šljuka bena (*Scolopax rusticola*).³⁵

Sedamnaest lovačkih udruga (društava) Zadarske županije i drugi lovoovlaštenici ujedinjeni su u Lovački savez Zadarske županije koji usko surađuje sa županijskim Upravnim odjelom za poljoprivredu te aktivno radi na podizanju razina mjera, razvoja i unapređenja lovstva u županiji (www.lszd.hr).³⁶

Shematski prikaz lovišta na području Zadarske županije dan je na grafičkom prikazu B.5-3.

Grafički prikaz B.5-3. Shematski prikaz lovišta Zadarske županije
(brojčana oznaka koincidira onoj iz naziva lovišta)
izvor: <http://www.lszd.hr/lovista-zadarske-zupanije/>

U razdoblju od 2007. do 2012. godine administrativna ograničenja sprečavaju realizaciju određenih mogućnosti razvoja lovstva za razvoj lovstva negativno se odražava u vidu financijskih opterećenja lovoovlaštenika kao što su naknade zbog šteta od divljači i posljedično šteta na divljači, a također i nepripremljenost lovačkih udruga kao jednih od lovoovlaštenika za procese strukturiranja lovstva s aspekta ruralnog razvoja. Djelatnost lovstva bila je administrativno i upravljački pozicionirana van domene ruralnog razvoja iako je s istim neodvojivo povezana te se nisu adekvatno pratili procesi promjena u pristupu upravljanja prirodnim resursima ruralnih područja, poglavito šumskim i poljoprivrednim površinama koje su ruralna područja, već se razvoju lovstva pristupalo s pozicije regionalnog razvoja.³⁷

Općeniti problem vezan uz lovstvo i divljač na području Zadarske županije predstavlja iseljavanje stanovništva, odnosno daljnja depopulacija ruralnih područja što ima za posljedicu stalno konstantno zapuštanje i zaraštavanje poljoprivrednih površina. Ovaj proces predstavlja veliki problem i na

³⁵ Oikon d.o.o. (2013.): Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, Zagreb 2013.

³⁶ Idem, str. 94.

³⁷ Idem, str. 7.

nacionalnoj razini, s time da je na području Zadarske županije intenziviran ratnim događajima s početka 90-ih godina. Zapuštanje bivših poljoprivrednih površina ima za posljedicu trajnu degradaciju staništa i negativan utjecaj na kvalitetu lovnoproduktivnih površina za sve lovne vrste. Negativne posljedice ovoga procesa su tim veće kada se uzme u obzir značajan financijski aspekt koji bi lovstvo moglo odigrati u smislu povećanja prihoda lokalnoga stanovništva, pogotovo na područjima gdje su drugi izvori privređivanja ograničeni.³⁸

Jedan od najvećih problema lovne djelatnosti svakako predstavljaju infrastrukturni linijski objekti u vidu prometnica, naročito cestovnih prometnica na kojima se razvija veća brzina (autoceste i brze ceste) u vidu stradavanja divljači na prometnicama i stradavanja ljudi i šteta od divljači prouzročenih na prijevoznim sredstvima. Problematika stradavanja na divljači i šteta od divljači na vozilima izražena je na neograđenim prometnicama (brze ceste, općenito ceste na kojima se razvija veća brzina vozila i željezničke pruge), dok se na ograđenim cestovnim prometnicama (autoceste) negativan utjecaj prije svega očituje u fragmentaciji staništa, odnosno presijecanju ustaljenih migracijskih putova divljači i sprečavanju neometanog kretanja što se negativno odražava na bonitetni potencijal lovišta, a također i na razmjenu genetskog materijala te dugoročno smanjuje vitalitet i reproduktivni potencijal populacija divljači, a i drugih životinjskih vrsta koje se kreću po tlu. Daljnja degradacija močvarnih staništa i smanjenje zamočvarenih površina predstavljaju opasnost za sve vrste lovne ornitofaune koje nastanjuju takva staništa, a stalno je prisutan i problem krivolova.

B.6. VODE

B.6.1. PODZEMNE VODE

Hidrogeološke značajke

Prema Planu upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. (NN 66/16), Zadarska županija smještena je većim dijelom na jadranskom vodnom području, te manjim dijelom na vodnom području rijeke Dunav – području podsliva rijeke Save.

³⁹Za jadransko vodno područje karakterističan je krš. Pojave vodonosnika međuzrnske poroznosti su zanemarive. Karakteristike krškog područja Dinarida su:

- velika količina padalina na području (do 4.000 mm godišnje), niska retencijska sposobnost krškog podzemlja i brzi podzemni tokovi,
- pojave velikih krških izvora,
- visok stupanj prirodne ranjivosti vodonosnika zbog nedostatka pokrovnih naslaga i
- značajan utjecaj mora na slatkovodne sustave u obalnom području.

Temeljne značajke krških slivova su prostrane zone prikupljanja vode u planinskim područjima vrlo bogatim oborinama i vrlo kompleksni uvjeti izviranja na kontaktima okršanih vodopropusnih karbonatnih vodonosnika i vodonepropusnih klastičnih stijena, ili pod uspornim djelovanjem mora. Okršavanje i podzemni tokovi su dublji od današnje razine mora, zahvaljujući znatno nižim razinama mora u kvartarnom razdoblju. Tokovi podzemne vode su vezani za pukotinske sustave, relativno su velike brzine podzemnih tokova (do 30 cm/s) i amplitude istjecanja krških izvora (do 200 m³/s). Brojna su krška polja sa zonama izviranja i ponorima. Osnovni problem količinske nestabilnosti krških vodonosnih sustava vezana je uz duga ljetna sušna razdoblja i relativno slabe retencijske sposobnosti vodonosnika pa ljetna razdoblja najčešće znače bitno smanjenje istjecanja vode na izvorima, a ponekad i potpuna presušivanja.

³⁸ Oikon d.o.o. (2013.): Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, Zagreb 2013., str. 95.

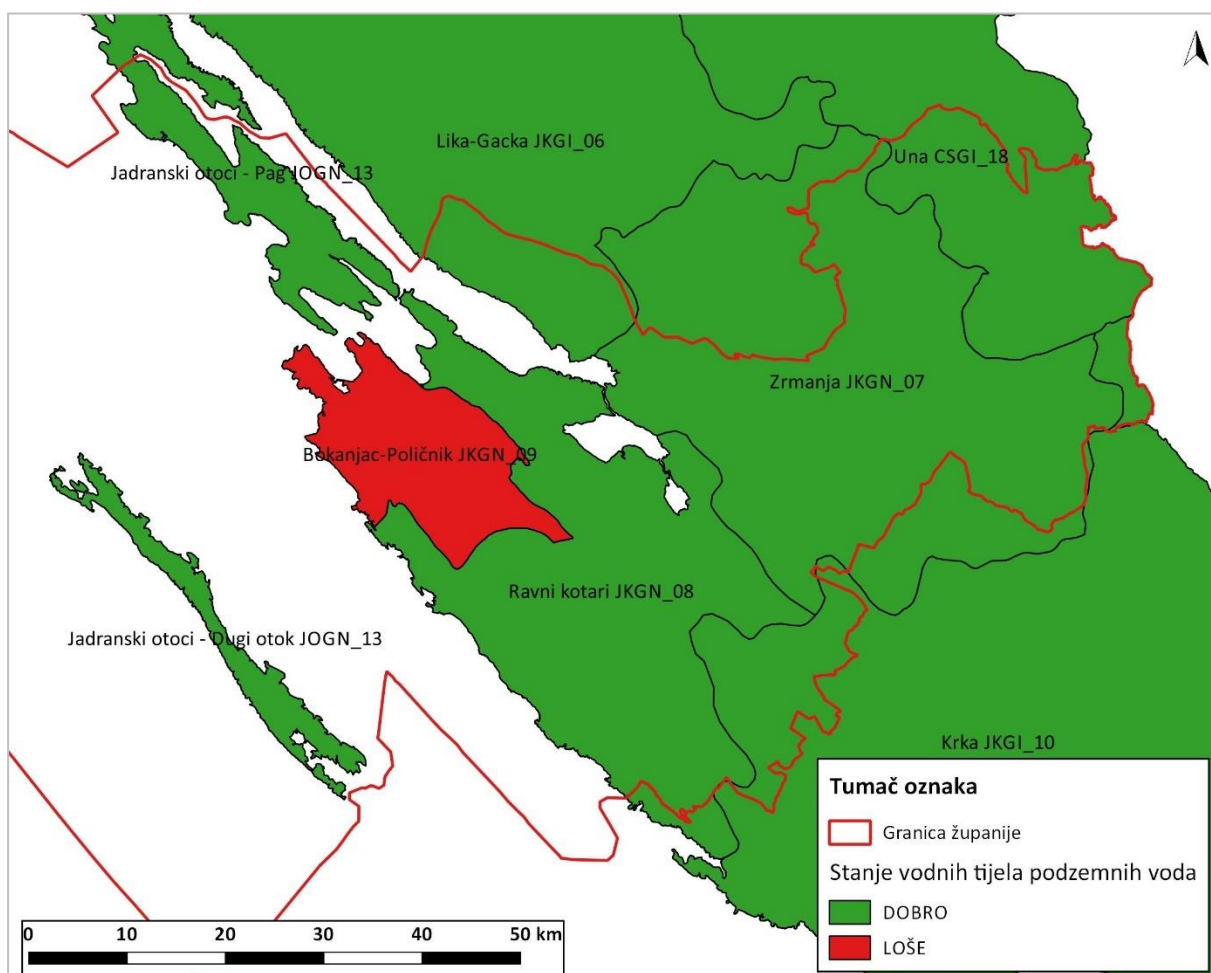
³⁹ Izvor: Plan upravljanja vodnim područjima (Hrvatske vode, 2013.), Plan je donesen na sjednici Vlade RH, 20. lipnja 2013. godine (Narodne novine br. 82/2013)

Sliv je bogat padalinama, a naročito Velebitski masiv s maksimumom od 3250 mm godišnje. Prosječna količina padalina u slivu (1973/74) je 1758 mm. Sušni periodi bitno smanjuju protoke rijeka gornje stepenice, ali podzemni retencijski prostori omogućuju stalnost izvora na nivou rijeke Zrmanje. Ukupno istjecanje iz sliva, izmjereno kod Janković Buka, je 984,239.000 m³ ili 31,21 m³/s, s time da na nivou Gračačkog polja istječe ukupno oko 15 m³/s, dakle gotovo 50% ukupne količine, a ostali dio je podzemno prihranjivanje. Dotok u sliv s područja Poštaka je 7,5 m³/s (početni izvor Zrmanje). Prinos lijeve obale je beznačajan, s time da se prema slivu rijeke Krke gubi oko 3 m³/s.

Vodna tijela podzemne vode

Prema Planu upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. (NN 66/16) Zadarska županija smještena je na osam tijela podzemnih voda: CSGI_18 – Una, JKGI_06 – Lika-Gacka, JGKI_10 – Krka, JKGN_07 – Zrmanja, JKGN_08 – Ravni Kotari, JKGN_09 – Bokanjac – Poličnik, JOGN_13-Jadranski otoci – Dugi Otok, JOGN_13 – Jadranski otoci – Pag. Na grafičkom prikazu niže prikazan je prostorni raspored vodnih tijela podzemnih voda unutar Zadarske županije te stanje vodnih tijela (Grafički prikaz B.6-1).

Grafički prikaz B.6-1. Tijela podzemne vode na području Zadarske županije te njihovo stanje

Izvor: Hrvatske vode

U nastavku su (Tablica B.6-1) prikazane karakteristike i stanje vodnih tijela podzemne vode na području Zadarske županije.

Tablica B.6-1. Karakteristike i stanje vodnih tijela podzemne vode na području Zadarske županije

Kod	CSGI_18	CSGI_18 – Una	JGKI_10	JKGN_07	JKGN_08	JKGN_09	JOGN_13	JOGN_13
Ime tijela podzemnih voda	Una	Lika - Gacka	Krka	Zrmanja	Ravni Kotari	Bokanjac - Poličnik	Jadranski otoci – Dugi Otok	Jadranski – otoci - Pag
Poroznost	pukotinsko – kavernoza	pukotinsko – kavernoza	pukotinsko – kavernoza, međuzrnska	pukotinsko – kavernoza,	pukotinsko – kavernoza, međuzrnska	pukotinsko – kavernoza	pukotinsko – kavernoza	pukotinsko – kavernoza
Površina (km ²)	1.561	3.756	2.704	1.537	979	302	114	286
Obnovljive zalihe podzemne vode (*10 ⁶ m ³ /god)	1.585	3.871	1.236	1.683	299	72	-	-
Prirodna ranjivost	srednja 41,4%, visoka 23,8%, vrlo visoka 11,6%	srednja 64,3%, visoka 9,4%, vrlo visoka 0,1%	srednja 45,2%, visoka 4,6%, vrlo visoka 0,2%	srednja 47,9%, visoka 12,1%, vrlo visoka 0,9%	srednja 39,0%, visoka 2,8%, vrlo visoka 0,2%	srednja 64,3%, visoka 9,4%, vrlo visoka 0,1%	-	-
Procjena stanja								
Kemijsko stanje	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	loše	dobro	dobro
Količinsko stanje	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	loše	dobro	dobro
Ukupno stanje	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	loše	dobro	dobro

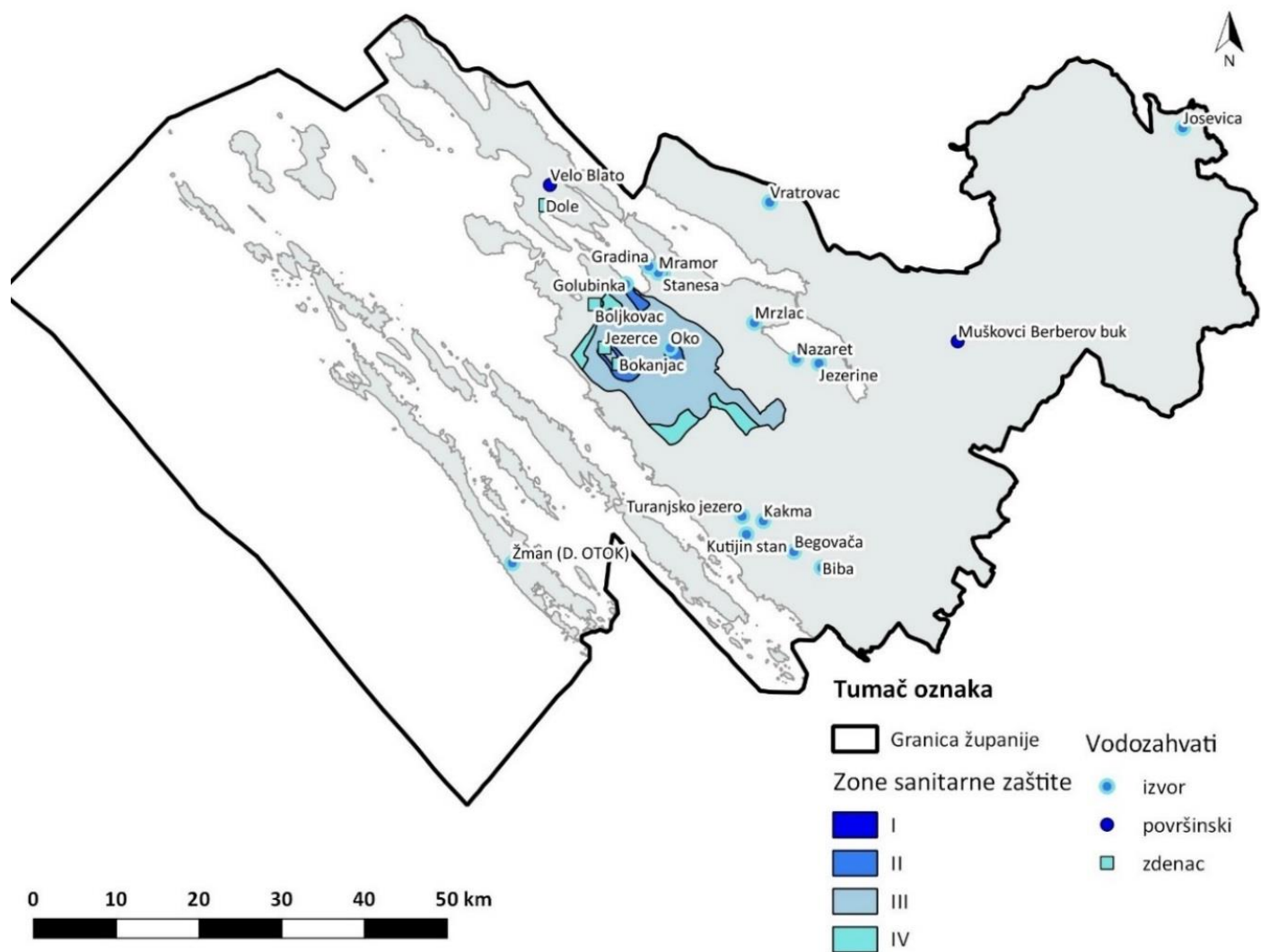
Izvor: Plan upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. (NN 66/16)

Prema Planu upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. (NN 66/16) sva tijela su u dobrom količinskom i kemijskom stanju osim vodnog tijela JKGN_09 - Bokanjac - Poličnik. Loše kemijsko stanje utvrđeno je radi intruzije slane vode, dok je loše količinsko stanje utvrđeno radi prekomjernog crpljenja podzemne vode tijekom dugotrajnijih ljetnih sušnih razdoblja na vodozahvatu Bokanjac.

Zone sanitarne zaštite izvorišta

Na grafičkom prikazu B.6-2 prikazane su zone sanitarne zaštite izvorišta na području Županije (Izvor: Hrvatske vode, Zahtjev za pristup informacijama, prosinac 2015.).

Grafički prikaz B.6-2. Zone sanitarne zaštite izvorišta na području Zadarske županije

Izvor: Hrvatske vode

Na području Zadarske županije proglašene su zone sanitarne zaštite sliva Bokanjac – Poličnik koje obuhvaća crpilišta Zdenci B-4 i B-5, Jezerce, Oko, Boljkovac i Golubinka. Vodozaštitna područja, odnosno zone zaštite te lokacija izvora utvrđene su temeljem Odluke o zaštiti izvorišta pitke vode izvora unutar slijeva Bokanjac – Poličnik (Zdenci B-4 i B-5, Jezerce, Oko, Boljkovac i Golubinka) (Službeni glasnik Zadarske županije, br.9/14).

B.6.2. POVRŠINSKE VODE

Prema Odluci o granicama vodnih područja (NN 79/10) područje Zadarske županije smješteno je većim dijelom na jadranskom vodnom području, te manjim dijelom na vodnom području rijeke Dunav – području podsliva rijeke Save (Grafički prikaz B.6-3). Prema Pravilniku o granicama područja podslivova, malih slivova i sektora (NN 97/10 i 31/13), područje županije pripada području dva mala sliva: „Lika“ i „Zrmanja – Zadarsko primorje“.

Grafički prikaz B.6-3. Prikaz vodnih područja RH u odnosu na Zadarsku županiju

Izvor: Hrvatske vode

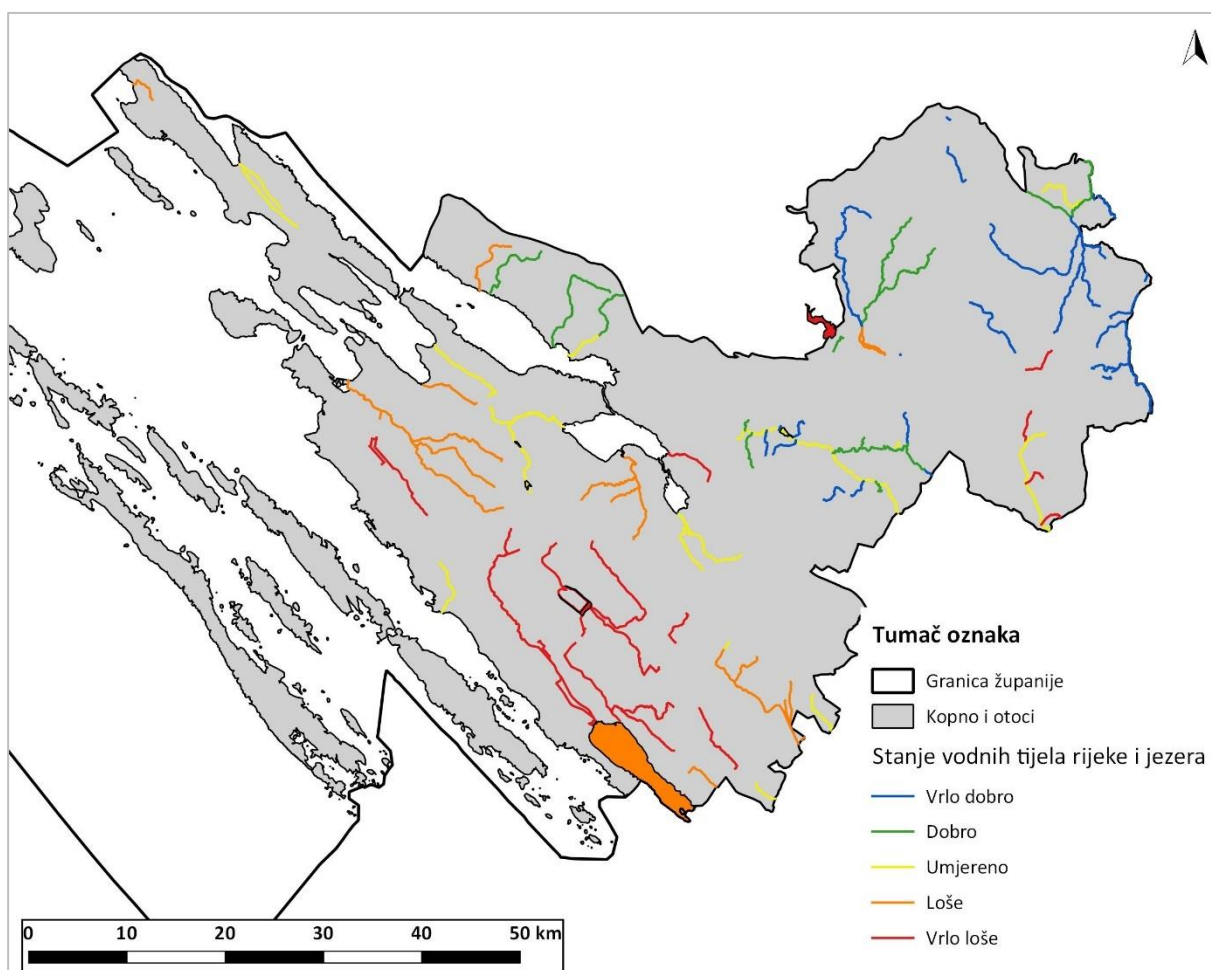
Najveći dio županije - područje Velebita i uz Velebit, Gračačka visoravan, Bukovica spada u sliv Zrmanje; dio Ravnih kotara čini sliv Vranskog jezera, a dio se drenira izravno u more (npr. Miljašić Jaruga); mali dio uz granicu s BiH spada u sliv rijeke Une; a dio Bukovice te područje uz tok Guduče, u sliv Krke.

Glavne tekućice su: Zrmanja i njena pritoka Krupa, Una, Ričica, Otuča, Miljašić Jaruga, Bašćica i Kotarka. Najduža i najznačajnija je Zrmanja, koja izvire u području Zrmanja vrela, te nakon 69 km toka s visinskim padom od 327 m, utječe u Novigradsko more 10 km nizvodno od Obrovca. Zrmanja teče uz područje južnog Velebita, gdje se uski duboki kanjoni izmjenjuju s riječnim proširenjima i poljima. Kao i njene glavne pritoke, Krupa s Kmjezom i Dobarnica, napaja se vodama iz ličkog područja, koje se dreniraju kroz krško podzemlje. U svome donjem toku (posljednjih 14 km, od Jankovića buka) Zrmanja je pod utjecajem mora. Uz Zrmanju postoji i niz izvora (Vrilina, Ledenik, Dožinovac) koji se koriste za vodoopskrbu okolnih naselja. Izvor na području sela Muškovci (podnožje Velebita, SI od Obrovca) preko crpne stanice Dolac opskrbljuju regionalni vodovod sjeverne Dalmacije. Ričica, Otuča i Opsenica teku Gračaćkom visoravni, a njihove vode se energetske koriste u RHE Obrovac. Na Ričici je vodozahvat iz kojega se vodom opskrbljuje šire područje Gračaca. Una izvire na vrelu Une kod Srba, a teče uz granicu sa susjednom Republikom BiH.

Vodna tijela površinskih voda

Na prostoru Zadarske županije izdvojeni su slijedeći tipovi površinskih vodnih tijela: rijeke, stajaćice, prijelazne i priobalne vode. Prema Planu upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. (NN 66/16) ukupno stanje voda određeno je na temelju ocjene općeg hidromorfološkog i fizikalno – kemijskog stanja i ocjene kemijskog stanja te je jednako nižoj od te dvije ocjene.

U nastavku (Grafički prikaz B.6-4.) je prikazano stanje vodnih tijela tekućica i stajaćica na području Zadarske županije.

Grafički prikaz B.6-4. Stanje vodnih tijela tekućica i stajaćica na području Zadarske županije

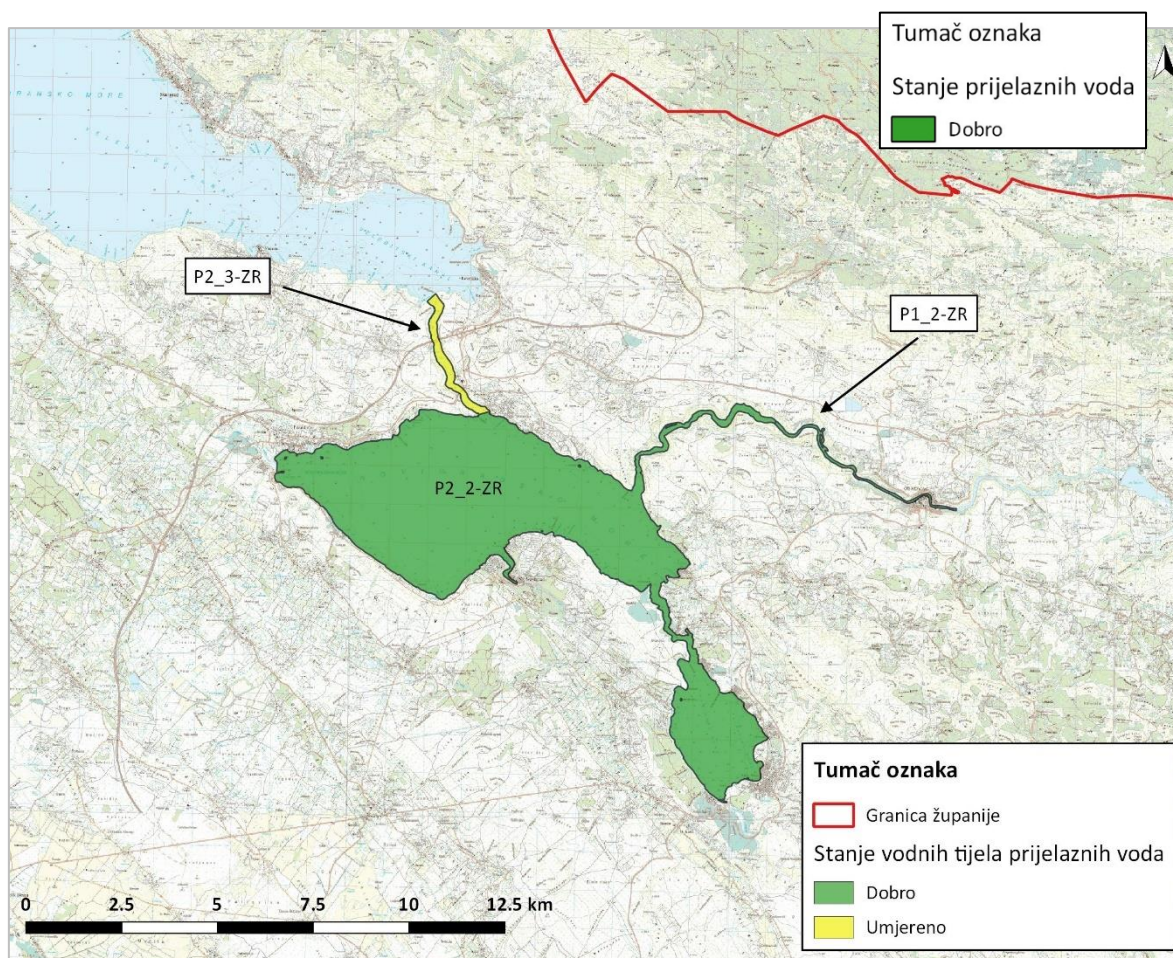
Izvor: Hrvatske vode

Prema podacima dobivenim od Hrvatskih voda te grafičkog prikaza (Grafički prikaz B.6-4) vidljivo je da su vodna tijela rijeka i jezera pod antropogenim utjecajem na širem području Ravnih Kotara te manjim dijelom na području Bukovice. Na području Zadarske županije prisutno je 74 vodnih tijela rijeka od kojih se 22 nalaze u vrlo dobrom stanju, 14 u dobro, 14 u umjerenom, 10 u lošem i 14 u vrlo lošem stanju. Najčešći razlog izdvajanja vodnih tijela u umjereno, loše i vrlo loše stanje su prekoračene granične vrijednosti za parametre: ukupni fosfor, ukupni dušik te manjim dijelom BPK₅ te zbog fizičkih promjena hidromorfoloških elemenata kakvoće vodnih tijela. Od vodnih tijela jezera na prostoru županije izdvojeno je 6 vodnih tijela od kojih su 3 u umjerenom stanju, 1 u lošem i 2 u vrlo lošem stanju. Na prostoru Zadarske županije izdvojena su 2 vodna tijela koja se nalaze u lošem kemijskom stanju, to su JKRNO027_001 (Ličina – Kotarka) te JRKN0305_001 (nema naziva, vodno tijelo južno od Benkovca). Vodna tijela su izdvojena da su u lošem kemijskom stanju radi prekoračenja graničnih vrijednosti za parametre: fluoranten, olovo i njegovi spojevi te živa i njezini spojevi.

Na području obuhvata Zadarske županije prisutna su 3 vodna tijela prijelaznih voda rijeke Zrmanje. Na grafičkom prikazu B.6-5. je stanje vodnih tijela prijelaznih voda na prostoru Zadarske županije te njihov prostorni raspored

Na području obuhvata Zadarske županije prisutna su 4 vodna tijela prijelaznih voda. Na grafičkom prikazu B.6-5. prikazano je stanje vodnih tijela prijelaznih voda na prostoru Zadarske županije.

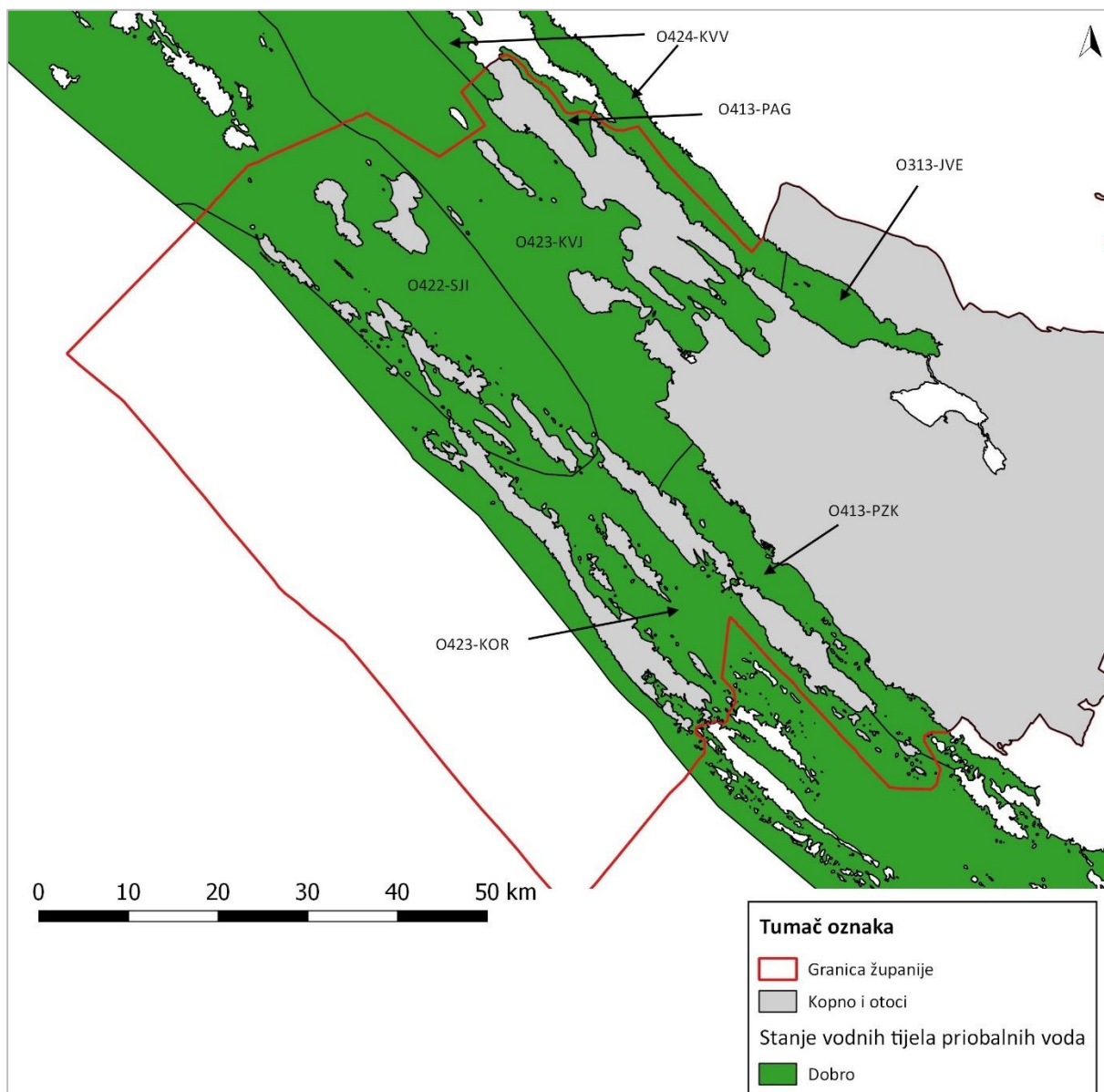

Grafički prikaz B.6-5. Stanje vodnih tijela prijelaznih voda na području Zadarske županije

Izvor: Hrvatske vode

Vodno tijelo P2_3-ZR nalazi se u umjerenom stanju zbog parametra makrofita.

Unutar obuhvata Zadarske županije prisutno je 7 priobalnih vodnih tijela: O423-KVJ (Južni dio Kvarnerića), O413-PAG (uvala naselja Pag), O422-KVV (dio Kvarnerića i dio Velebitskog kanala), O413-PZK (Pašmanski i Zadarski kanal), O313-JVE (južni dio Velebitskog kanala), O422-SJI (sjeverni Jadran od južnog dijela istarskog poluotoka do Dugog Otoka) te O423-KOR (Kornati i šibensko priobalje). Stanje vodnih tijela priobalnih voda prikazano je na grafičkom prikazu niže (Grafički prikaz B.6-6.).

Grafički prikaz B.6-6. Stanje vodnih tijela priobalnih voda na području Zadarske županije

Izvor: Hrvatske vode

Poplavna područja

Karte opasnosti od poplava⁴⁰ ukazuju na moguće obuhvate tri specifična poplavna scenarija:

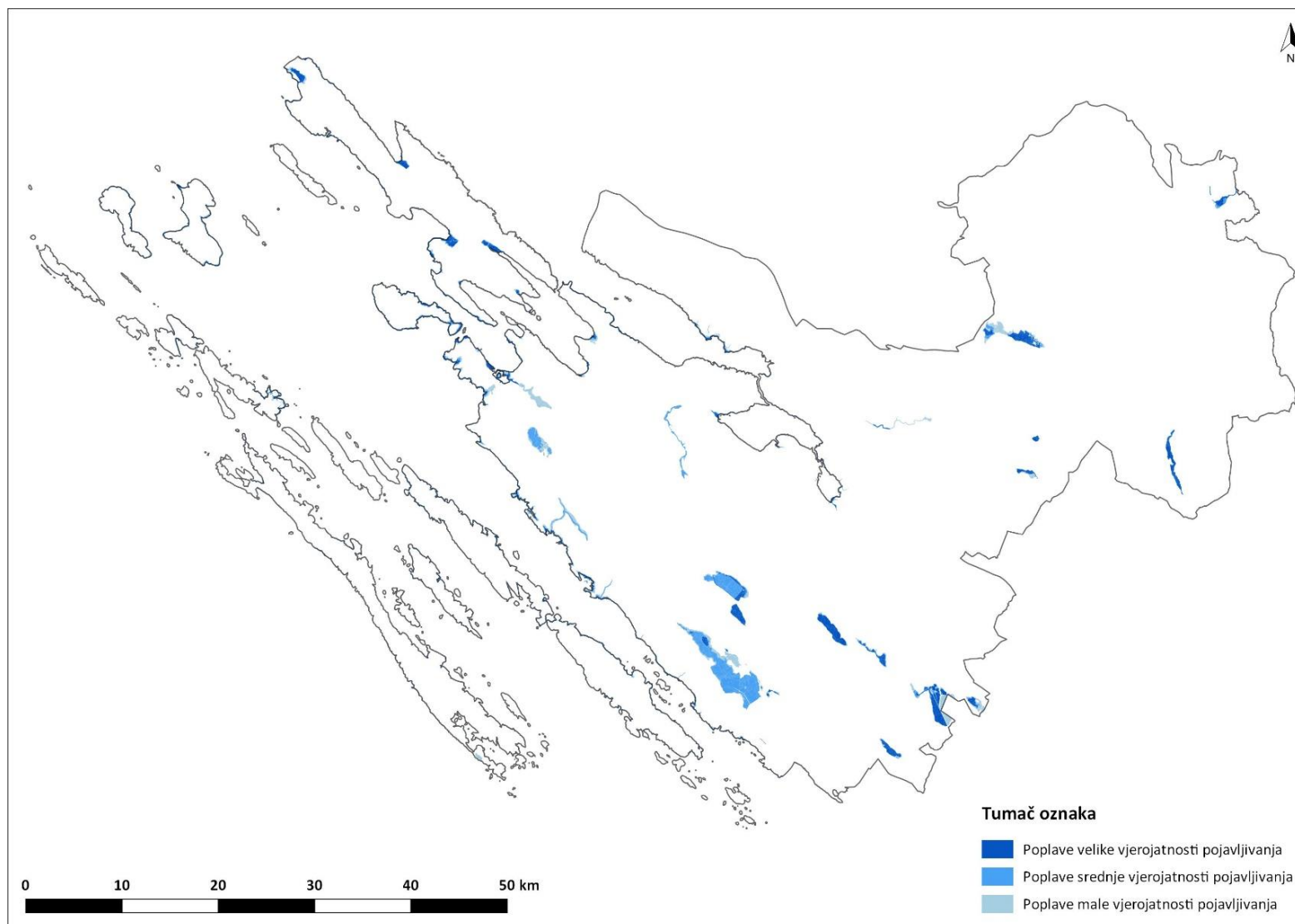
- poplave velike vjerojatnosti pojavljivanja,
- poplave srednje vjerojatnosti pojavljivanje (povratno razdoblje 100 godina),

⁴⁰ Prethodna procjena rizika od poplava, Hrvatske vode, 2013.

- poplave male vjerojatnosti pojavljivanja uključujući poplave uslijed mogućih rušenja nasipa na većim vodotocima te rušenja visokih brana - umjetne poplave),

za fluvijalne (riječne) poplave, bujične poplave i poplave mora. Jedinstvene poplavne linije za pojedine scenarije određene su kao anvelopne poplavne linije različitih izvora plavljenja.

U grafičkom prikazu B.6-7 prikazane su poplavne površine na području Zadarske županije za različite vjerojatnosti pojavljivanja.

Grafički prikaz B.6-7. Poplavne površine na području Zadarske županije za različite vjerojatnosti pojavljivanja

Izvor: Hrvatske vode

Postojeći problemi vezani za kakvoću površinskih i podzemnih voda vezani su uglavnom na kemijsko i fizikalno-kemijsko opterećenje površinskih voda. Postojeći problemi mogu biti vezani uz ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda u recipijente i nekontrolirano ispuštanje otpadnih voda iz kućanstava bez priključaka na sustav javne odvodnje, divlja odlagališta otpada (ispiranjem nastaju procjedne vode koje onečišćuju podzemne vode), poljoprivredu kroz korištenje mineralnih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja (ispiranjem poljodjelskih površina onečišćenih sredstvima za zaštitu bilja i umjetnim gnojivima, gnojistima) te kroz nekontrolirano i protupravno odlaganje krutog i tekućeg otpada s plovila.

Onečišćenje voda na području županije možemo podijeliti na dva tipa:

- onečišćenje iz točkastih izvora
- onečišćenje iz raspršenih izvora.

Pokazatelji o onečišćenju voda iz točkastih izvora temelje se na procjeni onečišćenja od stanovništva priključenog na sustave javne odvodnje i onečišćenja od gospodarskih subjekata koji, na temelju vodopravne dozvole za ispuštanje otpadnih voda, svoje otpadne vode ispuštaju u sustave javne odvodnje ili direktno u okoliš. Onečišćenje od stanovništva se prati preko pokazatelja onečišćenja organskim tvarima (BPK₅, KPK) i hranjivim tvarima (ukupni dušik, ukupni fosfor).

Onečišćenje iz raspršenih izvora procijenjeno je vrlo grubo iz bilance onečišćujućih tvari u površinskim vodama, na temelju rezultata monitoringa kakvoće voda. Analiza je provedena samo za onečišćenje hranjivim tvarima (ukupni N, ukupni P) i sljedeće grupe raspršenih izvora onečišćenja:

- stanovništvo bez priključka na sustav javne odvodnje,
- stočne farme,
- poljoprivredne površine (primjena gnojiva, sredstava za zaštitu bilja).

Turizam te s njim povezane aktivnosti predstavljaju pritisak na vodni resurs zbog značajnog povećanja potreba za vodom u turističkoj sezoni, razdoblju hidroloških minimuma te većeg generiranja sanitarnih otpadnih voda.

Bez obzira na nekontrolirano ispuštanje otpadnih voda u priobalne vode ne dolazi do pogoršanja stanja priobalnih voda. Stanje priobalnih voda će se poboljšati izgradnjom sustava odvodnje i pročišćavanja koji će se izgraditi na temelju Plana provedbe vodno-komunalnih direktiva (revidirani) (Vlada Republike Hrvatske, Zagreb, studeni 2010.g.) za čiju provedbu su nadležni Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske vode.

Na razini Zadarske županije provodi se monitoring prema „Programu praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja Zadarske županije“ i izmjenama i dopunama programa (Revizija 1).

B.7. MORSKI OKOLIŠ

Površina morskog dijela Zadarske županije iznosi 3.632 km², što čini 11.6 % hrvatskog mora, a površina otoka iznosi 580 km² ili 18,2 % ukupne površine hrvatskih otoka.

Na moru i na obalama odvijaju se mnogobrojne aktivnosti koje dovode do njegova kontinuiranog ili iznenadnog onečišćenja, a time i do ugrožavanja morskog ekosustava. Stalna onečišćenja mora potječu iz raznih izvora i to: otpadnih voda stanovništva i iz turističkih objekata, zauljenih voda i ostalih opasnih i štetnih tvari s brodova koji plove Jadranskim morem, nafte i njenih derivata kod prekrcaja na naftnim terminalima, istrošenih ulja i goriva od manjih plovila koja se koriste za sport, turizam i rekreaciju, odbačenog krutog otpada s plovila i sl. Do iznenadnih onečišćenja mora dolazi

uglavnom zbog nesreća na industrijskim objektima u priobalnom pojasu, te havarija, sudara i potapanja brodova, kao i zbog prirodnih pojava neuobičajenog intenziteta (alge, meduze i sl.).

U lipnju 2008. godine EU je donijela Direktivu 2008/56/EZ kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji - ODMS). Navedenom Direktivom države članice moraju poduzeti potrebne mjere za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog stanja u morskom okolišu najkasnije do 2020. godine. U međuvremenu su doneseni Uredba o izradi i provedbi dokumenata strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (NN 112/14) i Akcijski program Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (NN 153/14). Dokument „Skup značajki dobrog stanja okoliša za morske vode pod suverenitetom Republike Hrvatske i skup ciljeva u zaštiti okoliša i s njima povezanih pokazatelja“ (IOR, 2014.) izrađen je na temelju „Početne procjene stanja okoliša morskih voda“ (IOR, 2012). Vezano za Direktivu 2008/56/EZ, DSO (dobro stanje okoliša) i okolišni ciljevi za morske vode pod suverenitetom Republike Hrvatske su u navedenom dokumentu „Skup značajki dobrog stanja okoliša za morske vode pod suverenitetom Republike Hrvatske i skup ciljeva u zaštiti morskog okoliša i s njima povezanih pokazatelja“ definirani na temelju kvalitativnih deskriptora navedenih u Dodatku I ODMS.

Deskriptor 1 - Biološka raznolikost

Bioraznolikost prema Konvenciji o biološkoj raznolikosti označava varijabilnost među živim organizmima svih podrijetla, uključujući i kopnene, morske i druge vodene ekosustave i ekološke komplekse kojima pripadaju. To uključuje raznolikost unutar vrsta (raznolikosti vrsta), između vrsta i raznolikost ekosustava (CBD, 1992). Prema Odluci Komisije, u odnosu na bioraznolikost za razinu vrste, staništa i ekosustava definirano je sedam kriterija i s njima povezanih pokazatelja za praćenje napretka prema postizanju dobrog stanja okoliša, a to su: rasprostranjenost vrste, veličina populacije, stanje populacije, rasprostranjenost staništa, veličina staništa, stanje staništa, struktura ekosustava. Prilikom odabira bioloških komponenata uzeti su u obzir sljedeći elementi:

- a. prevladavajući tipovi staništa na morskom dnu i u stupcu vode
- b. posebni tipova staništa koji su na temelju propisa EU (Direktiva o staništima i Direktiva o pticama) ili na temelju međunarodnih konvencija priznata ili utvrđena kao staništa s posebnim biološkim ili znanstvenim značenjem
- c. staništa na posebnim područjima (npr. pod opterećenjem ili pod zaštitom)
- d. biološke zajednice povezane s prevladavajućim staništima na morskom dnu i u stupcu vode:
 - a) fitoplanktonske i zooplanktonske zajednice
 - b) zajednice kritosjemenjača, makroalga i beskrležnjaka morskoga dna
- e. ribe, sisavci, gmazovi i morske ptice
- f. druge vrste koje se pojavljuju u regiji i subregiji, a koje su dio Europskih propisa ili međunarodnih sporazuma.

Najveća populacija morskog vranca (više do 30% nacionalne populacije), gnijezdi se u Srednjem Jadranu, unutar područja Natura2000, HR1000034 sjeverni dio Zadarskog arhipelaga (Tutiš i sur., 2013.).

Zaključak DSO je da su morski ekosustavi pod suverenitetom i jurisdikcijom Hrvatske s pripadajućim staništima i vrstama očuvani. Njihova rasprostranjenost, veličina i stanje u skladu je s prevladavajućim okolišnim uvjetima. Iskorištavanje morskih živih resursa je održivo, a ljudske aktivnosti nemaju značajniji utjecaj na stanje i funkciju morskih ekosustava i njegovih bioloških komponenata. Vrste i staništa koji zahtijevaju zaštitu kako je propisano nacionalnim i međunarodnim propisima kao što su rijetke i ugrožene vrste te prioriteta staništa, zaštićeni su odgovarajućim nacionalnim i (sub)regionalnim mehanizmima.

Deskriptor 2 - Strane vrste

Strane vrste (invazivne vrste) su vrste, podvrste ili niže taksonomske jedinice koje su unesene u okoliš koji se nalazi izvan područja njihovog prirodnog rasprostranjenja. Njihova prisutnost u novom okolišu je rezultat namjernog ili nenamjernog unošenja antropogenom aktivnošću.

Identifikacija i procjena značaja putova i načina unošenja i širenja stranih vrsta preduvjet je za sprječavanje i smanjenje nepovoljnih utjecaja stranih vrsta na ekosustav.

Procjena DSO obavljena je uzimajući u obzir kriterije i pokazatelje definirane odlukom Komisije 2010/477/EU:

- Rasprostranjenost i trenutno stanje stranih vrsta, posebice invazivnih stranih vrsta (trendovi rasprostranjenosti, pojavnosti, te prostorne raspodjele stranih vrsta, posebice invazivnih, u područjima pojačanog rizika u odnosu na najvažnije vektore unosa i širenja)
- Utjecaji invazivnih stranih vrsta na okoliš (odnos između invazivnih stranih vrsta i zavičajnih vrsta kod dobro istraženih taksonomskih skupina (npr. ribe, makroalge, mekušci), koji bi mogao ukazivati na promjene u sastavu vrsta (npr. istiskivanje zavičajnih vrsta) i utjecaj stranih invazivnih vrsta na razini vrsta, staništa i ekosustava gdje je to izvedivo).

U većini slučajeva strane vrste ne predstavljaju opasnost za lokalnu ekologiju i ekonomiju. Međutim, u određenim slučajevima, strane vrste mogu postati invazivne što za posljedicu može imati dugotrajne i izrazito negativne posljedice na lokalne ekosustave. ODMS navodi da bi strane vrste trebale biti na razini koja ne predstavlja opasnost po ekosustav.

Na području Vodica je 2014. godine ulovljena invazivna vrsta ribe *Lagocephalus sceleratus* (srebrenopruga napuhača). Radi se o trećem nalazu ove vrste što upućuje na potencijalnu mogućnost postojanja samoodržive populacije u Jadranu, no s obzirom da još nisu ulovljeni mladi primjerci ove vrste, ovakva tvrdnja tek je hipotetska. Od ostalih nalaza, u siječnju 2014. godine ulovljena je jedna jedinka vrste *Lagocephalus lagocephalus* mrežom plivaričom kod otoka Visa, u rujnu su ulovljene dvije odrasle jedinke vrste *Caranx crysos* kod Prevlake, a u listopadu su uočene tri jedinke vrste *Enchelycore anatina* kod otoka Mljeta. U svim spomenutim slučajevima radi se o vrstama čija je prisutnost u Jadranu utvrđena tek nedavno te se mogu smatrati vrstama koje šire svoj areal na sjevernija područja.

Vezano uz podatke o bentoskim stranim vrstama, ne postoji projekt s ciljem sustavnog prikupljanja podataka o bentoskim stranim vrstama. Prikupljeni podaci za 2014. godinu posljedica su slučajnih nalaza tijekom realizacije različitih projekata koji nisu vezani uz strane vrste te dojave raznih korisnika mora (ribara, turista, ronilaca, itd.), a kao rezultat ranijih aktivnosti na javnoj edukaciji o problemu stranih vrsta. Broj potencijalno i dokazano iznimno invazivnih makroalga i beskralješnjaka u Hrvatskoj prelazi broj 15 pa je stoga hitno potrebno njihovo detaljnije praćenje. Potencijalno i dokazano invazivne strane vrste zabilježene u Hrvatskoj prema trenutnim saznanjima su:

- Makroalge: *Caulerpa taxifolia*, *Caulerpa cylindracea* (= *Caulerpa racemosa* var. *cylindracea*), *Asparagopsis taxiformis* (gametofit), *Asparagopsis armata* (stadij falkenbergije), *Womersleyella setacea*, *Acrothamnion preissii*, *Lophocladia lallemandii*, *Colpomenia peregrina*, *Hypnea spinella*.
- Beskralješnjaci: *Callinectes sapidus*, *Aplysia dactylomela*, *Siphonaria pectinata*, *Crassostrea gigas*, *Ficopomatus enigmaticus*, *Paraleucilla magna*, *Oculina patagonica*, *Percepon gibbesi*.

U prosincu 2014. godine zabilježene su dvije nezavičajne zooplanktonske vrste. Kopepodni račić *Parvocalanus crassirostris* (Copepoda, Calanoida) zabilježen je u srednjem Jadranu na području šibenske luke, dok je repnjak *Appendicularia sicala* (Tunicata, Appendicularia) zabilježen u sjevernom Jadranu na području pulske luke. Obje su zooplanktonske vrste kozmopolitskog rasprostranjenja u

tropskom i umjerenom pojasu, te su zabilježene u Sredozemnom moru, ali do sada nisu zabilježene u Jadranskoj fauni. Obzirom na područja nalaza (ukrcajni terminali u spomenutim lukama), moguće je da su vrste unesene balastnim vodama brodova. Invazivni potencijal i utjecaj na okoliš za sada nije poznat, ali iskustva iz Sredozemnog mora ne ukazuju na visok stupanj rizika za zavičajne ekosustave kao posljedicu unosa ovih dviju vrsta.

Deskriptor 3 – Komercijalno značajne ribe, rakovi i mekušci

Ribarstvo predstavlja jedan od najvažnijih ljudskih opterećenja na morski okoliš sa značajnim utjecajem na njegovu biološku raznolikost. Time, u znanstvenom pogledu, Deskriptor 3 ima različite implikacije. Iskorištavani riblji stokovi (koji uključuju ribe, rakove, mekušce) moraju: (1) biti održivo eksploatirani, (2) imati potpuni reproduktivni kapacitet kako bi održali postojeću biomasu i (3) imati stalni (ili povećani) udio odraslih i većih jedinki kao indikator zdravog stanja stoka. DSO je ostvareno za pojedini stok jedino ako su sva tri navedena uvjeta ispunjena - svi komercijalno iskorištavani stokovi su u zdravom stanju, a njihovo je iskorištavanje održivo te teži prema MSY (maksimalni godišnji ulov koji se može ostvarivati iz godine u godinu bez utjecaja na smanjenje produktivnosti ribljeg stoka).

Kao pretpostavka za dugoročno održivo i racionalno gospodarenje živim morskim bogatstvima i za odgovarajuću zaštitu morskog okoliša Jadranskog mora, u skladu s Dijelom V. Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982., a na temelju članka 1042. Pomorskog zakonika, Hrvatski sabor je proglasio sadržaje isključivoga gospodarskog pojasa koji se odnose na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, te jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite i očuvanja morskog okoliša, čime je uspostavljen zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske (Odluka Hrvatskog sabora o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru, NN 157/03, 77/04, 138/06 i 31/08). Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske obuhvaća morski prostor od vanjske granice teritorijalnoga mora u smjeru pučine do njegove vanjske granice dopuštene općim međunarodnim pravom.

Deskriptor 3 je direktno vezan za Zajedničku ribarstvenu politiku, koja će utjecati na odluke u upravljanju ribarstvom do 2020. godine, a najvjerojatnije i dalje. Cilj Zajedničke ribarstvene politike je obvezno održavanje stoka unutar sigurnih bioloških granica, uz očuvanje održivosti kroz ostvarivanje dugoročnih visokih ulova.

Definicija DSO predstavlja "populacije svih komercijalno značajnih riba, rakova i mekušaca koje su unutar sigurnih bioloških granica, a starosna i dužinska struktura populacije ukazuju da je riječ o zdravom stoku".

Stanje gospodarski najvažnijih stokova u Jadranskom moru opisano je kroz njihovu učestalost pojavljivanja tijekom znanstvenih istraživanja (ekspedicija MEDITS) u Jadranskom moru. Učestalost pojavljivanja definirana je kao postotak pozitivnih postaja za pojedinu vrstu u odnosu na ukupan broj postaja u određenoj godini. U pravilu je bilo oko 180 postaja nasumično raspoređenih na istraživanom području. Stoga se učestalost pojavljivanja u ekspediciji može uzeti kao mjera rasprostranjenosti u Jadranskom moru.

Proizvodnja lubina i komarče doseže oko 5.000 tona godišnje. Uzgoj se odvija u plutajućim kavezima uz primjenu najmodernijih tehnologija i podrazumijeva potpuno zatvoreni uzgojni ciklus, od kontroliranog mriješta, do konzumnog proizvoda. Uzgoj je prisutan duž čitave obale, međutim najvećim se dijelom odvija na području Zadarske županije. Uzgoj plave ribe podrazumijeva uzgoj tuna (*Thunnus thynnus*) u plutajućim kavezima na poluotvorenim i otvorenim područjima srednjeg Jadrana, odnosno na području Zadarske županije.

Glavno opterećenje na iskorištavanje zajednice svakako ima gospodarski ribolov, koji u hrvatskim teritorijalnim vodama cilja na oko 150 gospodarski važnih vrsta. Osim na ciljane vrste koje se ribolovom direktno uklanjaju, on ujedno posredno utječe na ostale vrste organizama koje su dio prilova, a ribolov može i fizički utjecati na promjene staništa, posebno uporabom aktivnih ribolovnih alata, kao što su pridnene povlačne mreže koče i dredže. Općenito, oblici utjecaja koje ribolov izaziva u morskim ekosustavima su relativno dobro poznati i obuhvaćaju izravne (smanjenje obilja, promjene u veličini i sastavu vrsta, promjene parametara populacije) i neizravne učinke (trofičku promjene) koji djeluju kratkotrajno i dugotrajno.

Klimatske promjene, koje djeluju na znatno široj prostornoj skali, imaju sve veći utjecaj na riblje populacije, te su tako dobro dokumentirane značajne promjene raspodjele, razdoblja migracija i mriješta, novačenja te stope rasta. Prateći globalne promjene, Hrvatska je uočila rastuće probleme povezane s unosom novih vrsta što uključuje invazivne vrste (akvakultura i brodski promet) i ulaz vrsta iz istočnog Mediterana koje šire svoj areal rasprostranjenosti na sjever. Ukupno 22 nove vrste su utvrđene na istočnoj obali Jadrana (Hrvatske vode) od kojih su 5 invazivne.

Status procijenjenih stokova demerzalnih vrsta koji ukazuje na prekomjernu eksploataciju definiran je na temelju stanja u cijelom GSA 17 (Italija, Slovenija i Hrvatska). Međutim, treba imati na umu činjenicu da pojedini stokovi nisu jednoliko raspoređeni na cijelom području svog obitavanja. Naime, indeksi biomase, indeksi pojavljivanja, kao i demografska struktura populacija pokazuju stabilniju situaciju u teritorijalnim vodama RH nego u ostalom dijelu Jadranskog mora kod većine stokova. To je uglavnom posljedica razlika u ribolovnom naporu i ulovima na istočnoj i zapadnoj strani Jadrana. Uzevši u obzir procjene stanja stoka za cijeli GSA 17, za incun i srdelu vidljivo je da DSO nije postignut. Ipak, treba imati na umu da hrvatski ribolovni sektor iskorištava samo dio stokova ovih vrsta. Stoga se DSO status za područje Hrvatske ne može odrediti putem stanja stoka dobivenog zajedničkom procjenom. Nadalje, biološki podaci o srdeli i incunu u Hrvatskom dijelu Jadranskog mora, sačinjeni od podataka o dužinskoj i starosnoj raspodjeli, ciklusu razmnožavanja i dužini prve spolne zrelosti, ukazuju da stokovi ovih dviju vrsta nisu pod značajnim antropogenim utjecajem odnosno da je DSO ostvaren kako za srdelu tako i za incuna.

Ukupno gledajući, nema indicija da su populacije priobalnih komercijalno važnih riba i školjkaša izvan sigurnih bioloških granica, a dužinska i starosna raspodjela ne ukazuju na nezdravi stok. Razina pritiska ribolovne aktivnosti, reproduktivni kapacitet stoka kao i dužinski i starosni sastav populacije, ukazuju da samo mali broj odabranih vrsta ima uočljivi pozitivni ili negativni trend, dok su kod drugih uočljiva kolebanja bez očiglednog trenda. Utvrđene visoke fluktuacije uglavnom su rezultat intenziteta novačenja koje je pak izrazito povezano s hidrografskim karakteristikama i ribolovnim naporom. Dakle, s obzirom da su potrebna dodatna istraživanja da bi se dobili očigledni trendovi za priobalne vrste, kao i činjenice da bi za djeljive stokove bio ispravniji zajednički opis trenutnog stanja na temelju procjena biomase, trenutno za hrvatske teritorijalne vode nije moguće utvrditi DSO status za pojedine vrste. Uzevši u obzir cjelokupni GSA 17, prema prihvaćenim procjenama stanja biomase za najvažnije komercijalne vrste, DSO status nije ostvaren.

Deskriptor 4 - Hranidbene mreže

Hranidbena mreža predstavlja "hranidbene odnose u zajednici koji uključuju sve hranidbene veze koje se mogu otkriti" (Begon i sur. 1995). Sastav vrsta u hranidbenim mrežama varira u ovisnosti o okolišu u kojem žive; dakle, hranidbene mreže u različitim područjima se razlikuju u pogledu interakcija između ključnih vrsta, ali su procesi prijenosa energije isti. Svi elementi morskih hranidbenih mreža, u razmjerima u kojima su poznati, bi trebali biti prisutni u normalnom obilju i raznolikosti i razinama koje su sposobne osigurati dugoročno obilje vrsta i zadržavanje njihove pune reproduktivne sposobnosti. Hranidbene mreže u deskriptoru se definiraju kroz:

- Produktivitet (proizvodnja po jedinici biomase) ključnih vrsta ili trofičkih skupina

- Značajke ključnih predatorskih vrsta kroz korištenje njihove proizvodnje po jedinici biomase
- Udjeli odabranih vrsta na vrhu hranidbenih mreža
- Velike ribe (preko težine)
- Brojnost/raspodjela ključnih trofičkih skupina/vrsta
- Trendovi brojnosti funkcionalno važnih odabranih skupina/vrsta.

Interakcije između vrsta u hranidbenim mrežama su složene i podložne stalnim promjenama, tako da je vrlo teško definirati uvjete koji bi predstavljali “dobro stanje”. Međutim, promjene u relativnim brojnostima vrsta u ekosustavu će svakako imati utjecaja na interakcije u različitim dijelovima hranidbene mreže, a mogu imati i negativan utjecaj na stanje hranidbene mreže. Poteškoća je što još uvijek postoji značajan nedostatak znanja o ovim procesima da bismo bili u stanju procijeniti posljedice takvih promjena na ekosustav ili značaja kojeg bi društvo trebalo pripisati tim promjenama.

Analizirani pokazatelji ukazuju da planktonske zajednice, sitna plava riba (srdela) i top predatori (tuna) nisu značajno zahvaćene negativnim antropogenim utjecajima. Protok energije prema višim trofičkim razinama se nesmetano odvija.

Deskriptor 5 – Eutrofikacija

Eutrofikacija je proces obogaćivanja vode hranjivim tvarima, osobito spojevima dušika i/ili fosfora, što dovodi do: povećanja rasta, primarne proizvodnje i biomase algi; promjene ravnoteže među organizmima i degradacije kvalitete vode. Stanje eutrofikacije se ocjenjuje temeljem slijedećih pokazatelja:

- prozirnost mora
- zasićenje kisikom
- koncentracije hranjivih soli dušika i fosfora
- koncentracija klorofila *a*.

Stanje eutrofikacije trenutno se određuje na 5 postaja u području prijelaznih voda, na 9 postaja u području priobalnih voda i na 3 postaje morskih voda.

Analiza višegodišnjih podataka pojedinih pokazatelja pokazuje relativno ujednačeno stanje, tj. u jednakim udjelima je ustanovljeno poboljšanje kao i pogoršanje stanja. Koristeći koncentracija klorofila *a* kao glavnog indikatora eutrofikacije, ekološko stanje se na većini postaja poboljšava. Zabilježen blagi porast koncentracije klorofila *a* u srednjem Jadranu. Važno je napomenuti da su koncentracije klorofila *a* izmjerene u područjima gdje je zabilježen trend rasta bile ispod 1 mg m^{-3} .

Rezultati istraživanja svih parametara pokazuju da se ekološko stanje na većini postaja poboljšava. Na osnovi analiziranih rezultata istraživanja prozirnosti, udjela otopljenog kisika, koncentracija anorganskog dušika, ortofosfata i klorofila *a*, kao i definiranih granica klasa ekološkog stanja za prijelazne i priobalne vode, možemo zaključiti da je ekološko stanje tijekom 2014. godine u oba tipa voda (priobalne i prijelazne) bilo u rasponu od dobrog do vrlo dobrog. Ekološko stanje postaja smještenih u tipu morske vode, se može na osnovu svih parametara ocijeniti kao vrlo dobro iako zakonski kriteriji još nisu definirani.

U najvećem dijelu ekosustava biološka zajednica je uravnotežena i zadržava sve potrebne funkcije u nedostatku nepoželjnih poremećaja uslijed eutrofikacije. Uvjeti i funkcioniranje bentoskih zajednica su u skladu s prirodnim procesima u ekosustavima te nisu negativno izmijenjeni. Na temelju navedenog zaključuje se da je DSO očuvano, nigdje nisu zabilježene vrijednosti ispod granice hipoksije.

Deskriptor 6 – Cjelovitost morskog dna

“Morsko dno” se objašnjava uključivanjem i fizikalnih i kemijskih parametara morskog dna - batimetrijom, topografijom, tipom supstrata, količinom kisika itd. i biotičkim sastavom bentoskih zajednica. Pojam “cjelovitost” obuhvaća prostornu povezanost, što znači da staništa nisu neprirodno fragmentirana, te označava da prirodni procesi u ekosustavu funkcioniraju na karakteristične načine. Područja visoke cjelovitosti po oba standarda su otporna na perturbacije, te ljudske aktivnosti mogu prouzročiti neki stupanj perturbacija bez šire i trajnije štete na ekosustavima.

Rasprostranjenost i značajke biogenog supstrata su održane te ekosustav prirodno funkcionira. Opseg morskog dna koji je bitno zahvaćen ljudskim aktivnostima ne ugrožava funkcioniranje ekosustava. Prisutnost i abundancija osjetljivih vrsta je u skladu s prirodom staništa. Uvjeti i funkcioniranje bentoskih zajednica su u skladu s prirodnim procesima u ekosustavima te nisu negativno izmijenjeni.

Deskriptor 7 – Trajno mijenjanje hidrografskih i oceanografskih uvjeta

Hidrografski uvjeti se definiraju kao fizikalna svojstva morske vode i igraju ključnu ulogu u dinamici morskih ekosustava. U obalnim područjima su pod izravnim utjecajem ljudskog djelovanja, tako da mogu biti predmet zaštite i upravljanja. Na otvorenom moru ova svojstva su u velikoj mjeri određena prirodnim pojavama pa su manje podložna ljudskom djelovanju.

Postizanje DSO u morskom okolišu vezano za ovaj deskriptor se procjenjuje na osnovu kriterija utvrđenih odlukom Komisije o kriterijima i metodološkim standardima o dobrom stanju okoliša u morskim vodama (2010/447/EU) koji čine:

- Prostorne značajke trajnih promjena
- Širenje područja pod utjecajem permanentnih promjena
- Učinak trajnih hidrografskih promjena
- Širenje staništa zahvaćeno trajnim promjenama
- Promjene staništa (promjene područja mriještenja, novačenja, ishrane, promjene migracijskih ruta riba, ptica, i sisavac) pod utjecajem trajno promijenjenih hidrografskih uvjeta.

Promjene hidrografskih osobina uzrokovane prirodnim i antropogenim djelovanjem te njihov kumulativni utjecaj na održanje dobrog ekološkog statusa prema zahtjevima ODMS treba biti takav da ne šteti morskim eko-sustavima.

Dobro stanje okoliša smatra se postignutim onda kada trajne promjene hidrografskih uvjeta ne mijenjaju ekosustav (promjena cirkulacije, pomanjkanje kisika u pridnom sloju, cvatnja, degradacija staništa, promjena bioraznolikosti) ili su te promjene minimalne. Prema Početnoj procjeni stanja i opterećenja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana (2012) ne postoji značajna promjena hidrografskih pokazatelja (temperatura, salinitet, prozirnost i razina mora) koji bi imali vidljiv utjecaj na ekosustav u trajanju dužem od 10 godina. Međutim, u obzir se trebaju uzeti promjene vidljive u kontinuiranom zagrijavanju površinskog sloja mora i povećavanju sadržaja topline u moru kao i predviđeno smanjenje oborine nad Jadranom u trajanju dužem od 10 godina čime se mijenja sadržaj soli u moru.

Priroda i razmjer stalnih promjena najvažnijih hidrografskih uvjeta koji proizlaze iz antropogenog djelovanja, uključujući i klimatske promjene u morskom okolišu, ne dovode do značajnih dugoročnih utjecaja na biološke i ostale sastavnice razmatrane u drugim deskriptorima.

Deskriptor 8 – Koncentracije onečišćujućih tvari

Tvari ili skupina tvari su sljedeće:

- čije koncentracije prelaze koncentracije određene Standardima kakvoće okoliša (SKO) postavljene na temelju Članka 2 (35) i Priloga V Direktive 2000/60/EC, u priobalnim ili

teritorijalnim vodama koje graniče sa morskom regijom ili podregijom, bilo da se radi o vodi, sedimentu i bioti,

- koje su navedene kao prioritetne tvari u Prilogu X Direktive 2000/60/EC i dodatno uređene Direktivama 2008/105/EC i 2013/39/EU, i ispuštaju se u dano morsko područje,
- koje su onečišćujuće tvari i čija ukupna količina unosa u okoliš (uključujući gubitke, ispuštanje ili emisije) može prouzročiti značajnu opasnost za morski okoliš, bilo uslijed bivšeg ili sadašnjeg onečišćenja u morskoj regiji, podregiji ili užem području, ili kao posljedica akutnih događaja onečišćenja uslijed incidenata koji uključuju opasne i štetne tvari.

Kriteriji za DSO su:

- Koncentracije onečišćujućih tvari,
- Učinci onečišćenja,

gdje se koncentracije onečišćujućih tvari u morskom okolišu i njihovi učinci trebaju procijeniti na osnovu njihovih utjecaja i prijetnji ekosustavu, uključujući sljedeće pokazatelje:

- Koncentracije gore navedenih onečišćujućih tvari, izmjerene u relevantnoj matrici (kao što su biota, sediment i voda) na način koji osigurava usporedivost s procjenama iz Direktive 2000/60/EC (Pokazatelj 8.1.1.);
- Razine utjecaja onečišćenja na sastavnice ekosustava, uzimajući u obzir odabrane biološke procese i taksonomske skupine, gdje je utvrđen uzročno-posljedični odnos kojeg je potrebno pratiti (Pokazatelj 8.2.1.);
- Pojava, podrijetlo (ako je moguće) i opseg značajnih akutnih događaja onečišćenja (npr. mrlje od nafte i naftnih derivata), i njihov utjecaj na biotu koja je fizički pogođena ovim onečišćenjem (Pokazatelj 8.2.2.).

Glavni pritisci i utjecaji s obzirom na Deskriptor 8 u Hrvatskoj javljaju se uslijed unošenja ne-sintetičkih i, u manjoj mjeri, sintetičkih spojeva (npr. prioritetnih tvari određenih Direktivom 2000/60/EC) iz točkastih i raspršenih izvora (ispusti otpadnih voda, površinsko otjecanje, atmosferska depozicija i izmjena plinova, unošenje rijekama i podmorskim izvorima te onečišćenje s plovniha objekata) u morski okoliš.

Za razliku od priobalnih voda, stanje prioritetnih tvari u morskoj vodi, sedimentu i bioti u području otvorenog mora nije poznato. Razine onečišćenja učinaka mjerenih u morskoj vodi, sedimentu i bioti priobalnih područja bile su unutar razina utvrđenog "dobrog stanja okoliša" (DSO), dok je na područjima "vrućih točaka" (luke, industrijska područja, itd.) ostvaren "dobar ekološki potencijal" (GEP).

U svrhu procjene DSO s obzirom na prvi kriterij ovog Deskriptora (Koncentracije onečišćujućih tvari) može se zaključiti da izmjerene koncentracije prioritetnih tvari u morskoj vodi pokazuju da je postignuto dobro stanje okoliša, jer su samo 3 od 24 uzoraka premašila kriterije, ali nedovoljan broj mjerenja (dvokratno uzorkovanje) ne daje pouzdanu procjenu za stanje prioritetnih tvari. Kod procjene DSO u odnosu na izmjerene masene udjele onečišćujućih tvari u sedimentu i dagnjama, vrijednosti su uspoređene s kriterijima OSPAR-a da bi se utvrdilo koji udio izmjerenih uzoraka za pojedine parametre prelazi granicu nakon koje se mogu očekivati toksični efekti (EC ili EAC za dagnje, odnosno ERL za sediment). Očito je da stanje okoliša nije zadovoljavajuće s obzirom na masene udjele nekih metala (prije svega Hg), te PCB-a, dok je zadovoljavajuće za ostale mjerene parametre, posebno klorirane pesticide. Dakle s obzirom na nekoliko parametara se može zaključiti da DSO nije postignuto. Prema rezultatima redovitih mjerenja koncentracije aktivnosti fisijskih radionuklida ⁹⁰Sr i ¹³⁷Cs u površinskim vodama, kao i ¹³⁷Cs u sedimentu procjena DSO prema ovom pokazatelju je postignuta. Sveukupno, može se zaključiti da DSO nije postignuto za sve mjerene parametre, međutim, treba uzeti u obzir da je većina lokacija na kojima su uzimani uzorci izložena jakom

antropogenom utjecaju, tako da je upitno koliko je ta procjena relevantna za cijelu Hrvatsku obalu Jadrana i treba je smatrati samo djelomično pouzdanom.

Prilikom procjene DSO s obzirom na drugi kriterij ovog Deskriptora (Učinci onečišćenja), smatra se da je dobro stanje područja (DSP) postignuto ako 75 % bioloških učinaka ne prelazi graničnu vrijednost definiranu za postignuće DSO. Zbog nedostatka podataka o učincima značajnih događaja akutnog onečišćenja procjena DSO obzirom na ovaj pokazatelj nije moguća.

Deskriptor 9 – Onečišćujuće tvari u morskim organizmima namijenjenima za prehranu ljudi

Onečišćujuće tvari u ribama i drugim morskim organizmima, koje nisu u skladu sa zakonskim razinama tj. koje ih prelaze, pokazatelji su lošeg stanja okoliša. Ovaj deskriptor treba osigurati da onečišćujuće tvari kao što su organske onečišćujuće tvari i teški metali (Cd, Cr, Cu, Hg, Pb i Zn) u ribama, školjkašima i drugim morskim organizmima namijenjenim za prehranu ljudi ne prelaze najveće dopuštene masene udjele utvrđene u Uredbi (EZ) br. 1881/2006. Kriteriji i pokazatelji (Odluka Komisije, 2010/477/EU) su sljedeći:

Kriteriji:

- Razina, broj i učestalost onečišćujućih tvari

Pokazatelji:

- Stvarni maseni udjeli onečišćujućih tvari i broj onečišćujućih tvari čiji su maseni udjeli veći od najvećih dopuštenih masenih udjela
- Učestalost prekoračenja zakonskih razina.

Onečišćujuće tvari koje se unose izravno ili neizravno u morski okoliš a posljedica su čovjekove djelatnosti, dovode ili mogu dovesti do štetnih posljedica kao što su nanošenje štete biološkom bogatstvu i morskim ekosustavima, uključujući gubitak biološke raznolikosti, opasnost za ljudsko zdravlje, pogoršavanje kakvoće morske vode, tj. općenito narušavanje održive uporabe morskih dobara.

Razine dostupnih onečišćujućih tvari ne prelaze propisane vrijednosti, osim za Pb, ali je broj prekoračenja u zadnjoj godini mjerenja smanjen na 1, te ne utječe na promjenu DSO-a.

Deskriptor 10 – Morski otpad

Morski otpad se definira kao bilo koji postojani, proizvedeni ili prerađeni čvrsti materijal koji nije prirodna podrijetla nego ga je proizveo i koristio, te odbacio čovjek izravno u more ili je pak taj materijal tamo dospio s kopna putem rijeka, odvodnje i ispusta otpadnih voda ili vjetrom. Pojavljuje se kao plutajući na površini mora, ispod površine mora (u vodenom stupcu), na morskom dnu, te naplavljen na plažama. Glavninaorskog otpada potječe s kopna (gotovo 80%), a tek manji dio nastaje na samom moru. Kopnjeni izvori otpada su nekontrolirana ili loše izvedena odlagališta otpada naselja i gradova, posebice na obali, odvodi i ispusti otpadnih voda, donosi rijekama, ispiranje s kišama odnosno odnošenje vjetrom s obala za vrijeme oluja i nevremena, te turističke aktivnosti. Morski izvori predstavljaju otpad koji dopijeva sa brodova svih vrsta i namjena, kao posljedica aktivnosti u ribarstvu i marikulturi, te naftne i plinske platforme.

Dobro stanjeorskog okoliša obzirom na morski otpad se postiže kada su njegove količine smanjene i ne predstavljaju nikakvu opasnost za floru i faunu, izraženo u obliku izravnih stradanja ili neizravnih učinaka poput akumulacije u hranidbenom lancu. Također, ovo se stanje postiže i kada morski otpad ne ugrožava ljudsko zdravlje i nisu izraženi negativni ekonomski učinci kroz umanjenu kvalitetu korištenja morske vode ili je ugrožena vizualna privlačnostorskog okoliša.

Kriteriji i pokazatelji (Odluka Komisije, 2010/477/EU) su sljedeći:

Kriteriji:

- Karakteristike otpada u morskom okolišu
- Utjecaji otpada na morske organizme

Pokazatelji:

- Trendovi u pogledu količine otpada i posljedica njegove razgradnje naplavljenih i/ili odloženih na obali sa analizom sastava, porijekla i prostornog rasporeda, te gdje je moguće i izvora
- Trendovi u pogledu količine otpada na površini, u vodenom stupcu i na morskom dnu sa analizom sastava, porijekla i prostornog rasporeda, te gdje je moguće i izvora
- Trendovi u pogledu količine, rasporeda i gdje je moguće sastava mikroplastike
- Trendovi u pogledu količine i sastava progutanih otpadaka (analiza sastava želuca).

Zbog nedostatka sustavnih studija i programa monitoringa morskog otpada u dokumentu „Početna procjena stanja i opterećenja hrvatskog dijela Jadrana“ ovaj deskriptor nije obrađen. Dosadašnje aktivnosti vezane uz problematiku morskog otpada uglavnom su ograničene na povremene analize plutajućeg otpada i onog naplavljenog na plažama (Kwokal i Štefanović, 2009, 2010; Petricioli i Bakran-Petricioli, 2012), a koji se najčešće nakuplja u južno položenim obalnim područjima, što je rezultat vjetrova južnih smjerova i morskih struja kojima se otpad prenosi na velike udaljenosti. U RH se posljednjih godina bilježe slučajevi prekomjernog onečišćenja mora krutim plutajućim otpadom, posebice u južnom Jadranu (Dubrovačko-neretvanska županija), za kojega se pretpostavlja da je prekograničnog porijekla.

Deskriptor 11 - Unos energije (podvodna buka)

Najrašireniji i najopasniji oblik antropogene energije unesene pod vodu je zvučna energija. Vjerojatno je da su razine zvučne energije i s tim povezani učinci na morske ekosustave porasle kroz protekla razdoblja, iako postoji malo studija koje mogu kvantificirati te promjene. Potencijalni štetni učinci izlaganja buci kreću se od zanemarivih do znatnih. Kontinuirana buka može degradirati stanište, maskirati biološki relevantne signale kao eholokacijske klikove, uzrokovati poteškoće u parenju, nalaženju hrane ili otkrivanju predatora. Impulsna buka može uzrokovati razne poremećaje u ponašanju kao izbjegavanje područja hranjenja ili parenja (mriještenja) ili može izazvati psihološke efekte a na vrlo visokim razinama buke i smrt.

Zbog nedostatka sveobuhvatnih studija i programa monitoringa, trenutno nema dovoljno podataka temeljem kojih bi se moglo kvantitativno odrediti trenutni status i trendovi podvodne buke u Jadranskom moru. U okviru projekta „Konzultantske usluge u definiranju sustava praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora – Jadranski monitoring program – Faza II“ provedena su početna mjerenja podvodne buke na tri lokacije u dva vremenska perioda. Ispitana je mogućnost postojeće opreme i metodologije mjerenja i dobiveni korisni inicijalni podaci. Zbog građevinskih radova na pomorskom dobru te seizmičkih ispitivanja vjerojatno je da je došlo do povišenja razina impulsne buke, dok je porast pomorskog prometa, posebno sezonskog prometa turističkih brodova rezultirao u povećanju razina kontinuirane podvodne buke.

Potrebno je daljnje istraživanje i monitoring da bi se u potpunosti shvatili učinci podvodne buke na individualnoj ili populacijskoj razini, rizici i značaj unosa podvodne buke na okoliš, te odredile prikladne mjere za ublažavanje i/ili izbjegavanje utvrđenog štetnog učinka.

B.8. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST

Zadarska županija, zahvaljujući svom biogeografskom položaju, odlikuje se iznimno velikom biološkom raznolikošću, kako morskim, tako i kopnenim staništima. Na njezinu se području susreću elementi prave mediteranske vegetacije (suhi kamenjarski pašnjaci, bušici, gušća ili rjeđa makija) prisutni prvenstveno u obalnom području i na otocima, dok se u unutrašnjosti županije nalazi brdsko područje s velikim šumskim kompleksima, odvojeno od primorskog dijela planinskim masivom Velebita.

Velika raznolikost kopnenih, morskih i podzemnih staništa rezultirala je bogatstvom vrsta i podvrsta sa znatnim brojem endema. S obzirom da su glavni centri endemske faune u podzemnim staništima, na otocima (gušteri, puževi) i u krškim rijekama jadranskog slijeva (gaovice i glavočići) može se očekivati veliki broj ovih endemskih svojti i na području Županije. Zbog nedostatka podataka o inventarizaciji područja Županije, te nepostojanja popisa flore i faune Županije, nije moguće procijeniti udio svojti i endema u fauni i flori Republike Hrvatske. Iz istog razloga nije moguće procijeniti broj strogo zaštićenih i zaštićenih divljih svojti. Ipak analizom rijetkih i ugroženih vrsta biljaka, životinja i gljiva (kategorije CR, EN i VU) može se dobiti pregled udjela biološke raznolikosti Županije u raznolikosti RH.

Tablica B.8-1. Pregled udjela rijetkih i ugroženih svojti na području Županije u ukupnom broju ugroženih svojti u RH (CR=kritično ugrožene (postoji izuzetno visoki rizik od izumiranja), EN=ugrožene (postoji veoma visoki rizik od izumiranja), VU=osjetljive (postoji visoki rizik od izumiranja))

Kategorija ugroženosti	CR			EN			VU		
	RH	ZŽ	% u uk. br. ugrož. svojti RH	RH	ZŽ	% u uk. br. ugrož. svojti RH	RH	ZŽ	% u uk. br. ugrož. svojti RH
Vretenca	6	0	0	5	2	40,00	5	4	80,00
Vodozemci	1	0	0	1	0	0	2	0	0
Gmazovi	2	0	0	2	2	100,00	0	0	0
Ptice	20	8	40,00	33	14	42,42	16	7	43,75
Sisavci	1	0	0	4	3	75,00	3	3	100,00
Gljive	55	0	0	77	1	1,30	119	1	0,84
UKUPNO	85	8		122	22		145	15	

Izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije (2013.)

Podaci o biološkoj raznolikosti mora dani su u poglavlju B.7. *Morski okoliš*.

Prema *Analizi stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008. - 2012. (DZZP, 2014.)* gubitak, degradacija i fragmentacija staništa jedan je od glavnih uzroka ugroženosti velikog broja vrsta. Općenito, bilježi se propadanje i nestanak staništa ugroženih obrastanjem, npr. bare i lokve, te zapuštene livade i pašnjaci. Najizraženije smanjenje travnjačkih površina posljedica je povećanja komercijalnih i industrijskih područja, a šumske površine smanjene su prvenstveno zbog povećanja turističkih i rekreacijskih područja. Gubitkom staništa najugroženije skupine životinja su vodozemci, gmazovi, danji leptiri i špiljske životinje. Također, dolazi i do gubitka vrijednih doprirodnih staništa koja su korištena kao ekstenzivne poljoprivredne površine velike bioraznolikosti. Uslijed prestanka ispaše i košnje na pašnjačkim i travnjačkim površinama, dolazi do zarastanja tih površina i ponovnog razvoja šumske vegetacije. Time je ugrožen velik broj vrsta ovisnih o travnjacima, kao što su npr.

leptiri čija se staništa gube promjenom režima košnje, i vrsta vezanih za trajne i povremene lokve kao što su neki vodozemci (mukači). Također, izrazito su ugrožena obalna staništa koja su pod snažnim i dugotrajnim antropogenim pritiscima (pješčane i šljunčane plaže, priobalne slanuše, lagune), dok su močvarna staništa jedno od važnih područja interesa očuvanja prirode na međunarodnoj razini.

Fragmentacija staništa linijskom (prometnom) infrastrukturuom prepoznata je kao jedan od najznačajnijih čimbenika koji utječu na pad bioraznolikosti u Europi. Povećanje prometne infrastrukture prati i povećanje gustoće prometa. Utjecaji pojačanog prometa očituju se u povećanom stradavanju, buci, posljedičnom uznemiravanju životinja te onečišćenju uz prometnice i pruge što zajedno čini okolna staništa nepovoljnim za život. Svi ovi čimbenici uzrokuju smanjenje brojnosti populacija, a u konačnosti pridonose i izumiranju osjetljivih i ugroženih vrsta. Utjecaji pomorskog prometa dio su šire okolišne problematike, no specifično za zaštitu bioraznolikosti ističu se utjecaji vezani uz balastne vode i širenje invazivnih vrsta te ispuštanja/izljevi goriva. Balastne vode jedan su od većih problema zagađivanja te stoga predstavljaju opasnost za svjetska mora. Smatra se kako u Jadranskom moru završi više od 10 milijuna tona balastnih voda godišnje (izvor:<http://www.irb.hr/> - projekt BALMAS). U zračnom prometu utjecaj na bioraznolikost je u najvećoj mjeri vezan uz stradavanje ptica i drugih životinja u sudaru sa zrakoplovima te je najizraženiji u zračnim lukama i njihovoj okolini. Također utjecaji se javljaju pri planiranju i izgradnji nove zračne infrastrukture kao što je otvaranje novih zračnih luka i širenje postojećih ili proširenje uzletno-sletnih staza kada dolazi do novog zauzimanja staništa.

Negativni utjecaji na prirodna staništa i vrste u posljednje vrijeme se pojavljuje izgradnjom i korištenjem objekata obnovljivih izvora energije (OIE). Najveći dio proizvodnje električne energije iz OIE odnosi se na korištenje energije vjetra odnosno sudjelovanje vjetroelektrana u energetsom sustavu RH. Proizvodnja iz ostalih OIE također je u porastu, no treba istaknuti kako se radi o elektranama manjeg prostorno proizvodnog obuhvata (npr. solarni fotonaponski paneli na objektima ili u sklopu proizvodnih zona, energane na biomasu ili energane na bioplin u poljoprivredno-proizvodnim kompleksima) koji u odnosu na vjetroelektrane (vjetroparkove) i velike sunčane elektrane (solarne parkove) ima manji potencijal negativnih utjecaja na ugrožene vrste i staništa. Trend rasta proizvodnje električne energije iz OIE najintenzivniji je bio u 2011. i 2012. godini u kojoj je postignut udio od 3 % ukupne proizvodnje električne energije u RH, što u odnosu na stanje 2008. godine predstavlja gotovo deseterostruko povećanje. Vjetroelektrane utječu na fragmentaciju staništa te na pojedine skupine životinja. Na globalnoj razini, najugroženijim skupinama smatraju se ptice i šišmiši (European Commission, 2011; Subramanian, 2012). Prema podacima iz dosad izrađenih crvenih popisa i knjiga, korištenjem OIE u RH najugroženije su ptice. Obzirom da su procjene ugroženosti sisavaca u Hrvatskoj rađene prije desetak godina, nije moguće sagledati stvarni utjecaj recentnijih rastućih trendova proizvodnje iz OIE, odnosno učinak na status ugroženosti šišmiša. Zbog utvrđenog stalnog, ali i predviđenog rasta proizvodnje energije (ponajprije električne energije) iz OIE u RH, u budućnosti se može očekivati negativni trend mogućih utjecaja elektrana na OIE (posebice vjetroelektrana) na vrste (posebice ptice i šišmiše) i staništa. Izgradnjom pristupnih putova nekadašnja divlja područja postaju pristupačna ljudima te se povećava mogućnost krivolova, a time i izravan negativan utjecaj na veličinu populacije i stanje očuvanosti velikih zvijeri (vuk, ris i smeđi medvjed).

Osobito vrijedna područja istovremeno su i turistički najatraktivnija, i posljedično izložena najvećem pritisku od ove djelatnosti. Ukoliko se taj pritisak ne kanalizira osiguranom infrastrukturuom i organizacijom posjete, neminovni su značajni negativni utjecaji upravo na najvrjednija područja. Npr. pritisak širenja turističke infrastrukture na vrijedna područja biološke raznolikosti (npr. planirani morski kanal Pag – Košljun). Povećani broj turista zahtijeva adekvatnu infrastrukturu. Sve su veći zahtjevi za slatkom (pitkom) vodom, što može rezultirati povećanim crpljenjem vode te negativno utjecati na vodena podzemna staništa (posebno na vodenu faunu podzemlja). Posljedica intenziviranja turizma jest općenito povećani pritisak na relativno ograničeno obalno područje.

Najčešće se to odnosi na pješčane i šljunčane plaže gdje može doći do uništavanja fizičkih osobina i stabilnosti staništa, primjerice embrionalnih sipina te uništavanja njihove vegetacije pretjeranim gaženjem i branjem. Također, uklanjaju se naplavine morske cvjetnice posidonije čime se uklanjaju nutrijenti za razvoj vegetacije embrionalnih sipina, što pak dovodi do gubitka staništa za faunu, ili čak do pojačane erozije plaža i sipina. Na šljunčanim plažama nasipava se materijal u svrhu uređenja plaža, te se pionirske zajednice koje inače nalazimo na takvim šljunčanim plažama ne mogu razviti zbog stalnog čišćenja plaža od vegetacije i nasipavanja novog materijala.

Također, prijetnju biološkoj raznolikosti predstavljaju aktivnosti u vodno-gospodarskom sektoru kao što su to isušivanje vrijednih močvarnih područja radi dobivanja poljoprivrednih površina (npr. meliorirana krška polja), izgradnja sustava za navodnjavanje, uništavanje vlažnih staništa važnih za održavanje mnogih vrsta, pogotovo ptica močvarica, presijecanje riječnih tokova hidroelektranama te betoniranje riječnih korita.

Na području Zadarske županije dio staništa se nalazi unutar minski sumnjivih područja. Na razini RH najzastupljeniji tipovi staništa na minski sumnjivim područjima su šume (60 %), a nakon njih travnjaci, cretovi i visoke zeleni. Obzirom da se minski sumnjivim područjima ne gospodari, uslijed prirodnih procesa progresivne vegetacijske sukcesije, odnosno zarastanja travnjačkih tipova staništa drvenastim vrstama, smanjuju se površine pod travnjacima, a razvijaju šikare i šumske zajednice, što u konačnici dovodi do smanjenja bioraznolikosti. Na taj način gubi se veliki broj biljnih i životinjskih vrsta čije su primarno stanište upravo travnjaci. Dodatno, vrlo često takva sekundarna sukcesija napreduje u smjeru razvoja čistih sastojina pojedinih drvenastih vrsta, poput oštrogličaste borovice (*Juniperus oxycedrus*). Nije poznato koliko minirana područja uznemiravaju i općenito smetaju životinjskim vrstama.

Iako ponekad imaju nesagledive posljedice s velikim materijalnim štetama i uz negativan utjecaj na bioraznolikost, požari imaju i važnu ekološku ulogu koja se očituje kroz regulaciju hranjiva u tlu, strukturiranje i sastav zajednice gljiva, flore i faune, održavanje bioraznolikosti, oblikovanje krajobraza, kontrolu štetočina i bolesti (patogena), sprječavanje sukcesije te efekt samoregulacije - smanjenje mogućnosti katastrofalnih požara. U mediteranskim ekosustavima požari su prirodna i učestala pojava kao i važan čimbenik oblikovanja i održavanja ekosustava. Prema uzrocima, broju i učestalosti požara vidljivo je kako su upravo mediteranski krš i njegova vegetacija najugroženiji požarima, naročito u sušnim godinama kada je izgorjela i najveća površina. Većina predviđanja klimatskih prilika u budućnosti pretpostavlja učestale ekstremne događaje poput velikih suša koje će pogodovati povećanju učestalosti i intenziteta požara. Te činjenice ne pogoduju budućoj zaštiti već sada ugroženih i rijetkih vrsta.

Značajnu prijetnju očuvanju biološke raznolikosti predstavljaju invazivne vrste, koje osim negativnih utjecaja na zavičajne svojte i staništa mogu nanijeti ozbiljne štete gospodarstvu i zdravlju ljudi. Na području Zadarske županije zabilježeno je nekoliko invazivnih vrsta algi, 14 vrsta slatkovodnih riba i 37 biljnih vrsta⁴¹. Također, napušteni kućni ljubimci, npr. crvenouha barska kornjača (*Trachemys scripta*) često se antropogeno unose u lokve i bare gdje postaju vrlo invazivne. Najveći broj unosa i naturalizacije biljnih vrsta u posljednjih 20 godina odnosi se na sredozemno područje Hrvatske, a posebno otoke. Prema analizi raznolikosti invazivnih stranih biljaka prema stanišnim tipovima (CLC klasifikacija), najveći broj vrsta vezan je uz poljodjelska područja i umjetne površine, zatim slijede šume i poluprirodna područja, te vodene površine i vlažna područja.

Onečišćenja vezana uz kruti otpad prijetnja su nizu ekosustava, staništa i vrsta na području cijele Republike Hrvatske. Vjerojatno su najugroženija krška područja gdje je cijeli niz ilegalnih odlagališta, a često se speleološki objekti koriste kao odlagališta otpada. Plaže i morska obala su dodatno ugroženi nelegalnim nasipavanjem za što se često koristi i otpadni građevinski materijal. U cilju očuvanja i

⁴¹ Izvor: Program zaštite okoliša Zadarske županije, 2014.

uspostave sustavnog, promišljenog i održivog pristupa uređenju i upravljanju morskim plažama Regionalnim planom uređenja i upravljanja morskim plažama na području Zadarske županije obuhvaćeno je gotovo 300 morskih plaža.

Klimatske promjene se u današnje vrijeme smatraju jednim od glavnih razloga ugroženosti bioraznolikosti u svijetu. Procijenjeno je da će, u slučaju porasta globalne temperature od 1,5°C - 2,5°C, doći do izumiranja 20 - 30 % vrsta (Thomas i sur., 2004). Globalno, najugroženiji ekosustavi su koraljni grebeni, planinska i arktička područja, a sve ugroženiji postaju otoci, močvare, područja mangrova te naselja morskih cvjetnica. U Europi su uz arktička i planinska područja, najugroženije priobalne močvare te cijelo područje Sredozemlja. Istočnojadranska obala izuzetno je bogata raznovrsnim staništima koja će biti pogođena podizanjem razine mora, višim temperaturama zraka i manjkom oborina. Takva su staništa: estuariji, lagune, morske plićine, pjeskovite i šljunkovite plaže, slanuše, lokve, mediteranske močvare i krške rijeke. Bit će pogođen niz zaštićenih područja i područja ekološke mreže koja sadrže takva staništa, npr. područja sa sredozemnim močvarama poput parka prirode Vransko jezero, nacionalnog parka Krka, delte Neretve, SZ dijela Ravnih kotara s prostranim plićinama, močvare i lagune Pantan kod Trogira te malih močvara na otocima Krku, Cresu, Pagu i Mljetu. Za pretpostaviti je da će se nastaviti trend 'tropikalizacije' Jadranskog mora, širenja alohtonih vrsta, pojave izbjeljivanja koralja te učestalih bolesti morskih organizama uslijed stresa kao posljedice promjene životnih uvjeta. U opasnosti su vrste koje su već ugrožene ili rijetke, vrste ograničenog područja rasprostranjenosti kao i neke migratorne vrste. Općenito, očekuje se da će migratorne vrste biti sve više podložne stradavanjima od snažnih nevremena, promjenama u vremenu početka selidbe te dužini i smjeru selidbenih putova. Čini se da je čak i migracija kao pojava ugrožena jer uslijed sve toplijih zima populacije pojedinih vrsta postaju stanarice. Analiza utjecaja na ugrožene vrste u Hrvatskoj za koje je izvršena procjena ugroženosti u okviru izrade pojedinih Crvenih popisa knjiga, pokazuje da klimatske promjene predstavljaju ugrozu za 73 vrste, što čini 6,1 % od ukupnog broja procijenjenih vrsta. Na najveći broj vrsta utječe suša, zatim pomaci i promjene staništa te ekstremne temperature. Leptiri, vodozemci i vretenca su skupine s najvećim udjelom ugroženih vrsta utjecanih klimatskim promjenama. Za neke vrste, naročito ptica i šišmiša, promijenit će se uzroci selidbi i zimovanja kao posljedica toplijih zima, ranijeg početka proljeća te dužeg ljetnog razdoblja. Mijenjat će se rasprostranjenost kao i cijeli areali vrsta i staništa koji su posebno osjetljivi na klimatske promjene tako da će se pomicati prema područjima s povoljnijim klimatskim uvjetima. Ovo pomicanje bit će otežano radi postojeće rascjepkanosti staništa uvjetovane ljudskim djelovanjem te nedostatka koridora za povezivanje izdvojenih dijelova. Neke će vrste i staništa nestati iz pojedinih područja ili će opstati samo u refugijima u kojima se lokalno zadrže povoljni uvjeti. Za očekivati je da će vegetacija u preplaninskom području Dinarida biti zamijenjena vegetacijom umjerenog klimazonalnog pojasa.

B.9. ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Osobito vrijedna područja prirode s aspekta biološke i krajobrazne raznolikosti zaštićuju se putem zaštićenih područja. Na području Županije nalazi se ukupno 20 zaštićenih područja (Tablica B.9-1). Ukupna površina pod zaštitom zauzima 21,682% površine Županije, od čega se 20,450% odnosi na kopneni a 1,232% na morski dio⁴². Županijska Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode (Natura Jadera) upravlja s najvećim brojem zaštićenih područja (kategorije značajni krajobraz, posebni rezervat, spomenik prirode i spomenik parkovne arhitekture), dok nacionalnim parkovima i parkovima prirode upravljaju zasebne javne ustanove. Neka od područja se ne nalaze u potpunosti unutar granica Županije (NP Paklenica, PP Velebit, PP Vransko jezero). Osnovni dokument koji određuje smjernice i način provođenja zaštite, te korištenja i upravljanja zaštićenim područjem je plan upravljanja. Od zaštićenih područja na području Županije planove upravljanja imaju NP Paklenica, PP Velebit, PP Vransko jezero, PP Telašćica te značajni krajobraz SZ dio Dugog otoka.

⁴² Izvor: www.bioportal.hr

Tablica B.9-1. Zaštićena područja Zadarske županije

Kategorija	Naziv
Nacionalni park	Paklenica
Park prirode	Velebit, Telašćica, Vransko jezero
Posebni rezervat	Kolanjsko blato – blato Rogoza (ornitološki), Velo i Malo blato (ornitološki), Vransko jezero (ornitološki), Dubrava – Hanzina (rezervat šumske vegetacije), Saljsko polje (botanički)
Spomenik prirode	Modrič špilja (geomorfološki), Cerovačke pećine (geomorfološki), Vrelo Une (hidrološki), Zeleni hrast (rijetki primjerak drveća)
Značajni krajobraz	Kanjon Zrmanje, Zrće, Sjeverozapadni dio Dugog otoka, Dubrava – Hanzina, Ošljak (Preko)
Spomenik parkovne arhitekture	Park Vladimira Nazora, Zadar, Park Folco Borelli, Sv. Filip i Jakov

Izvor: www.bioportal.hr

Izvor: www.bioportal.hr

Također, na području Županije se prema Prostornom planu ŽŽ, nalazi 8 evidentiranih područja (Tablica B.9-2, Grafički prikaz B.9-1) i 1 područje koje se predlaže za zaštitu. Evidentirana područja su:

Tablica B.9-2. Evidentirana područja Zadarske županije

Predložena kategorija	Naziv
Značajni krajobraz	Karišnica i Bijela, Silbanski grebeni
Park šuma	Soline
Spomenik parkovne arhitekture	Perivoj kraljice Jelene
Posebni rezervat - ornitološki	Ninsko blato, Ninska solana, Uvala Plemići
Posebni rezervat – geološko-paleontološki i geomorfološki	Brbišćica

Izvor: Odredbe za provođenje PP ŽŽ ("Službeni glasnik Zadarske županije" broj 2/01, 6/04, 2/05 - usklađenje, 17/06, 3/10, 15/14, 14/15)

Područje koje se Prostornim planom ŽŽ predlaže za zaštitu kao značajni krajobraz je otok Rava.

U okviru međunarodne zaštite, planina Velebit je naš prvi rezervat biosfere proglašen 1978.g od strane UNESCO-a. Pojam 'rezervat biosfere' ne znači strogu zaštitu područja, već je to naziv koncepta upravljanja područjem, prema kojem postoje tri zone: područje jezgre, zaštitna zona i prijelazno područje. Područje jezgre mora biti zakonom zaštićeno, sadrži ekološki najvrjednija područja te je namijenjeno znanstvenim istraživanjima i praćenju stanja (područja unutar nacionalnih parkova, strogih i posebnih rezervata). Zaštitna zona okružuje područje jezgre te mora biti jasno razgraničena (područje Parka prirode Velebit). Ono štiti područje jezgre od nepovoljnog utjecaja, te se u njemu mogu odvijati samo aktivnosti usklađene s ciljevima zaštite (uglavnom održivi turizam, te poljoprivredno i šumsko gospodarenje uz primjenu mjera zaštite). Prijelazno područje čine pretežito naseljena područja uz zaštitnu zonu u kojima se provode edukacijske aktivnosti te promiče održivi razvoj u sklopu gospodarskog razvoja. Među lokalitetima koji se namjeravaju nominirati za Listu svjetske baštine, a koji se moraju prethodno uvrstiti na nacionalnu Pristupnu (tentativnu) listu, uvršten je i PP Telašćica. Također se razmatra uključivanje morskih i obalnih područja zaštićenih na nacionalnoj razini (NP Mljet, NP Kornati, NP Brijuni, PP Lastovsko otočje, **PP Telašćica**, **PP Vransko jezero**), kao i drugih vrijednih a nezaštićenih lokaliteta, na SPAMI listu (lista posebno zaštićenih područja značajnih za područje Mediterana).⁴³

Od veljače 2013. godine Park prirode Vransko jezero nalazi se na popisu svjetski važnih močvara (Ramsar), kao najveće prirodno, bočato, stalno vodeno tijelo u Hrvatskoj, od iznimne važnosti za brojne ugrožene i u Europi rijetke vrste ptica (Grafički prikaz B.9-2).

⁴³ Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008. - 2012. (DZZP, 2014)

Grafički prikaz B.9-2. Obuhvat Ramsar područja Vransko jezero

Izvor: www.ramsar.org

Zauzimanje lokaliteta zaštićenih područja prirode širenjem različitih djelatnosti uglavnom turističkih i gospodarskih, uzrokuje degradaciju i fragmentaciju staništa te je jedan od glavnih uzroka ugroženosti zaštićenih područja.

Pritisak na zaštićena područja dolazi i uslijed odlaganja raznih vrsta otpada te značajnih količina otpadnog građevinskog materijala na pojedinim lokalitetima unutar zaštićenih područja.

Klimatskim promjenama bit će također pogođen niz zaštićenih područja npr. područja sa sredozemnim močvarama poput parka prirode Vransko jezero, SZ dijela Ravnih kotara s prostranim plićinama i druga područja.

B.10. EKOLOŠKA MREŽA

Na području Županije nalazi se 100 područja EM (neka od područja se nalaze samo manjim dijelom na teritoriju Županije). NATURA 2000 područja ekološke mreže dijele se na Područja očuvanja značajna za ptice (POP) i Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS), a unutar županije nalazimo 8 POP i 92 POVS područja. Za regulaciju i zaštitu tih područja primjenjuje se Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15). Na razini Hrvatske ZŽ ističe se visokim četvrtim mjestom prema udjelu ekološke mreže (50,33%) kopnenog teritorija. Na razini Obalnog i morskog područja, Zadarska županija je na trećem mjestu prema udjelu ekološke mreže (34,74%). Zadarska županija ističe se najvišim udjelom POP područja na moru (7,74%).⁴⁴

Područjima ekološke mreže upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Zadarske Županije (Natura Jadera). Međutim, ukoliko je područje EM-a ujedno i zaštićeno područje u kategoriji nacionalnog parka (NP) ili parka prirode (PP), nalazi se unutar

⁴⁴ Izvor: Nacrt Tematske studije: Zaštita i korištenje ekosustava obalnog i morskog područja Hrvatske (2015.)

NP ili PP, s njima graniči ili se u većoj mjeri podudara s granicama NP-a ili PP-a, njime upravlja javna ustanova nadležna za upravljanje tim parkom.

B.11. KRAJOBRAZ

Do sada nije definirana službena tipologija krajobraza na području RH. Postoji nekoliko podjela koje ovise o gledištima kao što su primjerice prirodna, prirodno-geografska ili kulturna. Ovdje je korištena podjela koju je definirao Ivo Bralić unutar dokumenta Sadržajne i methodske podloge Krajobrazne osnove Hrvatske koja prema prirodnim obilježjima raščlanjuje prostor RH na 16 krajobraznih jedinica⁴⁵ (Grafički prikaz B.11-1). Ova podjela ne uzima u obzir sve čimbenike krajobraza i stoga se ne može smatrati referentnom, ali u nedostatku objedinjenog dokumenta može ilustrirati osnovne značajke krajobraza ZŽ. Administrativne granice Županije nisu usklađene s prirodnim značajkama prostora, a posljedično tome nalazimo i nekoliko krajobraznih tipova čija je raznovrsnost uzrokovana prirodnim datostima i antropogenim faktorima. Središnji dio koji zauzima oko polovice kopnenog prostora Županije nalazi se unutar krajobraznog tipa Sjeverno-dalmatinska zaravan a oko ¼ pripada krajobraznom tipu Lika i nalazi se na sjeveru. Otočni pojas nalazi se unutar krajobraznog tipa Zadarsko-šibenskog arhipelaga uz izuzetak otoka Paga koji se, zajedno s kopnenim podvelebitskim područjem nalazi unutar Kvarnersko-velebitskog prostora. Najmanji dio županijskog prostora obuhvaća krajobrazni tip Vršni pojas Velebita. Prema navedenoj podjeli zaključuje se da je prostor ZŽ krajobrazno heterogeno područje podijeljeno na nekoliko bitno različitih područja. Gledajući u cjelini, prostor ZŽ dijelom pripada primorskom a dijelom gorskom području RH.

Gorsko područje županije, u skladu s podjelom prema Braliću, se može definirati kao spoj krajobraznog tipa Like i Vršnog pojasa Velebita. Južna granica Like je jugoistočni kraj masiva Velebita. To je reljefno razvedeno područje vapnenačkog postanka. U dolinama dominiraju manja naselja a padine i vrhovi su mahom prekriveni šumom. Zbog relativno male gustoće naseljenosti i pretežno ruralnog karaktera ljudskih djelatnosti u prostoru krajobraz je mahom visoke vrijednosti. Mjestimično su prisutne degradirane šume i veće je učešće goleti⁴⁶. Vršni pojas Velebita područje je prirodnog karaktera i visoke krajobrazne vrijednosti. Dominiraju velebitski vrhovi mjestimično prošarani vegetacijom uz karakteristične krške "skulpture" (kukovi, grede, različite soliterne stijene) što rezultira dinamičnom slikom krajobraza baziranom na volumenskim odnosima i kontrastima svijetlih i tamnih tonova.

Podvelebitsko područje i otok Pag pripadaju krajobraznom tipu Kvarnersko-velebitskog prostora. Oštri klimatski uvjeti oblikovali su krajobraz baziran na reljefu strmih padina, rijetkoj vegetaciji i s mjestimičnom pojavom kultiviranih područja. Inače atraktivna i dinamična krajobrazna slika mjestimično je degradirana kontekstualno i prostorno neprikladnom gradnjom i infrastrukturnim zahvatima.

Središnji dio ZŽ pripada krajobraznom tipu Sjeverno-dalmatinska zaravan. Izuzev rubne i nešto više Bukovice, cijeli prostor je orografski slabo razveden, s tim da je unutrašnji dio tipična vapnenačka zaravan, krajnje oskudna vegetacijom i plodnom zemljom, a bliže moru dolazi do smjene blagih uzvišenja i udolina - krških polja (Ravni kotari). Glavne krajobrazne vrijednosti, pa dijelom i identitet, daje rijeka Zrmanja te Novigradsko i Karinsko more.⁴⁷ Vrijednost i dinamika krajobraza varira od umjerene do visoke a mjestimično se javljaju i snažne krajobrazne degradacije (npr. bivša tvornica glinice Obrovac). Cijeli prostor oskudijeva šumom i visokom vegetacijom. Prisutna je kontekstualno i prostorno neprilagođena gradnja a dijelom su vidljive i posljedice nedavnih ratnih razaranja. Obalno područje, u kojem se nalaze i veća naselja s Zadrom kao najvećim središtem može se smatrati prijelaznom zonom prema području zadarskog arhipelaga. Obalna zona je izuzetno gospodarski,

⁴⁵ Podaci preuzeti iz studije Krajoлик - Sadržajna i methodska podloga Krajobrazne osnove Hrvatske (1999).

⁴⁶ Bralić. I.

⁴⁷ Bralić. I.

građevinski i turistički aktivna. Iz tih razloga prisutne su i brojne krajobrazne degradacije u obliku neplanske izgradnje vikend naselja, eksploatacijskih polja, industrijskih područja i infrastrukturnih zahvata. Takva područja su u koliziji s inače vrijednim krajobraznim elementima: razvedenom obalom, visokom vegetacijom i povijesnim naseljima visoke ambijentalne vrijednosti.

Krajobrazni tip Zadarsko-šibenskog arhipelaga odnosno područje zadarskog arhipelaga koje se nalazi u granicama ŽŽ obuhvaća razvedeni sustav otoka koji prate Dinarski tip protezanja. Osim Kornata, Dugog Otoka, Ugljana i Pašmana se nalazi niz manjih otoka, otočića i hridi. Nadmorske visine vrhova otoka su relativno male što prati i niska energija reljefa. Vegetacijski pokrov varira od relativno bujnog do ogoljelog područja i ovisan je o nizu prirodnih i antropogenih uvjeta. Naseljenost i popratne ljudske djelatnosti rezultirali su brojnim visoko vrijednim kulturnim krajobrazima ali i mjestimičnim prostornim degradacijama uzrokovanim neplanskom izgradnjom vikend naselja (npr. otok Vir) i narušavanjem starih ruralnih cjelina novijom izgradnjom. Degradacije su ipak manje izražene nego u slučaju kopnene obale. Sveukupno, to je prostor visoke krajobrazne vrijednosti čije su osnovne značajke razvedenost obale, ruralno-kulturni karakter i izrazito dinamične vizualne značajke bazirane na kontrastnim odnosima u prostoru. Kao primjer vrlo visoke krajobrazne vrijednosti može se navesti područje Kornata.

Grafički prikaz B.11-1. Prostor ZŽ preklapljen s krajobraznom regionalizacijom RH

Izvor: Krajolik- Sadržajna i metodska podloga Krajobrazne osnove Hrvatske (1999).

Zaštita krajobraza na području Zadarske županije provodi se kroz normative mjere kojima se štite pojedina zaštićena i evidentirana područja prirodne i kulturne baštine; mjere zaštite krajobraza propisane dokumentima prostornog uređenja; te mjere zaštite krajobraza utvrđene u postupcima procjene utjecaja na okoliš (PUO) i strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO). Iako djelotvorni, prethodno navedeni načini zaštite krajobraza pokazali su se nedovoljnima iz nekoliko razloga. U tijeku izrade dokumenata prostornog uređenja može se tek deklarativno govoriti o zaštiti njegovih općih vrijednosti jer nedostaje kvalitetna inventarizacija krajobraza u obliku Krajobrazne osnove. Osim toga, izvan pojedinih zaštićenih područja odvijaju se razvojni procesi koji nepovratno mijenjaju krajobrazna obilježja. Iako je navedeno donekle spriječeno provedbom mjera zaštite krajobraza koje se propisuju kroz postupke PUO, ipak se nameće potreba sustavne zaštite krajobraza.⁴⁸

⁴⁸ Izvješće o stanju okoliša Zadarske Županije, ožujak 2013, Oikon

Kao osnovni pritisci na krajobraznu raznolikost prepoznati su sljedeći razvojni procesi i djelatnosti:

- Urbanizacija, neplanska, loša planska i bespravna izgradnja posebice u obalnom pojasu
- Turizam
- Sukcesija kao posljedica procesa deruralizacije i depopulacije (izraženije u brdskim područjima)
- Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije (vjetroelektrane)
- Eksploatacija mineralnih sirovina.

Ugroženost krajobraza ovisi o recentnim i planiranim procesima koji utječu na sposobnost krajobraza da podnese promjene odnosno da zadrži svoj karakter i vrijednost. Sukladno tome pretpostavka je da su krajobrazi više vrijednosti ujedno i osjetljiviji na unošenje novih elemenata i sukcesijske procese. Umjereno ili nisko vrijedni krajobrazi imaju manje složenu strukturu, a i u sebi sadrže veći broj antropogenih elemenata te stoga nisu toliko podložni promjeni karaktera i vrijednosti uslijed promjena.

B.12. KULTURNA BAŠTINA

Bogata kulturno-povijesna baština Zadarske županije rezultat je konstantne naseljenosti, prirodnih uvjeta i dinamičnih povijesnih okolnosti. Arheološki lokaliteti i nalazi upućuju na naseljenost područja ŽŽ još od starijeg kamenog doba. Početkom željeznog doba naseljavaju se Liburni i utvrđuju nekoliko važnih centara: Iader, Asseria, Aenona, Nedinum, Corinium, Sidrona i dr. Uslijed Grčke kolonizacije i rimskih osvajanja završava Liburnski period. Rimljani u početku grad Zadar utvrđuju kao municipium, a u prvim godinama vladavine cara Augusta ustanovljuje se kolonija (colonia Iulia Iader). Brojni artefakti (kipovi, antičko staklo i razni predmeti) i ostaci građevina iz rimskog perioda (ostaci rimskog foruma, hramova i drugih građevina) svjedoče o rimskom kulturnom utjecaju i svrstavaju gradove Zadar i Nin, zajedno s ostalim rimskim lokalitetima u županiji u svjetski važne lokalitete za proučavanje antičke povijesti. Širenjem kršćanstva grad Zadar postaje sjedište biskupije odakle se kršćanstvo dalje širilo carstvom. Padom Zapadnog Rimskog Carstva, cijelo područje dolazi pod vlast Bizanta. Tijekom slavenskih prodora odnosno naseljavanja Hrvata uništena je Salona i Zadar postaje sjedište Bizantske provincije Dalmacije. Srednjovjekovni period te kasnija razdoblja novog vijeka predstavljaju povijesno najburnija vremena. Taj je period obilježen vladavinom hrvatskih knezova i kraljeva, ratovima za oslobođenje od Bizanta, ratovima i pobunama protiv Venecije, ratovima protiv Turaka, rivalstvom među gradovima, brojnim unijama i savezništvima. Međutim, upravo je kulturno-povijesna baština srednjeg i novog vijeka najbrojnija i najbolje sačuvana.

Iako je područje cijele županije iznimno bogato pokretnom i nepokretnom kulturno-povijesnom baštinom te nematerijalnom baštinom, značajnije je valorizirana i prepoznata baština na priobalju i otocima, dok je baština Ravnih kotara, Bukovice i ličko-pounskog područja slabije valorizirana.

Konzervatorski odjel u Zadru nadležno je tijelo Ministarstva kulture za poslove zaštite i očuvanja kulturne baštine. Pravna zaštita provodi se Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i drugom važećom zakonskom regulativom. Osim kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara RH, prema važećoj legislativi kulturna baština se prepoznaje, valorizira i štiti mjerama prostornih planova svih razina i vrsta koji donose odluku o evidentiranoj baštini, a njeni najvrjedniji primjeri se predlažu za preventivnu, odnosno trajnu zaštitu. Tako je u sklopu Prostornog plana Zadarske županije priložen popis kulturnih dobara kojim su obuhvaćeni samo registrirani i preventivno zaštićeni spomenici kulture, te oni spomenici koji bi po svojoj vrijednosti, prema PPŽ, trebali ući u jednu od ovih dviju kategorija (ukoliko buduća kategorizacija ne definira preciznije određene kriterije). Ukupan broj evidentiranih spomenika višestruko je veći.

Prema podacima Ministarstva kulture RH⁴⁹ na prostoru ZŽ se nalazi 394 (4,84% od ukupnog broja) trajno zaštićenih, 137 (9,53% od ukupnog broja) preventivno zaštićenih kulturnih dobara, a od toga 9 dobara od nacionalnog značenja (21,42% od ukupnog broja). U ukupnom broju zaštićenih kulturnih dobara na području ZŽ se nalazi 471 kulturno dobro odnosno 5,18%. Prema Razvojnoj strategiji ZŽ 2011.-2013. na području županije nalazi se 1.145 evidentiranih elemenata kulturno-povijesne baštine. Iz navedenih podataka može se zaključiti da se prostor ZŽ, po brojnosti zaštićenih elemenata kulturne baštine, nalazi pri samom vrhu u državnim okvirima.

Trenutna brojnost zaštićenih elemenata kulturne baštine na državnoj razini prikazana je u tablici B.12-1.⁵⁰

Tablica B.12-1. Pregled kulturnih dobara RH iz Registra kulturnih dobara, veljača 2016.

Županija	Status zaštite			Ukupno
	Z (zaštićena)	P (preventivno zaštićena)	N (nacionalni značaj)	
Primorsko-goranska	592	32	-	624
Bjelovarsko-bilogorska	181	32	-	213
Ličko-senjska	282	26	-	308
Dubrovačko-neretvanska	735	104	10	839
Brodsko-posavska	122	30	4	152
Krapinsko-zagorska	239	30	-	275
Koprivničko-križevačka	154	36	-	194
Međimurska	84	40	3	94
Šibensko-kninska	398	10	1	428
Splitsko-dalmatinska	1481	30	2	1618
Zadarska	394	137	9	471
Istarska	423	77	7	500
Požeško-slavonska	166	77	-	202
Vukovarsko-srijemska	251	36	-	294
Karlovačka	270	43	-	301
Virovitičko-podravska	110	31	-	111
Sisačko-moslavačka	288	1	-	336
Osječko-baranjska	492	48	-	509
Zagrebačka	345	17	-	404
Grad Zagreb	791	59	-	847
Varaždinska	287	56	6	318
Ostalo (Više naselja/županija)	39	31	-	39
UKUPNO	8124	953	42	9077

Izvor: Ministarstvo kulture, lipanj, 2016.

Vrsta, broj, status elemenata kulturne baštine na području ZŽ, te popis lokacija s većim brojem elemenata prikazani su tablično. Izvor podataka je javno dostupni online Registar kulturnih dobara s web stranica Ministarstva kulture.⁵¹ Obzirom na neažuriranost online Registra kulturnih dobara podatci o broju elemenata se razlikuju od onih direktno dobivenih od strane Ministarstva kulture.

Tablica B.12-2. Pregled kulturnih dobara ZŽ iz Registra kulturnih dobara, kolovoz 2016.

NEPOKRETNOSTI MATERIJALNA BAŠTINA	VRSTA	PRAVNI STATUS	BROJ	LOKACIJE S VEĆIM BROJEM ELEMENATA				UKUPNO
	Kulturno povijesna cjelina	Zaštićena	21	Benkovac, Bibinje, Neviđane, Nin, Obrovac, Pag, Pakoštane, Turanj, Zadar				22
		Preventivno zaštićeno	1	Biograd na Moru (Baštijunski brig)				
	Kulturni krajolik							/
	Pojedinačno/	Zaštićeno	68	Banjevci, Benkovac, Biograd na Moru				89

⁴⁹ Ministarstvo kulture, lipanj, 2016.

⁵⁰ Izvor: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212>

⁵¹ <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212>

	arheološka baština	Preventivno zaštićeno	21	Donji Karin, Nadin, Neviđane, Nin, Pakoštane, Pašman, Polača, Turanj, Zadar	
	Pojedinačno/graditeljska profana baština	Zaštićeno	43	Kaštel Žegarski, Novigrad, Pag, Sali, Starigrad, Ugljan, Vrana, Zadar	53
		Preventivno zaštićeno	9		
		Nacionalno značenje	1	Vrana (Maškovića han)	
	Pojedinačno/graditeljska sakralna baština	Zaštićeno	84	Jasenice, Kolan, Kukljica, Kula Atlagić, Nin, Novigrad, Pag, Posedarje, Premuda, Sali, Tkon, Turanj, Vrsi, Zadar	94
		Preventivno zaštićeno	5		
		Nacionalno značenje	5	Krupa, Kula Atlagić, Nin, Pridraga	
	Pojedinačno/graditeljska sakralno-profana baština	Zaštićeno	18	Benkovac, Gornji Karin, Kraj, Pag, Tkon, Zadar	21
		Preventivno zaštićeno	/		
		Nacionalno značenje	3	Benkovac, Kraj, Tkon, Zadar	
	Memorijalna baština	Preventivno zaštićeno		Biograd N/M	/
	Ostalo	Zaštićeno	5	Golubić, Gračac, Vlašići, Zadar	5
		Preventivno zaštićeno	/		
UKUPNO					284
POKRETNOST BAŠTINA		Zaštićeno	87	Dračevac Ninski, Kraj, Krupa, Kukljica, Nin, Pag, Pakoštane, Preko, Sali, Silba, Tkon, Ugljan, Zadar, Zaglav	116
	Pojedinačno dobro	Preventivno zaštićeno	29		
	Zbirka	Zaštićeno	32	Kraj, Krupa, Nin, Pag, Zadar	38
		Preventivno zaštićeno	6		
	Muzejska građa	Zaštićeno	4	Biograd na Moru, Zadar	4
		Preventivno zaštićeno	/		
UKUPNO					158
NEMATERIJALNA BAŠTINA		Zaštićeno	10	Neviska kolenda, Paška čipka (UNESCO), Paški teg, Tradicionalna proizvodnja pašskog sira, Tovareća muzika (Sali), Tradicijsko lončarstvo otoka Iža, Arbanaški govor (Zadar)...	10
	Nematerijalna baština				
		Preventivno zaštićeno	/		
UKUPNO					10

Izvor: online Registar kulturnih dobara, kolovoz 2016.

Iz tablice je vidljivo da najveći broj kulturnih dobara Zadarske županije pripada nepokretnoj materijalnoj kulturnoj baštini od čega je najvećim dijelom zastupljena pojedinačna arheološka baština te pojedinačna graditeljska sakralna i profana baština. Područja s najvećom gustoćom elemenata su gradovi Zadar, Nin i Biograd na Moru te otoci Zadarske županije.

Zadar, kao središte županije s preko 3000 g. urbanog kontinuiteta, vrlo je bogat kulturno povijesnom baštinom svjetskog značaja. Među ostalim tu se nalazi: Rimski forum (1. st.), crkva sv. Donata iz 9. st. 16, crkva sv. Krševana (12. st.), crkva i samostan sv. Marije sa zvonikom iz (12. st.), katedrala sv. Stošije (13. st.), Narodni trg s Gradskom ložom i stražom (16. st.), gradski bedemi s monumentalnim Lučkim i Kopnenim vratima, Trg tri bunara i Trg pet bunara te brojne palače, vile i ostala spomenička baština.

Grad Nin, naseljen jednako dugo kao i Zadar, u Ilirskom je periodu bio značajna trgovačka luka. Zatim se tu nalazio rimski municipij, u srednjem vijeku prva prijestolnica Hrvata i biskupsko sjedište (od 9. do 19. st.). Neki od sačuvanih, vrijednih kulturno-povijesnih spomenika su: Rimski hram (1.st.),

nalazište mozaika iz 2. st., ostaci rimskih zgrada, crkva sv. Križa (9. st.), crkva sv. Nikole (11./12. st.), Gornja i Donja gradska vrata, dva kamena mosta, te ostaci zidina.

Biograd na Moru hrvatski je kraljevski grad koji se prvi put spominje sredinom 10. st. U 11. st. je bio sjedište hrvatskih kraljeva i biskupa. Najveći je procvat doživio kao prijestolnica srednjovjekovnih hrvatskih vladara. Uz sačuvane ostatke bazilike sv. Ivana (11.st.), u Biogradu se nalazi župna crkva sv. Stošije podignuta na ostacima krunidbene katedrale 1761. godine, crkva sv. Roka (16. st.) i crkva sv. Ante (13. st.).

Na otocima Zadarske županije sačuvane su brojne crkve, samostani, tradicijske kuće i naselja, suhozidi, ostaci utvrda, kula te brojni svjetionici. Ruralna područja Zadarske županije (Ravni kotari, Bukovica, Velebit te ličko-pounsko područje), iako manje valorizirana, obiluju materijalnom i nematerijalnom baštinom. Brojne su utvrde, stare gradine, kule i crkve od kojih se posebno ističu antička gradina Asserija, Templarska gradina u Vrani, Han Jusufa Maškovića, Kula Kličevića, Kaštel Benković, franjevački samostan u Karinu, Kula Stojana Jankovića, manastir Krupa, Mirila – pogrebna spomen obilježja, te brojne tradicijske građevine.

Pojedinačna pokretna materijalna baština pripada ponajviše crkvenom inventaru Kraja, Krupa, Nina i Zadra, dok se muzejska građa nalazi u sklopu muzeja u Zadru i Biogradu na Moru.

U Zadarskoj županiji zaštićeno je 10 nematerijalnih kulturnih dobara, od kojih čak 4 pripada baštini otoka Paga: tradicionalna proizvodnja paškog sira, Paški teg, Pokrivaca, te tradicionalni vez - Paška čipka koji je i pod zaštitom UNESCO-a. Na UNESCO popisu svjetske nematerijalne baštine nalaze se i klapsko pjevanje te mediteranski način ishrane koji su karakteristični i za područje Zadarske županije.

B.13. STANOVNIŠTVO

Opće kretanje stanovništva⁵²

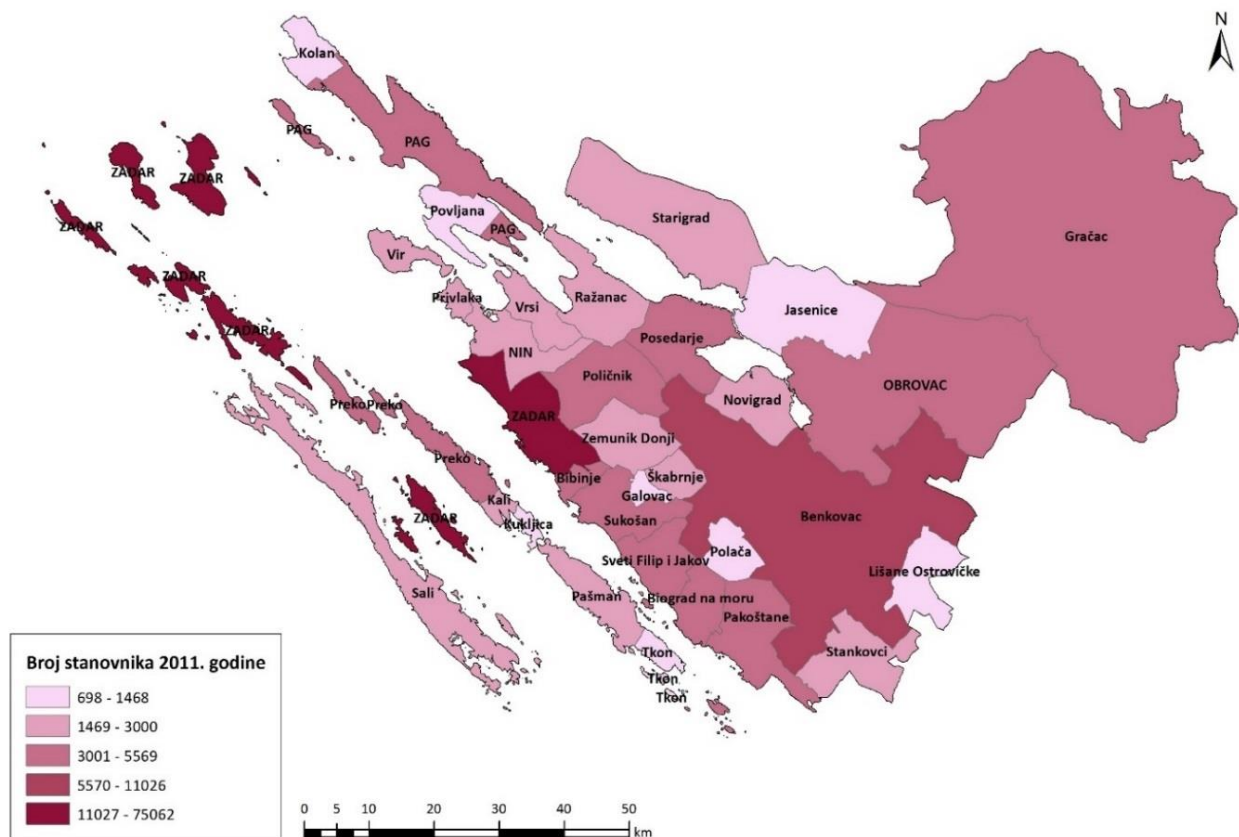
U većini jedinica lokalne samouprave vidljiv je blagi pozitivan trend kretanja broja stanovnika u navedenom međupopisnom razdoblju. Prema Popisu stanovništva 2011. godine ukupan broj stanovnika u svim naseljima iznosi 170.017 što je oko 4% više u odnosu na prethodnu popisnu godinu (2001.). Zadarska županija je jedna od rijetkih županija u RH koja ima pozitivnu međupopisnu razliku.

Najveći broj stanovnika 2011. godine imao je Grad Zadar (75.062 stanovnika), a ostale jedinice lokalne samouprave bilježe znatno manji broj stanovnika (najmanji broj stanovnika imalo je naselje Lišane Ostrovičke - 698) (Grafički prikaz B.13-1).

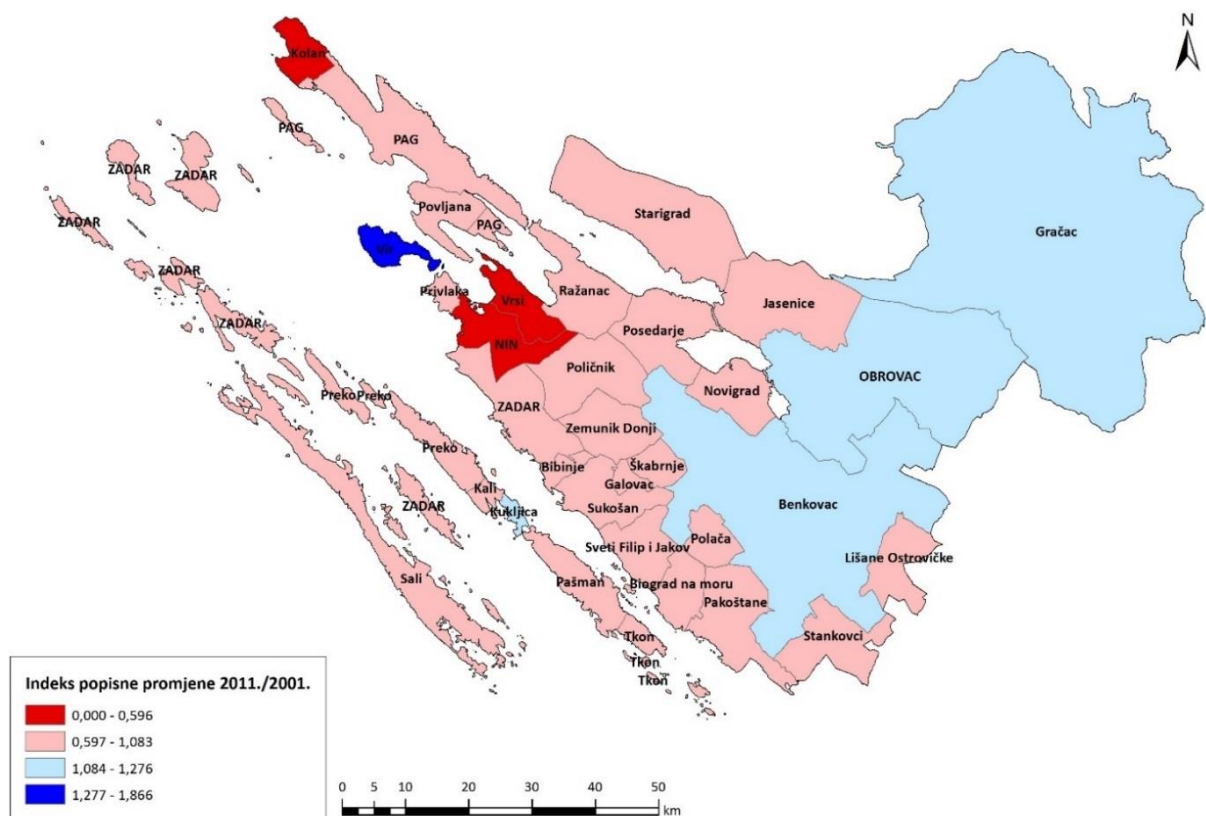
Indeks popisne promjene (indeks kretanja broja stanovnika) označava promjenu broja stanovnika u međupopisnom razdoblju. Grad Nin ima najniži indeks kretanja broja stanovnika u Županiji (0,596) što znači da bilježi najveće smanjenje broja stanovnika u međupopisnom razdoblju. Najveći broj jedinica lokalne samouprave ima malu promjenu broja stanovnika, ali u pozitivnom smjeru (povećanje broja stanovnika). Najveći porast broja stanovnika ima Općina Vir (1,866) (Grafički prikaz B.13-2).

Na području cijele županije prosječna gustoća naseljenosti iznosi 46,62 st/km² i manja je od prosjeka gustoće naseljenosti Republike Hrvatske (78,1 st/km²). Najveća je na području Grada Zadra (387,03 st/km²), a najmanja na području Općine Gračac (5 st/km²) (Grafički prikaz B.13-3).

⁵² Izvor: Popis stanovništva 2001., 2011.

Grafički prikaz B.13-1. Ukupan broj stanovnika u JLS 2011. godine

Grafički prikaz B.13-2. Indeks popisne promjene u JLS 2011./2001. godine

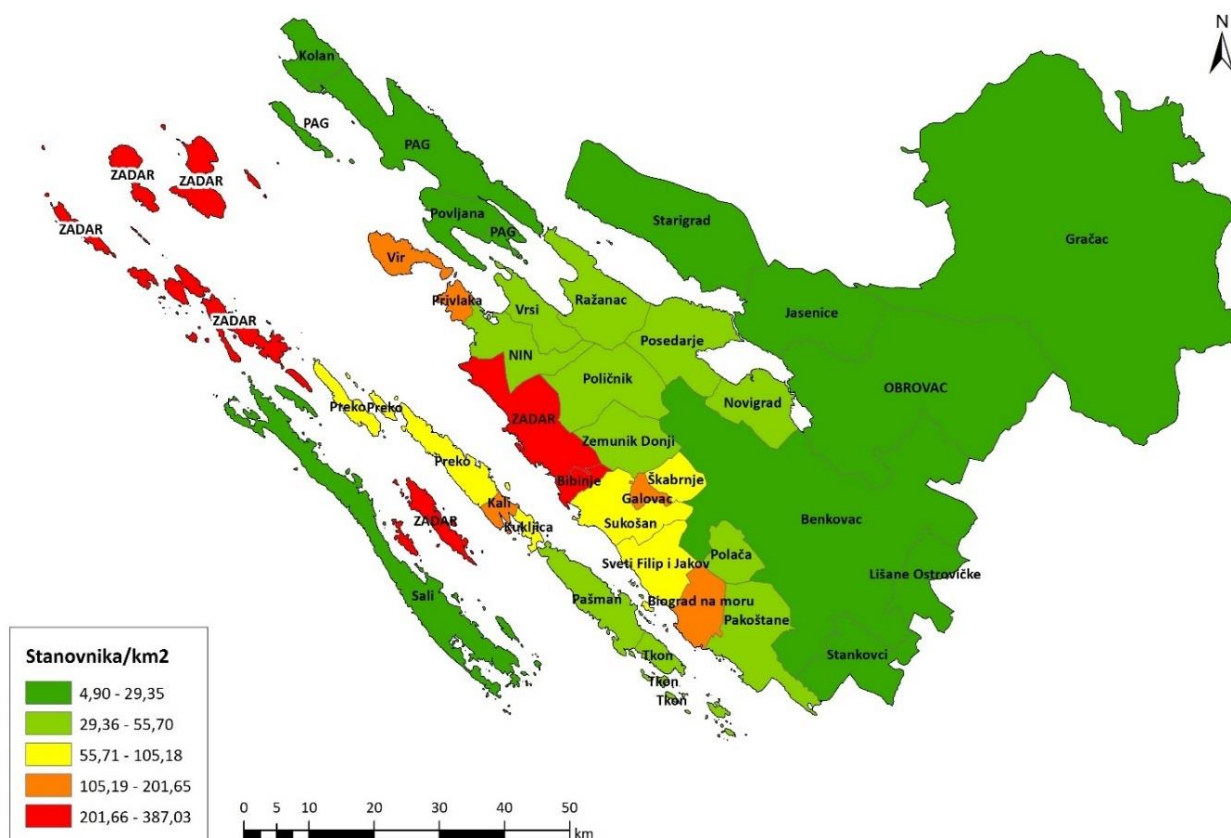

Tablica B.13-1. Ukupno (opće) kretanje broja stanovnika u Zadarskoj županiji⁵³

Grad/Općina	Broj stanovnika 2011. godine	Broj stanovnika 2001. godine	Indeks popisne promjene 2011./2001.	Gustoća naseljenosti 2011. godine	Površina (km ²)
Benkovac	11.026	9.786	1,127	21,447	514,1
Bibinje	3.985	3.923	1,016	309,867	12,86
Biograd na moru	5.569	5.259	1,059	150,785	36,93
Gračac	4.690	3.923	1,196	4,9	957,07
Jasenice	1.398	1.329	1,052	11,457	122,02
Kali	1.638	1.731	0,946	174,103	9,41
Lišane Ostrovičke	698	764	0,914	13,978	49,94
NIN	2.744	4.603	0,596	51,903	52,87
OBROVAC	4.323	3.387	1,276	12,244	353,07
PAG	3.846	4.350	0,884	28,722	133,9
Pakoštane	4.123	3.884	1,062	48,96	84,21
Pašman	2.082	2.004	1,039	43,072	48,34
Polača	1.468	1.434	1,024	49,061	29,92
Poličnik	4.469	4.664	0,958	54,754	81,62
Posedarje	3.607	3.513	1,027	46,532	77,52
Preko	3.805	3.871	0,983	69,428	54,81
Ražanac	2.940	3.107	0,946	42,588	69,03
Sali	1.698	1.820	0,933	13,65	124,39
Stankovci	2.003	2.088	0,959	29,354	68,24
Starigrad	1.876	1.893	0,991	10,98	170,86
Sukošan	4.583	4.402	1,041	81,597	56,17
Sveti Filip i Jakov	4.606	4.482	1,028	96,159	47,9
Škabrnje	1.776	1.772	1,002	78,736	22,56
Vir	3.000	1.608	1,866	135,047	22,21
ZADAR	75.062	72.718	1,032	387,028	193,94
Zemunik Donji	2.060	1.903	1,083	37,483	54,96
Novigrad	2.375	2.368	1,003	46,285	51,31
Galovac	1.234	1.190	1,037	130,631	9,45
Kukljica	714	650	1,098	105,184	6,79
Povljana	759	713	1,065	19,891	38,16
Privlaka	2.253	2.199	1,025	201,655	11,17
Tkon	763	707	1,079	50,5	15,11
Kolan	791	0	0	27,405	28,86
Vrsi	2.053	0	0	55,699	36,86
UKUPNO	177.017	162.045	1,049	46,62	3646,56

 Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

⁵³ Općine Kolan izdvojila se 2003. godine, a Općina Vrsi 2006. godine

Grafički prikaz B.13-3. Gustoća naseljenosti u JLS 2011. godine

Dobna struktura stanovništva

Zadarsku Županiju, kao i većinu ostalih županija, karakteriziraju nepovoljni demografski procesi te izražene razlike u jačini određenih demografskih procesa unutar županije. Stanovništvo Županije karakterizira starenje stanovništva uz istovremeno smanjenje broja mladog stanovništva. Udio stanovništva starijeg od 65 godina u 2011. godini iznosio je nešto više od 18% što je značajni pokazatelj da je populacija zakoračila u *demografsku starost* (Nejašmić i Toskić, 2013.) (Grafički prikaz B.13-4).

Prema podacima iz Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine indeks starenja⁵⁴ na području Županije iznosi 117,48%, prosječna starost 41,9 godina, a koeficijent starosti⁵⁵ iznosi 25,5%. Nepovoljna demografska strukturu utječe na društveno-gospodarski razvoj Županije, a istovremeno određuje vrstu određenih dobara i usluga koje stanovništvo Županije treba.

Najveći postotak starijeg stanovništva živi u demografski ugroženim područjima (otoci i rijetko naseljena područja). Na 17 naseljenih otoka Zadarske županije (9 općina i jedan grad) živi 20.914 stanovnika od kojih je 27,2% starijih od 65 godina (5.707)⁵⁶. Istovremeno, javlja se iseljavanje mlađeg, radno sposobnog stanovništva iz manje razvijenih općina, poglavito s otoka, u razvijenija gradska središta u Županiji te na školovanje i rad u razvijenija područja Hrvatske.

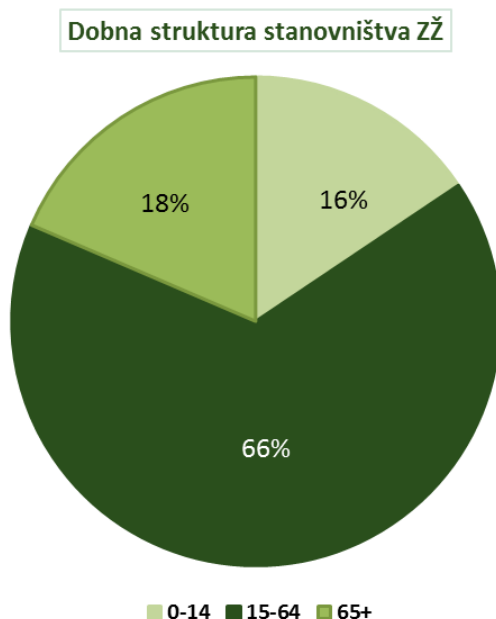
Takvi procesi dijelom su posljedica nepostojanja adekvatne demografske politike na razini Županije kao i poticajnih mjera za zadržavanje postojećeg ali i privlačenje mladog školovanog stanovništva iz

⁵⁴ Odnos stanovništva 65+ godina i stanovništva 0-14 godina

⁵⁵ Udio stanovništva 65+ u ukupnom stanovništvu. Smatra se da stanovništvo počinje starjeti kad udio navedene skupine prijeđe 8%.

⁵⁶ Socijalni plan Zadarske županije 2014.-2020.

drugih krajeva Hrvatske. Kao posljedica rata, određena područja u nekim općinama i gradovima gotovo su napuštena što znatno otežava postizanje ravnomjernog regionalnog razvoja.

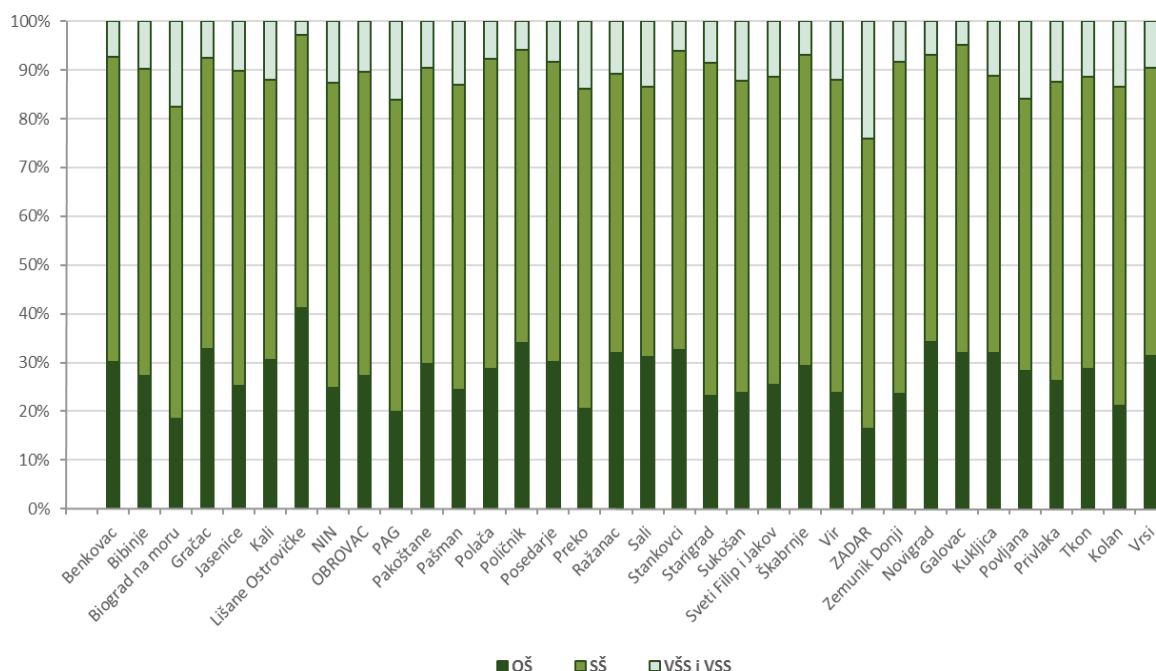
Grafički prikaz B.13-4. Dobna struktura stanovništva Zadarske županije 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

Obrazovna struktura

Prema Popisu stanovništva 2011. godine na području Zadarske županije broj stanovnika sa završenim višim ili visokim obrazovanjem je malo ispod državnog prosjeka i iznosi 14,79% (na državnoj razini 16,39%).

Na razini jedinica lokalne samouprave postoje razlike u pogledu razine obrazovanosti. Tako u Gradu Zadru udio više i visoko obrazovanih iznosi 22,57%, a u Općini Lišane Oštrovičke 2,03% (Grafički prikaz B.13-5). Uzroci se djelomično mogu pripisati i nepovoljnoj dobnoj strukturi u kojoj prevladava stanovništvo starije dobne skupine i gdje je starenje stanovništva kontinuirani proces.

Grafički prikaz B.13-5. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi 2011. godine

 Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

Migracije

Zadarska županija jedna je od rijetkih u kojima je zaustavljen apsolutni pad stanovništva i u kojoj je od sredine prošlog desetljeća prisutan lagani porast stanovništva. U odnosu na 2001. godinu ona ima porast od 4,6% što je najveći porast među svim županijama Jadranske regije.

Glavni čimbenik pozitivnog salda migracija jesu migracije s inozemstvom, gdje broj doseljenih znatno nadmašuje broj odseljenih osoba. S druge strane, unutarnja migracija, odnosno migracija među županijama, dugo je bila negativna, ali je od 2009. godine prvi put zabilježen pozitivan saldo unutarnjih migracija.

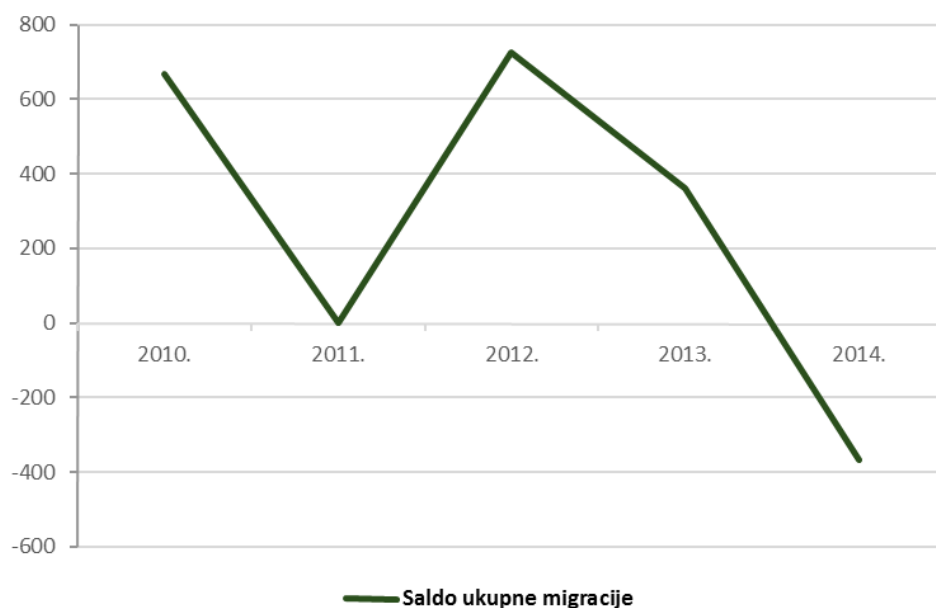
Demografski sliku Zadarske županije pozitivno korigira vanjski i unutarnji migracijski saldo. Zadarska županija već je godinama među županijama sa pozitivnim saldom mehaničkog priljeva stanovništva. U 2008. godini ispred nje su bile jedino Splitsko-dalmatinska županija i Grad Zagreb. Nakon 2008. godine bilježi se veliko smanjenje ukupnog migracijskog salda, ali je on i dalje pozitivan. Nakon 2012. godine ukupan migracijski saldo opada te više nije pozitivan (Grafički prikaz B.13-6).

Tablica B.13-2. Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo ZŽ u razdoblju od 2010. – 2014. godine

	Doseljeni			Odseljeni			Saldo ukupne migracije	Saldo migracije među županijama	Saldo migracije s inozemstvom
	ukupno	iz druge županije	iz inozemstva	ukupno	u drugu županiju	u inozemstvo			
2010.	1.833	1.460	373	1.164	796	368	669	664	5
2011.	2.206	1.643	563	1.464	931	533	742	712	30
2012.	2.222	1.749	473	1.495	949	546	727	800	-73
2013.	2.138	1.577	561	1.777	1.059	718	361	518	-157
2014.	2.134	1.600	534	2.503	1.255	1.248	-369	345	-714

Izvor: Priopćenja Državnog zavoda za statistiku za pripadajuće godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

Grafički prikaz B.13-6. Saldo ukupne migracije u razdoblju od 2010. – 2014. godine

Izvor: Priopćenja Državnog zavoda za statistiku za pripadajuće godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

Stanovništvo prema gospodarskoj aktivnosti

Oko polovice radno sposobnog stanovništva na području RH je zaposleno. Smanjena gospodarska aktivnost u posljednjem desetljeću značajno se odrazila na stanje na tržištu rada. Udio zaposlenih u stanovništvu starijem od 15 godina na području Zadarske županije iznosi 47,25% (u RH 52,33%).

Najveći udio zaposlenih u 2011. godini bilo je na području Općine Kolan (59,88%), a najmanji na području Grada Obrovca (32,61%) (Tablica B.13-3).

Tablica B.13-3. Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti 2011. godine

NAZIV	Zaposleni	Nezaposleni	Ekonomski neaktivni	Broj stanovnika 2011. godine (15-64 g.)	% zaposlenih	% nezaposlenih	% ekonomski neaktivnih
Benkovac	2.664	695	5.621	6.889	38,67%	10,09%	81,59%
Bibinje	1.136	335	1.726	2.663	42,66%	12,58%	64,81%
Biograd na moru	1.828	299	2.450	3.625	50,43%	8,25%	67,59%
Gračac	1.014	531	2.386	2.863	35,42%	18,55%	83,34%
Jasenice	391	118	666	913	42,83%	12,92%	72,95%
Kali	562	87	751	1.062	52,92%	8,19%	70,72%
Lišane Ostrovičke	163	49	380	423	38,53%	11,58%	89,83%
NIN	797	211	1.331	1.811	44,01%	11,65%	73,50%
OBROVAC	899	445	2.346	2.757	32,61%	16,14%	85,09%
PAG	1.422	224	1.758	2.511	56,63%	8,92%	70,01%

Pakoštane	1.029	294	2.025	2.675	38,47%	10,99%	75,70%
Pašman	516	139	1.190	1.288	40,06%	10,79%	92,39%
Polača	373	103	746	931	40,06%	11,06%	80,13%
Poličnik	1.350	366	1.921	2.970	45,45%	12,32%	64,68%
Posedarje	981	217	1.834	2.356	41,64%	9,21%	77,84%
Preko	1.021	162	1.878	2.327	43,88%	6,96%	80,70%
Ražanac	770	151	1.637	1.917	40,17%	7,88%	85,39%
Sali	478	42	1.036	955	50,05%	4,40%	108,48%
Stankovci	494	72	1.086	1.213	40,73%	5,94%	89,53%
Starigrad	478	40	1.116	1.171	40,82%	3,42%	95,30%
Sukošan	1.339	350	2.117	3.015	44,41%	11,61%	70,22%
Sveti Filip i Jakov	1.366	311	2.161	3.137	43,54%	9,91%	68,89%
Škabrnje	540	105	761	1.156	46,71%	9,08%	65,83%
Vir	756	175	1.703	2.021	37,41%	8,66%	84,27%
ZADAR	26.665	5.499	30.911	50.709	52,58%	10,84%	60,96%
Zemunik Donji	610	137	1.036	1.343	45,42%	10,20%	77,14%
Novigrad	625	150	1.206	1.478	42,29%	10,15%	81,60%
Galovac	366	73	562	814	44,96%	8,97%	69,04%
Kukljica	206	53	385	433	47,58%	12,24%	88,91%
Povljana	237	33	411	463	51,19%	7,13%	88,77%
Privlaka	581	130	1.235	1.412	41,15%	9,21%	87,46%
Tkon	217	36	384	499	43,49%	7,21%	76,95%
Kolan	312	23	340	521	59,88%	4,41%	65,26%
Vrsi	567	140	1.040	1.331	42,60%	10,52%	78,14%
UKUPNO	52.753	11.795	78.136	111.652	47,25%	10,56%	69,98%

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

Gospodarstvo Zadarske županije temelji se na sektorima trgovine, prerađivačke industrije, turizma, pomorskog prometa, građevinarstva, ribarstva i poljoprivrede, te obrtništva.

U 2013. godini na području Županije dominantan sektor djelatnosti su usluge (73,24%), unutar kojeg najveći udio ima trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu upotrebu i kućanstvo (13,58%) i visok udio javnog sektora (28%). Velik je udio i zaposlenih u obrazovanju (10,56%; u RH 7,78%) i zdravstvenoj zaštiti (7,76%; u RH 6,78%) (Tablica B.13-4).

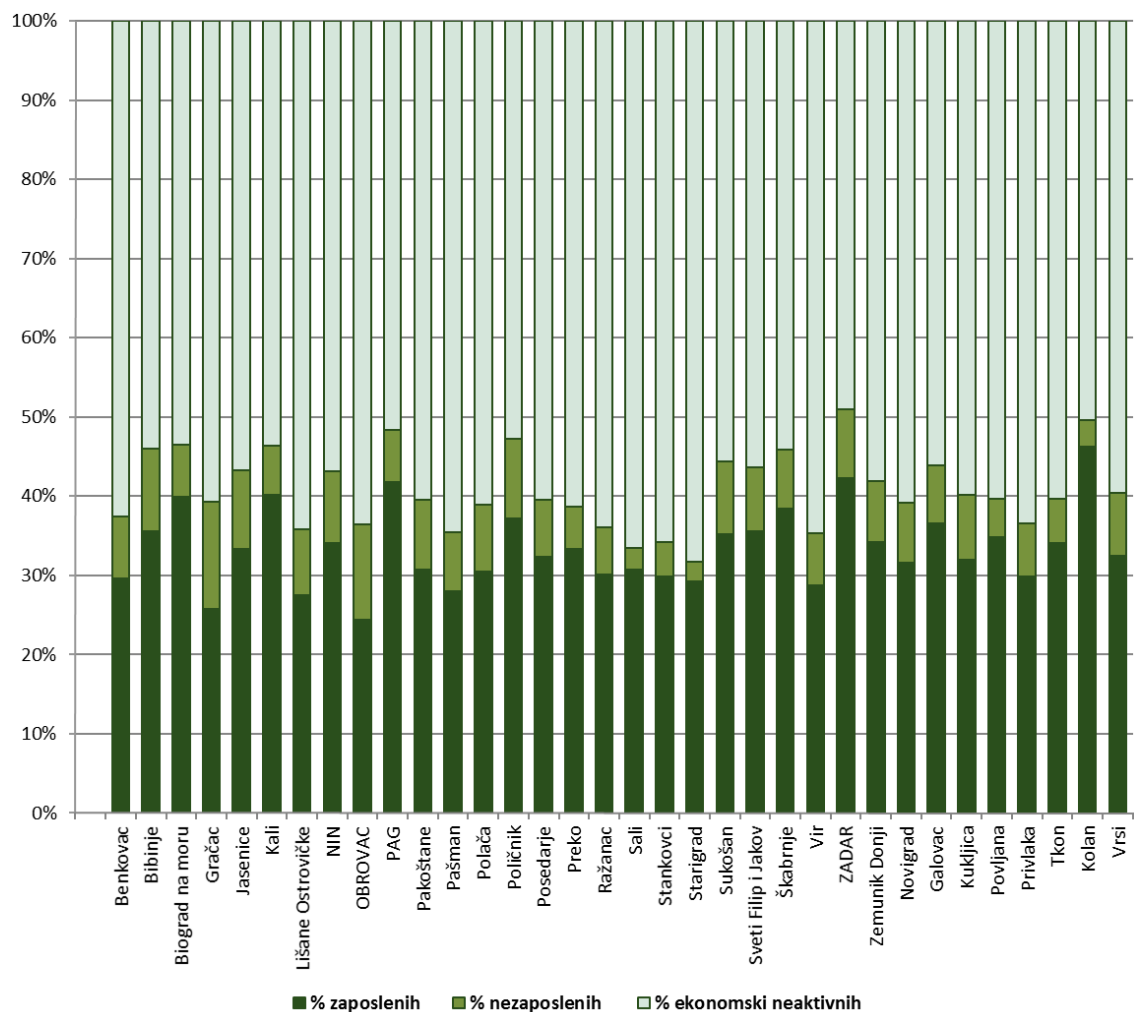
Tablica B.13-4. Struktura zaposlenosti u Zadarskoj županiji po djelatnostima 31.01.2013. godine

Djelatnost	Zadarska županija	
	broj	%
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2303	5,46%
Rudarstvo i vađenje	303	0,72%
Prerađivačka industrija	4138	9,82%
Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	458	1,09%
Opskrba vodom, uklanjanje otp. voda, gosp. otpadom te djelatnost sanacije okoliša	1081	2,56%
Građevinarstvo	2705	6,42%
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	5727	13,58%
Prijevoz i skladištenje	1964	4,66%
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	3013	7,15%

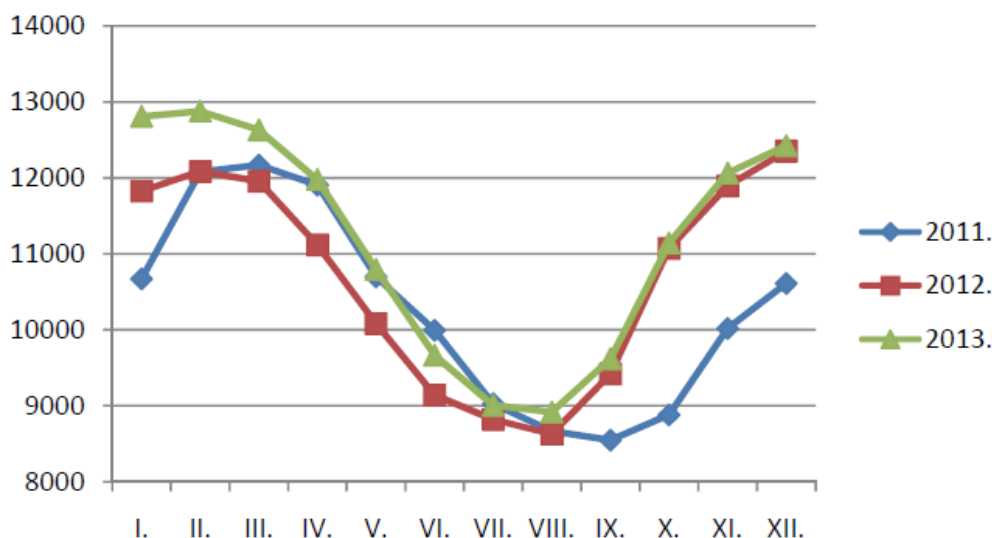
Informacije i komunikacije	202	0,48%
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1911	4,53%
Poslovanje nekretninama	246	0,58%
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1716	4,07%
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2060	4,89%
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	4254	10,09%

Izvor: Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020.

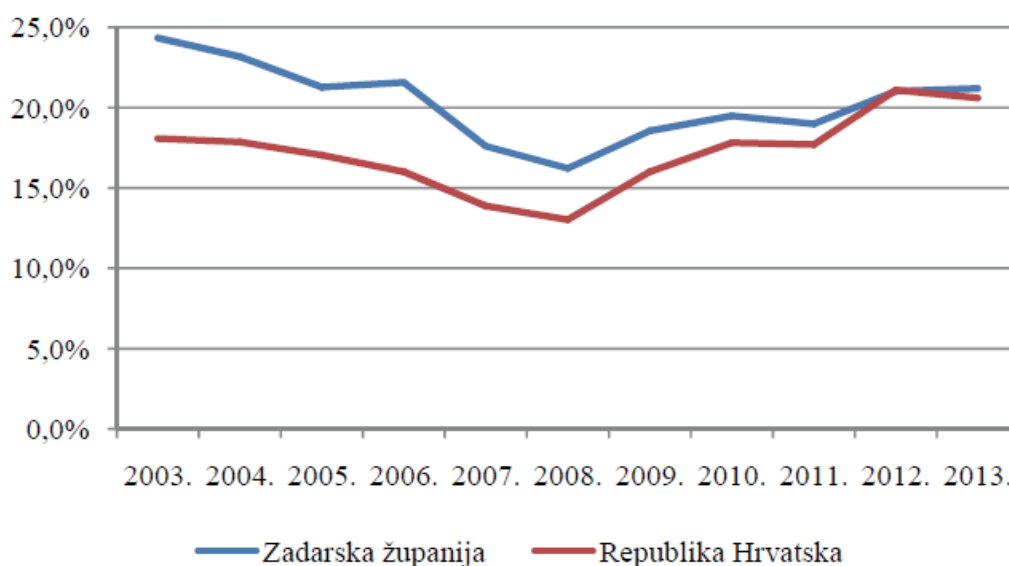
Grafički prikaz B.13-7. Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine (<http://www.dzs.hr/default.htm>)

Grafički prikaz B.13-8. Kretanje registrirane nezaposlenosti tijekom 2011., 2012. i 2013. godine u ZŽ

Izvor: Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020.

Grafički prikaz B.13-9. Kretanje stope nezaposlenosti u ZŽ i RH za razdoblje od 2003. – 2013. godine

Izvor: Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020.

U Zadarskoj županiji stopu nezaposlenosti u razdoblju od 2002.–2008. godine karakterizira kontinuirani pad i brzina pada višestruko veća u odnosu na RH: sa 24,3% (RH 18,1%) u 2003. godini pala je na 16,2% (RH 13,0%) u 2008. godini. Stopa nezaposlenosti je od 2009. do 2013. godine doživjela nagli porast na 18,6% 2009. godine te na 21,2% krajem 2013. god.⁵⁷ (grafički prikazi B.13-8 i B.13-9.).

U Zadarskoj županiji karakteristični su procesi koji su prisutni u gotovo svim županijama u RH. Nepovoljni demografski procesi razlikuju se po intenzitetu u različitim područjima županije. To se odnosi na starenje stanovništva uz istovremeno smanjenje broja mladog stanovništva. Udaljenija ruralna područja znatno su rjeđe naseljena i s nepovoljnijom demografskom strukturom, dok su

⁵⁷ Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020.

urbana područja zone najveće gustoće naseljenosti. Posljedično, ta područja karakterizira i gospodarska i infrastrukturna nerazvijenost. Uglavnom se u ruralnim područjima s najizraženijom depopulacijom (uzrokovanu ili migracijom ili prirodnim prirastom) i najnepovoljnijom biološkom strukturom stanovništva problemi produbljuju. Sve navedeno utječe i na društveno-gospodarski razvoj županije i to kroz gospodarsku strukturu stanovnika. Neki od značajnijih problema Županije:

- Nepovoljna dobna struktura stanovništva (udio stanovništva starijeg od 65 godina)
- Prosječna starost stanovnika u općinama veća je nego u gradovima, a prosječna starost na otocima veća nego u ostatku Županije
- Prostorno populacijska neravnoteža, neravnomjerna naseljenost pojedinih dijelova Županije (koncentriranje stanovnika u gradovima)
- Depopulacija otoka i pojedinih dijelova Županije.

B.14. ZDRAVLJE I OKOLIŠ

Zdravstveno stanje stanovništva direktno je i najčešće povezano s kvalitetom vode, onečišćenjem zraka i nedovoljnom sanacijom onečišćenih područja. Najčešći štetni utjecaji okoliša na zdravlje ljudi povezani su s lošom kakvoćom vode za piće i lošom sanitacijom.

Na području ŽŽ u 2014. godini planirano je programom monitoringa vode za ljudsku potrošnju ispitati 386 uzoraka vode u obimu redovnog (osnovni pokazatelji) i revizijskog monitoringa (prošireno ispitivanje). Ostvareno je 387 analiza ukupno, od kojih 280 redovnim monitoringom, uzorkovano na vodovodnoj mreži i 83 monitoringom mjesnih i školskih cisterni. U 2014. godini ispitano je 83 uzoraka vode iz mjesnih i školskih cisterni, od planiranih 78 (ponavljale su se analize zbog odstupanja od maksimalno dozvoljenih vrijednosti propisanih Pravilnikom).

Od uzoraka redovnog monitoringa u vodovodnoj mreži, nije bilo sukladno njih 14, što predstavlja 5% uzoraka, dok kod mjesnih i školskih cisterni taj udio iznosi 59%, što potvrđuje nastavak trenda iz prošlih godina. Kontaminacija mikrobiološke prirode i dalje je u većoj mjeri prisutna u uzorcima vode iz školskih i mjesnih cisterni, što je u skladu s očekivanjima, ako je poznato da se ta voda često ne dezinficira redovito. Mikrobiološki pokazatelji radi kojih uzorci nisu sukladni su najvećim dijelom povećan ukupan broj bakterija, izolirani ukupni *koliiformi*, *enterokoki*, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, ali i *Clostridium perfringens*.

Kemijski nisu zadovoljavali jedino uzorci s područja Vodovoda Poveljana, usprkos dozvoljenom prekoračenju MDK vrijednosti za kloride, budući da je voda sa izvorišta Dole koji opskrbljuje to područje vodom za ljudsku potrošnju, opterećena suviškom klorida i povećanom vodljivošću. Revizijskim monitoringom utvrđeno je da voda sa izvorišta Dole ima i povećanu količinu kalija, natrija i amonijaka. U obimu revizijskog monitoringa ostvarena su sva planirana ispitivanja, a odnose se isključivo na uzorke javne vodoopskrbe (cisterne su ispitane samo u obimu redovnog monitoringa).

Od 24 uzorka obuhvaćenih revizijskim monitoringom 3 uzorka nije bilo sukladno odredbama Pravilnika, od čega 1 zbog mikrobioloških pokazatelja (odnosi se na područje Vodovoda i odvodnje Benkovac), a 2 zbog kemijskih pokazatelja (već navedeno područje s izvorišta Dole na otoku Pagu)⁵⁸.

Bolesti uzrokovane lošom kvalitetom vode rijetke su i uglavnom izazvane konzumiranjem vode iz manjih vodoopskrbnih sustava. To se prvenstveno odnosi na ruralna područja gdje su naselja raspršena te u onima koja se nalaze na nepogodnom reljefu.

Bolesti povezane sa zdravstvenom ispravnošću vode šire se na način da se uzročnik proširi putem kontaminirane vode (bakterije, virusi, protozoe, itd.). Najčešće hidrične epidemije su epidemije

⁵⁸ Izvještaj o ispitivanju zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju na području Zadarske županije u 2014. godini

kolere, trbušnog tifusa i paratifusa te bacilarne dizenterije. Vodom se mogu širiti i leptospiroza, legionarska bolest, tularemija, virusni konjunktivitis i streptokokoze⁵⁹.

Uz vodu za piće, važan čimbenik vezan uz javno zdravlje je i kakvoća mora na morskim plažama na kojima tokom ljetnih mjeseci boravi velik broj ljudi. Ispitivanje kakvoće mora na morskim plažama obuhvaća ispitivanje fizikalnih, kemijskih i bakterioloških osobina morske vode, meteoroloških prilika i hidrografskih osobina mora.

Tijekom 2015. godine ispitivanje kakvoće mora u Zadarskoj županiji provodilo se u razdoblju od 18.05.2015. do 02.10.2015. godine. Kakvoća mora pratila se na ukupno 89 točaka, a uzorkovano je 890 uzoraka. Pojedinačno uzorkovanje se provodilo 10 puta tijekom sezone kupanja na svim točkama ispitivanja.

Prema godišnjoj ocjeni za 2015. godinu na području Zadarske županije, 87 plaža (97,8%) spada u kategoriju izvrsne kakvoće mora, dok po jedna plaža (1,1%) spada u kategoriju dobre kakvoće mora (plaža Jadran) odnosno zadovoljavajuće kakvoće mora (plaža Vitrenjak).

Na temelju rezultata mikrobioloških pokazatelja za razdoblje od 2012. do 2015. godine određena je konačna ocjena mora na morskim plažama u Zadarskoj županiji. Na svim otočnim i kopnenim plažama u Zadarskoj županiji more je ocijenjeno kao more izvrsne kakvoće izuzev plaža Jadran i Vitrenjak na kojima je more ocijenjeno kao more dobre kakvoće⁶⁰.

Na zdravlje pojedinaca utjecaj ima i izbor prehrane. Četiri su osnovna motiva bitna za potrošača prilikom odabira bilo koje namirnice za prehranu, a to su kvaliteta, okus, jednostavnost pripremanja i način obrade namirnice. Mediteranska se prehrana smatra zdravim načinom prehrane, a ona uključuje konzumaciju ribe barem dva puta tjedno. S obzirom da se riba razlikuje od svih drugih namirnica, po načinu na koji se do nje dolazi (izlov), po izuzetnoj osjetljivosti na rukovanje i utjecaju temperature percepcija potrošača u smislu određivanja njene kvalitete i sigurnosti, kao subjektivne dimenzije, igra izuzetno važnu ulogu. Glavne karakteristike koje djelomično mogu utjecati na potrošnju ribe jesu dob potrošača, visina mjesečnih primanja te raspoloživost i način ponude ribe na tržištu. Unatoč veoma povoljnom mediteranskom podneblju, iznimnoj čistoći i kvaliteti mora, slatkovodnih i boćatih voda, stanovnici Republike Hrvatske su veoma skromni potrošači ribe i ribljih proizvoda. Do sada u RH nisu provedena istraživanja koja bi dala odgovor na pitanje zašto je potrošnja proizvoda ribarstva u RH manja od svjetskog i europskog prosjeka.

Tek nešto više od trećine Hrvata proizvode ribarstva jede jednom na tjedan, dok svega 3% konzumira ribu i riblje proizvode svaki dan. Velike razlike postoje u potrošnji svježih ribe na kontinentu i na obali. Tjedna potrošnja najviša je u Dalmaciji, Istri i Primorju (oko 45%), slijede Zagreb i sjeverna Hrvatska (oko 32%), a najmanja je potrošnja u Slavoniji te Lici, Kordunu i Banovini (po 13%)⁶¹.

Prikaz godišnje potrošnje ribe po stanovniku RH temelji se na podacima Državnog zavoda za statistiku i obuhvaća samo kategoriju potrošnje u kućanstvu. Godišnji izdaci jednog kućanstva za ribu i riblje proizvode mijenjali su se kroz prikazano razdoblje. Iako potrošnja varira svake godine, uglavnom se kreće ispod 10 kg godišnje. Potrošnja ribe po kućanstvu 2011. godine iznosi oko 4% ukupnih izdataka za potrošnju odnosno 879 kuna. Iako potrošačke navike i stil života utječu na potrošnju ribe, ne smije se previdjeti da je visoka tržišna cijena prvenstveni razlog niske potrošnje ribe po stanovniku, a visoka tržišna cijena je posljedica visokih troškova proizvodnje.

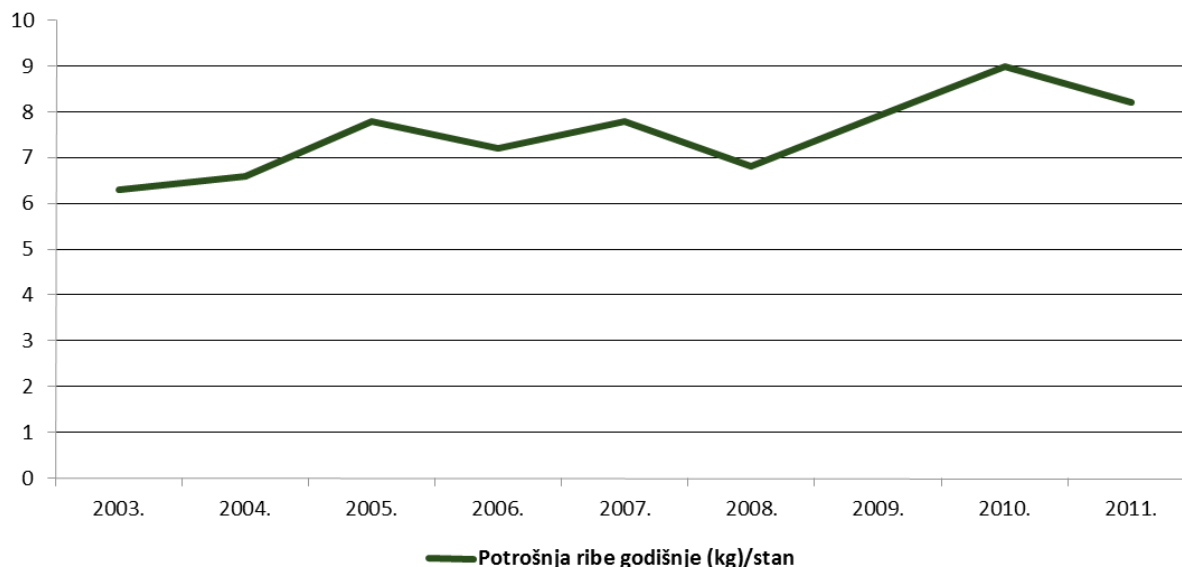
⁵⁹ Info grafike AZO-a

⁶⁰ Kakvoća mora na morskim plažama Zadarske županije u 2015. godini, ZZJZ, Zadar, 2015.

⁶¹ Izvor: Brošura Ministarstva poljoprivrede

Dakle, u godišnji prosjek po članu kućanstva utrošeno je oko 8 kg ribe, od čega najveći dio čini potrošnja svježe morske i slatkovodne ribe (6,8 kg odnosno 85%), a ostalo obuhvaća potrošnju prerađevina – plodove mora, konzerviranu i prerađenu ribu (Grafički prikaz B.14-1).

Grafički prikaz B.14-1. Godišnja potrošnja ribe po stanovniku u RH

Morski organizmi namijenjeni za prehranu ljudi podvrgnuti su mjerenju razine onečišćujućih tvari koje sadržavaju. Prvenstveno se to odnosi na mjerenja onečišćujućih tvari u uzorcima školjkaša iz Jadranskog mora koji pokazuju sporadična prekoračenja najviših dopuštenih količina teških metala i morskih biotoksina. Školjkaši se hrane filtriranjem morske vode te akumuliraju tvari koje se nalaze u okolišu u kojem žive. Stoga se povećanje sadržaja onečišćujućih tvari u okolišu može ustanoviti mjerenjima u mekom tkivu školjkaša. Sadržaji policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAH) u uzorcima školjkaša iz proizvodnih područja za uzgoj školjkaša i proizvodnih izlovnih područja su ispod granice određivanja⁶². S obzirom da su školjkaši iz Jadrana (s obzirom na organske onečišćujuće tvari) sigurni za prehranu, oni su i pokazatelj dobrog stanja u morskom okolišu. Može se zaključiti da ni ribe nisu izložene značajnijim količinama organskih onečišćujućih tvari.

Također, na zdravlje stanovništva utječu i posljedice povećanje broja turista na području ZŽ koji posebno sezonski predstavljaju značajan pritisak na okoliš. Velik broj noćenja znatno povećava količine i opterećenje otpadnih sanitarnih voda, a i povećava se količina komunalnog otpada. Zbog intenzivnog prometa u ljetnim mjesecima moguća su veća onečišćenja zraka i povišene razine buke u gradovima te onečišćenja voda otpadnim vodama i otpadom s brodova. Područja intenzivnog turističkog razvoja najviše su opterećena i iscrpljivanjem prirodnih resursa. To se prvenstveno odnosi na povećanu potrošnju pitke vode, a time se povećava mogućnost njene nestašice (osobito na otocima).

Klimatske promjene neizbježno utječu na stanovništvo, a osobito na ranjive skupine (starije osobe i djeca, kronični bolesnici i siromašni sloj stanovništva). Sve toplije vrijeme pogoduje širenju bolesti koje se prenose hranom i vodom, a očekuje se i povećanje broja osoba koje su podložne sezonskim peludnim alergijama. Klimatske promjene izrazito utječu na rasprostranjenost i gustoću vektora (komarci, krpelji, flebotomi, uši i sl.), a time i na njihov potencijal prijenosa bolesti.

Zdravstvena i socijalna skrb

⁶² Akcijski program Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem, Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora, 2014.

Djelatnost zdravstvene zaštite u RH provodi se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene djelatnosti i razini zdravstvenih zavoda. Očuvanje i unaprjeđenje zdravlja cjelokupnog stanovništva, koristeći znanstveno utemeljene programe sprečavanja i suzbijanja bolesti te promicanja zdravlja predstavljaju glavne aktivnosti koje provodi i podupire Ministarstvo zdravlja.

Na području Županije u 2013. godini u zdravstvenoj djelatnosti u državnim ustanovama na neodređeno radno vrijeme zaposlene su 1.954 osobe od čega 73% zdravstvenih djelatnika, 8% administrativnog osoblja i 19% tehničkog osoblja. Od 1.453 zdravstvena djelatnika 22% (309) su doktori medicine, 1% (18) su doktori dentalne medicine, 2% (30) su magistri farmacije, 18% (263) su VŠS i 53% (754) SSS. Ukupno je u javnom zdravstvenom sustavu u Zadarskoj županiji zaposleno oko 3.000 zdravstvenih profesionalaca⁶³.

Prema dostupnosti zdravstvenih usluga, Zadarska županija ima veću popunjenost mreže u djelatnostima opće/obiteljske medicine, dentalne zdravstvene zaštite, zaštite predškolske djece i zaštite žena od prosjeka RH (91,90%, a u RH 90,35%).

U Županiji su osnovana tri centra socijalne skrbi: Zadar (s podružnicama Gračac, Obrovac i Pag), Biograd na moru i Benkovac. U navedenim centrima rade 73 osobe od kojih je 51 stručnih djelatnika, a ostali su tehničko osoblje ili pomoćni djelatnici. Navedeni centri socijalne skrbi upravljaju sustavom socijalnih naknada koje su za 6.717 stanovnika glavni izvor sredstava za život.

Ukupan broj zaposlenika u ustanovama socijalne skrbi je 430 osoba od kojih su značajan dio socijalni radnici koji djelatnost obavljaju sukladno prihvaćenim standardima⁶⁴.

Zdravstveno stanje stanovništva direktno je i najčešće povezano s kvalitetom vode za piće (zdravstvena ispravnost), onečišćenjem zraka i povećanom razinom buke. Na području Županije jedino mjesto koje bi moglo biti problematično po pitanju kvalitete zraka je industrijska zona Gaženica. Na području Županije kvaliteta vode za piće je zadovoljavajuća, osim na pojedinim mjestima gdje vrijednosti nisu sukladne odredbama Pravilnika. S druge strane, dobna i gospodarska struktura stanovništva uglavnom oblikuje potražnju za određenim uslugama zdravstvenog sustava na tom području.

Sustav zdravstvene zaštite u Zadarskoj županiji dijeli ključne slabosti koje ima i sustav zdravstva u RH: nedovoljan broj i nepovoljna starosna struktura zdravstvenih djelatnika, osobito liječnika i medicinskih sestara, nedovoljno razvijena zaštita mentalnog zdravlja u zajednici i rehabilitacija u zajednici, infrastruktura za pružanje palijativne skrbi ne odgovara potrebama stanovništva čime je taj oblik skrbi nedostupan. Također, nedostatno je praćenje i djelovanje na poboljšavanju kvalitete zdravstvene skrbi te postoji trend smanjenja broja preventivnih pregleda i kućnih posjeta u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Ograničena je i dostupnost zdravstvene zaštite u djelatnostima opće/obiteljske i dentalne medicine te zdravstvene zaštite djece vikendima i blagdanima (posebna dežurstva).

Postoji potreba jačanja preventivnih aktivnosti na svim razinama zdravstvene zaštite. To iziskuje dodatnu edukaciju stručnjaka i u zdravstvenom i obrazovnom sustavu u školama i implementaciju specifičnih preventivnih programa u sve populacijske skupine dobi.

U sustavu socijalne skrbi problemi su slični kao i u zdravstvenoj skrbi. Neki od glavnih problema odnose se na nedostatak kapaciteta za smještaj starijih u institucije te nejednakost u dostupnosti usluga na području Županije (urbano-ruralno stanovništvo). Nedovoljan je i broj stručnih radnika (posebice socijalnih radnika) po ustanovama i u samom sustavu socijalne skrbi.

⁶³ Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014.-2020.

⁶⁴ Izvor: Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014.-2020.

Buka

U urbanim i prometnim područjima, uz onečišćenje zraka, utjecaj na ljudsko zdravlje i kvalitetu života ima i buka. Najčešći nepovoljni učinci buke na zdravlje su umor, smanjenje radnog elana i koncentracije te oštećenje sluha (kod dugotrajne izloženosti visokim razinama buke i trajno oštećenje). Oštećenja sluha nastaju uglavnom zbog djelovanja posebno jake i dugotrajne buke, a ovise o frekvenciji (visini tona). Pritom viši tonovi jače oštećuju sluh nego niži.

Dominantni i učestali izvori buke na području Zadarske županije su cestovni i pružni željeznički promet, industrijska i obrtnička postrojenja, sportski, rekreacijski i ugostiteljski sadržaji posebno tijekom ljetnih mjeseci. Najveća ugroženost prevladava na lokacijama uz glavne prometnice (jadranska turistička cesta D8), po kojima osim osobnih vozila prolaze autobusi, kamioni i druga teretna vozila, zatim na lokacijama uz željezničke pruge, te u neposrednoj blizini industrijskih postrojenja (lučko industrijska zona Gaženica). Značajan izvor buke na području Zadarske županije je i zračna luka Zemunik, koja se nalazi u blizini naselja Zemunik Donji. Kako je naselje Zemunik Donji oko 2 km udaljeno od zračne luke, utjecaj zrakoplovne buke na okolno stanovništvo nije značajan⁶⁵.

Najviše dopuštene razine buke u otvorenom prostoru propisane su Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave⁶⁶, a ovise o nizu čimbenika kao što je namjena prostora i vrijeme dana - noći. Zakon o zaštiti od buke⁶⁷ određuje uvjete za izradu karata buke i akcijskih planova za gradove, glavne ceste, željeznice i zračne luke. Za područje Županije nije izrađena karta buke (*izvor: AZO – informacijski sustav*).

⁶⁵ Izvor: Program zaštite okoliša Zadarske županije, 2014.

⁶⁶ NN 145/04

⁶⁷ NN 30/09, 55/13, 153/13

II SEKTORSKI PRITISCI

B.15. PROMET

Geoprometni položaj Zadarske županije ima veliko značenje u povezivanju sjevernog i južnog dijela Hrvatske i Jadranske regije. Od suvremenih europskih koridora, njome prolazi Jadransko-jonski koridor, te cestovno-pomorski koridor kojim se srednja Europa, preko Zagreba i Zadra, spaja s Anconom i Italijom. Vrlo bitna osobina tog položaja je spoj kopnenih i pomorskih prometnih koridora (značajna luka dužobalnog pomorskog prometa, a u međunarodnom pogledu najznačajnija je prekomorska veza sa središnjom Italijom, koja čini dio najkraće poveznice srednje i južne Italije sa središnjom i istočnom Europom).

Cestovni promet

Cestovna prometna mreža na području Zadarske županije sastoji se od 1 autoceste (A1), 18 državnih cesta, 73 županijske ceste te 182 lokalnih cesta⁶⁸. Kroz županiju prolazi državna cesta DC8 (tzv. Jadranska turistička cesta) i autocesta A1 (tzv. Dalmatina). Okosnicu županijske cestovne mreže na kopnenom dijelu Zadarske županije čine prometnice koje povezuju naselja: Zadar, Nin, Pag, Biograd na Moru, Benkovac, Obrovac i Gračac međusobno i s najvećim naseljima susjednih županija. U cilju što boljeg povezivanja otoka Zadarske županije s kopnenim zaleđem, na većini otoka izgrađena je cestovna mreža koja je ujedno i osnovni preduvjet za povezivanje svih naselja svakog otoka u homogenu prostornu i gospodarsku cjelinu. Na području Zadarske županije autobusni javni prijevoz putnika obavljaju koncesionari, od kojih je najznačajniji Liburnija d.o.o.

Ciljevi Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. godine (vezani za područje Zadarske županije) su unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu na velike udaljenosti unutar Republike Hrvatske odnosno unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu na velike udaljenosti – Sjeverna i Srednja Dalmacija (Split - Zadar).

Pristupačnost putnika na velike udaljenosti u ovoj funkcionalnoj regiji ima dva fokusa: turizam (s velikim sezonskim karakterom) i povezanost sa kontinentom - Zagrebom. Važnije prometne veze temelje se na cestovnom prometu, s glavnim koridorom autoceste koji je dovršen, i zračnom prometu, a stoga je pozornost usmjerena na poboljšanje pristupačnosti javnim prijevozom do zračnih luka. U ovoj funkcionalnoj regiji manje je važan željeznički promet jer razine njegove pristupačnosti nisu konkurentne cestovnom sustavu. Dodatni važan cilj jest poboljšanje povezanosti s glavnim trajektnim lukama u Zadru i Splitu.

Strateški cilj unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu unutar i prema glavnim urbanim aglomeracijama odnosi se na unapređenje pristupačnosti u putničkom prometu – čvorište Zadar. Pristupačnost čvora Zadar karakterizira značajan broj putnika koji putuju s otoka, među otocima ili na otoke. Zbog toga je važno poboljšati uslugu prijevoza u obalnom linijskom pomorskom prometu i pristupačnost luci javnim prijevozom. Također, u obzir će se uzeti razvojni plan luke kako bi se primjereno isplanirale prometne potrebe u gradu Zadru.

Strateški cilj unapređenje pristupačnosti u teretnom prometu unutar Republike Hrvatske odnosi se na unapređenje pristupačnosti u teretnom prometu – Sjeverna i Srednja Dalmacija (Split - Zadar). Prioritet je poboljšati pristupačnost prema lukama u glavnim gradovima kako bi se ograničile količine prometa teretnih kamiona u središnjim i turističkim područjima.

Cestovni promet je jedan od značajnijih vidova prometa koji predstavlja pritisak na okoliš. Negativni utjecaji prometa su povećanja emisija štetnih tvari i povećanja razine buke u prostoru, kao i

⁶⁸ Izvor: Idejna studija integriranog prijevoza putnika na području Zadarske županije, INEN d.o.o. (2015).

fragmentacije prirodnih staništa, koje nije moguće u potpunosti izbjeći. Trendovi na državnoj razini pokazuju smanjenje onečišćujućih tvari. Sigurnost cestovnog prijevoza opasnih tvari nije moguće staviti u prostorni kontekst Zadarske županije jer uvelike ovisi o stanju i kvaliteti vozila kojima se prevoze opasne tvari, kao i o ljudskom faktoru.

Pomorski promet

Prema podacima udruge hrvatskih brodara MARE NOSTRUM za 2012. godinu, hrvatsku flotu čine 1245 broda 1.274.833,36 GT od čega 121 brod plovi u međunarodnoj plovidbi. U odnosu na vrstu brodova, flotom dominiraju brodovi za prijevoz rasutog tereta, tankeri i RO-RO putnički brodovi. U hrvatskim upisnicima i očevidnicima upisana su 72 plutajuća objekta, 4 nepomična odobalna objekta, više od 1.900 jahti te 118.000 brodica (podaci za 2012. godinu). Broj putničkih brodova u pomorskom i obalnom prijevozu u 2014. godini iznosio je 84 putnička broda (40 klasičnih brodova i 44 trajekta, ukupno 33830 putničkih mjesta) i 45 teretnih brodova (ukupno 1.212.000 GT)⁶⁹.

Javni prijevoz u obalnom linijskom pomorskom prometu pruža redovitu linijsku plovidbu između hrvatskih otoka (73 otočne luke) i kopnene obale (22 kopnene luke). Sustavom javnog prijevoza obuhvaćeno je 56 državnih linija (27 trajektnih, 16 brzobrodskih i 13 brodskih klasičnih) u čijem održavanju sudjeluje 13 brodara sa flotom od 77 brodova od čega 17 putničkih brodova, 17 brzih putničkih brodova i 42 trajekta. Najveći brodar je Jadrolinija, Rijeka u potpunom državnom vlasništvu, a u sustavu sudjeluje i 12 privatnih brodara. Jadrolinija u ukupnom prometu putnika sudjeluje s udjelom od 84,9%, a u ukupnom prometu vozila sa udjelom od 86,4%. U 2012. godini ukupni broj prevezenih putnika u obalnom linijskom pomorskom prometu iznosio je 11.157.109 putnika, odnosno 2.764.073 vozila⁷⁰.

Na području Zadarske županije nalazi se 114 luka otvorenih za javni promet⁷¹: 3 luke od osobitog, međunarodnog značaja za Republiku Hrvatsku (luka Zadar – putnička luka, luka Gaženica – teretna i putnička luka i luka Vela Lamjana – ribarska luka), 8 luka županijskog značaja (luka Preko- putnička luka, luka Brbinj Lučina – putnička luka, luka Zaglav – putnička luka, luka Zaglav – putnička luka, luka Silba Žalić – putnička luka, luka Biograd- putnička luka, luka Pag – putnička luka i luka Fortica – putnička luka) i 103 luke lokalnog značaja.

Luka Zadar je klasificirana kao luka sveobuhvatne TEN-T mreže. To je luka koja je otvorena za javni promet od osobitog međunarodnog, gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku. Luka u Zadru je druga najveća putnička hrvatska luka. Teretni promet je ograničen zbog fizičkih ograničenja i blizine luke Rijeka. Razvoj luke je usmjeren na cestovni i željeznički promet te putnički promet i promet brodovima na kružnim putovanjima. Na navedenom prostoru odvija se putnički promet od oko 2,5 milijuna putnika i 350 tisuća vozila.

Izgradnjom putničko-trajektne luke Zadar-Gaženica sa svim internim prometnicama, terminalskim zgradama i čekalištima za automobile stekli su se uvjeti za istovremeni ukrcaj i iskrcaj putnika i automobila. Nova luka će omogućiti proširenje kapaciteta za vezivanje većih međunarodnih trajekata i modernih brodova za kružna putovanja („home port“) te međunarodni standard pristanišnih objekata za putnike i vozila⁷². Grafički prikaz B.15-1. daje prikaz intenziteta prometa prema vrstama tereta u luci Gaženica u razdoblju 2009-2015.

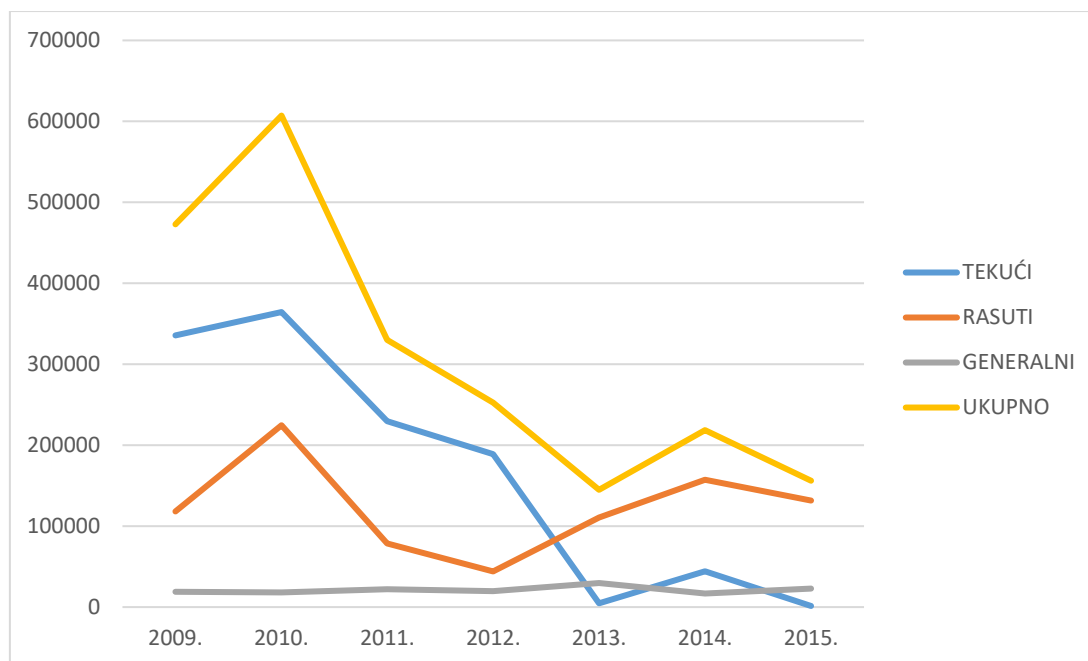
⁶⁹ Izvor: <http://www.dzs.hr/>

⁷⁰ Izvor: Strategija pomorskog razvitka i integralne pomorske politike Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2020. godine. (srpanj 2014.).

⁷¹ Izvor: Naredba o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije (NN 29/13, 49/13 i 135/14).

⁷² Za teretnu luku u Gaženici (graniči s površinom nove putničko trajektne luke) izrađen je Master plan te se taj dio luke planira razvijati u pravcu kontejnerskog prometa, za što će biti određene velike manipulativne i odlagališne površine.

Grafički prikaz B.15-1. Intenzitet prometa prema vrstama tereta u luci Gaženica u razdoblju 2009-2015.

Izvor: <http://www.port-authority-zadar.hr/statistike.php>

Pod ingerencijom Županijske lučke uprave Zadar postoji 17 trajektnih pristaništa koja su namijenjena za povezivanje otočnih mjesta s gradom Zadrom i okolnih otoka koji se nalaze na ruti istih trajektnih linija. Trajektna pristaništa: Preko, Tkon, Biograd, Iž – Bršan, Brbinj, Sali, Ist, Olib, Premuda, Rivanj, Sestrunj, Molat, Rava, Mala Rava, Zverinac, Brgulje i Zapuntel. Sva trajektna pristaništa su odgovarajuća za pristajanje trajekata, a Županijska lučka uprava je u proteklih par godina investirala u sanaciju i dogradnju većine trajektnih pristaništa.

Na području Zadarske županije nalazi se 11 marina sa 3.500 vezova.

Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. svi razvojni planovi luka od međunarodne gospodarske važnosti (među kojima je i luka Zadar) moraju se uskladiti s nacionalnim razvojnim planovima i planovima razvoja prometne infrastrukture. Također je potrebno pokrenuti i provesti Nacionalni plan stvaranja infrastrukture i poticanja korištenja LNG-a u pomorskom prometu Republike Hrvatske. U skladu s ciljevima predmetne strategije luka Zadar razvijat će se kao sekundarna luka po važnosti za državu i imat će ulogu međudržavne i državne luke na pravcu Europa-Zagreb-Jadran te je predviđena njena specijalizacija (RO-RO, putnički i kružna putovanja). Daljnje analize razvoja luke Gaženica utvrdit će neophodne projekte kako bi se ostvarila specijalizacija ove luke i kako bi se odredili prioriteti uzimajući u obzir stvarne potrebe i potencijal prema očekivanoj potražnji.

Sigurnost prometa Jadranom⁷³

Sustav za nadzor i upravljanje pomorskim prometom namijenjen je praćenju, nadzoru, upravljanju i organizaciji pomorskog prometa u unutarnjim morskim vodama, teritorijalnom moru i zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu Republike Hrvatske. Praćenje i nadzor brodova u plovidbi kroz obvezni sustav javljanja brodova, kao i uvođenje sustava usmjerene i odijeljene plovidbe, u velikoj će mjeri otkloniti moguće potencijalne opasnosti na sigurnost plovidbe i zaštitu morskog okoliša, a koje mogu nastati sve većim prometom tankera i brodova koji prevoze opasne i štetne tvari u Jadranskom moru.

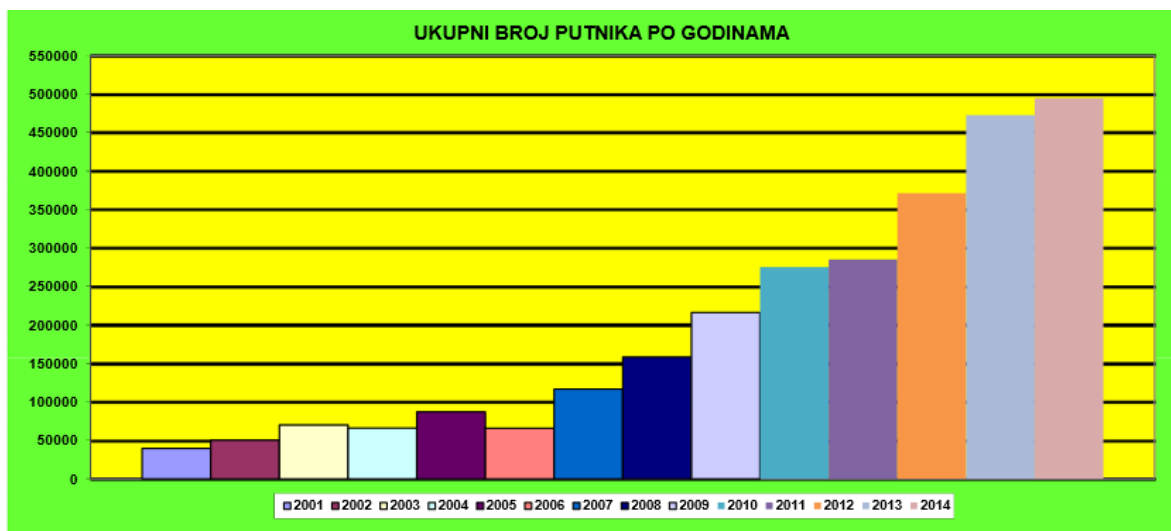
⁷³ Izvor: <http://baltazar.izor.hr/azopub/bindex>

Dosljedna primjena domaćih i međunarodnih propisa te konstantan nadzor pomorske plovidbe rezultira poboljšanjem sigurnosti plovidbe (prometa) u Jadranskom moru.

Zračni promet

Zračna luka Zadar smještena je u Zemunik Donjem, u neposrednoj blizini priključka na autocestu Zagreb – Split (Zadar 2). Od centra Zadra udaljena je 8 km. Zadar je luka 4E kategorije i služi za zadovoljenje potreba putničkog prometa, a ima sve veću ulogu i u prijevozu tereta. Zračni promet spaja Zadar s gradovima u Hrvatskoj, a od uvođenja niskotarifnih letova i s 20-ak gradova u Europi. Iako su linije niskotarifnih aviokompanija sezonskog karaktera (od travnja do listopada), od velikog su značaja za turizam u Županiji⁷⁴ (Grafički prikaz B.15-2).

Grafički prikaz B.15-2. Ukupan broj putnika po godinama u razdoblju 2001-2014.

Izvor <http://www.zadar-airport.hr/media/pdf/02-Passanger-HR.pdf>

Prema Strategiji prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. godine povezanost sjeverne Dalmacije s udaljenim lokacijama glavni je razlog za proširenje zračne luke Zadar⁷⁵. Analize pokazuju da je ulaganja potrebno usmjeriti na poboljšanje prometnih i infrastrukturnih kapaciteta zračne luke za zrakoplove koji odgovaraju kodu ICAO 4E. Daljnje analize utvrdit će izvedive mjere i poredati ih prema prioritetima, imajući u vidu ekološke zahtjeve i stvarne potrebe te potencijal prema očekivanoj potražnji.

Planirana su i zračna pristaništa na Pagu, Dugom otoku, Ugljanu, Tomingaju, Šepurinama i Stankovcima, od kojih je pristanište u Stankovcima 2014. godine dobilo i građevinsku dozvolu. Također, u narednom periodu planira se izgradnja drugih manjih zračnih pristaništa i heliodroma.⁷⁶

Željeznički promet

⁷⁴ Izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, OIKON (2013).

⁷⁵ Za rekonstrukciju Zračne luke Zadar proveden je postupak procjene utjecaja na okoliš i ishodoeno je Rješenje o prihvatljivosti zahvata na okoliš 2015. godine. Proširenje i dogradnja (uključujući rekonstrukciju) Zračne luke Zadar obuhvaća sljedeće pojedinačne zahvate:

- rekonstrukcija i dogradnja uzletno-sletne staze 14-32, staze za vožnju „H“ i spojnice „A“-„F“, rekonstrukcija i dogradnja glavne stajanke i rekonstrukcija, dogradnja rasvjete postojeće stajanke i dogradnja zračne strane putničke zgrade „JUG“ (AIRSIDE)
- izgradnja skladišta za potrebe bescarinske trgovine (Duty-free shop), rekonstrukcija uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, postavljanje fotonaponske elektrane, izgradnja nove trafostanice i dogradnja i rekonstrukcija parkirališta rent-a-car i taxi vozila (LANDSIDE)

Nakon rekonstrukcije, kroz sljedećih 20-ak godina očekuje se oko 2,4 puta više operacija u Zračnoj luci Zadar tj. predviđa se godišnje ukupno oko 20.000 operacija.

⁷⁶ Izvor: : Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016-2020, Razvojna agencija Zadarske županije

Područjem Zadarske županije prolaze⁷⁷:

- željeznička pruga za međunarodni promet M604 Oštarije – Gospić – Knin – Split
- željeznička pruga za međunarodni promet M606 Knin – Zadar
- željeznička pruga za regionalni promet R103 (Martin Brod) – Razdjelna točka km 119+444 – Državna granica – Ličko Dugo Polje – Knin.

Željeznički promet nije na zadovoljavajućoj razini ne samo unutar županije, nego i prema ostalim dijelovima Republike Hrvatske. Svodi se na nekoliko teretnih i putničkih linija dnevno (na navedenim prugama vozi ukupno 20 vlakova ili zamjenskih autobusa).

Pošta i elektroničke komunikacije⁷⁸

Na području Zadarske županije djeluje 57 poštanskih ureda Hrvatske pošte, od toga najviše u gradu Zadru (6). Mreža poštanskih ureda na području Zadarske županije u potpunosti je izgrađena i optimalna u odnosu na razmještaj stanovništva i potrebe specifičnog područja. Osim Hrvatske pošte na području Zadarske županije djeluju i drugi davatelji poštanskih usluga putem kojih je moguće obavljati određene poštanske usluge.

Pokrivenost županije signalom mreža pokretnih komunikacija (govornim i podatkovnim) na razini je od 98%. Iznimke su nepristupačni vrhovi Velebita čija dostupnost signala uvelike ovisi o konfiguraciji terena i vremenskim uvjetima. Porast broja priključaka na širokopojasni internet u 2015. godini je 4%, što prati trend porasta na državnoj razini. Nadalje, gustoća širokopojasnih priključaka u županiji gotovo je istovjetna onoj koju ostvaruje državna mreža te iznosi oko 22%. Na području grada Zadra, dostupna brzina interneta u prosjeku iznosi od 20 do 30 Mbit po sekundi, dok je u ostatku županije nešto niža te iznosi od 10 do 20 Mbit po sekundi. Veliki financijski izdaci te neriješeni imovinsko-pravni odnosi navode se kao glavni problemi većeg i bržeg ulaganja u izgradnju elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. Ulaže se u mogućnost dostupnosti širokopojasnog interneta putem svih centrala te u postavljanje optičkih kabela i na otocima. Zabilježena su stalna ulaganja u razvoj mreža pokretnih komunikacija, koja se očekuju i u narednom periodu, kako bi se osigurao kapacitet potreban za rastući trend širokopojasnog pristupa internetu u tim mrežama, što će rezultirati većim brojem postavljenih baznih postaja. Tijekom ljetnih mjeseci prisutni su problemi s kvalitetnim pružanjem elektroničko komunikacijskih usluga na otocima uslijed preopterećenosti zastarjele infrastrukture.

Ostala infrastruktura⁷⁹

Vodoopskrba

Vodoopskrbni sustav Zadarske županije sastoji se od nekoliko distribucijskih područja od kojih će neki i dugoročno biti fizički odvojeni. Ovaj vodoopskrbni sustav povezan je sa susjednim županijama Ličko-senjskom i Šibensko-kninskom već izgrađenim temeljnim vodoopskrbnim cjevovodima, od kojih je u redovitoj upotrebi tek onaj kojim se dovodi voda iz uređaja Hrmatine kraj Senja na područje oko Paga. Taj vodoopskrbni sustav razvijan je kroz dulji niz godina, te se obzirom na novija tehnička i tehnološka dostignuća i dalje unaprjeđuje. To je predviđeno Vodoopskrbnim planom Zadarske županije gdje su prikazane mogućnosti vodoopskrbnog sustava Zadarske županije.

Dosad izgrađeni vodovodi, od kojih je najznačajniji vodovodni sustav regionalnog značenja s rijeke Zrmanje koji opskrbljuje Zadar, te dijelove Ravnih kotara i Bukovice pitkom vodom, tek djelomice

⁷⁷ Izvor: Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 3/14) i Idejna studija integriranog prijevoza putnika na području Zadarske županije, INEN d.o.o. (2015).

⁷⁸ Izvor: Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016-2020, Razvojna agencija Zadarske županije.

⁷⁹ Izvor: Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016-2020, Razvojna agencija Zadarske županije i Vodoopskrbni plan Zadarske županije, HIDROPROJEKT – ING, 2008

namiruju potrebe Županije. Posebne vodoopskrbne sustave imaju Biograd na Moru s okolnim mjestima, zatim Novigrad, Ražanac, Gračac, Srb, Bruvno i Mazin. Biograd na Moru osim posebnog vodoopskrbnog sustava ima i dodatne lokalne vodovode, kao i okolica Zadra i Nina, Posedarje te Starigrad-Paklenica (Bokanjačko blato, Golubinka, Vrana, Kakma, Paklenica i dr.) Isto tako izgrađen je i spoj regionalnog sustava s vodoopskrbnim sustavom Šibensko-kninske županije. Otok Pag opskrbljuje se vodom spojem na vodovod Hrvatskog primorja (južni ogranak), te iz nekoliko manjih lokalnih izvorišta (kaptaža Velo Blato, Mirožići), a vodoopskrba Poveljane organizirana je vlastitim vodozahvatima (bunarima) uz desalinizaciju zahvaćene vode. Potrebno je naglasiti kako je za Otok Pag izgrađen cjevovod iz pravca Ražanca do Paškog mosta s namjerom spajanja Grada Paga na vodoopskrbni sustav Sjeverne Dalmacije, u svrhu daljnjeg gospodarskog razvoja.

Na području Zadarske županije vodoopskrbu obavlja 6 većih komunalnih poduzeća na području gradova, te 7 komunalnih poduzeća koji vrše nadzor nad preostalim dijelovima Zadarske županije. Permanentna i kvalitetna opskrba otoka sa vodom rješava se bilo dopremom vode s kopna, vodonoscima (vodonosac Zrmanja zapremnine 950 kubika, iako sad u privatnom vlasništvu, i dalje je vodonosac s najvećom zapremninom), sakupljanjem kišnice u cisterne, te najrjeđe opskrbom iz vlastitih izvora.

Na javni vodoopskrbni sustav priključeno je oko 94% stanovništva Zadarske županije, što je više od prosjeka RH koji iznosi 87,7% stanovništva. Na sustav odvodnje u Zadarskoj županiji priključeno je 45% stanovništva što je u rangu priključaka u RH koji iznosi 43-47%. Zadarska županija bilježi i jedan od najvećih gubitaka vode, iako je ujedno i jedna od vodom najbogatijih. Tijekom prijenosa vode od izvora do krajnjeg potrošača gubi se od 30% do 80% vode (županijski prosjek je oko 60%).

Kako bi se osigurala dugoročna vodoopskrba na području Zadarske županije nužno je potrebno osigurati ljudski i tehničku potporu čiji je cilj vođenje katastra postojećih instalacija, nadzor nad funkcioniranjem vodoopskrbe što je moguće jedino uz interpolaciju nadzorno upravljačkog sustava (NUS-a) uz praćenje stanja na kalibriranom matematičkom modelu. Ova tri segmenta (katastar, NUS i hidraulički modeli) nužni su preduvjet za pravilno funkcioniranje buduće vodoopskrbe, te osnova za smanjivanje gubitaka u sustavu. Dobiveni podaci iz mjernih mjesta NUS-a (prvenstveno tlakovi i protoci) ukazuju na dionice na kojima me došlo do nekontroliranog gubitka vode. Najveći problem širenja vodoopskrbnih sustava jest odlučiti se za njegovu izgradnju prema regionalnim planovima što podrazumijeva veća investicijska ulaganja u glavne objekte dimenzija većih od tada potrebnih, ili izgradnju sustava na način da se minimalnim investicijskim ulaganjima opskrbe susjedna naselja. Obzirom na manji broj korisnika sustava pri rubnim dijelovima teško je bilo razvijati sustave imajući u vidu neke dugoročne planove i ciljeve, dok širenje vodoopskrbe prema rubnim područjima po modelu minimalnih ulaganja dugoročno vodi ka zatvaranju konstrukcije i nemogućnosti daljnjeg razvoja. Prednosti regionalnog poduzeća bile bi višestruke. Prije svega one se očituju u mogućnosti optimalnijeg razvoja vodoopskrbne konstrukcije čime bi se racionalizirala izgradnja temeljenih i magistralnih vodoopskrbnih građevina, smanjila predimenzioniranja, te povećala iskoristivost. Formiranjem regionalnog komunalnog poduzeća na razini županije, omogućila bi se kontrola toka vode ne samo unutar pojedinih postojećih distribucijskih područja, već i međusobno nadopunjavanje, ali i omogućavanje prihvata ili distribucije vode izvan granica županije. Jedinstvenom cijenom vode omogućio bi se solidaran razvoj vodoopskrbnog sustava na njegovom cijelom području. Tako formirano komunalno poduzeće, uz novoformiranu cijenu vode, bilo bi u mogućnosti zapošljavati odgovarajuće kadrove, bez kojih pravilno upravljanje i razvoj velikih vodoopskrbnih sustava nije moguć.

Odvodnja

Odvodnja otpadnih voda je organizirana na razini pojedinačnih lokalnih uprava, ali se teži izgradnji zajedničkih sustava odvodnje za veću aglomeraciju. Najveća tvrtka za upravljanje sustavima odvodnje je Odvodnja d.o.o. Zadar. Podaci o priključenosti stanovnika Zadarske županije na kanalizacijski

sustav kreću se od 10 – 80%. S obzirom na izgrađenost i razvijenost naselja Zadarske županije uočljiva je neadekvatna izgrađenost sustava odvodnje potrebnih za pravilno sakupljanje, pročišćavanje i dispoziciju otpadnih voda.

Sustav javne odvodnje s pročišćavanjem imaju Gradovi Zadar, Benkovac, Biograd na moru, Pag i Općine Pakoštane, Sali, Bibinje – Sukošan, Sv. Filip i Jakov, Povljana, te benkovačka naselja (Kukalj n/n, Buković Gaj, Miranje, Ograde, Smilčić) i radna zona Šopot. Djelomično izgrađene sustave bez uređaja za pročišćavanje imaju Grad Obrovac te Općine Kali, Kukljica, Novigrad, Pašman, Preko i Vir.

Izgradnjom Kolektora visoke zone grada Zadra osigurano je kvalitetno pročišćavanje otpadnih voda, čime je završena praksa korištenja otvorenih ispusta odvodnje u more. Po spajanju preostalih gradskih kvartova smanjit će se postojeće opterećenje postojećih kolektora „srednje zone grada“ kao i podmorskog ispusta Kolovare, te glavne kanalizacijske crpke „Arbanasi“.

B.16. INDUSTRIJA

Prerađivačka industrija je najvažniji segment gospodarstva Zadarske županije. U Zadarskoj županiji najznačajnija je proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića, gdje dominiraju prerađivači ribe, pića, sira, soli, soje, sladoleda i njoka te prerada kave. Proizvodnja proizvoda od metala i nemetala tradicionalno je prisutna više od pola stoljeća, kao i proizvodnja brodica, tekstilna industrija, kemijska industrija, proizvodnja građevinskih elemenata te brojne manje zastupljene proizvodne djelatnosti. Nažalost, smanjenje obujma industrijske proizvodnje i smanjenje financijskih rezultata prerađivačke industrije posljednje tri godine dovelo je i do pada udjela u ukupnim prihodima gospodarstva Zadarske županije.

U 2015. godini došlo je do zaokreta višegodišnjih uglavnom negativnih trendova gospodarstva Zadarske županije. Po navedenim pokazateljima, gospodarstvo Zadarske županije je prvi put u 2015. godini nakon kriznih godina ostvarilo bolje rezultate od nacionalnog gospodarstva, gdje su u 2015. godini u odnosu na prethodnu 2014. godinu prihodi povećani za 5,2%, prihodi od prodaje u inozemstvu za povećani su za 10,2%, aktivna je povećana za 3,9%, kapital i rezerve za 8,7% te rast vrijednosti investicija za 14,3%.⁸⁰

Najveći dio industrije smješten je u samom Gradu Zadru, uključujući i lučko-industrijsku zonu Gaženica. Biograd na Moru je također implementirao industrijsku proizvodnju, premda je njegova osnovna orijentacija turizam. U Gračacu su se također razvijali manji industrijski pogoni, poput pogona zadarske Tvornice kože.⁸¹

B.17. ENERGETIKA

Elektroopskrba⁸²

Danas je cijelo područje Zadarske županije pokriveno elektroenergetskom mrežom zadovoljavajuće gustoće mreže i sigurnosti opskrbe. Električna energija dobiva se preko spojeva u RHE Velebit na naponu od 400 kV te na TS Bilice u Šibeniku (prema Biogradu i dalje prema Zadru) na naponu od 110 kV. Od izvora električne energije na području Zadarske županije postoji samo RHE (reverzibilna hidroelektrana) Velebit snage 2 x 155 MVA i VE (vjetroeletkrane) Ravna I na Pagu snage 6 MW (7 samostojećih proizvodnih agregata snage od po 0,85 MW).

⁸⁰ Izvor: Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016-2020, Razvojna agencija Zadarske županije

⁸¹ Izvor: Program zaštite okoliša Zadarske županije (Oikon d.o.o., 2014.)

⁸² Izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, OIKON (2013).

Područje Zadarske županije ima značajne potencijale za korištenje obnovljivih izvora energije (biomase, vjetra, sunca i vodnog potencijala). Stoga se u cilju racionalnijeg korištenja i zaštite prostora, a prema nacionalnim energetske programima, planira korištenje obnovljivih energetske izvora (vode, sunca i vjetra), za koje područje Zadarske županije ima preduvjete. Određena su područja istraživanja na manjim vodotocima – Krupi, Butišnici, Otuči i Bašinici – za izgradnju malih hidroelektrana do 5 MW.

Plinoopskrba

Zadarska županija se aktivno uključila u izgradnju plinovodne mreže u okviru strateškog državnog projekta plinifikacije Dalmacije, čiji je cilj povećanje kvalitete usluge i smanjenje troška grijanja te smanjenje negativnog učinka na okoliš. Cilj je opskrbiti područje Zadarske županije plinom iz magistralnog plinovoda Bosiljevo-Split⁸³, odnosno regionalnih ogranaka prema Gračacu, Obrovcu te Benkovcu i Zadru. Potom slijedi plinifikacija najnaseljenijeg područja Zadra i Benkovca, a nakon toga i plinifikacija Biograda n/m, Sukošana, Bibinja, Obrovca, Gračaca i drugih naselja⁸⁴.

Na području Zadarske županije tvrtka Plinacro d.o.o. upravlja sljedećim objektima⁸⁵:

- III dio Plinovodnog sustava Like i Dalmacije
 - Magistralni plinovod MČS Gospić-PČMRS Benkovac DN 500/75
 - Odvojni plinovod za MRS Obrovac DN 300/75
 - Odvojni plinovod za MRS Biograd DN 200/75
 - Odvojni plinovod za MRS Zadar DN 300/75
 - Prateći nadzemni objekti: MPS-4 Obrovac, MRS Obrovac, BS-9 Medviđa, BS-10 Popovići, PČ/MRS Benkovac, BS Benkovac, BS Zemunik Donji, MRS Zadar, MRS Biograd.
- IV dio Plinovodnog sustava Like i Dalmacije
 - Magistralni plinovod PČ/MRS Benkovac-PČ/MRS Dugopolje DN 500/75
 - Odvojni plinovod za MRS Tisno DN 200/75
 - Prateći nadzemni objekti: BS-11 Morpolača

(PČ – plinski čvor, MČS – međučistačka stanica, MRS – mjerno-redukcijska stanica, BS – blokadna stanica)

Prema uvjetima iz Pravilnika o tehničkim uvjetima i normativima za siguran transport tekućih i plinovitih ugljikovodika magistralnim naftovodima i plinovodima te naftovodima i plinovodima za međunarodni transport (Sl. list br. 26/85) podrazumijeva se zaštitni koridor magistralnog plinovoda, u kojem je zabranjeno graditi zgrade namijenjene stanovanju ili boravku ljudi 30 m lijevo i desno od osi plinovoda.

B.18. DJELATNOSTI

B.18.1. TURIZAM⁸⁶

Zadarska županija sa svojim prirodnim položajem, dobrom prometnom povezanošću, vrijednom kulturno-povijesnom i prirodnom baštinom, te sa svim ostalim turističkim resursima ima dugu turističku tradiciju.

⁸³ Za magistralni plinovod Bosiljevo-Split provedena su 4 postupka procjene utjecaja na okoliš (od kojih su dva dijela - III i IV prolazili područjem Zadarske županije) te su dobivena Rješenja o prihvatljivosti zahvata. I dio sustava je već spojen na postojeći sustav Pula – Karlovac a trenutno su u tijeku intenzivni radovi na II. i III. dijelu (izvor: <http://www.plinacro.hr/default.aspx?id=328>).

⁸⁴ Za magistralni plinovod Bosiljevo-Split provedena su 4 postupka procjene utjecaja na okoliš (od kojih su dva dijela - III i IV prolazili područjem Zadarske županije) te su dobivena Rješenja o prihvatljivosti zahvata. I dio sustava je već spojen na postojeći sustav Pula – Karlovac a trenutno su u tijeku intenzivni radovi na II. i III. dijelu (izvor: <http://www.plinacro.hr/default.aspx?id=328>).

⁸⁵ Izvor: Mišljenje tvrtke Plinacro na sadržaj Strateške studije o utjecaju na okoliš Županijske razvojne strategije Zadarske županije do 2020 godine.

⁸⁶ Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013.-2023. (2013.)

Podaci Turističke zajednice Zadarske županije ukazuju na daljnji rast prometa u turizmu u 2012. u odnosu na prethodne godine. Zadarsku županiju 2012. godine posjetilo je 1.286.811 domaćih i stranih gostiju, što je 6,5% više nego 2011. godine. Broj dolazaka stranih gostiju za 2012. godinu iznosi 1.051.994 i viši je za 6,9% u odnosu na 2011. godinu. Proteklih godina postoji kontinuirani trend rasta dolazaka i noćenja zahvaljujući, između ostalog, uvođenju niskotarifnih letova koji povezuju gotovo cijelu Europu sa Zadarskom županijom, proširenju smještajnih kapaciteta, kvalitetne promocije, kao i različitih sadržaja.

Glavnina turističkih kapaciteta nalazi se u priobalnom i otočnom području gdje se, posljedično, bilježi i najveći turistički promet. Na području Županije prema PPŽŽ unutar ZOP-a ima 22 postojeće i 148 planirane turističke zone te još 15 izvan ZOP-a. Narednih godina moguće je očekivati da će doći do značajnije izgradnje obalnog prostora.

Nautički turizam vrsta je turizma koja je u ubrzanom porastu na cijelom Jadranu. A obzirom na razvedenost obale i broj otoka, Zadarska županija je jedno od najperspektivnijih odredišta nautičkog turizma na Sredozemlju. Tome u prilog ide i znatan broj vezova u marinama, te brojna privezišta i sidrišta prisutna u zadarskom akvatoriju, kao i postojeći potencijali kojima se ponuda može još više proširiti. Ukupno u županiji ima 19 luka nautičkog turizma i 44 sidrišta. Trenutno u Zadarskoj županiji posluju četiri marine druge kategorije koje raspolažu s 3.075 vezova (800 kopnenih i 2.275 vezova u moru), te četiri marine treće kategorije koje raspolažu s 663 veza (od toga 125 kopnenih i 538 vezova u moru). Ovaj oblik turizma bilježi stalan rast broja plovila kako u Hrvatskoj tako i u svijetu i za razliku od drugih oblika turizma nautička potražnja značajno nadmašuje nautičku ponudu.

Uz intenzivan lokalni, dužobalni i međunarodni promet s Italijom, zadarska luka u posljednjih nekoliko godina bilježi i sve češće posjete brodova na kružnim putovanjima.

Oblici turizma za koje se pretpostavlja da Zadarska županija ima snažan razvojni potencijal su i MICE (kongresni) turizam, avanturizam i cikloturizam.

B.18.2. RIBARSTVO

Ribolov

Stanje pridnenih naselja riba i rakova u Jadranskom moru može se opisati kao izrazito nepovoljno u zadnjih nekoliko godina. Razlog ovakvom stanju je posljedica niskog intenziteta novačenja velikog broja vrsta, među kojima su neke od gospodarski najvažnijih (kao npr. oslić, škamp, grdobina, arbun i sl.). U Jadranu preintenzivna eksploatacija dovela je do smanjenja matičnog „stocka“ koji u godinama nepovoljnih hidrografskih prilika rezultira izrazito lošim novačenjem, što je u konačnici dovelo do pada biomase kako mladih tako i odraslih primjeraka. Situacija je znatno nepovoljnija u ekstrateritorijalnim vodama Jadranskog mora u kojima je ribolovni napor najintenzivniji te gdje se nalaze i najvažnija rastilišta i mrjestilišta velikog broja gospodarski važnih pridnenih vrsta organizama. Većina indikatora koji opisuju stanje populacija i stanje zajednica ukazuje na veliki pad indeksa novačenja u zadnjim godinama, što će najvjerojatnije u dogledno vrijeme rezultirati dodatnim padom biomase juvenilnih i odraslih primjeraka (*izvor: Nacrt Studije Zaštite i korištenja ekosustava obalnog i morskog područja Hrvatske, 2015.*).

Za razliku od stanja pridnenih naselja riba, tijekom zadnjih godina (2000-2009) je zabilježen pozitivan trend kretanja biomase kod srdele i inćuna. Najvažniji pelagički resursi za ulov male plave ribe su rasprostranjeni u području otvorenog mora sjevernog i srednjeg Jadrana. Uzimajući u obzir da su srdela i inćun kratkožive vrste (spolno sazriju i počnu se razmnožavati već krajem prve godine života) i u stanju su podnijeti višu razinu iskorištavanja od dugožive vrste, veličina njihovih naselja ovisi o razini ribolovnog pritiska, ali i o uspješnosti njihovog mriješćenja, preživljavanja ranih životnih stadija te godišnjem novačenju (obnovi) populacije. Stoga je kod gospodarenja ovim vrstama

potrebno posvetiti pažnju zaštiti matičnog fonda neposredno prije i tijekom mriješćenja odgovarajućim lovostajem, osigurati nesmetan razvoj juvenilnih primjeraka u njihovim rastilištima te ne povećavati ribolovni napor. Pad indeksa biomase je također zabilježen i kod gospodarski manje važnih i nevažnih vrsta (www.izor.hr).

Sukladno predviđanjima, u 2014. godini je došlo do smanjenja ribolovne flote. U odnosu na 2013. godinu broj plovila u ribarskoj floti RH smanjen je za 37 broda (ukupno 7770 na dan ulaska u EU 01.07.2013.). Ukupni kapacitet flote izražen u GT smanjen je s 53425 tone na 53380 tona, što čini umanjeno od 75 tona. Također je zabilježen i pad ukupne snage flote s 426064 na 424818 kW. Razlika u odnosu na 2013. godinu je 1242 kW. Trend smanjenja broja, kapaciteta i snage ribolovne flote je očekivan s obzirom na početak otkupa brodova (i povlastica) koji više neće sudjelovati u ribolovu. Ipak ukupni ulov ribolovne flote ne odražava trend smanjenja broja brodova. Ukupni ulov je povećan za 3515 tone u odnosu na 2013. godinu. Zabilježeno povećanje se uglavnom odnosi na ulov sitne plave ribe. U 2013. godini 4270 plovila pripadalo je kategoriji plovila za gospodarski ribolov, a kategorija plovila za mali obalni ribolov broji 3500 plovila (izvor: www.izor.hr).

Ribarska flota Zadarske županije specifična je po visokom udjelu brodova koji sudjeluju u izlovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) namijenjene prvenstveno za uzgoj. Od ukupno 39 plovila u RH koji imaju upisani ribolovni alat okružujuća mreža tunolovka te kojima je dodijeljena i trajna kvota za izlov plavoperajne tune, 33 se nalaze u ZŽ. Izlovna kvota Republike Hrvatske u 2010. godini iznosila je 393,50 tona, od čega je 384,28 tona namijenjeno za izlov okružujućom mrežom tunolovkom. Iako je najmanja dopuštena veličina ulovljenih primjeraka 30 kg, za potrebe uzgoja, iznimno u Jadranu je dozvoljen ulov i tune ulovne veličine veće od 8 kg isključivo u svrhu uzgoja. Najbrojnija ribarska flota nalazi se u Zadru, Kalima i Biogradu na moru (oko 60% od ukupne flote)⁸⁷.

Tijekom 2014. godine došlo je do dodatnog porasta ukupnog godišnjeg ulova u morskom ribarstvu u RH sa 75.269 tona u 2013. godini na 78.887 tona. Ono je prvenstveno posljedica rasta ulova plave ribe (ulov je iznosio 71.740 tona od čega je srdela činila 55.783), dok ulov bijele ribe pokazuje blagi pad u zadnjim godinama (ulov 4.055 tona). Ulov glavonožaca je nastavio rasti (ulov 1.624 tona), kao i ulov hrskavičnjača (239 tona) te rakova (ulov 764 tona). Lagan pad ulova zabilježen je kod inćuna (sa 8.904 tone na 8594 tone) i porast kod srdele (sa 53.085 tona na 55.783). Ulov oslića (907 tona) se smanjio u odnosu na prethodnu godinu, a ulov trlje blatarice (1.194 tone) se povećao (izvor: www.izor.hr).

Na području Zadarske županije ostvaruje se najveća količina ulova okružujućim alatima (mreže plivarice) oko 89 %, kojima su srdela i inćun glavina ulova. Povlačnim ribolovnim alatima ostvaruje se oko 8% ulova, dok se mrežama stajaćicama ostvaruje nešto više od 1% od ukupnog ulova. Ukupni koćarski ulov ribara s područja Zadarske županije ostvaren 2008. godine iznosio je 416.813 kg, 2009. godine 414.666 kg, a 2010. 342.498 kg, iz čega je vidljiv pad koćarskog ulova u promatrane tri godine. Udio koćarskog ulova Zadarske županije iznosi oko 10 % ukupnog ulova bijele ribe Republike Hrvatske, koji je prema službenim statističkim podacima u zadnje tri godine iznosio oko 4.500 tone. Koćarski ulovi koji se ostvaruju na području Zadarske županije čine oko 25 % od ukupnih ulova. Ove ulove ostvaruju i plovila iz drugih županija koja rade na ovom području. Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju ribara Zadarske županije su srdela s preko 50 % udjela u ukupnom ulovu srdele u RH i inćun koji čini 42 % ulova ove vrste u ukupnom ulovu. Ribarska logistika i infrastruktura koja se vezuje za sektor ribolova obuhvaća iskrcajna mjesta, privezišta, remontna brodogradilišta, prometnu povezanost obalne infrastrukture, poduzetničke zone u kojima je smještena logistika (prihvat ribe, smržavanje i skladištenje ribe, odobreni objekti za stavljanje ribe u promet, preradbeni kapaciteti i radionice za popravak i održavanje ribarskih alata i opreme) te opskrbu plovila gorivom. Navedeni sadržaji mogu biti djelomično ili potpuno obuhvaćeni ribarskom lukom što predstavlja najbolje rješenje ili se, na određenom teritoriju, mogu nalaziti pojedinačno stvarajući infrastrukturnu i

⁸⁷ Program razvoja sektora ribarstva Zadarske županije 2013-2015

logističku mrežu. U drugom slučaju funkcionalnost infrastrukture i logistike ovisi o organiziranosti ribarskog sektora te državnih institucija i institucija lokalne i regionalne samouprave⁸⁸.

Ribolov predstavlja jedan od najvažnijih antropogenih utjecaja na morske organizme, a očituje se kroz direktne i indirektne učinke na pojedine morske organizme, kao i na morski ekosustav u cijelosti. Direktni učinci ostvaruju se kroz izlov komercijalno važnih organizama s ciljem njihova zadržavanja (kao ulova) radi daljnje prodaje i konzumacije. Indirektni učinci odnose se na utjecaj u smislu prilova, odbačenog ulova i utjecaja na staništa.

Ulaskom Hrvatske u EU, na snagu je stupila Uredba vijeća (EZ) br.1967/2006 od 21. prosinca 2006. o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Sredozemnom moru (Mediterranska uredba) kojom se, među ostalim, zabranjuje ribolov povlačnim mrežama, dredžama, okružujućim mrežama plivaricama ili sličnim mrežama nad livadama morskih cvjetnica (posebno *Posidonia oceanica*), koraligenskim zajednicama i zajednicama vapnenačkih morskih algi (mäerl) te područjima ekološke mreže (Natura 2000) i zaštićenim područjima koja imaju za cilj očuvanje ovih staništa. Daljnji razvoj ovih mjera i njihova učinkovita provedba na terenu zahtijevat će usku suradnju između sektora ribarstva i sektora zaštite prirode, a koja je do sada izostajala (DZZP, 2014.).

U cilju zaštite nezrelih jedinki ili nedoraslih riba i drugih morskih organizama obavljanje ribolova pridnenom povlačnom mrežom koćom zabranjeno je u području Velebitskog, Zadarskog i Pašmanskog kanala kao i u Ljubačkim vratima.

Marikultura, slatkovodna akvakultura

Marikultura predstavlja jednu od vrlo značajnih djelatnosti na području Zadarske županije i sudjeluje s oko 60 % u ukupnoj proizvodnji marikulture RH.

U Zadarskoj županiji registrirano je 20 uzgajivača, od čega 9 uzgajivača bijele ribe (25 lokacija), 2 uzgajivača tuna (12 lokacija) i 9 uzgajivača školjkaša (10 lokacija). Dozvoljeni uzgoj na ovom području iznosi 4925 tona bijele ribe, 20.000.000 milijuna komada mlađi bijele ribe, 4520 tona tuna i 735 tona školjkaša. Koncesionirane površine na pomorskom dobru Zadarske županije za uzgoj ribe i drugih morskih organizama iznose ukupno 15.511.346 m² od čega 5.900.000 m² za uzgoj tuna, 8.395.346 m² za uzgoj bijele ribe i 1.216.000 m² za uzgoj školjkaša. Uzgajališta ribe nalaze se na području otoka Pašmana, Ugljana, Iža, Vrgade i Dugog otoka. Najviše je uzgajališta u Srednjem kanalu (uvale Ugljana i Pašmana) i na južnoj panti Pašmana. Koncesionirane površine za uzgoj školjaka nalaze se u Novigradskom moru, u Velebitskom kanalu i u uvali Dinjiška na otoku Pagu (u polikulturi s bijelom ribom). U Ninu se nalazi najveće mrjestilište bijele ribe u RH, ukupnog proizvodnog kapaciteta 20.000.000 komada mlađi.

Zadarska županija je jedina županija koja je u svoj prostorni plan uvrstila područja za marikulturu koristeći principe integralnog planiranja obalnim pojasom, a koja područja su temeljena na Studiji korištenja i zaštite mora i podmorja na području Zadarske županije. Zahvaljujući takvom multidisciplinarnom planiranju izbjegnuti su potencijalni konflikti sa drugim korisnicima prostora i stvoren je optimalni okvir za smještanje ove djelatnosti u prostor.

U Zadarskoj županiji nalazi se svega jedan uzgajivač slatkovodne ribe, i to na području Donjeg Srba – Donja Suvaja, koji se bavi uzgojem kalifornijske pastrve ukupne količine oko 50 tona konzumne ribe godišnje.

Prerada ribe⁸⁹

⁸⁸ Program razvoja sektora ribarstva Zadarske županije 2013-2015

⁸⁹ Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016-2020

Prerada ribe u Zadarskoj županiji počinje se razvijati početkom 20. stoljeća, a bila je temeljena na preradi srdele soljenjem i konzerviranjem, tj. proizvodnji ribljih konzervi.

Od riboprerađivača na području Zadarske županije, neki od najznačajnijih su svakako Omega 3 iz mjesta Kali na Ugljanu, prva proizvođačka organizacija u ribarstvu na području čitave Republike Hrvatske, zatim Ostrea, koja se bavi preradom slanih inćuna, Mardešić d.o.o. iz mjesta Sali na Dugom otoku koji godišnje proizvede oko 1.000 tona ribljih konzervi i to sardine, sardine s povrćem i rajčicom (Faričić, 2014.) te Mišlov d.o.o. koji je u lipnju 2015. godine otvorio pogon za preradu plave ribe u Poličniku čime je proširio svoju djelatnost na preradu i veleprodaju proizvoda ribarstva.

B.19. OTPAD

Zadarska županija je izradila strateški dokument Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije (2009.) za period do 2016. godine te izrađuje godišnja izvješća o provedbi PGO. Na području Županije, planove gospodarenja otpadom izradile su 4 jedinice lokalne samouprave - Grad Zadar, Grad Benkovac, Grad Nin i Općina Starigrad, 102 tvrtke/pravni subjekti, proizvođači otpada te 129 organizacijskih jedinica.⁹⁰

U Zadarskoj županiji, pokrivenost organiziranim sakupljanjem otpada je vrlo visoka. U većini gradova iznosi 100%. Najveće komunalno poduzeće u Županiji je Čistoća d.o.o. Zadar. Osim u gradu Zadru, usluge gospodarenja otpadom, ta tvrtka obavlja i na otocima Grada Zadra te u 15 jedinica lokalne samouprave. Na otocima Zadarske županije su postavljeni spremnici (kontejneri), te je omogućeno odvojeno sakupljanje i priprema odvoza otpada. Prikupljeni otpad s otoka se brodom odvozi na odlagalište Grada Zadra, Diklo. Na području ostalih gradova i općina Zadarske županije, komunalna poduzeća sakupljaju komunalni otpad te odvoze na aktivna neusklađena odlagališta koja su predviđena za sanaciju i zatvaranje nakon otvaranja županijskog centra.

Gospodarenje otpadom u morskim lukama definirano je Pravilnikom o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske (NN 90/05, 10/08, 155/08, 127/10, 80/12). Lučka uprava, odnosno ovlaštenik koncesije za luke posebne namjene, su odgovorni za obavljanje nadzora nad provođenjem reda u lukama te za organizaciju sustava gospodarenja otpadom u morskim lukama, odnosno postavljanje prihvatnih uređaja za otpad u lukama. Pravilnikom je propisan i postupak prijavljivanja i prihvata otpada s plovniha objekata i ostataka tereta. Sve luke, otvorene za javni promet, kao i luke posebne namjene, dužne su izraditi i primjenjivati svoje planove za prihvata i rukovanje otpadom i ostacima tereta, koji mogu biti pripremljeni i za primjenu na regionalnoj razini.

Na području Zadarske županije provode se aktivnosti u cilju uspostave sustava odvojenog skupljanja otpada. Odvojeno se sakupljaju i prerađuju papir, PET, staklo, željezo, bakar, mjed, aluminij, akumulatori i olovo. Sakupljeni otpad prevozi se u reciklažno dvorište na lokaciji odlagališta otpada Diklo. Postoji i jedno mobilno reciklažno dvorište u Općini Vir, dok je zaključen ugovor za izgradnju i opremanje trećeg na području Gaženice.

U Zadarskoj županiji su u tijeku projekti sanacije otpadom onečišćenog okoliša i lokacija onečišćenih otpadom. Sva odlagališta na otocima su nedavno zatvorena i sanirana, a zatečeni otpad je prevezen na odlagalište Diklo. Temeljem članka 178. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13) postojeća neusklađena odlagališta za komunalni otpad moraju se zatvoriti u roku do 12 mjeseci od dana puštanja u rad Centra za gospodarenje otpadom. Na području Županije u tijeku su i projekti sanacije divljih odlagališta. Prema podacima UO PUZO Zadarske županije, do studenog 2011. na

⁹⁰ Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Zadarske županije za 2014. godinu (Oikon d.o.o., 2015.)

području Županije postojale su 142 lokacije⁹¹ divljih odlagališta koje se koriste za odlaganje građevinskog, komunalnog, glomaznog, metalnog i ostalog (mješovitog) otpada.

Prema Planu gospodarenja otpadom za Zadarsku županiju cjeloviti sustav gospodarenja otpadom za Zadarsku županiju sastoji se od tri međusobno povezana projekta: izgradnja i upravljanje Županijskim centrom za gospodarenje otpadom (ŽCGO), izgradnja i organiziranje sustava za sakupljanje, skladištenje, pripremu i pretovar otpada (četiri pretovarne stanice i trinaest mini-pretovarnih stanica (uglavnom na otocima), nabava vozila za prijevoz otpada od pretovarnih stanica do ŽCGO te uspostava sustava odvojenog sakupljanja i recikliranja otpada i sanacija i zatvaranje preostalih odlagališta komunalnog otpada u Zadarskoj županiji. CGO Zadarske županije će biti smješten na lokaciji Biljane Donje, na području eksploatacijskih polja tehničkog građevnog kamena, gdje je predviđena mehaničko-biološka obrada otpada, zatim prostor za recikliranje i obradu građevnog kamena, prostor za kompostiranje otpada, reciklažno dvorište otvorenog tipa, te ostali sadržaji potrebni za funkcioniranje centra za gospodarenje otpadom. CGO je u travnju 2015. godine dobilo lokacijsku dozvolu što je bio glavni preduvjet za nastavak svih daljnjih aktivnosti na uspostavi i izgradnji Centra. Izrađena je i Studija izvedivosti koja je dala sve potrebne parametre kojima su definirani troškovi izgradnje i uspostave centra. U tijeku su natječajne procedure za pružanje usluga (podrška za upravljanje projektom, nadzor nad izgradnjom CGO) te za projektiranje i izgradnju Centra (izvor: www.eko-go.hr).

Morski otpad

Morski otpad je jedan od najznačajnijih pritisaka na morski okoliš i ekosustave. Procjenjuje se da oko 80% morskog otpada dolazi iz kopnenih izvora i aktivnosti s kopna, primjerice komunalni otpad s nepropisnih odlagališta dospio u more oborinskim vodama, kao nusprodukt ekstenzivnih i nekontroliranih turističkih aktivnosti i dr. Oko 20% otpada u moru završava kao rezultat neodgovornog pomorskog prometa i ribarstva. Plastični otpad kao najzastupljeniji u prirodi vremenom se ne razgrađuje već se dijeli u manje dijelove (engl. microlitter) koji predstavljaju iznimnu i dalekosežnu opasnost za okoliš i živi svijet. Tim više što su trendovi proizvodnje plastike u stalnom porastu, a maleni plastični fragmenti tijekom vremena pokazuju svojstvo multipliciranja, sedimentiranja i miješanja s fitoplanktonom, te tako trajno i ireverzibilno postaju dijelom hranidbenog lanca.

Zbog nedostatka sustavnih studija i programa monitoringa morskog otpada u jadranskim vodama pod suverenitetom RH, dosadašnje su aktivnosti vezane uz problematiku morskog otpada uglavnom bile ograničene na povremene analize plutajućeg otpada i onog naplavljenog na plažama, kao i istraživanja o gutanju morskog otpada kod morskih kornjača. Plutajući se otpad najčešće nakuplja na južno položenim obalnim područjima, što je rezultat vjetrova južnih smjerova i morskih struja kojima se otpad prenosi na velike udaljenosti. U Republici Hrvatskoj se posljednjih godina bilježe slučajevi prekomjernog onečišćenja mora krutim plutajućim otpadom donesenim morskim strujama, posebice u južnom Jadranu. Jedno od takvih onečišćenja zabilježeno je 2010. godine na području uvale Sakarun, Dugi otok.

Do 2020. godine prema zahtjevima ODMS potrebno je postići i/ili održati dobro stanje morskog okoliša i po pitanju problematike morskog otpada (Deskriptor 10. Morski otpad). S tim u vezi isti je obuhvaćen Akcijskim programom praćenja Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem. Morski otpad prepoznat je kao jedan od prioritetnih problema i u okviru regionalne konvencije o moru – tzv. Barcelonske konvencije, Mediteranskog akcijskog plana, Programa za okoliš Ujedinjenih naroda (UNEP/MAP), odnosno Programa Horizon 2020 Inicijative europske međusudjedske politike (ENPI). Na 18. redovitom sastanku ugovornih strana Barcelonske konvencije u prosincu 2013., prihvaćen je regionalni plan gospodarenja morskim otpadom u Mediteranu, stupio

⁹¹ Izvor: Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, 2013.

je na snagu 8. srpnja 2014. godine te postao pravno obvezujući za sve ugovorne strane, što znači i za Hrvatsku. Prihvaćeni Regionalni plan prvi je program svjetskih regionalnih mora koji ima legalne obveze da naslovi globalni interes kroz konkretne akcije na regionalnoj i nacionalnoj razini. U okviru projekta „MEDITS“ 2013. godine djelatnici Instituta za oceanografiju i ribarstvo iz Splita na istraživačkom brodu „BIOS DVA“ proveli su analize morskog otpada nakupljenog u eksperimentalnim kočarskim lovinama (tzv. „Fishing for litter“) sa 59 postaja raspoređenih na cjelokupnom području hrvatskih teritorijalnih voda. U otpadu prikupljenom sa morskog dna prevladava plastika (oko 65%). Također, projekt IPA Adriatic CBC programa 2007 – 2013 pod nazivom "Sustav upravljanja morskim otpadom u Jadranskoj regiji" – (engl. „Derelict Fishing Gear Management System in the Adriatic Region), (skraćenica projekta: DeFishGear) se bavi širim kontekstom problematike morskog otpada i u konačnici bi trebao rezultirati strateškom procjenom na regionalnoj razini. Projekt u Hrvatskoj provodi Institut za oceanografiju i ribarstvo iz Splita a trajanje projekta je 1. studenog 2013. – 31. ožujka 2016. Centar za istraživanje mora – Rovinj, Instituta „Ruđer Bošković“ sudjeluje u radu na projektu MARELITT za otklanjanje morskog otpada iz četiri europska regionalna mora, koji predviđa različite načine prikupljanja i uklanjanja morskog otpada, te pronalaženje i zbrinjavanje napuštene ribolovne opreme. Projekt planira prikupljanje morskog otpada iz ribarskih mreža tijekom redovitih aktivnosti ribara, te njegovo odlaganje u lukama. Cilj projekta je pomoći državama članicama EU-a u dostizanju dobrog stanja okoliša svih europskih morskih voda do 2020. smanjujući utjecaj morskog otpada na obalni i pomorski okoliš.

B.20. SVJETLOSNO ONEČIŠĆENJE

Dosadašnja istraživanja ukazuju kako je RH kao cjelina ozbiljno svjetlosno onečišćena (izvor: Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008. – 2012., DZZP, 2014). Područja koja još posjeduju prirodnu svjetlinu noćnog neba su malena i izolirana, uglavnom smještena na otvorenom Jadranskom moru, uključujući i nekoliko područja u Lici i Gorskom kotaru.

Zakonski je svjetlosno onečišćenje u RH po prvi put regulirano Zakonom o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja okoliša (NN 114/11) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2012. Cilj Zakona je zaštitom okoliša od svjetlosnog onečišćenja osigurati cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog života i temelj održivog razvitka. Međutim primjena i provedba ovog Zakona još je u začetima.

B.21. AKCIDENTNE SITUACIJE

Akcidenti i ekološke nesreće predstavljaju stvarnu ili potencijalnu opasnost s negativnim posljedicama po okoliš a mogu biti izazvani prirodnim djelovanjem, tehničko-tehnološkim djelovanjem (osobito proizvodnja, skladištenje, prerada, rukovanje, prijevoz, skupljanje i druge radnje s opasnim tvarima iz Priloga Seveso II Direktive EU) te ratnim djelovanjem i terorizmom i u najgorem slučaju mogu prerasti u katastrofe i velike nesreće.

Katastrofe i velike nesreće nastale djelovanjem prirodnih sila mogu se sagledati kao opasnosti i posljedice po stanovništvo, materijalna i kulturna dobra te okoliš i mogu se razvrstati prema uzroku nastajanja na slijedeće: poplave, potresi i ostali prirodni uzroci nastajanja uslijed suše, toplinskih valova, olujnih ili orkanskih nevremena i jakih vjetrova, klizišta, tuča, snježnih oborina, poledica i plimni val.

Prirodne opasnosti i prijetnje

Opasnosti i prijetnje od poplave

Najveći vodotok na području Županije je Zrmanja te predstavlja opasnost u slučaju visokog vodostaja za naselja Obrovac, Palanku i Žegar. Vodotoci Kozjača i Mala Paklenica ugrožavaju stambene objekte naselja Selišne i Starigrad, Sukošanski potok može predstavljati opasnost po naselje Sukošan,, a vodotoci Karišnice i Bijelog potoka ugrožavaju urbano područje naselja Karin. Prepoznata je i opasnost po Novigrad u slučaju pojave plimnog vala te posljedično podizanja razine mora. Od prometnog sustava najugroženija je Jadranska magistrala, cestovni pravci Pakoštane-Vrana, Benkovac-Lišane te Benkovac-Smilčić i prometni sustav na karinskom području. U slučaju djelomičnog pucanja Hidroakumulacije Vlačina ugrožena je i državna cesta D8 Zadar-Posedarje kao i dio kućanstava posedarskog kraja. Ljudske žrtve kao posljedica poplava na području Zadarske županije se ne očekuju. Materijalnu štetu na stambenim objektima, poljoprivrednim površinama te obustavu prometa na pojedinim dionicama je realno za očekivati. Vjerojatnost pucanja brana na području Zadarske županije je vrlo niska jer se pri gradnji vodilo računa da budu otporne na potrese, dok se u slučaju djelomičnog pucanja predviđa dovoljno vremena za evakuiranje nastanjenih područja nizvodno od brana.

U posljednjih deset godina tek je jednom proglašena elementarna nepogoda uzrokovana poplavom i to na području grada Benkovca. U Zadarskoj županiji od poplava su najviše ugrožena sljedeća područja:

- grad Biograd na Moru
- grad Benkovac
- grad Obrovac
- općina Jasenice
- općina Pakoštane
- općina Polača
- općina Posedarje
- općina Gračac.

Opasnosti i prijetnje od potresa

Zadarska županija se nalazi u 3 seizmička područja i to VI° (jaki potresi), VII° (vrlo jaki potresi) te VIII° (razorni potresi). Potresi intenziteta VI° očekuju se na samom sjeveru Županije. Veći dio Županije se nalazi u VII° intenziteta potresa, dok na otocima i užem obalnom području mogu očekivati VIII° intenziteta potresa. U posljednjih 125 godina na ovom području zabilježeno je 124 potresa V^o intenziteta MCS ljestvice, 22 potresa VI° intenziteta MCS ljestvice te 1 potres VII° intenziteta MCS ljestvice i to na području Skradina.

Prirodne opasnosti i prijetnje od ostalih prirodnih uzroka

Na području Zadarske županije u posljednjih 10 godina proglašene su dvije elementarne nepogode uzrokovane sušom: u listopadu 2008. godine te u kolovozu 2012. godine.

Tijekom posljednjeg desetogodišnjeg razdoblja na području Zadarske županije proglašene su elementarne nepogode uzrokovane olujnim vjetrom uz pratnju pljuskova, te u rijetkim slučajevima i tuče (područje Benkovca, Sv. Filip i Jakov, Škabrnja, Zemunik Donji, Poličnik i Pakoštane).

Elementarne nepogode uzrokovane poledicom nisu proglašene za područje Zadarske županije u posljednjih 10 godina.

Na području Zadarske županije proglašena je u lipnju 2004. godine elementarna nepogoda uzrokovana tučom u dijelu Općine Poličnik.

Novija klimatološka istraživanja ukazuju na porast pojavnosti pijavica na Jadranu. Može se zaključiti da postoji potencijalna ugroženost područja obalnog i otočnog dijela Županije od pojave pijavica.

Od pojave uspora na području Zadarske županije je ugrožen cijeli obalni dio, a ponajviše otoci Ist i Pag. Posljednji put ova pojava je u Županiji zabilježena u prosincu 2008. godine kada je uslijed velikog juga i niskog tlaka došlo do pojave visoke vode i prelijevanja mora.

U slučaju velike nesreće uzrokovane višom silom (npr. potresi, ekstremno nepovoljni vremenski uvjeti (poplave), udar groma i sl.) stožer civilne zaštite jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave organizira volontere u provođenju određenih mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite, sukladno odredbama Zakona o sustavu civilne zaštite (NN 82/15) i posebnih propisa.

Tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće

Na području Zadarske županije ima više značajnih industrijskih kompleksa i građevina koje u svom proizvodnom procesu koriste opasne tvari (zapaljive, eksplozivne, toksične), čije nekontrolirano izlaženje u okoliš može izazvati teže posljedice za ljude i materijalna dobra. Intenzitet utjecaja katastrofe ovisi o vrsti, koncentraciji i količini opasnih tvari u postrojenju, geofizičkom položaju, mikrolokaciji, udaljenosti od najbližeg naselja te spremnosti i brzini reagiranja operativnih snaga zaštite i spašavanja. Sukladno obvezama iz (bivšeg) državnog Plana intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99, 86/99 i 12/01), a kojeg je donijela vlada Republike Hrvatske, Zadarska županija bila je dužna izraditi Plan intervencija u zaštiti okoliša kojeg su sačinjavali Operativni planovi intervencija pravnih osoba koje rukuju opasnim tvarima. Županijska skupština Zadarske županije je na sjednici održanoj 20. rujna 2005. godine donijela Plan intervencija u zaštiti okoliša Zadarske županije koji je objavljen u Službenom glasniku Zadarske županije, broj 9, godina XI⁹². Na području Zadarske županije postoji samo jedna tvrtka koja na svojoj lokaciji ima velike količine opasnih tvari, odnosno količine iznad stupca 3 Priloga I.A i I.B Uredbe o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari (NN 44/14) i predstavljaju stvarnu ili potencijalnu opasnost na razini županije. Radi se o tvrtki Tankerkomerc d.d. koja je zbog spomenutih količina obveznik izrade Izvješća o sigurnosti i Unutarnjeg plana zaštite i spašavanja⁹³. Na području Zadarske županije⁹⁴ postoji još nekoliko lokacija na kojima postoji potencijalna mogućnost tehničko-tehnološke katastrofe i velike nesreće (radna zona Gaženica, Kepol Terminal, Luka Zadar, Veletržnica u Benkovcu – Ostrea (skladišni kapaciteti amonijaka za potrebe hladnjače), visoko i srednje tlačni cjevovodi i odorizacijske stanice tvrtke EVN koje prolaze županijom do velikih potrošača (npr. Opća bolnica Zadar), INA d.d. Logistički terminal, Opskrba zrakoplova Zadar 2 (spremnici avio benzina i kerozina i obavljanje manipulacija pretakanja (cca 250 m³)), dvorana Višnjik (klor), poslovna zona Benkovac – Omega 2 (amonijak), poslovna zona Grabi – Poličnik, Marikomerc (amonijak), poslovna zona Stankovci i poslovna zona Bibinje)

⁹² Stupanjem na snagu novih zakonskih i podzakonskih propisa, prvenstveno Zakona o zaštiti okoliša i Uredbe o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari (NN 114/08) prestaje važiti Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99, 86/99 i 12/01) a s njim i Županijski Plan.

⁹³ Prema Uredbi o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari broj operatera koji su u obvezi izraditi unutarnji plan bitno se smanjio. Shodno mišljenju pojedinih županija i interventnih postrojbi (Vatrogasna, Policijska uprava, Hitna medicinska pomoć) ideja je da svi dosadašnji operateri moraju pridonijeti općoj sigurnosti u slučaju nastanka akcidenta, a zbog toga bi svi dosadašnji operateri za slučaj pripravnosti kao i akcidenta morali primjenjivati propisane procedure iz postojećih operativnih planova zaštite okoliša. Većina operatera je zadržala postojeće Operativne planove u zaštiti okoliša kako bi bila spremni reagirati i u slučaju manjih akcidenata, ali ovaj put kao interni dokument a ne zakonska obveza. Prema novoj Uredbi u slučaju operatera čiji je količina opasnih tvari ispod graničnih vrijednosti operater je dužan na posebnom obrascu poslati u Hrvatsku agenciju za okoliš i prirodu (bivša Agencija za zaštitu okoliša) koja će sadržavati i informaciju o razredu kojem postrojenje pripada, na način da dostavi podatke putem interneta prijavom u bazu Registar postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari.

⁹⁴ Izvor: Mišljenje PU Zadarske, Služba upravnih i inspekcijskih poslova, Inspektorat unutarnjih poslova, na sadržaj Strateške studije o utjecaju na okoliš Županijske razvojne strategije Zadarske županije do 2020 godine i Mišljenje Državne uprave za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Zadar, Odjel za preventivne i planske poslove.

Promet opasnih tvari preko područja cestovne mreže Zadarske županije dozvoljen je samo autocestom A1 te državnim cestama DC1 i DC8, ali i drugim cestama u svrhu opskrbljivanja privrednih subjekata koji posluju s opasnim nesrećama⁹⁵. Sigurnost cestovnog i željezničkog prijevoza opasnih tvari nije moguće staviti u prostorni kontekst jer uvelike ovisi o stanju i kvaliteti vozila kojima se prevoze opasne tvari, kao i o ljudskom čimbeniku⁹⁶.

U odnosu na razdoblje 2009.-2012. godina, od 2013. godine povećava se količina iskrcanog vodenog balasta u hrvatskom dijelu Jadranskog mora. Unatoč povećanoj količini iskrcanog vodenog balasta u 2013., odnosno 2014. godini u odnosu na razdoblje 2009.-2012. godina, ekološki status je zadovoljavajući.

U pomorskom prometu veće onečišćenje okoliša moguće je očekivati izlivanjem mineralnih ulja i naftnih derivata prilikom brodskih havarija. U slučaju izlivanja mineralnih ulja i naftnih derivata većih razmjera u more može doći osim do zagađenja mora, i do zagađenja priobalja i obale, što bi imalo dugotrajne posljedice na ekosustav mora i priobalja kao i na obavljanje nekih vrsta gospodarskih djelatnosti⁹⁷.

Broj slučajeva onečišćenja mora i pomorskog dobra raste do 2010. godine, a nakon toga počinje naglo padati uslijed pojačanog inspekcijskog nadzora. Od 2011. godine broj slučajeva onečišćenja mora i pomorskog dobra s plovni objekata je u padu, dok broj slučajeva onečišćenja mora s kopna i od nepoznatog počinitelja iz godine u godinu varira što se može povezati s trendom gospodarskih aktivnosti vezanih uz/na more. Trend je nepromjenjiv iz razloga što onečišćenje mora i pomorskog dobra, između ostalog, ovisi o uplovljavanju vrste i broja plovila u Jadransko more pod jurisdikcijom Republike Hrvatske te o gospodarskim aktivnostima na moru i u priobalju.

U pogledu onečišćenja kopnenih voda primjenjuje se na teritoriju Republike Hrvatske Državni plan mjera⁹⁸. U slučaju onečišćenja priobalnih voda te u slučaju onečišćenja kopna kao posljedice onečišćenja mora primjenjuje se Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN 92/08). Državni plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora se primjenjuje kod iznenadnog onečišćenja mora uljem i/ili smjesom ulja razmjera većeg od 2000 m³, opasnim i štetnim tvarima, te kod izvanrednih prirodnih događaja u moru. Za onečišćenja uljem i/ili smjesom ulja razmjera manjeg od 2000 m³, za manji opseg i jačinu izvanrednog prirodnog događaja u moru, primjenjuje se županijski plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora koji, uz prethodnu suglasnost središnjeg tijela državne uprave za zaštitu okoliša, donosi predstavničko tijelo županije⁹⁹. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora u Zadarskoj županiji Županijska skupština Zadarske županije donijela je na sjednici održanoj 26. studenog 2010. godine.

⁹⁵ Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 79/07) i Odluka o određivanju parkirališnih mjesta i ograničenjima za prijevoz opasnih tvari javnim cestama (NN 114/12).

⁹⁶ Za prijevoz opasnih tvari u cestovnom prometu primjenjuje se Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road-ADR) s njegovim sastavnim dijelovima, prilozima A i B i aktom o notifikaciji (NN 12/91) dok se za prijevoz opasnih tvari u željezničkom prometu Zakon o potvrđivanju Protokola od 3. lipnja 1999. godine o izmjenama Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu (Convention concerning International Carriage by Rail-COTIF) od 9. svibnja 1980. godine (Protokol 1999.) i Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF) od 9. svibnja 1980. godine u verziji Protokola o izmjenama od 3. lipnja 1999. godine s pripadajućim dodacima (NN 12/00 – Međunarodni ugovori), Anex Dodatak C (Pravilnik o međunarodnom prijevozu opasnih tvari željeznicom – Dangerous Goods by Rail-RID).

⁹⁷ Za prijevoz opasnih tvari u pomorskom prometu primjenjuje se Konvencija SOLAS (International Convention for the Safety of Life at Sea), najvažniji međunarodni akt glede sigurnosti brodova i ljudi na njima. Iako se u prvotnoj verziji odnosila samo na sigurnost putničkih brodova i na zaštitu života putnika, postupno su se njene odredbe proširivale i na teretne brodove, a u posljednjim verzijama (posebice onim iz 1960., 1974., 1978. i kasnijim) ona obuhvaća i vrlo razrađene odredbe o konstrukciji i opremi tankera za prijevoz sirove nafte, kemikalija i ukapljenih plinova, kao i brodova za kombinirane terete. Uz raniju ratifikaciju koju je izvršila bivša Jugoslavija, samostalna Republika Hrvatska se koncem 1992. izričito izjasnila da prihvaća Konvenciju SOLAS iz 1974. Prema tome, i sve izmjene u Konvenciji, koje su kasnije unijete putem tzv. "postupka prešutnog prihvata" – također obvezuju našu zemlju. Za pomorski promet također se primjenjuje i IMDG Code, International Maritime Dangerous Goods Code Economic Commission for Europe - Inland Transport Committee, New York and Geneva, 1957, 1968, 1994.

⁹⁸ Državni plan mjera za slučaj izvanrednih i iznenadnih onečišćenja voda (NN 5/11).

⁹⁹ Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN 92/08) i Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Zadarskoj županiji (Službeni glasnik Zadarske županije 23/10).

Za slučaj zrakoplovne nesreće na području aerodroma, primjenjuje se Operativni plan zračne luke Zadar. Ovaj plan ima razrađene stupnjeve uzbune ovisno o vrsti događaja (nesreća zrakoplova, otmica, tehnički kvar)¹⁰⁰.

Požari

Tijekom proteklog desetgodišnjeg razdoblja, na području Zadarske županije zabilježena su 6.632 požara što usporedno sa 7.434 požara zabilježena od 1995. -2005. pokazuje na trend smanjenja pojavnosti uslijed kvalitetnije prevencije. Promatrano desetgodišnje razdoblje pokazuje da većina zabilježenih požara otpada na požare otvorenih prostora (76,7%), potom požare građevina (17,76%) i naposljetku požare prometnih sredstava (5,52%). Prema ukupnom broju požara ističu se 2008. (901 požar) i 2011. (926 požara).

U pogledu zaštite od požara na teritoriju Republike Hrvatske primjenjuje se Zakon o zaštiti požara (NN 92/10) i drugi podzakonski akti. Zakonom o zaštiti od požara definirano je da sustav zaštite od požara podrazumijeva planiranje zaštite od požara, propisivanje mjera zaštite od požara građevina, ustrojavanje subjekata zaštite od požara, provođenje mjera zaštite od požara, financiranje zaštite od požara te osposobljavanje i ovlašćivanje za obavljanje poslova zaštite od požara, s ciljem zaštite života, zdravlja i sigurnosti ljudi i životinja te sigurnosti materijalnih dobara, okoliša i prirode od požara, uz društveno i gospodarski prihvatljiv požarni rizik. U cilju zaštite od požara poduzimaju se organizacijske, tehničke i druge mjere i radnje za:

- otklanjanje opasnosti od nastanka požara,
- rano otkrivanje, obavješćivanje te sprječavanje širenja i učinkovito gašenje požara,
- sigurno spašavanje ljudi i životinja ugroženih požarom,
- sprječavanje i smanjenje štetnih posljedica požara,
- utvrđivanje uzroka nastanka požara te otklanjanje njegovih posljedica.

Zaštitu od požara provode, osim fizičkih i pravnih osoba propisanih Zakonom o zaštiti od požara i pravne osobe i udruge koje obavljaju vatrogasnu djelatnost i djelatnost zaštite i spašavanja te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, sukladno propisima kojima se uređuje područje zaštite i spašavanja. Dokumentima zaštite od požara uređuje se organizacija i mjere zaštite od požara na prostoru za koji se donose. Dokumenti zaštite od požara lokalne i područne (regionalne) razine su planovi zaštite od požara te provedbeni planovi unapređenja zaštite od požara. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave donose plan zaštite od požara za svoje područje na temelju procjene ugroženosti od požara, po prethodno pribavljenom mišljenju nadležne policijske uprave. Procjena ugroženosti i plan zaštite od požara županije temelje se na procjenama ugroženosti i planovima zaštite od požara gradova i općina na području županije. Osim šumskih požara na lokaciji Zadarske županije može doći do požara velikih građevina, građevina gdje boravi velik broj ljudi (npr. TN Zaton) i požara na mjestima opasnih proizvodnih procesa. U pogledu velike nesreće¹⁰¹ ili katastrofe¹⁰² izazvane prirodnim i/ili tehničko-tehnološkim događajem primjenjuje se Zakon o

¹⁰⁰ Za prijevoz opasnih tvari u zračnom prometu primjenjuje se Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu od 7. prosinca 1944. (Convention on International Civil Aviation of 7 December 1944) (Službeni list FNRJ – Međunarodni ugovori i drugi sporazumi broj, 3/1954, 9/1961, 5/62, 11/1962 i Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, broj 55/1970, 49/1971, 62/1973 i 15/1978) i Odluka o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju pristupa (NN – Međunarodni ugovori, br. 6/94.) i Međunarodni standardi i preporučena praksa (International Standards and Recommended Practices) Organizacije međunarodnog civilnog zrakoplovstva (International Civil Aviation Organisation – ICAO): Dodatak 18 Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu – Siguran prijevoz opasnih tvari u zračnom prometu (Annex 18 to the Convention on International Civil Aviation – The Safe Transport of Dangerous Goods by Air) i ICAO Doc. 9284 AN/905 Tehničke instrukcije za siguran prijevoz opasnih tvari u zračnom prometu (Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air).

¹⁰¹ Velika nesreća je događaj koji je prouzročen iznenadnim djelovanjem prirodnih sila, tehničko-tehnoloških ili drugih čimbenika s posljedicom ugrožavanja zdravlja i života građana, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša na mjestu nastanka događaja ili širem području, čije se posljedice ne mogu sanirati samo djelovanjem žurnih službi na području njezina nastanka.

¹⁰² Katastrofa je stanje izazvano prirodnim i/ili tehničko-tehnološkim događajem koji opsegom, intenzitetom i neočekivanošću ugrožava zdravlje i živote većeg broja ljudi, imovinu veće vrijednosti i okoliš, a čiji nastanak nije moguće spriječiti ili posljedice otkloniti djelovanjem

sustavu civilne zaštite (NN 82/15) i podzakonski propisi. Zakonom o sustavu civilne zaštite definirano je da sustav civilne zaštite obuhvaća mjere i aktivnosti (preventivne, planske, organizacijske, operativne, nadzorne i financijske) kojima se uređuju prava i obveze sudionika, ustroj i djelovanje svih dijelova sustava civilne zaštite i način povezivanja institucionalnih i funkcionalnih resursa sudionika koji se međusobno nadopunjuju u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa te zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša na teritoriju Republike Hrvatske od posljedica prirodnih, tehničko-tehnoloških velikih nesreća i katastrofa, otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja. Sustav civilne zaštite ustrojava se na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, a povezuje resurse i sposobnosti sudionika, operativnih snaga i građana u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa, pružanja brzog i optimalnog odgovora na prijetnje i opasnosti nastanka te ublažavanja posljedica velike nesreće i katastrofe. Sustav civilne zaštite redovno djeluje putem preventivnih i planskih aktivnosti, razvoja i jačanja spremnosti sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite. Mjere i aktivnosti u sustavu civilne zaštite provode sljedeći sudionici:

- Vlada Republike Hrvatske
- središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove civilne zaštite (u daljnjem tekstu: Državna uprava)
- tijela državne uprave i druga državna tijela
- Oružane snage Republike Hrvatske i policija
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su organizirati poslove iz svog djelokruga koji se odnose na planiranje, razvoj, učinkovito funkcioniranje i financiranje sustava civilne zaštite. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su jačati i nadopunjavati spremnost postojećih operativnih snaga sustava civilne zaštite na njihovom području sukladno procjeni rizika od velikih nesreća i planu djelovanja civilne zaštite, a ako postojećim operativnim snagama ne mogu odgovoriti na posljedice utvrđene procjenom rizika, dužne su osnovati dodatne postrojbe civilne zaštite. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za potrebe pripravnosti i reagiranja kod velikih nesreća i katastrofa organiziraju sudjelovanje volontera radi provođenja mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite, sukladno odredbama Zakona o sustavu civilne zaštite i posebnih propisa. U slučaju velike nesreće stožer civilne zaštite jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave organizira volontere u provođenju određenih mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite, sukladno odredbama Zakona o sustavu civilne zaštite i posebnih propisa.

svih operativnih snaga sustava civilne zaštite područne (regionalne) samouprave na čijem je području događaj nastao te posljedice nastale terorizmom i ratnim djelovanjem.

B.22. MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE ŽRS

Ciljevi/prioriteti ŽRS	Razvoj okoliša bez provedbe ŽRS
1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija	
1.1. Povećana konkurentnost i zastupljenost proizvodnog sektora u gospodarstvu ZŽ	Aktivnosti su povezane sa stvaranjem boljih uvjeta za razvoj gospodarstva. Bez njihova provođenja ne bi došlo do poticanja novih investicija, jačanja konkurentnosti i širenja poslovanja te povećanja zaposlenih u gospodarstvu.
1.2. Ojačano malo i srednje poduzetništvo i unaprijeđeno poduzetničko okruženje	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u sektoru poduzetništva. Bez njihova provođenja ne bi došlo do daljnjeg razvoja poduzetničke infrastrukture, stvaranja povoljne klime za poduzetništvo, povećane dostupnosti financijskih sredstava, zaštite tradicijskih obrta, razvoja međusektorskog povezivanja, stvaranje povoljnih uvjeta za jačanje izvoznih aktivnosti te razvoja socijalnog poduzetništva i kreativne industrije.
1.3. Povećana uloga istraživanja i razvoja u gospodarstvu Zadarske županije	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u sektoru gospodarstva. Bez njihova provođenja ne bi došlo do jačeg povezivanja gospodarstva i znanosti te razvoja i primjene novih tehnologija i inovacija u gospodarstvu.
1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u sektoru turizma. Bez unapređenja u sektoru turizma, ne bi došlo do ulaganja u poboljšanje turističke infrastrukture koja dijelom predstavlja kontinuirani pritisak na okoliš u prvom redu na vode i morski okoliš te obalni prostor. Izgradnjom dodatnih turističkih kapaciteta mogući su daljnji pritisci na priobalno područje te ugroza okoliša (more, biološka i krajobrazna raznolikost).
1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u sektoru poljoprivrede. Bez unapređenja poljoprivredne djelatnosti (širenje poljoprivrednih površina, stvaranje povoljnih uvjeta za daljnji razvoj i dr.) ne bi došlo do daljnjeg razvoja sektora poljoprivrede. Aktivnostima razvoja infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje, doći će njihovom izgradnjom i radom te okrupnjavanjem zemljišta do mogućih utjecaja na biološku i krajobraznu raznolikost.
1.6. Ojačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u sektoru ribarstva. Bez unapređenja kao što su razvoj infrastrukture, poticanja udruživanja u sektoru, poticanja povećanja potrošnje ribe i dr. ne bi došlo do daljnjeg razvoja sektora ribarstva. Aktivnostima razvoja infrastrukture za potrebe ribarstva, doći će njihovom izgradnjom i aktivnostima do poboljšanja stanja okoliša (morski okoliš), ali i do mogućih utjecaja na biološku raznolikost gubitkom i degradacijom staništa.

Ciljevi/prioriteti ŽRS	Razvoj okoliša bez provedbe ŽRS
2. Resursno učinkovita Zadarska županija	
2.1. Unaprijeđen sustav zaštite okoliša i prirode	Bez unapređenja sustava zaštite okoliša i prirode ne bi došlo do povećanja kvalitete i poboljšanja sustava praćenja stanja okoliša. Planiranim unaprijeđenjima povećat će se učinkovitost praćenja stanja i zaštite svih okolišnih sastavnica od postojećih pritisaka (onečišćenja zraka, tla, voda, morskog okoliša) te će doći do poboljšanja u sustavu sanacije i ublažavanja posljedica onečišćenja i elementarnih nepogoda. Bez unapređenja sustava upravljanja i zaštite prirodne baštine, ekološke mreže te daljnjeg razvoja integralnog upravljanja obalnim područjem, ne bi došlo do povećanja efikasnosti u sustavu upravljanja i zaštiti prirodne baštine, ekološke mreže te obalnog i morskog područja.
2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav ZŽ	Bez unapređenja infrastrukture sustava vodoopskrbe i odvodnje i infrastrukture sustava gospodarenja otpadom, nastavili bi se daljnji oblici pritisaka na okolišne sastavnice (tlo, voda, biološka raznolikost i dr.) koje uzrokuju ispusti nepročišćenih voda u recipijente, procjedne vode nesaniranih odlagališta te lokacija onečišćenih otpadom. Unapređenja u sektoru energetske i elektroničko komunikacijske infrastrukture, primarno su povezana s poboljšanjima u sustavu dobave energenata te elektroničko komunikacijske dostupnosti, a njihovim provođenjem doći će do povećane potrebe za zauzećem prostora, te s time povezanih mogućih utjecaja na tlo, biološku i krajobraznu raznolikost.
2.3. Povećano korištenje OIE i povećana energetska učinkovitost	Bez provođenja aktivnosti poticanja korištenja OIE ne bi došlo do povećanja udjela potrošnje energije iz OIE (industrija, stanovništvo) te povećanja energetske učinkovitosti, čime je ostvaren doprinos zaštiti okoliša zamjenom tradicionalnih energenata.
2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost	Bez unapređenja prometne mreže ne bi došlo do poboljšanja infrastrukture (izgradnja i rekonstrukcija prometnica, rekonstrukcije zračne i pomorskih luka) i organizacije svih oblika prometa (cestovni, zračni, pomorski) te time i do povoljnih učinaka na okoliš i kvalitetu života stanovništva. Provođenjem ovih aktivnosti, odnosno izgradnjom dionica prometnica doći će do povećane potrebe za zauzećem prostora, te s time povezanih mogućih utjecaja na okoliš (tlo, biološka i krajobrazna raznolikost).
3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije	

Ciljevi/prioriteti ŽRS	Razvoj okoliša bez provedbe ŽRS
3.1. Razvijena društvena infrastruktura i usluge	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u segmentu društvenih usluga te bez njihova provođenja ne bi došlo do unapređenja u odgojno-obrazovnom sustavu, sustavu zdravstvenih usluga i skrbi, dostupnosti kvalitetnih kulturnih i sportskih sadržaja te jačanja sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene.
3.2. Povećana efikasnost i veća koordinacija institucija za upravljanje razvojem	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima razine kompetencija i vještina zaposlenika svih institucija te povezanosti i koordinacije svih koji se bave planiranjem i upravljanjem razvojem na lokalnoj razini te općenito podizanjem razine javnih usluga.
3.3. Jačanje kapaciteta civilnog sektora	Aktivnosti su povezane s poboljšanjima u civilnom sektoru i odnose se na jačanje uloge i kapaciteta civilnog sektora kao i na povezivanje s ostalim sektorima.
3.4. Potaknut razvoj ljudskih potencijala	Aktivnosti se odnose na promicanje uključivanja ranjivih skupina na tržište rada i olakšavanje pristupa obrazovanju ranjivim skupinama, jačanje kapaciteta lokalnog partnerstva za zapošljavanje, smanjenje dugotrajne nezaposlenosti te poticanje cjeloživotnog učenja.

C. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA ŽRS MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI

Iako je područje obuhvata Županijske razvojne strategije Zadarske županije cijeli prostor Zadarske županije, većina predviđenih mjera i aktivnosti će imati lokalni utjecaj.

U poglavlju *D. Postojeći okolišni problemi*, prikazani su postojeći okolišni problemi vezani uz tipove mjera i aktivnosti koje se predviđaju provoditi Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije te su naznačene važnije lokacije odnosno područja vezana uz navedene okolišne probleme. U poglavlju *F.16. Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu*, opisana su područja ekološke mreže na koja se očekuje mogući utjecaj provedbe mjera i aktivnosti predviđenih Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije.

D. POSTOJEĆI OKOLIŠNI PROBLEMI

U poglavlju B. Opis postojećeg stanja, navedeni su i opisani postojeći problemi vezani uz pojedine sastavnice okoliša te kao opterećenja okoliša. U tablici u nastavku su prikazani postojeći okolišni problemi vezani uz provođenje mjera i aktivnosti predviđenih Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije.

Okoliš	Postojeći problemi	Uzrok	Značaj problema	Lokacije u ŽŽ
Kvaliteta zraka	Emisije onečišćujućih tvari (NO_x, SO₂, CO, O₃, PM₁₀, PM_{2,5})	Cestovni promet, lučke aktivnosti, eksploatacije	Lokalan, manjeg značaja, sezonski izražen	Luka Gaženica, luka Zadar, gradska središta
Klimatske promjene	- Emisije stakleničkih plinova (CO₂, CH₄, N₂O) - Poplave	- Neuređena odlagališta; - Dizanje razine mora, rast temperature, saliniteta; - Učestalije pojave meteoroloških ekstrema	Globalan; Lokalan, vrlo značajan za poljoprivredu, akvakulturu/marikulturu, zaštićena područja	Gradovi Zadar, Nin, Novigrad, Biograd na moru, Pag, Vransko jezero
Kopnene vode	- Onečišćenje recipijenta (kakvoća) - Hidromorfološki pritisci - Pritisci na vodne resurse - Gubici u vodoopskrbnom sustavu	- Nepročišćene otpadne vode; - Sezonske oscilacije potrošnje vode te generiranje otpadnih voda - Zastarjela mreža sustava vodoopskrbe	Lokalan, vrlo značajan, sezonski izražen	Ravni Kotari
More	- Onečišćenja morske vode i sedimenta - Morski otpad - Podvodna buka	- Pomorski promet, lučka infrastruktura; - Nautički turizam, kružna putovanja; - Marikultura, ribolov	Lokalan, umjereno do vrlo značajan	Luke (Gaženica, Zadar)
Tlo	- Kemijska i fizička degradacija tla - Erozija - Plavljenje i zaslanjivanje tla	- Nedostatak zaštitne infrastrukture; - Intenzivna uporaba gnojiva i sredstava za zaštitu bilja; - Dizanje razine mora	Lokalan, umjereno značajan	Ravni kotari
Šumarstvo i lovstvo	- Neodgovarajuće upravljanje šumama - Šumski požari - Minirana područja	- Nedovoljna opremljenost i potkapacitiranost nadležnih službi - Klimatske promjene - Nedostupnost određenih šumskih područja, naročito u višim predjelima	Lokalan, umjereno značajan	Minirane površine na JI i SZ dijelu županije, nedovoljna otvorenost u sjevernom dijelu županije
Stanovništvo i prostor	- Populacijska neravnoteža i demografsko slabljenje pojedinih dijelova Županije - Nedovoljna zapošljivost i	- Zapostavljen ruralni razvoj, nepovoljne migracije; - Nepovoljni gospodarski uvjeti; - Nedovoljno razvijena mreža	Lokalan, vrlo značajan	Otoci, zaleđe

Okoliš	Postojeći problemi	Uzrok	Značaj problema	Lokacije u ŽŽ
	mobilnost radne snage • Neodgovarajuća kvaliteta života i dostupnost društvenih usluga	zdravstvenih, obrazovnih, kulturnih, sportskih sadržaja		
Biološka i krajobrazna raznolikost	• Nestanak i degradacija osjetljivih staništa (vlažna, riječna, obalna, šumska, podzemna), fragmentacija staništa • Ugroženost vrsta (populacije od velikog i srednjeg biološkog značaja) • Ugroženost krajobraznih vrijednosti i identiteta područja	• Napuštanje tradicionalne poljoprivrede i stočarstva, sječa, požari; • Intenzivna poljoprivreda; • Ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda u recipijent; • Promjene vodnih režima, regulacije vodotoka; • Linijska infrastruktura; • Invazivne vrste; • Klimatske promjene; • Neplanska gradnja duž obalne linije, napuštena eksploatacijska i druga degradirana područja na vizualno osjetljivim područjima	Lokalan, umjereno do vrlo značajan	PP Vransko jezero, PP Velebit, PP Telašćica, NP Paklenica, posebni rezervati (Kolanjsko blato – blato Rogoza, Velo i Malo blato, Vransko jezero, Dubrava – Hanzina, Saljsko polje), spomenici prirode (Modrič špilja, Cerovačke pećine, Vrelo Une, Zeleni hrast), značajni krajobrazi (Kanjon Zrmanje, Zrće, Sjeverozapadni dio Dugog otoka, Dubrava – Hanzina, Ošljak (Preko)), spomenici parkovne arhitekture (Park Vladimira Nazora, Zadar, Park Folco Borelli, Sv. Filip i Jakov), Novigradsko i Karinsko more, Ninski zaljev, otoci
Zaštićena područja, ekološke mreže	• Narušavanje prirodnih vrijednosti ZP • Ugroženost ciljeva očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže	• Širenje turističkih zona i građevinskih područja; • Ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda; • Nautički i drugi oblici turizma; • Promjene vodnih režima, regulacije vodotoka; • Linijska infrastruktura; • Lokacije onečišćene otpadom;	Lokalan, umjereno do vrlo značajan	PP Vransko jezero, PP Velebit, PP Telašćica, NP Paklenica, posebni rezervati (Kolanjsko blato – blato Rogoza, Velo i Malo blato, Vransko jezero, Dubrava – Hanzina, Saljsko polje), spomenici prirode (Modrič špilja, Cerovačke pećine,

Okoliš	Postojeći problemi	Uzrok	Značaj problema	Lokacije u ŽŽ
		Klimatske promjene		Vrelo Une, Zeleni hrast), značajni krajobrazi (Kanjon Zrmanje, Zrće, Sjeverozapadni dio Dugog otoka, Dubrava – Hanzina, Ošljak (Preko)), spomenici parkovne arhitekture (Park Vladimira Nazora, Zadar, Park Folco Borelli, Sv. Filip i Jakov), Novigradsko i Karinsko more, Ninski zaljev, otoci
Kulturna baština	Ugroženost kulturnih dobara s naglaskom na vrijedne urbane cjeline	Intenzivne turističke aktivnosti, nedovoljna istraženost, valorizacija te zaštita kulturnih dobara	Lokalan, umjereno do vrlo značajan	Urbane cjeline (Zadar, Nin, Biograd na Moru); Ravni kotari, Bukovica i ličko-pounsko područje
Javno zdravlje	- Javnozdravstveni rizik (hidrične epidemije); - Ugroza bukom	- Manjak kontrole pojedinih vodovoda, slaba priključenost ruralnog područja na javni sustav; - Turizam, cestovni i zračni promet	Lokalan, umjereno značajan, sezonski izražen	Otoci, zaleđe, Jadranska turistička cesta D8, ZLZ

E. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA USPOSTAVLJENI PO ZAKLJUČIVANJU MEĐUNARODNIH UGOVORA I SPORAZUMA KOJI SE ODOSE NA ŽRS

U nastavku su dani ciljevi uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma (Tablica E.1.) te analiza usklađenosti (Tablica E.2.) predloženih ciljeva Županijske razvojne strategije s relevantnim ciljevima zaštite okoliša.

Ciljevi zaštite okoliša preuzeti su iz sljedećih međunarodnih ugovora i sporazuma:

- Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (Rio de Janeiro, 1992), (NN-MU 02/96, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 7. srpnja 1996.) i Odluka o donošenju šestog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih Naroda o promjeni klime (NN 18/14); Kyotski protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime (Kyoto, 1999.), (NN-MU br. 5/07)
- Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača (Beč, 1985)(NN-MU 12/93), Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (Montreal, 1987) (NN-MU 12/93); Copenhagen, 1992. (NN-MU 8/96); Montreal 1997 (NN-MU)
- Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja (Barcelona, 1976) (NN-MU 1/92), (NN-MU 12/93, NN-MU 17/98, stupila na snagu 9. srpnja 2004. NN-MU 11/04)
- Protokol o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja (Barcelona, 2008) (NN-MU 8/12), stupanje na snagu (NN-MU 2/13)
- Protokol o suradnji u sprječavanju onečišćavanja s brodova i, u slučajevima opasnosti, suzbijanju onečišćavanja Sredozemnog mora (Malta, 2002) (NN-MU 12/03), stupio je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 17. ožujka 2004. (NN-MU 4/04)
- Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima (Atena 1980.), NN-MU 12/93
- Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima i aktivnostima (Siracusa 1996.) NN-MU 3/06
- Sporazum o Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera (Portorož, 2005) (NN-MU 7/08)
- Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja s brodova (MARPOL 73/78) (Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991., NN-MU 1/92)
- Konvencija UN o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992) (NN-MU 6/96, stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 7. listopada 1996)
- Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju (Barcelona 1994. i Monako 1995) (NN-MU 11/01, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 12. svibnja 2002., NN-MU 11/04)
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) (Bern, 1979) (NN 6/00, stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. studenog 2000., NN-MU 11/08)
- Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija) (Bonn, 1979) (NN 6/00, stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. listopada 2000)
- Konvencija o močvarama od međunarodne važnosti, naročito kao staništa ptica močvarica (Ramsarska konvencija) (Ramsar, 1971) (Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991. (NN-MU 12/93))

- Konvencija o europskim krajobrazima, (NN-MU 12/02), usvojena: Firenze, 2000., stupila na snagu 1. ožujka 2004. (NN-MU 11/04)
- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 1972) (Republika Hrvatska stranka Konvencije (NN-MU 1/92), NN-MU 12/93)
- Konvencija Ujedinjenih Naroda o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi (Pariz, 1994.), NN – MU 11/00, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 4. siječnja 2001., NN – MU 14/00.
- Konvenciju o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i o radnom okruženju (NN – MU 2/94)
- Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo, 1991.), NN – MU 6/96), stupila je na snagu u odnosu na RH 10. rujna 1997.; Zakon o potvrđivanju Izmjene i dopune Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, Sofija 27. veljače 2001. i Izmjene i dopune Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Cavtat, 2004.), NN – MU br. 7/08, a Ispravak zakona u NN – MU 1/09.
- Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata (Helsinki, 1992.), (NN-MU 7/99) stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 19. travnja 2000., NN – MU 10/01)
- Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (Okvirna direktiva o vodama) (SL L 327, 22. 12. 2000.)
- Okvirna direktiva o morskoj strategiji 2008/56/EZ
- Direktiva o zaštiti tla (Directive of the European Parliament and of the Council on establishing a framework for the protection of soil and amending Directive 2004/35/EC)
- Nova europska politika zdravlja – Zdravlje 2020 (The new European policy for health – Health 2020)
- Direktiva o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control)
- Direktiva 2002/49/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. o procjeni i upravljanju bukom okoliša (SL L 189, 18.7.2002.)
- Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR), NN – MU 5/08

Tablica E. 1 Ciljevi zaštite okoliša uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma koji se odnose na ŽRS

Međunarodni ugovori i sporazumi	Ciljevi međunarodnih ugovora i sporazuma
Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (Rio de Janeiro 1992.). Objavljena je u NN-MU 01/92, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 7. srpnja 1996. Kyoto protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime. Republika Hrvatska ratificirala je Protokol 1999. Zakonom o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime NN-MU 5/07.	• Postići stabilizaciju koncentracija stakleničkih plinova u atmosferi na razinu koja će spriječiti opasno antropogeno djelovanje na klimatski sustav. Ta razina treba se ostvariti u vremenskom okviru dovoljno dugom da omogući ekosustavu da se prilagodi na klimatske promjene da se ne ugrozi proizvodnja hrane te da se omogući nastavak ekonomskog razvoja na održiv način. • Smanjenje emisije stakleničkih plinova u industrijaliziranim zemljama za oko 5,2 posto u odnosu na razine iz 1990-ih godina u razdoblju od 2008. do 2012. godine.
Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača (Beč, 1985)(NN-MU 12/93), Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (Montreal, 1987) (NN-MU 12/93); Copenhagen, 1992. (NN-MU 8/96); Montreal 1997 (NN-MU)	• Smanjiti proizvodnju i primjenu tvari koje uništavaju ozonski sloj kako bi se smanjila njihova zastupljenost u atmosferi i tako zaštitio osjetljivi ozonski sloj Zemlje
Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja (Barcelona, 1976) (Na temelju notifikacije o sukcesiji Republika Hrvatska stranka je Konvencije od 8. listopada 1991. temeljem notifikacije o sukcesiji (NN-MU 1/92) (NN-MU 12/93, NN-MU 17/98, stupila na snagu 9. srpnja 2004. NN-MU 11/04): → Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova iz zrakoplova ili spaljivanjem na moru (Barcelona, 1995.) → Protokol o suradnji u sprječavanju onečišćavanja s brodova i, u slučajevima opasnosti, suzbijanju onečišćavanja Sredozemnog mora (Malta, 2002) → Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima i aktivnostima (Atena 1980.) (Siracusa 1996.) → Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju (Barcelona 1994. i Monako 1995.) → Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentskog pojasa, morskog dna i morskog podzemlja (Madrid, 1994.) → Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora prekograničnim prijevozom opasnog otpada i njegovog odlaganja (Izmir, 1996.) → Protokol o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja	• Primjenjivati, sukladno svojim mogućnostima, načelo sprječavanja, prema kojemu, tamo gdje postoji opasnost od nanošenja ozbiljne ili nenadoknadive štete, nedostatak pune znanstvene sigurnosti neće se uzeti kao razlog odlaganja isplativih mjera za sprječavanje narušavanja okoliša • Primjenjivati načelo »onečišćivač plaća«, prema kojemu troškove sprječavanja, nadzora i smanjivanja onečišćenja dužan je snositi onečišćivač, poštujući pritom javne interese • Izraditi procjenu utjecaja na okoliš za predložene djelatnosti za koje se vjeruje da bi mogle imati značajan nepovoljan utjecaj na morski okoliš, a podliježu odobrenju od strane nadležnih državnih vlasti • Unaprjeđivati suradnju između država u postupcima izrade procjene utjecaja na okoliš za djelatnosti unutar njihove nadležnosti, odnosno pod njihovim nadzorom za koje se vjeruje da bi mogle imati značajan nepovoljan utjecaj na morski okoliš drugih država, odnosno područja izvan granica državne nadležnosti, na temelju priopćenja, razmjene obavijesti i savjetovanja • Preuzeti obvezu promicanja cjelovitoga upravljanja obalnim područjima, uzimajući u obzir zaštitu područja od ekološke i krajobrazne važnosti, kao i razborito korištenje prirodnih bogatstava.

Međunarodni ugovori i sporazumi	Ciljevi međunarodnih ugovora i sporazuma
(Barcelona, 2008) → Sporazum o Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera (Portorož, 2005)	
Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja s brodova (MARPOL 73/78) (Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991. temeljem notifikacije o sukcesiji (NN-MU 1/92))	• Sprečavanje onečišćenja uljem • Sprečavanje onečišćenja štetnim tekućim tvarima koje se prevoze u trupu • Sprečavanje onečišćenja štetnim tvarima u pakiranom obliku • Sprečavanje onečišćenja fekalijama • Sprečavanje onečišćenja otpacima • Sprečavanje onečišćenja zraka s brodova
Konvencija o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992.). Republika Hrvatska potvrdila je Konvenciju 1996.godine. Objavljena je u NN – MU br. 6/06.; Protokol o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol) (NN-MU 07/02)	• Očuvanje sveukupne biološke raznolikosti, • Održivo korištenje prirodnih dobara, na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja, • Integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektore
Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) (Bern, 1979, stupila na snagu 1982). Zakon o potvrđivanju Konvencije donesen u travnju 2000 (NN 66/2000)	• Osigurati očuvanje i zaštitu divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih prirodnih staništa (navedenih u dodacima I i II Konvencije), povećanje suradnje između ugovornih stranaka, kao i regulirati eksploataciju tih vrsta (uključujući i migratorne vrste) navedene u Dodatku 3
Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija) (Bonn, 1979, stupila na snagu 1985). Zakon o potvrđivanju Konvencije donesen u svibnju 2000 (NN - MU 67 2000). U okviru ove Konvencije potpisani su sporazumi: → Sporazum o zaštiti kitova (Cetacea) u Crnom moru, Sredozemnom moru i susjednom Atlantskom području (ACCOBAMS) (NN-MU 06/00) → Sporazum o zaštiti europskih populacija šišmiša (EUROBATS) (NN-MU 06/00) → Sporazum o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica (AEWA) (NN-MU 06/00) → Memorandum o očuvanju migratornih ptica grabljivica (Bonn, 2015.)	• Očuvanje migratornih vrsta divljih životinja i njihovih staništa u čitavom području njihove rasprostranjenosti.
Konvencija o močvarama (Ramsarska konvencija, 1971). Hrvatska je, na	• Očuvanje i mudro korištenje svih vlažnih staništa kroz aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj i

Međunarodni ugovori i sporazumi	Ciljevi međunarodnih ugovora i sporazuma
vlastiti zahtjev, postala punopravna članica Konvencije u lipnju 1991. (NN - MU 12/93)	državnoj razini putem međunarodne suradnje, kao doprinos postizanju održivoga razvoja diljem svijeta
Konvencija o europskim krajobrazima (Firenca 2000.). Objavljena je u NN - MU 12/02., stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. ožujka 2004., a taj je datum objavljen u NN-MU 11/04. Zakon o potvrđivanju Konvencije donesen je u rujnu 2002. godine (NN - MU 12/2002).	Promicanje zaštite krajobraza, upravljanje i planiranje te organiziranje europske suradnje o pitanjima krajobraza.
Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (NN-MU 12/93). Usvojena: PARIZ, 1972. Republika Hrvatska stranka je Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991. Konvencija je u odnosu na Republiku Hrvatsku stupila na snagu 8. listopada 1991.	- Potaknuti zemlje potpisnice na praćenje i izvještavanje o stanju očuvanja područja Svjetske baštine - Pružanje stručne pomoći i profesionalnog usavršavanja za poslove očuvanja područja Svjetske baštine - U slučaju potrebe, pružanje žurne pomoći područjima Svjetske baštine koja se nalaze u neposrednoj opasnosti. - Jačanje javne svijesti - Poticanje sudjelovanja lokalnih zajednica na očuvanje njihove kulturne i prirodne baštine - Ostvarivanje međunarodne suradnje u očuvanju kulturne i prirodne baštine.
Konvencija Ujedinjenih Naroda o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi (Pariz, 1994.), Objavljena u NN – MU br. 11/00, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 4. siječnja 2001., NN –MU br. 14/00	Suzbijanje dezertifikacije i ublažavanje posljedica suše u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom
Konvenciju o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i o radnom okruženju (NN – MU 2/94)	Sprječavanje nesreća i ozljeda, koje utječu na zdravlje, a nastaju kao posljedica rada, povezane su s radom ili se događaju tijekom rada, na način da se umanje, u mjeri u kojoj je to moguće, uzroci opasnosti svojstveni radnom okruženju.
Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo, 1991.), objavljena u NN –MU br. 6/96), stupila je na snagu u odnosu na RH 10. rujna 1997.; Zakon o potvrđivanju Izmjene i dopune Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, Sofija 27. veljače 2001. i Izmjene i dopune Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Cavtat, 2004.), objavljen je u NN –MU br. 7/08, a Ispravak zakona u NN – MU 1/09.	Pojedinačno ili zajednički poduzeti sve prikladne i učinkovite mjere za sprečavanje, smanjenje i kontrolu značajnih negativnih utjecaja planiranih aktivnosti na okoliš preko granica države

Međunarodni ugovori i sporazumi	Ciljevi međunarodnih ugovora i sporazuma
Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata (Helsinki, 1992.), (NN MU 7/99) stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 19. travnja 2000., NN MU 10/01)	• Sprječavanje, pripravnost i odgovaranje na industrijske nesreće koje mogu izazvati prekogranične učinke, uključujući učinke takvih nesreća izazvanih prirodnim katastrofama • Međunarodna suradnja koja se odnosi na međusobnu pomoć, istraživanje i razvoj, razmjenu informacija i razmjenu tehnologija na polju sprječavanja, pripravnosti i odgovaranja na industrijske nesreće
Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (Okvirna direktiva o vodama) (SL L 327, 22. 12. 2000)	• Osiguravanje dostatnih količina površinskih i podzemnih voda dobre kakvoće potrebnih za održivu, uravnoteženu i pravičnu uporabu voda • Znatno smanjenje onečišćenja podzemnih voda • Zaštita kopnenih površinskih voda i morskih voda • Postizanje ciljeva relevantnih međunarodnih ugovora, uključujući i one koji su usmjereni na eliminaciju onečišćenja morskog okoliša.
Okvirna direktiva o morskoj strategiji 2008/56/EZ	• Zaštita, očuvanje, omogućavanje oporavka i obnavljanje morskih i obalnih ekosustava te održivo korištenje ekosustavnih usluga • Očuvanje zaštićenih područja u moru i ekološki značajnih područja EU NATURA 2000 • Smanjenje onečišćenja u morskom i obalnom okolišu u cilju očuvanja zdravlja ljudi, ekosustava i omogućavanja korištenja mora i obale • Uspostavljanje i/ili održavanje ravnoteže između ljudskih aktivnosti i prirodnih resursa primjenom ekosustavnog pristupa.
Nova europska politika zdravlja – Zdravlje 2020 (The new European policy for health – Health 2020)	• Značajno unaprijediti zdravlje i blagostanje sveukupnog stanovništva • Smanjiti nejednakosti u zdravlju • Osnažiti javno zdravstvo • Osigurati ljudima sustav zaštite zdravlja koji je univerzalan, pravičan, kvalitetan i održiv.
Direktiva o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control))	• Osigurati visoku razinu zaštite okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša.
Direktiva 2002/49/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. o procjeni i upravljanju bukom okoliša (SL L 189, 18.7.2002.)	• Definirati zajednički pristup na bazi prioriteta, kako bi se izbjegli, spriječili ili smanjili štetni učinci, uključujući nelagode zbog izloženosti buci okoliša.
Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih	• Povećanje sigurnosti u međunarodnom cestovnom prijevozu.

Međunarodni ugovori i sporazumi	Ciljevi međunarodnih ugovora i sporazuma
tvari (ADR), NN – MU 5/08	

Tablica E. 2. Analiza usklađenosti s ciljevima zaštite okoliša

Okoliš	Ciljevi zaštite okoliša	Usklađenost aktivnosti ŽRS
Kvaliteta zraka	- Smanjiti emisije onečišćujućih tvari - Zadržati ili poboljšati postojeću kvalitetu zraka	Realizacijom aktivnosti uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, unapređenja organizacije svih oblika prometa, unapređenja energetske infrastrukture te poticanja korištenja obnovljivih izvora energije, doprinijet će se ciljevima zaštite kvalitete zraka. Aktivnostima unapređenja sustava praćenja kakvoće okoliša omogućit će se sustavno praćenje kvalitete zraka te zaštita i prevencija onečišćenja zraka.
Klimatski faktori	- Smanjiti emisije stakleničkih plinova - Zaštititi ljude i okoliš od poplava i ekstremnih vremenskih događaja	Aktivnosti koje će direktno pridonijeti smanjenju navedenih emisija su unapređenje poljoprivredne djelatnosti, poboljšanje sustava vodoopskrbe i odvodnje, uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom te poticanje korištenja obnovljivih izvora energije. Posljedice klimatskih promjena (povećanje temperature zraka (i mora), režim oborina) manifestiraju se kroz elementarne nepogode (poplave, suše..). Aktivnosti u okviru mjere unapređenja sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene omogućit će precizniju analizu utjecaja klimatskih promjena te pravodobnu reakciju u smislu zaštite ljudi, imovine i okoliša.
Vode	- Spriječiti pogoršanje dostignutog stanja grupiranih vodnih tijela podzemnih voda - Promicati održivo korištenje voda na osnovi dugoročne zaštite raspoloživih vodnih resursa - Zaštititi i poboljšati ekološko i kemijsko stanje površinskih vodnih tijela	Postizanju ciljeva direktno će doprinijeti aktivnosti sanacije i izgradnje sustava za odvodnju, sustava kanalizacije, izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, sanacije i zatvaranja lokacija onečišćenih otpadom, unapređenja odnosno sanacije infrastrukture u funkciji turizma te sanacije postojeće cestovne i lučke infrastrukture. Aktivnostima unapređenja sustava praćenja kakvoće okoliša (vode) spriječit će se odnosno ublažiti posljedice onečišćenja voda.

Okoliš	Ciljevi zaštite okoliša	Usklađenost aktivnosti ŽRS
Morski okoliš	• Postići ili održati dobro ekološko stanje morskog okoliša • Promicati cjelovito upravljanje obalnim područjem	Postizanju ciljeva direktno će doprinijeti aktivnosti sanacije i izgradnje sustava za odvodnju, sustava kanalizacije, izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, sanacije i zatvaranja lokacija onečišćenih otpadom, unapređenja odnosno sanacije infrastrukture u funkciji turizma te sanacije postojeće lučke infrastrukture. Aktivnostima unapređenja sustava praćenja kakvoće (morskog) okoliša spriječiti će se odnosno ublažiti posljedice onečišćenja morskog okoliša. Unapređenjem u okviru aktivnosti integralnog upravljanja obalnim područjem doprinijet će se sveobuhvatnom i održivom planiranju korištenja obalnog područja i morskog okoliša.
Tlo	• Smanjiti unos štetnih tvari u poljoprivredno tlo • Spriječiti eroziju tla • Unaprijediti sustav ublažavanja posljedica elementarnih nepogoda na tlo	Postizanju ciljeva direktno će doprinijeti aktivnosti sanacije i izgradnje sustava za odvodnju, izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, poboljšanja infrastrukture u funkciji poljoprivredne proizvodnje, sanacije i zatvaranja lokacija onečišćenih otpadom, te sanacije postojeće cestovne i lučke infrastrukture. Aktivnostima unapređenja sustava praćenja kakvoće okoliša (tlo) spriječiti će se odnosno ublažiti posljedice onečišćenja tla.
Biološka i krajobrazna raznolikost, zaštićena područja i područja ekološke mreže	• Spriječiti daljnji pritisak na ugrožene vrste i njihova staništa (vlažna, obalna, podzemna, šumska) • Spriječiti širenje invazivnih vrsta • Povećati efikasnost zaštite zaštićenih područja i područja NATURA 2000 • Poticati integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektore • Očuvati iznimno vrijedna krajobrazna područja • Očuvati prepoznatljivost - identitet, vizualni sklad i raznolikost krajobraza	Postizanju ciljeva direktno će doprinijeti aktivnosti sanacije i izgradnje sustava za odvodnju, izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, sanacije i zatvaranja lokacija onečišćenih otpadom, te sanacijom postojeće cestovne i lučke infrastrukture. Aktivnostima unapređenja sustava praćenja prirode (vrste i staništa), održivog korištenja i valorizacije prirodne baštine, podizanja svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode te potpore očuvanju Natura 2000 vrsta i staništa, značajno će se na direktan ili indirektan način doprinijeti zaštiti te sprječavanju negativnih utjecaja na biološku i krajobraznu raznolikost, te zaštićena područja i područja Natura 2000.
Kulturna baština	• Očuvati postojeću kulturno-povijesnu baštinu • Provoditi održivo korištenje kulturno-povijesne baštine	Postizanju ciljeva direktno će se doprinijeti aktivnostima održivog korištenja i učinkovitog upravljanja kulturnom baštinom Zadarske županije.

Okoliš	Ciljevi zaštite okoliša	Usklađenost aktivnosti ŽRS
Stanovništvo	• Uravnotežiti demografski razvoj • Povećati mogućnost zapošljavanja lokalnog stanovništva • Podići razinu svijesti o okolišu i rizicima za okoliš • Osigurati i unaprijediti kvalitetu života kroz poboljšanja i dostupnost usluga (zdravstvene, socijalne, obrazovne, kulturne, sportske)	Postizanju ciljeva direktno će doprinijeti aktivnosti vezane uz unapređenje poduzetništva, odnosno gospodarskih djelatnosti u cjelini. Također će se poboljšati uvjeti za zapošljavanje lokalnog stanovništva. Kroz aktivnosti unaprjeđenja sustava zaštite okoliša i prirode doprinijet će se podizanju svijesti stanovništva o okolišu kao i sprečavanju direktnih šteta nastalih u okolišu. Aktivnostima jačanja društvenih i javnih usluga doprinijet će se poboljšanju kvalitete stanovništva na cijelom području Županije.
Javno zdravlje	• Stvoriti i održati uvjete koji omogućuju poboljšanje kvalitete života ljudi i općeg stanja javnog zdravlja • Smanjiti rizik za javno zdravlje kroz smanjenje izloženosti stanovništva bolestima (hidrične, zarazne epidemije) i utjecaju buke • Uravnotežiti i unaprijediti zdravstvenu uslugu i skrb posebno na ruralnim/otočnim područjima	Aktivnostima unapređenja vodno gospodarske infrastrukture te uvođenja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom direktno će se doprinijeti smanjenju rizika za javno zdravlje. Kroz aktivnosti uspostave sustava praćenja i zaštite okoliša doprinijet će se sprečavanju pritisaka okoliša (onečišćenja, buka) na ljudsko zdravlje. Aktivnostima unapređenja sustava zdravstva i socijalne skrbi unaprijediti će se zdravstveni segmenti na cijelom području Županije.
Infrastruktura, prostor	• Unaprijediti prometnu, energetska i vodno-gospodarsku infrastrukturu i organizaciju • Uspostaviti cjeloviti sustav gospodarenja otpadom • Unaprijediti upravljanje prostorom, posebno obalnim područjem	Aktivnosti unaprjeđenja prometne, vodno-gospodarske, energetske infrastrukture te infrastrukture sustava gospodarenja otpadom, doprinijet će poboljšanju postojećeg stanja u prostoru kao i smanjivanju odnosno ublažavanju utjecaja postojećih pritisaka na okoliš. Također, unapređenjem u okviru integralnog upravljanja obalnim područjem doprinijet će se sveobuhvatnom i održivom planiranju korištenja obalnog područja.

F. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI NA OKOLIŠ

Prije utvrđivanja značajnih utjecaja na okoliš identificirane su aktivnosti u okviru mjera i ciljeva ŽRS koje mogu imati značajan utjecaj na okoliš te su utvrđene sastavnice okoliša odnosno opterećenja na okoliš, povezana s mogućim utjecajima. Zatim je dan pregled ciljeva relevantnih strategija, planova i programa RH, te odnos ciljeva ŽRS prema njima. Također je dan pregled ciljeva zaštite okoliša prema međunarodnim konvencijama i usklađenost ciljeva ŽRS prema ovim ciljevima.

Identifikacijom aktivnosti unutar mjera i ciljeva ŽRS čijom provedbom se mogu očekivati značajni utjecaji na okoliš ustanovljeno je sljedeće:

- Aktivnosti mogu imati pozitivan ili negativan utjecaj na neku od sastavnica okoliša, većeg ili manjeg značaja ovisno o vrsti aktivnosti,
- Provedbom aktivnosti unutar Cilja 1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija, mogu se očekivati uglavnom pozitivni utjecaji, a manjim dijelom negativni utjecaji na sastavnice okoliša,
- Provedbom aktivnosti unutar Cilja 2. Resursno učinkovita Zadarska županija, mogu se očekivati pozitivni i negativni utjecaji na sastavnice okoliša,
- Provedbom aktivnosti unutar Cilja 3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije, mogu se očekivati pozitivni utjecaji na kvalitetu života stanovništva uključujući javno zdravlje.

U nastavku su mogući utjecaji na okoliš identificiranih aktivnosti u okviru mjera i ciljeva ŽRS, sagledani i opisani po sastavnicama okoliša i aspekta mogućeg pritiska na okoliš. Također su identificirani kumulativni utjecaji provedbe ŽRS. Nakon opisa pojedinih utjecaja dan je sumarno tablični prikaz značajnosti i intenziteta utjecaja.

F.1. KVALITETA ZRAKA

Aktivnostima u okviru mjere **1.6.1. Razvoj infrastrukture za potrebe sektora ribarstva i marikulture sukladno EU standardima** čija je svrha izgradnja i rekonstrukcija pogona za uzgoj i preradu proizvoda ribarstva (mrjestilišta, pogoni za hlađenje, skladištenje, pakiranje i otpremu, postrojenja za obradu otpadnih voda i sprječavanje onečišćenja zraka) moguć je negativan utjecaj na kvalitetu zraka lokalnog područja, no taj se utjecaj može smanjiti na prihvatljivu razinu primjenom tehničkih mjera zaštite, odnosno sveukupno primjenom najboljih raspoloživih tehnika.

Kroz provedbu aktivnosti unutar mjere **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unapređenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)** i mjere **2.1.4. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode** ostvarit će se pozitivan doprinos očuvanju kvalitete zraka. Budući da je mjerenje koncentracija onečišćujućih tvari u zraku presudno za preciznu ocjenu kvalitete zraka pojedinog područja, aktivnosti kao što su npr. osigurano kontinuirano mjerenje i/ili procjenjivanje kakvoće zraka; održavanje I. kategorije kakvoće zraka; smanjenje emisije štetnih tvari, imaju direktan i značajan pozitivan utjecaj na očuvanje kvalitete zraka. Iako mjera 2.1.4. ima indirektan utjecaj na očuvanje kvalitete zraka, podizanje svijesti o potrebi očuvanja ili poboljšanja stanja okoliša, a time i kvalitete zraka dugoročno će u konačnici rezultirati doprinosom odnosno jačanjem cjelokupnog sustava zaštite okoliša.

Unutar sustava odvodnje javljaju se emisije plinova koji su nosioci neugodnih mirisa. Takvi plinovi, iako nemaju direktan utjecaj na ljudsko zdravlje narušavaju kvalitetu života. Stoga aktivnosti unutar mjere **2.2.1 Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije** koje pridonose poboljšanjima sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda i kojima će se nekontrolirane emisije plinova neugodnih mirisa ograničiti (npr. rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dijelova mreže za prikupljanje i odvodnju otpadnih voda, izgradnja/obnova/nadogradnja postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda, malih postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda i septičkih jama i postrojenja za obradu mulja uključujući nabavu opreme potrebne za pravilno funkcioniranje postrojenja, poticanje korištenja najnovijih tehnologija u sustavu zbrinjavanja otpadnih voda), pozitivno pridonose poboljšanju i očuvanju kvalitete zraka.

Indirektan pozitivan doprinos očuvanju kvalitete zraka ima i provođenje aktivnosti u okviru mjere **2.2.3 Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije** i mjere **2.2.4. Implementacija plana razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes**. Korištenje električne energije umjesto energenata kao što su biomasa ili lož ulje (npr. za potrebe grijanja) lokalno smanjuje emisije onečišćujućih tvari u zrak, a korištenje elektroničko komunikacijske mreže i infrastrukture širokopojasnog pristupa može doprinijeti manjoj potrebi za upotrebom vozila odnosno motora sa unutrašnjim izgaranjem koji su također izvor onečišćujućih tvari u zrak. Mjera **2.2.5 Poticanje plinifikacije županije** koja predviđa završetak *strateškog projekta plinifikacije Zadarske županije s ciljem smanjenja zagađenja okoliša* može imati blago pozitivan utjecaj na kvalitetu zraka ukoliko će plinifikacija pridonijeti smanjenju upotrebe tekućih i krutih goriva budući da sagorijevanjem plina nastaju manje količine onečišćujućih tvari npr. krutih čestica i sumporovih oksida.

Odlagališta otpada izvor su onečišćujućih tvari koje se emitiraju u zrak, ponajprije plinova neugodnih mirisa (npr. H₂S) i lebdećih čestica. Stoga aktivnosti mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom** imaju pozitivan doprinos ublažavanju utjecaja emisija s odlagališta na kvalitetu zraka. Planskim gospodarenjem otpadom smanjuju se količine otpada, što direktno smanjuje i produkciju onečišćujućih tvari, te se uvodi i kontrola emisije plinova iz tijela odlagališta te se, ovisno o primijenjenoj tehnologiji, mogu i korisno upotrijebiti (npr. za dobivanje toplinske energije).

Energija dobivena iz OIE, osim energije iz biomase, ima pozitivan doprinos poboljšanju kvalitete zraka jer dobivena energija ne uzrokuje emisije onečišćujućih tvari u zrak. Stoga sve mjere unutar Prioriteta **2.3. Povećano korištenje OIE i povećana energetska učinkovitost** pozitivno pridonose smanjenju emisija onečišćujućih tvari u zrak, tj. očuvanju odnosno poboljšanju postojeće kvalitete zraka, osobito aktivnosti u okviru mjere povećanja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije (u sektoru industrije (Mjera 2.3.1), u sektoru prometa (Mjera 2.3.2), u sektoru opće potrošnje (Mjera 2.3.3).

Aktivnosti u okviru mjere **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom** će kroz implementaciju pametnih prometnih rješenja upotrebom novih tehnologija i informacijskih i komunikacijskih tehnologija pridonijeti poboljšanju kvalitete zraka. Aktivnosti u okviru mjere **2.4.2. Unaprjeđenje sustava javnoga prijevoza i stvaranje preduvjeta za razvoj intermodalnog prijevoza** umanjit će potrebu korištenja osobnih vozila te će se na taj način ublažiti utjecaj na kvalitetu zraka. Unutar ove mjere planira se i potpora modernizaciji željeznice, a željeznica je prepoznata kao grana prometa u kojoj je odnos prevezenog tereta/osoba i emisija onečišćujućih tvari, u odnosu na npr. cestovni promet, pozitivan. Aktivnosti predviđene unutar mjere **2.4.3. Razvoj zračnog prometa kroz razvoj Zračne luke Zadar i mreže heliodroma**, obuhvaćaju zahvat rekonstrukcije Zračne luke Zadar odnosno povećanje kapaciteta zračne luke i povećanje dostupnosti Zračne luke Zadar izgradnjom pristupnih cesta. Detaljnom analizom mogućih utjecaja izgradnje i korištenja zračne luke, koja je uključivala i modeliranje onečišćenja zraka, u okviru Studije o utjecaju na okoliš rekonstrukcije i dogradnje Zračne luke Zadar, zaključeno je da uz primjenu propisanih mjera zaštite zraka rekonstrukcija i dogradnja Zračne luke Zadar prihvatljiva za okoliš¹⁰³ te neće značajnije utjecati na smanjenje kvalitete zraka okolnog područja. Aktivnosti predviđene unutar mjere **2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja** uključuju modernizaciju i obnovu lučke infrastrukture, nabavu manjih putničkih brodova koji zadovoljavaju standarde niske emisije ugljika, odnosno aktivnostima se ne predviđa izgradnja nikakvih potencijalnih onečišćivača koji bi svojim radom ili djelovanjem mogli znatno onečistiti zrak. Mjera **2.4.5. Promocija i razvoj biciklističkog prometa** također će umanjiti potrebu korištenja osobnih vozila te će na taj način indirektno pozitivno doprinijeti očuvanju tj. poboljšanju kvalitete zraka.

F.2. KLIMATSKE PROMJENE

Razmatranje problema klimatskih promjena može se razdvojiti na dvije grane. Moguće je gledati utjecaj pojedinih aktivnosti na klimatske promjene. U tom se slučaju najčešće gleda koliko pojedini zahvat/aktivnost pridonosi proizvodnji stakleničkih plinova – plinova zaslužnih za povećano zagrijavanje atmosfere, što je, po svemu sudeći, glavni razlog ubrzanih klimatskih promjena. S druge strane moguće je gledati kakav utjecaj klimatske promjene imaju na pojedini zahvat/aktivnost. Pri tome se najveća pažnja pridaje utjecaju posljedica klimatskih promjena (npr. poplava, suša) na promatranu aktivnost.

Analizom aktivnosti unutar pojedinih mjera prioriteta Razvojne strategije Zadarske županije ocijenjeno je da provođenje određenih mjera ima utjecaj na klimatske promjene. Ukoliko provođenjem mjera dolazi do smanjenja/povećanja emisije stakleničkih plinova u zrak tada se govori u pozitivnom/negativnom utjecaju mjere na ublažavanje klimatskih promjena. Ukoliko klimatske promjene imaju utjecaj na određene aktivnosti te se provedbom mjera umanjuju/povećavaju posljedice koje nastaju zbog klimatskih promjena, govori se o pozitivnom/negativnom doprinosu prilagodbi klimatskim promjenama.

Utjecaj provedbe mjera na klimatske promjene

¹⁰³ Rješenje MZOiP za namjeravani zahvat – rekonstrukcija Zračne luke Zadar (Klasa: UP/I351-03/14-02/130, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-19 od 1. srpnja 2015.)

Aktivnosti unutar mjere **1.5.8. Potpora promicanju znanja i inovacija u poljoprivredi** odnosno informiranje i edukacija poljoprivrednika o novim tehnologijama i inovativnim dostignućima u području poljoprivrede može indirektno pozitivno doprinijeti smanjenju emisija stakleničkih plinova, jer je poljoprivreda jedan od značajnijih izvora stakleničkih plinova (metana).

Aktivnosti unutar mjere **2.1.4. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode** ima indirektni pozitivan utjecaj na smanjenje antropogenih emisija stakleničkih plinova. Osviještenost ljudi nužan je preduvjet dugoročno uspješne realizacije ciljeva koji su postavljeni na međunarodnoj razini, a odnose se na smanjenje emisija stakleničkih plinova, odnosno ublažavanje antropogenog utjecaja na klimatske promjene.

Prilikom rada, unutar sustava odvodnje nastaju i staklenički plinovi. **Mjera 2.2.1 Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije** pozitivno pridonosi unaprjeđenju sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda te će se njenom provedbom nekontrolirane emisije plinova smanjiti i staviti pod kontrolirane uvjete.

Odlagališta otpada izvor su odlagališnih plinova, među kojima su ugljikov dioksid (CO₂) i metan (CH₄) najzastupljeniji. Navedeni plinovi su staklenički plinovi i utječu na klimatske promjene. Stoga aktivnosti unutar mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom** ima pozitivan doprinos ublažavanju klimatskih promjena.

Najveći pozitivan doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova imaju aktivnosti i mjere unutar Prioriteta **2.3. Povećano korištenje Oie i povećana energetska učinkovitost**, odnosno mjera 2.3.1 (sektor industrije), mjera 2.3.2 (sektor prometa) i mjera 2.3.3 (sektor opće potrošnje) te se ocjenjuje da će te mjere značajno pozitivno doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena.

Staklenički plinovi nastaju i tijekom sagorijevanja fosilnih goriva. Stoga se implementacijom aktivnosti unutar mjera **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom, 2.4.2. Unaprjeđenje sustava javnoga prijevoza i stvaranje preduvjeta za razvoj intermodalnog prijevoza i 2.4.5. Promocija i razvoj biciklističkog prometa** pozitivno doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova i ublažavanju klimatskih promjena. Aktivnosti predviđene mjerom **2.4.3. Razvoj zračnog prometa kroz razvoj Zračne luke Zadar i mreže heliodroma** same po sebi neće u bitnom utjecati na produkciju stakleničkih plinova, a time ni na klimatske promjene. Studijom o utjecaju na okoliš rekonstrukcije i dogradnje Zračne luke Zadar zaključeno je da bi inteligentno osmišljavanje unutrašnjosti terminala i ostalih objekata, kao i njihove izolacije, trebalo smanjiti potrebu za grijanjem i hlađenjem (npr. pasivno grijanje i klimatizaciju), što bi zajedno sa eventualnom upotrebom obnovljivih izvora energije (solarne energije) trebalo doprinijeti ublažavanju utjecaja na klimatske promjene¹⁰⁴. Pretpostavka je da će se kao posljedica rekonstrukcije postojećih i izgradnje novih poletno sletnih staza (povećanje manipulativnog prostora) povećati i broj zrakoplova u zračnoj luci. Povećanje broja zrakoplova koji koriste zračnu luku Zadar ne podrazumijeva i povećanje emisije stakleničkih plinova iz zrakoplova¹⁰⁵.

Utjecaj klimatskih promjena na provedbu mjera

Promjene u temperaturnom i oborinskom režimu mogu imati značajan utjecaj na turističku infrastrukturu u obalnom području te bi aktivnosti u okviru mjere **1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture** kojima je planirano povećanje turističkih sadržaja, potencijalno mogle pozitivno

¹⁰⁴ Izvor: Studija o utjecaju na okoliš rekonstrukcije i dogradnje Zračne luke Zadar, (Dvokut ECRO d.o.o., 2015.)

¹⁰⁵ Ograničenje emisije stakleničkih plinova iz zrakoplova je u domeni zrakoplovnih kompanija i ICAO/CAEP standarda ((ICAO - International Civil Aviation Organization, pri kojoj od 1983. postoji Povjerenstvo za zaštitu okoliša u zračnom prometu (CAEP - Committee on Aviation Environmental Protection) zaduženo za određivanje pravila i novih standarda vezanih uz buku i emisije zrakoplova).

doprinijeti prilagodbi klimatskim promjenama, na način da projekcije klimatskih promjena budu integrirane u projekte pojedinačnih zahvata.

Promjene u temperaturnom i oborinskom režimu mogu imati značajan utjecaj na poljoprivredu te bi aktivnosti u okviru mjere **1.5.6. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje** čija je svrha potaknuti izgradnju i nastaviti s ulaganjima u sustave navodnjavanja, potencijalno mogle pozitivno doprinijeti prilagodbi klimatskim promjenama, na način da projekcije klimatskih promjena budu integrirane u projekte pojedinačnih zahvata.

Aktivnosti u okviru mjere **1.5.8. Potpora promicanju znanja i inovacija u poljoprivredi** odnosno informiranje i edukacija poljoprivrednika o novim tehnologijama i inovativnim dostignućima u području poljoprivrede može indirektno pozitivno pridonijeti prilagodbi klimatskim promjenama. Korištenje novih tehnologija, iskorištavanje novih saznanja (o klimatskim promjenama) i u skladu s tim potrebama za promjenama u načinu rada, mogu imati pozitivan utjecaj na prilagodbu klimatskim promjenama.

Aktivnostima u okviru mjere **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unapređenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)**, odnosno praćenjem stanja okoliša pratit će se i trendovi klimatskih promjena (smjer i intenzitet) što u konačnici ima pozitivan doprinos kroz mogućnost bolje prilagodbe klimatskim promjenama.

Jedna od bitnih posljedica globalnog zagrijavanja su promjene u režimu oborina. Iako se ukupne količine godišnjih oborina ne mijenjaju bitno, klimatske promjene uzrokuju promjene u trajanju i intenzitetu oborina. U tom smislu aktivnosti u sklopu mjere **2.2.2. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Županije**, ukoliko će se pri izradi dugoročnih planove potreba za vodom u obzir uzimati dugoročne projekcije klimatskih promjena, mogu imati značajan pozitivan doprinos prilagodbi na klimatske promjene i ublažavanja posljedica koje one donose.

Pri realizaciji aktivnosti unutar **Mjere 2.2.1 Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije** također je potrebno obratiti pozornost na projekcije klimatskih promjena i promjena u oborinskom režimu koji mogu nastupiti kao posljedica klimatskih promjena.

Aktivnosti unutar mjere **3.1.8. Unapređenje sustava civilne zaštite, jačanje svijesti i ukazivanje na moguće posljedice izazvane klimatskim promjenama** čiji je cilj podizanje operativne spremnosti i osposobljenosti ljudskih resursa, poboljšanje efikasnosti i opremljenosti postojećih sredstava za intervenciju u slučaju rizika, a čiji uzrok mogu biti i klimatske promjene, imaju značajan pozitivan doprinos prilagodbi na klimatske promjene. Osobito pozitivan doprinos imaju aktivnosti vezane uz ulaganja u prikupljanje podataka, modeliranja, analize i predviđanja informacija vezanih uz klimu jer se na taj način radi na prevenciji nastanka velikih šteta, prije nego do njih dođe, te se umanjuje potreba za sanacijom šteta koje mogu biti daleko opsežnije ukoliko do njih dođe.

F.3. TLO

Najveći dio predviđenih aktivnosti usmjerene su na ulaganje u razvoj poljoprivrede kao i u njezino inovacijsko napredovanje. Razvoj poljoprivrede usmjeren je prema ekološkoj proizvodnji i proizvodnji u zaštićenim prostorima što će najvećim dijelom pozitivno djelovati na tlo. Negativne posljedice na tlo moguće su prvenstveno u kontekstu neodgovornog gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, ili u slučaju akcidentnih situacija. S obzirom da većina naselja Zadarske županije pripada ruralnom području, predviđenim aktivnostima razvoja poljoprivrede i agroturizma pozitivno će se utjecati na cjelokupan ruralni razvoj Županije.

Provedbom aktivnosti predviđenih mjerama **1.2.4. Stvaranje uvjeta za očuvanje tradicijskih obrta, 1.5.2. Poticanje razvoja ruralnog turizma i turističke ponude na poljoprivrednim gospodarstvima i 1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture** doprinijet će se cjelokupnom razvoju ruralnog područja Županije. Ulaganjem u revitalizaciju izumrlih tradicijskih obrta te brendiranjem tradicijskih proizvoda proširuje se postojeća turistička ponuda Županije. Izrada tradicijskih proizvoda vrlo često se odvija u sklopu poljoprivrednog gospodarstva što povezuje ove dvije mjere. Razvoj agroturizma dio je proširenja turističke ponude koji doprinosi održivosti poljoprivrednog gospodarstva i ruralnom razvoju. U sklopu razvoja turističke infrastrukture predviđena su ulaganja u specifične oblike turizma koji su isključivo vezani za ruralni ambijent što dodatno pozitivno utječe na razvoj ruralnih sredina.

Aktivnostima u okviru mjere **1.5.7. Poticanje zaštite autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda**, potiče se dobivanje oznake izvornosti, zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnog specijaliteta prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda što utječe pozitivno na razvoj poljoprivrede i agroturizma. Uzgojem autohtonih poljoprivrednih vrsta čuva se bogatstvo genetskog materijala i sorata poljoprivrednog bilja. Postupkom zaštite autohtoni proizvodi dobivaju dodanu vrijednost te su gospodarski važni jer doprinose promociji regije. Kao dio agroturističke ponude pružaju dodanu vrijednost i jedinstvenost usluge na poljoprivrednim gospodarstvima.

Mjerom **1.5.8. Potpora promicanju znanja i inovacija u poljoprivredi** ulaže se u istraživanja i edukaciju unutar poljoprivrednog sektora te se povećava broj inovacija u primjeni novih tehnologija. Sa znanstvenog aspekta rezultati provedenih istraživanja doprinijeti će kvalitetnijem gospodarenjem tлом i poljoprivrednim zemljištem. Edukacije na temu novih tehnologija i dostignuća u području poljoprivrede izrazito su korisne za poljoprivrednike koji stečeno znanje i dobivene informacije mogu iskoristiti za unapređenje i razvoj poljoprivrede.

Mjerom **1.5.3. Poticanje proizvođačkih organizacija i zadružnog povezivanja poljoprivrednih gospodarstava** očekuje se pozitivan utjecaj na ruralni razvoj i poljoprivredu. Udruživanjem poljoprivrednika povećava se konkurentnost proizvedenih poljoprivrednih proizvoda na tržištu, koje je putem zadruga lakše i plasirati. Poljoprivredne zadruge također omogućuju lakši pristup nepovratnim sredstvima iz projekta EU kojima se može investirati u zajedničku opremu i sl. Udruživanjem poljoprivrednika smanjili bi se osnovni postojeći čimbenici kočenja razvoja poljoprivrede kao što su neorganiziranost proizvođača te samostalni izlazak proizvođača na tržište.

Na području Zadarske županije potencijali za razvoj poljoprivrede i uspostavu sustava navodnjavanja nisu dovoljno iskorišteni. Kao jedan od temeljnih limitirajućih čimbenika najčešće se ističe usitnjenost posjeda poljoprivrednih gospodarstava. Kroz predviđenu mjeru **1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta**, poticalo bi se rješavanje problematike imovinsko pravnih odnosa u cilju okrupnjavanja posjeda i razvoja korištenja neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta. Komasaacija zemljišta je često jedan od preduvjeta za provođenje sustava navodnjavanja. Predmetna mjera pozitivno utječe na razvoj poljoprivrede.

S obzirom na nedovoljnu iskorištenost potencijala za uspostavu sustava navodnjavanja mjerom **1.5.6. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje** predviđeno je ulaganje u sustave navodnjavanja (SN) kao i odgovarajuće kapacitete za manipulaciju poljoprivrednim proizvodima (preuzimanje, skladištenje, dorada, prerada, pakiranje, otprema i dr.) putem kojih će se osigurati stabilnost i gospodarska isplativost svake cjelovite poljoprivredne proizvodnje. Ova mjera pozitivno utječe na razvoj poljoprivredne proizvodnje.

Aktivnostima unutar mjere **1.5.4. Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje i razvoj zelenog poduzetništva** smanjuje se negativan utjecaj intenzivne poljoprivrede na tlo ali i na ostale sastavnice okoliša. Ekološkom poljoprivredom podupire se održivi razvoj te se postiže dodana vrijednost proizvoda proizvedenih na ekološki način. Zadarska županija ima visoki potencijal za razvoj ekološke

poljoprivredne proizvodnje a poljoprivrednicima ovakav način proizvodnje otvara nova tržišta za plasman vlastitih proizvoda.

Razvoj poljoprivrede na području Županije očekuje se primjenom mjere **1.5.1. Potpora povećanju poljoprivredne proizvodnje u zaštićenim prostorima**. Kroz program edukativnih radionica te kroz projekte sufinanciranja izgradnje i proširenje građevina za uzgoj poljoprivredne proizvodnje u zaštićenim prostorima pozitivno se utječe na nedovoljno iskorištene potencijale poljoprivredne proizvodnje Županije.

Zaštita tla od štetnog djelovanja otpadnih voda, koje se u mnogim slučajevima ispuštaju u tlo bez pročišćavanja, postići će se planiranim aktivnostima u okviru mjere **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda**. Provođenje predviđenih aktivnosti imat će pozitivan utjecaj na tlo i poljoprivredno zemljište.

Provedbom aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom** smanjit će se broj divljih odlagališta a time i štetno djelovanje neadekvatno zbrinutog otpada na tlo.

Predviđenim aktivnostima u skladu sa mjerama **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa) i 2.1.4. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode** očekuje se pozitivan utjecaj na tlo u vidu prevencije zagađenja, zaštite od potencijalnog onečišćenja te ulaganjem u razvoj praćenja stanja tla.

F.4. ŠUMARSTVO I LOVSTVO

F.4.1. ŠUMARSTVO

Aktivnosti u okviru mjere **1.2.3. Poboljšanje pristupa financijskim sredstvima malim i srednjim poduzetnicima**, usmjerene su jačanju MSP-a, od kojih dobar broj čine i privatne šumarske tvrtke. Jačanje kapaciteta privatnih šumarskih tvrtki pozitivno će utjecati i na gospodarenje privatnim šumama te posljedično i na šumarsku djelatnost županije.

Provođenje aktivnosti *Podizanja svijesti poduzetnika o prednostima udruživanja te zajedničkog nastupa na tržištu* u okviru mjere **1.2.5. Poticanje međusektorskog povezivanja radi kreiranja novih finalnih proizvoda i organiziranog nastupa na tržištu**, imati će indirektan pozitivan utjecaj na šumarsku djelatnost budući da će udruživanje u interesne profitne organizacije (prvenstveno zadruge) omogućiti veću konkurentnost privatnog šumarstva, a samim time i bolje gospodarenje šumama te posljedično pozitivno utjecati na šumarsku djelatnost.

Aktivnosti u okviru mjere **1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika** svakako će imati pozitivan utjecaj na poljoprivrednu djelatnost, ali i na šumarstvo u smislu razgraničavanja poljoprivrednih od šumskih površina, budući da čl. 3. (2). Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 39/13, 48/15) navodi sljedeće: "*...Neobraslo šumsko zemljište i zemljište obraslo početnim ili degradacijskim stadijima šumskih sastojina (makija, garig, šikare, šibljaci i dr.), a pogodno je za poljoprivrednu proizvodnju, smatra se poljoprivrednim zemljištem*". Mobilizacija degradiranih šumskih površina u naravi u poljoprivredne svrhe svakako će pozitivno utjecati na biološku i krajobraznu raznolikost, a pozitivan utjecaj na šume očitovati će se u razgraničenju šumskih od poljoprivrednih površina, budući da je to jedan od osnovnih preduvjeta za ulazak u sustav poticaja. Osim u naravi, ove površine je prijeko potrebno razgraničiti i u katastru te, ukoliko je potrebno, novelirati u skladu s time i šumsko-gospodarske planove. Ukoliko se na degradiranim šumskim površinama unutar šumsko-gospodarskog područja planira poljoprivredna aktivnost u vidu pašarenja, žirenja i brsta,

treba postupati u skladu s čl. 33. Zakona o šumama (NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14).

Aktivnosti u okviru mjere **1.5.10. Potpora za razvoj i unapređenje lovstva**, imati će direktan pozitivan utjecaj na razvoj lovstva na području Županije.

Aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom**, imati će pozitivan utjecaj na šume i šumarsku djelatnost, budući da divlja ilegalna odlagališta predstavljaju velik okolišni problem, a velik dio njih se nalazi unutar šuma. Sanacija divljih odlagališta pozitivno će utjecati na sprečavanje onečišćenja tla procjednim vodama s odlagališta koje mogu kontaminirati tlo, a posljedično i negativno utjecati na šumsku vegetaciju.

Aktivnosti unutar mjere **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom**, koje se odnose na izgradnju prometnica u šumskom području prouzročiti će fragmentaciju i stvoriti nove šumske rubove na kojima će se znatno promijeniti stanišni uvjeti (insolacija, vlaga, vjetar) što će imati negativan utjecaj na okolne šume, dok će s druge strane doprinijeti aspektu šumarstva iz razloga otvaranja šuma, s obzirom da je mala otvorenost šuma jedan od osnovnih problema šumarstva.

Aktivnosti u okviru mjere **3.1.8. Unapređenje sustava civilne zaštite, jačanje svijesti i ukazivanje na moguće posljedice izazvane klimatskim promjenama**, doprinijet će poboljšanju stanja odnosno razvoju kapaciteta sustava zaštite od požara što će utjecati na smanjenje pojave (broja) požara.

Aktivnosti u okviru mjere **3.2.6. Obnova katastra i zemljišnih knjiga na području Zadarske županije - uspostava katastra nekretnina**, će s obzirom na činjenicu da neriješeni imovinsko-pravni odnosi i katastarska neusklađenost sa stvarnim stanjem na terenu predstavljaju jednu od osnovnih kočnica za razvoj šumarstva, imati veliki posredni pozitivan učinak na razvoj šumarske djelatnosti.

F.4.2. LOVSTVO

Neke od aktivnosti u okviru mjere **1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture** kao što je npr. 1.4.2.3. *Poticanje razvoja ostalih smještajnih jedinica* i 1.4.2.8. - *Razvoj ponude temeljen na prirodnoj baštini* mogu posredno pozitivno utjecati na lovnu djelatnost u smislu razvoja potrebnih smještajnih kapaciteta potrebnih za razvoj lovnog turizma.

Aktivnosti u okviru mjere **1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta**, će posredno negativno utjecati na lovnu djelatnost ŽŽ, budući da bilo kakvo okrupnjavanje zemljišta pretpostavlja i proizvodnju monokulture na velikim površinama što znatno umanjuje bonitetnu vrijednost lovišta, budući da mozaična krajobrazna struktura prirodnog okoliša uvjetuje veću bioraznolikost i stvara bolje stanišne uvjete (bolji bonitet) za obitavanje i razvoj većina vrsta divljači.

Aktivnost 1.5.9.1. *Poticanje prenamjene šumskog prostora za korištenje u poljoprivrednoj proizvodnji u skladu s provedenim gospodarskim vrednovanjem* u okviru mjere **1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika** može imati posredno pozitivan utjecaj na lovnu djelatnost. S obzirom da je mjera usmjerena razgraničavanju šuma i šumskog zemljišta od poljoprivrednog zemljišta, što će u konačnici imati pozitivan utjecaj na bioraznolikost i krajobraznu raznolikost područja na kojemu se primjenjuje, a time i na bonitetnu vrijednost lovišta za većinu vrsta divljači.

Aktivnosti u okviru mjere **1.5.10. Potpora za razvoj i unapređenje lovstva** imati će direktan pozitivan utjecaj na lovstvo ŽŽ.

Aktivnost *Inventarizacija i praćenje stanja morskih i kopnenih vrsta i staništa s prostornim podacima* u okviru mjere **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unapređenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)**, posredno će pozitivno utjecati na lovstvo budući da predstavlja dodatni izvor podataka koji će olakšati izradu lovnogospodarskih osnova (inventarizacija vrsta).

Aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom** imati će direktan pozitivan utjecaj na divljač ŽŽ, budući da svako divlje odlagalište otpada predstavlja umjetni izvor hrane i potencijalno žarište širenja zaraznih bolesti što može imati izrazito negativne posljedice na populacije divljači na širem području.

Aktivnosti izgradnje dionica županijskih, lokalnih, nerazvrstanih, brzih cesta, zaobilaznica te povezivanje prometnih koridora u okviru mjere **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom** mogu negativno utjecati na lovnu djelatnost u županiji, odnosno na ugrožavanje divljači fragmentacijom staništa te povećavanjem mogućnosti kolizije divljači s vozilima, što će ovisiti o položaju prometnice u prostoru te vrsti prometnice u odnosu na brzinu koju vozila razvijaju na istoj. Aktivnost 2.4.1.4. *Modernizacija signalne i sigurnosne opreme i uređaja*, s druge strane, pozitivno će utjecati na divljač u vidu sprečavanja ili umanjenja mogućnosti kolizije životinja i vozila, budući da predviđa modernizaciju signalne i sigurnosne opreme i uređaja od kojih neki služe i rastjerivanju divljači s prometnice ili ranom i učinkovitom upozoravanju na mogućnost prisutnosti divljači na prometnici.

Aktivnost unapređenja suradnje svih nadležnih institucija u zaštiti od požara, prirodnih nepogoda i akcidenata u okviru mjere **3.1.8. Unapređenje sustava civilne zaštite, jačanje svijesti i ukazivanje na moguće posljedice izazvane klimatskim promjenama** će posredno imati pozitivan utjecaj na lovnu djelatnost, budući da bilo kakav razvoj kapaciteta sustava zaštite od požara utječe na smanjenje pojave (broja) požara pa tako i na sprečavanje smanjenja bonitetne vrijednosti lovišta do kojega dolazi stvaranjem opožarenih površina.

F.5. VODE

Provođenjem mjere **1.5.4. Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje i razvoj zelenog poduzetništva**, doći će posljedično do pozitivnog utjecaja na stanje voda. Ovakvim načinom poljoprivredne proizvodnje će doći do smanjenja upotrebe pesticida, mineralnih gnojiva i drugih kemikalija te će se time doprinijeti smanjenju koncentracija onečišćujućih tvari u vodama utjecajnog područja.

U sklopu mjere **1.5.6 Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje** planira se dogradnja i korištenje sustava navodnjavanja. Sustavi navodnjavanja predstavljaju opterećenje na vodni resurs zahvaćanjem vode. Ukoliko dolazi do zahvaćanja vode u razdoblju hidrološkog minimuma (ljetni mjeseci), može doći do negativnog utjecaja na bilancu voda na lokalnoj razini. Poljoprivredna proizvodnja predstavlja raspršen izvor onečišćenja za površinske i podzemne vode, procjenjuje se da navodnjavanjem u svrhu intenziviranja poljoprivredne proizvodnje može doći do degradacije ekološkog stanja površinskih vodnih tijela i kemijskog stanja podzemnih vodnih tijela u odnosu na postojeće stanje primjenom prihranjivanja, korištenjem pesticida, herbicida i drugih tvari. Također, navodnjavanje predstavlja doprinos ublažavanja posljedica koje izazivaju suše.

Provedbom mjere **1.5.11. Potpora očuvanju i proširenju stočnog fonda** planira se povećati broj uvjetnih grla stoke na prostoru Zadarske županije. Planiranim povećanjem broja uvjetnih grla povećat će se količina stajskog gnoja, a što u uvjetima nepropisnog postupanja sa stajskim gnojem uslijed njegovog ispiranja, može uzrokovati pojavu povećanog opterećenja voda ukupnim hranjivim tvarima.

Mjerom **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unapređenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)** planira se izgradnja, obnova i nadogradnja postrojenja za prikupljanje otpadnih voda, pročišćavanje otpadnih voda i septičkih jama te postrojenja za obnovu mulja, izgradnja/rekonstrukcija automatskih stanica za praćenje kakvoće vode i hidroloških podataka te zaštita izvorišta po zonama sanitarne zaštite, vođenje registra onečišćivača okoliša. Provedba ove mjere predstavlja pozitivan utjecaj na stanje voda, smanjenjem opterećenja onečišćujućih tvari u recipijentima otpadnih voda. Provođenjem zabrana i mjera zaštite unutar zona sanitarne zaštite, doći će do poboljšanja kakvoće vode u odnosu na postojeće stanje. Također, izgradnjom i rekonstrukcijom stanica za praćenje kakvoće voda i hidroloških podataka osigurat će se daljnje kvalitetno praćenje stanja (prikupljanje, slanje podataka).

U okviru mjere **2.1.3. Integralno upravljanje obalnim područjem** planirano je praćenje stanja kakvoće mora što predstavlja osnovu za pravovremenu reakciju nadležnih tijela pri identifikaciji onečišćivača te uklanjanju eventualnih onečišćenja uzrokovanih uglavnom antropogenim utjecajem.

Mjerom **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije** planira se uskladiti razvoj odvodnje s razvojem vodoopskrbe, rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dijelova mreže javne odvodnje, izgradnja/obnova/nadogradnja UPOV-a, malih postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda i septičkih jama i postrojenja za obradu mulja te poticati širenje sekundarne kanalizacijske mreže. Sve navedeno predstavlja značajan pozitivan utjecaj na stanje voda, smanjenjem opterećenja onečišćujućih tvari u recipijentima otpadnih voda. Izgradnjom sustava javne odvodnje smanjit će se broj ilegalnih ispusta otpadnih i septičkih jami čime će se doprinijeti boljem stanju podzemnih voda.

Obzirom na značajne gubitke u vodoopskrbom sustavu (županijski prosjek oko 60%), mjera **2.2.2. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Županije**, će kroz aktivnosti rekonstrukcije postojećeg sustava javne vodoopskrbe posljedično dovesti do smanjena gubitaka unutar vodoopskrbnog sustava, što predstavlja pozitivan utjecaj u vidu smanjenja pritiska na vodni resurs, pogotovo u razdoblju hidroloških minimuma (ljetni mjeseci, kada su vodostaji površinskih i podzemnih voda u opadanju).

Na području Županije prisutan je velik broj divljih odlagališta kao i aktivnih neusklađenih odlagališta. Mjera **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom** predstavljat će izrazito pozitivan utjecaj na ekološko i kemijsko stanje površinskih i podzemnih voda, prvenstveno aktivnostima kao što su sanacija odlagališta i otpadom onečišćenih lokacija.

Obzirom da ruralna područja u infrastrukturnom smislu, zaostaju za razvijenijim dijelovima Županije mjera **2.2.7. Razvoj male komunalne infrastrukture** će putem aktivnosti gradnja novih/rekonstrukcija postojećih i/ili opremanje javnog sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, predstavljati pozitivan utjecaj na stanje vode (smanjenje opterećenja onečišćujućih tvari u recipijentima otpadnih voda).

Mjerom **2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja** se predviđa modernizacija, obnova, izgradnja i održavanje lučke infrastrukture. Prema Planu upravljanja vodnim područjima (NN 82/13) lučka infrastruktura predstavlja jedan od generatora hidromorfoloških promjena. Ulaganja u lučku infrastrukturu u već postojećim lukama neće izazvati dodatna hidromorfološka opterećenja na priobalna vodna tijela. Dogradnja koja će se odvijati kao novi zahvat u prostoru može predstavljati izvor novog hidromorfološkog opterećenja na priobalna vodna tijela. Također, luke mogu predstavljati izvor onečišćenja mora putem emisija opasnih tvari s plovila, a što je posebno izraženo pri pojavi akcidentnih situacija. Utjecaj kruzera na vodni okoliš očituje se u ispuštanju otpadnih voda koje se dijele na crne vode (sanitarna otpadna voda), sive (otpadne vode od tuševi, perilice za rublje, perilica,

pranja brodskih površina, saune, kupke, bazeni itd.) te kaljužne vode (zauljena voda iz kaljuža strojarne, pikova, koferdama i bočnih odjeljaka). Sadržaj sivih i crnih otpadnih voda su bakterije, patogeni organizmi i teški metali, dok ispuštanje organskih nitrata i fosfata koje su sastavni dio crnih i sivih voda može uzrokovati eutrofikaciju. Do negativnih utjecaja na stanje voda može doći ukoliko unutar lučkog prostora ne postoji odgovarajuća infrastruktura za prihvatanje otpadnih voda.

Mjerom **3.1.8. Unapređenje sustava civilne zaštite, jačanje svijesti i ukazivanje na moguće posljedice izazvane klimatskim promjenama** predviđaju se aktivnosti unapređenja sustava intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora, što će posljedično doprinijeti smanjenju mogućih značajnijih onečišćenja vodnih tijela, te se provedba ove mjere smatra izrazito pozitivnom.

F.6. MORSKI OKOLIŠ

U okviru mjere **1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture**, predviđen je povećan broj različitih turističkih sadržaja i usluga (hoteli, kampovi i sl.) koje prati sve veći intenzitet turističkih aktivnosti. Posljedica intenziviranja turističkih aktivnosti je pojačan pritisak na obalno područje a time i na morski okoliš. Značajan pritisak u tom smislu može se dogoditi aktivnostima uređenja i stabilizacije obalnog područja, odnosno izgradnjom različitih turističkih sadržaja koja uključuje radove kao što su nasipavanja, betoniranja i slično što može dovesti do narušavanja stanja morskog okoliša. Navedeni utjecaj moguće je ublažiti mjerama zaštite proizašlim iz postupka procjene utjecaja na okoliš za pojedinačne projekte turističkih zona.

Razvojem nekih aktivnosti u okviru mjere **1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma** (avanturistički, ronilački, speleo te nautički) može doći do negativnih utjecaja na morski okoliš. Aktivnosti nautičkog turizma te ronilačkog turizma mogu predstavljati izravnu prijetnju morskim ekosustavima kroz direktno uništavanje osjetljivih morskih i obalnih staništa i vrsta, najčešće uzrokovano sidrenjem te mogućnošću pristupa u netaknuta područja, kao i raznim oblicima uznemiravanja. Također, neplanskim povećanjem kapaciteta formiranjem novih nautičkih luka postoji mogućnost kumulativnog utjecaja s postojećim sadržajem što može predstavljati negativan pritisak na morski okoliš. Pojačanim intenzitetom speleoturizma moguća su uznemiravanja životinja uslijed posjećivanja morskih špilja.

Provođenje aktivnosti razvoja marikulture, te unapređenja u sektoru ribarstva planirani su u okviru mjere **1.6.1. Razvoj infrastrukture za potrebe sektora ribarstva i marikulture sukladno EU standardima**. Ovakva razvojna poboljšanja su vrlo važna jer su postojeća opterećenja ribarstva (ribolov, marikultura) na morski okoliš brojna i značajna. Negativan utjecaj marikulture očituje se kroz otpad koji nastaje uzgojem, kroz unošenje bolesti, vizualno onečišćenje, širenje nepoželjnih mirisa i dr. Najveći negativni utjecaj na okoliš događa se u fazi kaveznog hranjenja zbog značajnog unosa organske tvari i nutrijenata, što uzrokuje fizikalno-kemijske promjene vode i sedimenta te posljedično promjene unutar planktonskih i bentoskih zajednica. Iako ukupni tijek tvari u slučaju uzgajališta školjkaša ide dominantno iz okolnog prostora u uzgajalište, i u toj vrsti uzgoja postoji taloženje anoksičnog sedimenta pod uzgajalištem, koji negativno utječe na bentoske zajednice. Povećanjem kapaciteta odnosno formiranjem novih lokacija za uzgoj postoji mogućnost kumulativnog utjecaja s postojećim uzgajalištima. Aktivnostima ulaganja u poboljšanja stanja infrastrukture postojećih ribarskih luka postići će se ublažavanje negativnog utjecaja na morski okoliš koji predstavljaju postojeće luke u kojima su smješteni lučki sadržaji na prostorima neodgovarajućih dimenzija i uvjeta za obavljanje lučkih aktivnosti. Navedeni utjecaj moguće je ublažiti mjerama zaštite proizašlim iz postupka procjene utjecaja na okoliš za pojedinačne projekte uzgajališta. Određeni pritisak na morski okoliš predstavlja neriješen sustav otpadnih voda iz pogona prerade. Planiranim ulaganjima u izgradnju i rekonstrukciju pogona za uzgoj i preradu proizvoda ribarstva (mrjestilišta, pogoni za hlađenje, skladištenje, pakiranje i otpremu, postrojenja za obradu otpadnih voda i sprječavanje

onečišćenja zraka) i sve ostale potrebne infrastrukture, doći će do pozitivnog utjecaja na morski okoliš.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)**, doprinijet će se sprečavanju mogućih onečišćenja i sanaciji onečišćenja mora te se ovaj utjecaj smatra izrazito pozitivnim. Također, pozitivno će utjecati aktivnosti unaprjeđenja inventarizacije i praćenja stanja morskih vrsta i staništa.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.1.3. Integralno upravljanje obalnim područjem** postići će se unaprjeđenje sustava planiranja i upravljanja obalnim područjem te postizanje održivog razvoja obalnog područja županije, što je izrazito pozitivan utjecaj na obalno područje i morski okoliš. Aktivnostima je predviđeno utvrđivanje i registriranje granica pomorskog dobra, praćenje stanja okoliša i onečišćenja obalnog područja Županije te ispitivanja kakvoće mora na morskim plažama i uspostava upravljačkog informatičkog sustava obalnog područja, te će se na taj način nastaviti započet postupak integralnog upravljanja obalnim područjem na području Županije. Pokazatelji provedbe navedenih aktivnosti su br. km obale sa utvrđenom granicom pomorskog dobra, br. izdanih koncesija na pomorskom dobru i br. točaka praćenja kakvoće mora.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije**, doći će do smanjenja pritiska na morski okoliš koji predstavlja neadekvatno ispuštanje nepročišćene otpadne vode, te će se pozitivno utjecati na stanje morskog okoliša, odnosno doprinijeti će se postizanju sveukupnog dobrog stanja morskog okoliša. Neplanskim smještajem morskih ispusta iz uređaja za pročišćavanje otpadne vode postoji mogućnost kumulativnog utjecaja s postojećim sadržajem što može predstavljati negativan utjecaj na morski okoliš.

Aktivnosti razvoja teretnog prometa luke Gaženica u okviru mjere **2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja** uključuju prijevoz tereta (kontejnera) brodovima i prekrcaj u luci. Porastom teretnog prometa, povećava se iskrcaj balastnih voda. S obzirom na tehnologiju prijevoza kontejnera brodovima za prijevoz kontejnera, u lukama se nikada ne iskrcava ili ukrcava cjelokupna količina vodenog balasta, već količina vodenog balasta koja će se u luci ukrcati ili iskrcati ovisi o uvjetima kao što su kapacitet balastnih tankova i sl. Uslijed onečišćenja mora vodenim balastom i sedimentom dolazi do prijenosa morskih organizama koji u novoj sredini mogu postati invazivni i nanijeti ozbiljnu štetu prirodnom okolišu. Priobalne vode koje uključuju i lučka područja iznimno su izložena unosu i širenju stranih organizama. Neke od najinvazivnijih vrsta su *Caulerpa taxifolia* i *Caulerpa racemosa*. Mjerama zaštite i praćenja stanja¹⁰⁶ za zahvat – *Izgradnja kontejnerskog terminala i pripadajućih sadržaja na području industrijsko - skladišne zone Gaženica u Zadru*, obuhvaćene su mjere upravljanja vodenim balastom u luci Gaženica te uspostava sustava praćenja utjecaja balastnih voda na morski okoliš tj. uspostava odgovarajućeg monitoringa stranih vrsta u lučkom području.

F.7. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST

U okviru mjere **1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture**, predviđen je povećan broj različitih turističkih sadržaja i usluga (hoteli, kampovi i sl.) koje prati sve veći intenzitet turističkih aktivnosti. Posljedica intenziviranja turističkih aktivnosti je pojačan pritisak na obalno područje a time i na obalna staništa i vrste. Značajan pritisak u tom smislu događa se na područjima pješčanih i šljunčanih plaža gdje

¹⁰⁶ Rješenje o prihvatljivosti zahvata – Kontejnerski terminal luke Gaženica u Zadru (Klasa:UP/I 351-03/11-02/55, Ur.broj:531-14-1-2-10-11-12, od 21. prosinca 2011.)

aktivnostima održavanja plaža koje mogu uključivati nasipavanja i sl., može doći do uništavanja fizičkih osobina i stabilnosti staništa, odnosno do gubitka staništa. Navedeni utjecaj na biološku raznolikost moguće je ublažiti mjerama zaštite proizašlim iz postupka procjene utjecaja na okoliš za pojedinačne projekte turističkih zona.

Razvojem nekih od aktivnosti u okviru mjere **1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma** (avanturistički, ciklo, speleo) može doći do negativnih utjecaja na staništa i biološku raznolikost na način da formiranjem biciklističkih staza i drugih objekata (npr. za avanturistički turizam) dolazi do gubitka ili degradacije staništa te uznemiravanja životinjskih vrsta. Pojačanim intenzitetom speleoturizma moguća su uznemiravanja životinja uslijed posjećivanja špilja, primjerice šišmiša.

U okviru mjere **1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta** doći će do povećanja površina poljoprivrednog zemljišta, što će dovesti do nestanka malih parcela omeđenih gustim živicama, a posljedično do jednolikosti staništa. Ukoliko će se takve okrupnjene parcele koristiti u monokulturi, to će dovesti do intenzifikacije poljoprivrede i smanjenja bioraznolikosti.

Provođenje aktivnosti vezanih uz izgradnju sustava navodnjavanja u okviru mjere **1.5.6. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje**, može imati značajan utjecaj na biološku raznolikost, ukoliko se radi o zahvatima koji obuhvaćaju velike površine predviđene za navodnjavanje kao i kumulativnim efektom nekoliko sustava navodnjavanja, jer pojačanim pritiscima prilikom crpljenja podzemnih voda te uslijed toga mogućim izmjenama vodnog režima može doći do ugrožavanja vodenih ekosustava. Posebno su ugrožena vlažna i vodena staništa te vrste koje u njima trajno ili privremeno obitavaju. Navedeni utjecaj na biološku raznolikost moguće je ublažiti mjerama zaštite proizašlim iz postupka procjene utjecaja na okoliš za pojedinačne sustave navodnjavanja.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.1.1. Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)**, doprinijet će se sprečavanju mogućih onečišćenja staništa a time i ugroze biljnih i životinjskih vrsta te se ovaj utjecaj smatra izrazito pozitivnim. Također, pozitivno će utjecati aktivnosti unaprjeđenja inventarizacije i praćenja stanja kopnenih vrsta i staništa.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije**, kojom će se smanjiti pritisak na recipijente radi postojećeg neadekvatnog ispuštanja nepročišćene otpadne vode, pozitivno će se utjecati na vodena i močvarna staništa i vrste.

Provođenje aktivnosti u okviru mjere **2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije** i **2.2.5. Poticanje plinifikacije županije**, obuhvaća izgradnju i/ili obnovu energetskih objekata kao što su (visokonaponski, srednjenaponski) dalekovodi i magistralni plinovodi koji predstavljaju velike linijske infrastrukturne objekte čijom izgradnjom dolazi najvećim dijelom do trajne prenamjene površina te gubitka i fragmentacije staništa, posebno šumskih unutar radnog pojasa i pojasa potrebnog za održavanje. Nadzemni vodovi za prijenos električne energije su znatna opasnost za mnoge vrste ptica koje na njima stradavaju, bilo u izravnom sudaru sa samim žicama (u slučaju visokonaponskih vodova) ili od strujnog udara (elektrokucije) koja je osobito izražena pojava kod srednjenaponskih vodova. Stradavanje od strujnog udara danas je za mnoge vrste grabljivica jedan od važnih uzroka ugroženosti. Prema evidenciji o stradalim pticama uslijed elektrokucije, koju vode ovlašteni nacionalni centri za skrb o stradalim strogo zaštićenim i zaštićenim vrstama životinja, najviše je stradalo pjevica (uglavnom vrana i svraka), ali je zabrinjavajuće da ptice grabljivice čine gotovo trećinu svih stradalih i identificiranih ptica. Na smanjenje stradavanja može utjecati opredjeljenje nadležnih operatera sustava da aktivno prihvati obvezu smanjenja negativnog utjecaja elektroenergetskog sustava na bioraznolikost sanacijom problematičnih dijelova dalekovoda i

pojedinih stupova. Također, otvaranje novih koridora predstavlja mogućnost širenja invazivnih biljnih vrsta koje predstavljaju značajnu ugrozu za biološku raznolikost. U okviru postupaka procjene utjecaja na okoliš za visokonaponske dalekovode i magistralne plinovode analiziraju se mogući utjecaji, po potrebi uključujući i varijantna rješenja trasa, na biološku raznolikost te su propisane mjere zaštite i ublažavanja mogućih utjecaja.

Provođenje aktivnosti u okviru mjere **2.2.4. Implementacija plana razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes** koja uključuje izgradnju nove infrastrukture širokopojasnog pristupa, neće uzrokovati dodatnu fragmentaciju staništa i smanjivanje životnih areala biljnih i životinjskih vrsta nekog područja jer će u najvećoj mjeri pratiti postojeću linijsku infrastrukturu. U slučaju potrebe za postavljanjem svjetlovodne infrastrukture na području gdje ne postoji drugi tip linijske infrastrukture, može se primijeniti načelo gradnje integrirane infrastrukture, odnosno može se graditi u kombinaciji sa drugim tipovima linijske infrastrukture i to ako je prostorno-planska dokumentacija predviđela takvu izgradnju, te ako je ista dozvoljena odgovarajućim rješenjima o prihvatljivosti zahvata na okoliš i/ili ekološku mrežu. U slučaju da zbog nemogućnosti podzemnog polaganja kabela na nekom području jedini izbor bude postavljanje kabela nadzemno, najčešće se koriste postojeći stupovi za električnu struju. Na područjima gdje takva infrastruktura već postoji, očekuje se da su životinjske vrste a posebno ptice tog područja, aklimatizirane na postojeće uvjete, te dodatni kabeli neće dati na značaju utjecaja koji je stalno prisutan. Na području gdje takva linijska infrastruktura ne postoji, nova se neće niti postavljati za potrebe svjetlovodnih kabela već će se pristupiti bežičnoj vezi točka-točka. Vrijeme u kojem će spomenuti utjecaji djelovati na vrste na području, ocjenjuje se kao prekratko da bi se razvile dugotrajne štetne posljedice. Zbog naravi radova neće doći do nastanka dugoročnih šteta po pitanju bioraznolikosti nekog područja i može se općenito reći da se primjenom tehničkih mjera ublažavanja te pridržavanjem pravila struke utjecaji na biljne i životinjske vrste tijekom izvođenja radova mogu ublažiti ili čak potpuno otkloniti. Osim spomenutih potencijalno negativnih, mogu se pretpostaviti i potencijalno pozitivni utjecaji koji će se pojaviti pokrivanjem većeg područja dostupnim internetom, kojim se može olakšati napore znanstvenika i istraživača vezano uz znanstveno – istraživačke i druge aktivnosti. (izvor: preuzeto iz *Strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. g., Interkonzalting d.o.o., 2015.*)

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom**, doći će do značajnih pozitivnih utjecaja na biološku raznolikost. Predviđene aktivnosti na uspostavi cjelovitog sustava gospodarenja otpadom koje obuhvaćaju izgradnju planiranih objekata (županijski centar za gospodarenje otpadom, pretovarne stanice, reciklažna dvorišta i dr.) te sanacije otpadom onečišćenih lokacija, značajno će doprinijeti poboljšanju stanja postojećeg načina gospodarenja otpadom, koje predstavlja jedan od najvećih pritisaka na okoliš. Smještaj Županijskog centra za gospodarenje otpadom na lokaciji Biljane Donje, planira se na antropogeno devastiranom području eksploatacijskog polja tehničkog građevnog kamena (kamenolom) te se izgradnjom i radom Centra ne očekuje utjecaj na prirodna staništa i vrste¹⁰⁷. Također, kako bi se ublažio mogući utjecaj na biološku raznolikost izgradnjom ostalih objekata sustava, povoljnijim se ocjenjuje odabir lokacije koja je pod antropogenim utjecajem.

Provođenje aktivnosti vezanih za cestovni promet u okviru mjere **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom**, uključuje dijelom rekonstrukcije postojećih dionica a dijelom izgradnju novih dionica županijskih i lokalnih cesta te brzih cesta i zaobilaznica. Tijekom izgradnje novih dionica na područjima prirodnih staništa doći će neminovno do utjecaja na staništa u vidu njegova gubitka

¹⁰⁷ Rješenje MZOIP o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša za zahvat – Centar za gospodarenje otpadom Zadarske županije na lokaciji Biljane Donje (Klasa: UP/I-351-03/09-02/39, URBROJ: 517-06-2-1-2-14-74 od 14. srpnja 2014.)

odnosno fragmentacije što je ujedno negativan utjecaj izgradnje linijske infrastrukture u prirodnim područjima. Također, uslijed izgradnje infrastrukturnih zahvata nenamjerni unos alohtonih invazivnih vrsta može predstavljati značajnu prijetnju za biološku raznolikost određenog područja. Obnova postojećih i izgradnja novih dionica u urbanim područjima, nema značajan utjecaj na staništa i vrste jer se uglavnom radi o staništima pod antropogenim utjecajem. Izgradnjom zračnih luka i prateće infrastrukture (pristupne ceste i dr.) dolazi do negativnog utjecaja na staništa u vidu njegova gubitka. U okviru postupka procjene utjecaja na okoliš za dogradnju zračne luke Zadar, provedena je analiza mogućih utjecaja objekata zračne luke te ostale infrastrukture na biološku raznolikost te su sukladno procijenjenim utjecajima, propisane mjere zaštite¹⁰⁸. Izgradnjom objekata kao što je heliodrom ne očekuje se negativan utjecaj na okoliš, odnosno biološku raznolikost, jer se radi o zahvatu vrlo malog opsega koji se uglavnom nalazi unutar građevinskog područja naselja.

F.8. ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Razvojem aktivnosti u okviru mjere **1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma** (avanturistički, ronilački, ciklo, speleo te nautički) može doći do negativnih utjecaja na zaštićena područja prirode. Aktivnosti nautičkog turizma te ronilačkog turizma mogu predstavljati izravnu prijetnju morskim ekosustavima kroz direktno uništavanje osjetljivih morskih i obalnih staništa i vrsta, najčešće uzrokovano sidrenjem te mogućnošću pristupa u netaknuta područja, koja mogu biti zaštićena područja kao što je to u slučaju morskog dijela područja PP Telašćica. Rekreativne aktivnosti kao slobodno penjanje i alpinizam uočene su kao smetnja pticama koje se na istim područjima gnijezde. Intenziviranje ovih aktivnosti može uzrokovati navedena uznemiravanja na dijelovima područja PP Velebit i NP Paklenica. Provođenjem aktivnosti planiranja, izgradnje i uređenja biciklističkih staza i područja za namjenu avanturističkog turizma, ne očekuje se utjecaj na zaštićena područja ukoliko će se za ovu namjenu koristiti već postojeći putovi a nove rute se planirati na područjima koja su izvan zaštićenih područja odnosno u skladu s planovima upravljanja područjima parkova prirode ili nacionalnog parka.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjera **2.1.2. Održivo korištenje i valorizacija prirodne baštine**, **2.1.4. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode** i **2.1.5. Potpora očuvanju Natura 2000 vrsta i staništa**, značajno će se doprinijeti jačanju cjelovitog sustava zaštite okoliša i prirode. Aktivnosti obuhvaćaju unapređenje i očuvanje prirode, zaštićenih dijelova prirode i ostalih vrijednih dijelova prirodne baštine kroz prilagodljivo upravljanje, njihovo održivo korištenje i valorizaciju.

Provođenje aktivnosti u okviru mjere **2.2.4. Implementacija plana razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes** uključuje izgradnju nove infrastrukture širokopojasnog pristupa. Zbog vrste radova koji u najvećoj mogućoj mjeri prate postojeću linijsku infrastrukturu se ne očekuje nastanak dugoročnih i značajnih štetnih učinaka po pitanju izvornosti i stanja prirode nekog područja, već se eventualno mogu očekivati slabiji negativni utjecaji privremenog i kratkotrajnog karaktera izvođenjem radova. Razvojem širokopojasnog pristupa olakšati će se i potaknuti upoznavanje šire javnosti s važnosti očuvanja prirodnih vrijednosti s posebnim naglaskom na prirodne vrijednosti zaštićene nekom od kategorija zaštite i ljude koji žive unutar zaštićenih područja, potom uspostavljanje učinkovitijeg i sveobuhvatnijeg sustava praćenja i zaštite prirode i pratećih baza podataka radi sustavnih praćenja promjena u zaštićenim područjima i lakšoj interpretaciji uočenih negativnih ili pozitivnih trendova, odnosno učinkovitosti ili potrebi dodatnih napora u zaštiti koja se provodi, a sve u cilju održivog upravljanja prirodom (izvor: preuzeto iz *Strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. g.*, Interkonzalting d.o.o., 2015.).

¹⁰⁸ Rješenje MZOiP za namjeravani zahvat – rekonstrukcija Zračne luke Zadar (Klasa: UP/I351-03/14-02/130, URBROJ: 517-06-2-1-1-15-19 od 1. srpnja 2015.)

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom**, doći će do pozitivnih utjecaja na obilježja zaštićenih područja prirode prvenstveno radi sanacije otpadom onečišćenih lokacija, čiji je broj unutar zaštićenih područja prirode značajan.

F.9. KRAJOBRAZ

Aktivnostima u okviru mjere **1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture** te mjere **1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma**, mogu se dogoditi potencijalno negativni utjecaji ukoliko se pojedini zahvati planiraju na krajobrazno visoko vrijednim područjima. To su prvenstveno područja poput obalnog pojasa još nedevasiranog izgradnjom, ruralnih cjelina i krajobraza ili visoko vrijednih prirodnih područja poput kanjona ili planinskih vrhova. Potencijalni utjecaji se svode na narušavanje krajobraznog karaktera uslijed pojave kontekstualno neprilagođene izgradnje ali i na degradaciju vizura s šireg prostora.

Aktivnostima u okviru mjere **1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta**, doći će do negativnog utjecaja na područja kulturnog krajobraza. Upravo su rascjepkane i usitnjene čestice ograđene živicama ili suhozidima glavni nositelji dinamike kulturnog krajobraza. Okrupnjavanjem čestica doći će do narušavanja dinamičke slike i tradicionalnog kulturnog karaktera krajobraza. To se odnosi na krajobrazno visoko vrijedna područja s prevladavajućim kulturnim elementom dok su nizinska poljoprivredna područja manje izložena promjenama.

Aktivnosti izgradnje infrastrukture u sklopu mjere **1.5.6. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje**, može u manjoj mjeri promijeniti krajobrazne značajke određenog područja i to uvođenjem antropogenih elemenata, pretežno pravolinijskog usmjerenja, u kulturne i prirodne krajobraze čime se mijenja karakter krajobraza.

Aktivnosti u sklopu mjere **1.5.11. Potpora očuvanju i proširenju stočnog fonda**, mogu imati pozitivan utjecaj na krajobraz u obliku održanja kulturnog krajobraza u brdskim i planinskim područjima, ali samo ukoliko se ispaša obavlja na tradicionalan način.

U okviru mjere **2.1.2. Održivo korištenje i valorizacija prirodne baštine** potiču se aktivnosti u svrhu održavanja visokog stupnja krajobrazne, biološke raznolikosti te georaznolikosti što će pozitivno utjecati na krajobraz u cjelini. Aktivnostima u sklopu mjera **2.1.3. Integralno upravljanje obalnim područjem** i **2.1.4. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode** koje se odnose na podizanje razine upravljanja obalnim područjem u cjelini, kao i razine svijesti o ovoj tematici, doći će do pozitivnog utjecaja na krajobraz.

Provedba aktivnosti u okviru mjera **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije**, **2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije** i **2.2.5. Poticanje plinifikacije županije** predviđa izgradnju i rekonstrukciju infrastrukturnih objekata: plinovoda i popratnih objekata, dalekovoda i trafostanica, UPOV-a, kanalizacijske i vodovodne mreže te uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. U okviru izgradnje novih infrastrukturnih objekata moguće su negativne posljedice po krajobraz i to kroz promjenu krajobraznih značajki i karakter krajobraza. U urbanim i suburbanim područjima problematika nije izražena zbog već ranije degradiranih krajobraznih značajki i antropogenog karaktera krajobraza. Područja koja su osjetljivija na eventualne promjene su kulturni krajobrazi visoke vrijednosti ili obalno područje. Izgradnja nadzemnih zahvata te u manjoj mjeri izgradnja podzemnih elemenata zahvata, na takvim područjima utjecati će na promjenu karaktera krajobraza i vizualne kvalitete ali će promjena biti uglavnom lokalnog karaktera.

Aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje**

otpadom, predviđa i sanaciju divljih odlagališta čime će se doći do izrazito pozitivnog utjecaja na krajobraz na lokalnoj razini.

Provedba mjere **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom** uzrokovati će određene promjene u krajobrazu, jer se u sklopu mjere predviđa izgradnja prometnica svih razina u svrhu povezivanja u jedinstvene prometne cjeline. Izgradnja novih dionica može uzrokovati negativne utjecaje na promjenu karaktera krajobraza. To se prije svega odnosi na krajobraze u kojima je vrlo malen udio antropogenih elemenata.

F.10. KULTURNA BAŠTINA

Aktivnostima u okviru mjere **1.2.4. Stvaranje uvjeta za očuvanje tradicijskih obrta** se izrazito pozitivno utječe na nematerijalnu kulturnu baštinu odnosno tradicijska znanja, umijeća i proizvode koji su uz to vezani. Osim očuvanja i revitalizacije, mjera je usmjerena progresivno odnosno na stvaranje novih obrta s naglaskom na tradicionalne proizvodne zanate te potporu promotivnim i marketinškim aktivnostima.

Aktivnostima u sklopu mjere **1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture** te mjere **1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma**, očekuju se općenito pozitivni utjecaji na kulturno-povijesnu baštinu. Turistička ponuda temeljena na kulturnoj baštini i kulturni turizam općenito potpomažu održivo korištenje kulturne baštine, a samim time pozitivno utječu kako na pojedine elemente kulturne baštine obuhvaćene mjerama tako i na kulturnu baštinu općenito. Potencijalno negativni utjecaji mogu se dogoditi u kulturološki ili arheološki aktivnim područjima uslijed izgradnje turističke infrastrukture. Potencijalni utjecaji više se svode na narušavanje kulturološkog konteksta nego na fizička oštećenja kulturne baštine. To su područja poput blizine starih gradskih jezgri, ruralnih cjelina ili arheoloških nalazišta.

Provedba mjera **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije**, **2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije** i **2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom**, uključuju zahvate izgradnje nadzemnih i podzemnih infrastrukturnih objekata poput: dalekovoda i trafostanica, UPOV-a, kanalizacijske i vodovodne mreže, uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, prometnica te lučke infrastrukture. Ovim aktivnostima moguć je negativan utjecaj na kulturnu baštinu na način mogućeg fizičkog uništavanja pojedinačnog objekta kulturne baštine ili narušavanjem kulturološkog konteksta. Budući da su postojeći elementi kulturne baštine zaštićeni zakonskim i prostorno-planskim mjerama na državnoj i lokalnoj razini, značajnu ugrozu predstavlja moguća devastacija arheološke baštine, i to posebno one neotkrivene. Stoga su najrizičnija arheološki aktivna područja, a to su povijesna naselja, obalni pojas s podmorjem i rubovi plodnih polja. Narušavanje kulturološkog konteksta je u najvećoj mjeri moguće zbog preklapanja lokacija zahvata s blizinom kulturološki vrijednih područja poput ruralnih ili urbanih cjelina. Pravovremenim nadzorom prilikom izvođenja građevinskih radova, moguće je ovaj utjecaj spriječiti ili ublažiti.

F.11. STANOVNIŠTVO

Kao rezultat provedbe svih predviđenih aktivnosti iz mjera koje su definirane kroz prioritete **1.1. Povećana konkurentnost i zastupljenost proizvodnog sektora u gospodarstvu Zadarske županije** i **1.2. Ojačano malo i srednje poduzetništvo i unaprijeđeno poduzetničko okruženje** može se očekivati povećanje udjela prerađivačke industrije u ukupnoj strukturi gospodarstva Zadarske županije (2013. godine u strukturi djelatnosti bilo je 9,82% zaposlenih u prerađivačkoj industriji), a sve to kroz osiguranje poticajnog okruženja za prerađivačke tvrtke te kroz isticanje posebitosti i

jačanje onih faktora za koje postoje predispozicije razvoja. Očekuje se povećanje broja tvrtki i broja zaposlenih te općenito poboljšanje uvjeta (kroz povećanje ulaganja i za otvaranje proizvodnih i prerađivačkih tvrtki. Nadalje, očekuje se povećanje broja realiziranih projekata i broj poduzetnika kojima je pružena podrška kroz razvijanje i poboljšanje poslovne infrastrukture, opreme, te razne potporne institucije, edukacija i savjetovanje, financijska pomoć i dr. Strukturu zaposlenih po djelatnostima u Zadarskoj županiji početkom 2013. godine karakterizira dominantnost sektora usluga (73,24%), unutar kojeg pojedinačno najveći udjel ima trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu upotrebu i kućanstvo (13,58%), ali i visok udjel javnog sektora (28%) s negativnom tendencijom kontinuiranog povećanja udjela javne uprave i obrane (10,09%). Ovakva značajna zastupljenost klasičnog javnog sektora u uslugama s jedne strane, i trgovinom kao dominantnom pojedinačnom djelatnošću s druge strane, ukazuje da sektor usluga ima velike i raznolike neiskorištene potencijale za razvoj poduzetništva i stvaranje novih radnih mjesta. Ulaganja vezana za stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo, prerađivačku industriju, tradicijsko obrtništvo te općenito unaprjeđenje uspješnosti i kvalitete poduzetničke klime, bi imala pozitivan utjecaj posebno na području u kojima su zabilježeni nepovoljniji uvjeti (npr. veća nezaposlenost - nezaposlene socijalno-ugrožene osobe, nezaposlene osobe s invaliditetom, nezaposlene žene i dr.). Na taj način Županija može ostvariti značajne razvojne pomake i tako osigurati stabilnost razvoja i postići diversifikaciju utemeljenu na vlastitim potencijalima. Također, poželjno je inzistiranje na suradnji i međudnosu raznih djelatnosti (prerađivačke djelatnosti s npr. turizmom na kojeg opet djeluju poljoprivreda, promet, marikultura, ostale prerađivačke djelatnosti i dr.), a to je definirano kroz mjeru 1.2.5 Poticanje međusektorskog povezivanja radi kreiranja novih finalnih proizvoda i organiziranog nastupa na tržištu. Na taj se način može utjecati na smanjenje sezonalne nezaposlenosti, povećati spektar djelatnosti, na smanjenje značajnih razlika u razvijenosti između pojedinih dijelova Županije, te na stvaranje novih konkurentskih (izvoznih) proizvoda. Zadarska županija sa svojim prirodnim položajem, dobrom prometnom povezanošću, vrijednom kulturno-povijesnom i prirodnom baštinom i svim ostalim turističkim resursima ima dugu turističku tradiciju. Međutim, postoji značajna vrlo izražena razlika u turističkoj razvijenosti unutar Županije. Mjerom 1.2.8. Razvoj kreativne industrije Zadarske županije može se postići jača međunarodna prepoznatljivost s naglaskom na jačanje turističke konkurentnosti cjelokupne Županije. Posljedično, unaprjeđenje turističke ponude te općenito podizanje kvalitete i raznovrsnosti usluga može utjecati na povećanje broja zaposlenih u turizmu i popratnim djelatnostima. To se odnosi na zaposlenike raznih stručnih sprema, a u skladu s nužnim povećanjem potrebe za raznim popratnim djelatnostima (ugostiteljstvo, trgovina, kulturno-zabavni i kreativni sadržaji, lokalni prijevoznici i dr.).

Kao rezultat provedbe svih predviđenih aktivnosti iz mjera koje su definirane kroz prioritet **1.3. Povećana uloga istraživanja i razvoja u gospodarstvu Zadarske županije**, ostvarit će se veća suradnja i povezanost između znanstveno-istraživačkih institucija i gospodarstva te kroz povećanje obrazovnih i savjetodavnih programa za poduzetnike i gospodarstvenike porast će razina konkurentnosti i u većoj mjeri nego do sad će se iskoristiti nedovoljno iskorišteni potencijal gospodarskih djelatnosti Županije. Tradicionalni sektori koji imaju prirodne predispozicije za razvoj bit će osnaženi ulaganjem u znanje i istraživanje te povećanjem produktivnosti poslovanja. Klastersko povezivanje dionika dovest će do kreiranja zajedničkih projekata usmjerenih na provođenje zajedničkih aktivnosti što može dovesti do povećanja broja razvojnih i istraživačkih projekata. Trenutno prisutni nesklad između poslovnog sektora i sustava obrazovanja i istraživanja može se umanjiti većom suradnjom i pojačanom međusobnom komunikacijom.

Već je naglašeno da na području Županije postoji izražena razlika u turističkoj razvijenosti. Razvoj i diversifikacija ponude na području cijele Županije u skladu s prirodnim predispozicijama prostora i tradicijskim/poljoprivrednim gospodarstvima u ruralnim područjima Županije (ruralni turizam) doprinijet će uravnoteženijem razvoju. Proširenje turističke ponude može utjecati i na povećanje atraktivnosti područja koja još uvijek nisu turistički konkurentna. Aktivnostima iz mjera u okviru prioriteta **1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja** unaprijedit

će se svi čimbenici koji čine kvalitetu turističke ponude. Također, moguće je očekivati produljenje turističke sezone kroz sinergijsko djelovanje svih dionika u turizmu, a time i na smanjenje sezonalne nezaposlenosti.

Na području Zadarske županije prepoznati su problemi u poljoprivrednoj proizvodnji. Razmjerno malo poljoprivrednog zemljišta intenzivno se koristi za poljoprivrednu proizvodnju, a postoji razmjerno velika rascjepkanost poljoprivrednog zemljišta. Isto tako, ograničavajući faktor razvoja je i bavljenje neekonomičnim, sezonski ograničenim kulturama. Također, međudodnos poljoprivredne proizvodnje i ruralnog turizma nije dovoljno razvijen. Stoga se očekuje pozitivan utjecaj provedbom predviđenih aktivnosti i mjera unutar prioriteta **1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda.** Međudjelovanje poljoprivrede i turizma može dovesti do poboljšanja i unapređenja razvoja na obje razine. Prvenstveno se to odnosi na poljoprivredne proizvode koji bi trebali biti važan dio turističke ponude, a isto tako i na privlačenje novih investicija i jačanja izvoza tih istih proizvoda. Razvojem i unapređenjem poljoprivredne proizvodnje može se očekivati i povećanje konkurentnosti uslijed povećanja poljoprivrednih proizvođača (ekoloških) i poljoprivredne proizvodnje te poboljšanje uvjeta potrebnih za razvoj (infrastruktura, navodnjavanje, nove tehnologije, mogućnost umrežavanja proizvođača i dr.). Može se očekivati i povećanje broja zaposlenih u poljoprivrednim djelatnostima. omogućit će se kontinuirana (cjelogodišnja) poljoprivredna proizvodnja (ekološka), a time će se također povećati konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava. Okrupnjavanje posjeda i razvoj korištenja neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta povećat će stupanj iskoristivosti poljoprivrednog zemljišta što će imati pozitivan utjecaj na stanovništvo koje se bavi poljoprivredom. Može se očekivati povećanje novih ekoloških proizvođača te povećana razina znanja o ekološkoj proizvodnji. Konačno, povećanjem broja poljoprivrednih gospodarstava uključenih u turističku ponudu (ruralni turizam) poboljšat će se uvjeti života ruralnog stanovništva. Na taj je način moguće smanjiti iseljavanje stanovništva iz sela u grad.

Očekuje se pozitivan utjecaj na stanovništvo provedbom predviđenih aktivnosti iz mjera koje su definirane kroz prioritet **1.6. Ojačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura.** S obzirom na važnost ribarstva Zadarske županije za cjelokupno ribarstvo RH, kvalitetna infrastruktura od ključnog je značenja za daljnji razvoj i unaprjeđenje ribarstva. Može se očekivati poboljšanje uvjeta rada ribarima i uzgajivačima ribe i drugih morskih organizama te ostalim gospodarski subjekti u ribarstvu, ribarske zadruge i organizacije proizvođača. Može se očekivati povećanje konkurentnosti sektora ribarstva, unaprjeđenje infrastrukture kroz razne razvojne projekte (za financiranje nove opreme), potencijalno udruživanje dionika u ribarstvu te stvaranje certificiranih i prepoznatljivih proizvoda što će sektor dovesti na bolju, snažniju i konkurentniju poziciju na tržištu.

Kao rezultat provedbe predviđenih aktivnosti koje su definirane kroz **cilj 2. Resursno učinkovita Zadarska županija** može se očekivati značajno poboljšanje uvjeta i kvalitete života za cjelokupno stanovništvo Županije. Na županijskoj razini postoje značajne razlike u dostupnosti sadržaja, centralnih funkcija, infrastrukture, odnosno uvjeti i kvaliteta života različiti su u različitim dijelovima Županije. To ima direktan utjecaj i na gospodarski razvoj cjelokupnog područja. Provedba predviđenih aktivnosti imat će pozitivan utjecaj na stanovništvo uslijed povećanja broja stanovnika koji su priključeni na sustav vodoopskrbe, sustav odvodnje i obrade otpadnih voda, sustav gospodarenja otpadom te kojima je dostupna elektroenergetska i prometna infrastruktura (odnosi se i na poboljšanje postojeće infrastrukture). U skladu s tim očekuje se znatno povećanje kvalitete života svih obuhvaćenih stanovnika. Adekvatna infrastruktura ključan je preduvjet za razvoj Županije. Poboljšanjem infrastrukturne osnove direktno se utječe na stvaranje adekvatnih preduvjeta za snažniji i ravnomjerniji gospodarski razvoj, a time i na dobrobit stanovništva. Unapređenje je potrebno u svim vidovima prometa, od cestovnog, preko pomorskog do zračnog, željezničkog i elektroničko komunikacijskog prometa i pokrivenosti Internetom. U sklopu mjera iz prioriteta 2.3. Povećano korištenje OİE i povećana energetska učinkovitost, predviđaju se aktivnosti koje se odnose

na primjenu obnovljivih izvora energije čime se u konačnici osim pozitivnog utjecaja na stanovništvo, kvalitetu njihovog života i standard doprinosi i očuvanju okoliša u cjelini, osobito u kombinaciji s mjerama poboljšanja energetske učinkovitosti (npr. mjere za poboljšanje toplinske zaštite na objektima, mjere povećanja energetske učinkovitosti održive gradnje, mjere za poboljšanje sustava javne rasvjete, uvođenje car sharing-a i sl.). Također, povećat će se razina informiranosti i edukacije o važnosti korištenja obnovljivih izvora energije. Postići će se uštede u potrošnji energije i novčane uštede kao posljedica smanjenja potrošnje energije. U sklopu predviđenih mjera iz prioriteta 2.4. unaprijedit će se loša prometna povezanost unutar Županije (posebno kopno s otocima), unaprijediti i proširiti ostalu infrastrukturu na mjesta gdje ona nije adekvatna ili je nema, a time omogućiti razvoj ili revitalizaciju ruralnih, nerazvijenih i depopulacijskih područja unutar Županije. To je osobito pozitivno za poboljšanje povezanosti otoka s kopnom i otoka međusobno. Aktivnosti koje se odnose na poboljšanje infrastrukture na području cijele Županije što će direktno pozitivno utjecati na stanovništvo, kvalitetu njihovog života i standard.

Populacijska neravnoteža, gustoća naseljenosti i neujednačeni demografski trendovi na razini jedinica lokalne samouprave ograničavajući su faktor razvoju Županije. Uzrok tome je i neravnomjerna dostupnost društvenih usluga na području županije (u području odgojno-obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih usluga) s posebnim naglaskom na slabiju razinu dostupnosti na otocima i slabije razvijenim dijelovima Županije. Kao rezultat provedbe predviđenih aktivnosti koje su definirane kroz **cilj 3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije** očekuje se povećana i uravnotežena kvaliteta života cjelokupnog stanovništva Zadarske županije. U sklopu prioriteta 3.1. Razvijena društvena infrastruktura i usluge, očekuje se povećanje kvalitete života obuhvaćenog stanovništva zbog poboljšanje uvjeta rada u odgojno-obrazovnim i kulturnim ustanovama te uravnoteženijoj dostupnosti zdravstva i socijalne skrbi. S obzirom na njihovu važnost, smatra se da će utjecaj na stanovništvo biti značajno pozitivan. Unaprjeđenjem kvalitete i dostupnosti usluga moglo bi se zadržati stanovništvo na području koje je definirano kao slabije razvijeno i s nezadovoljavajućom strukturom dostupnih usluga. Na taj bi se način mogla povećati iskoristivost potencijala tih dijelova Županije te povećati mogućnost zapošljavanja lokalnog stanovništva. U sklopu prioriteta 3.2. Povećana efikasnost i veća koordinacija institucija za upravljanje razvojem, povećat će se kompetentnost i stručnost djelatnika koji će biti uključeni u institucijama obuhvaćenim ovom mjerom. Isto tako, povećanim brojem educiranih voditelja za EU projekte omogućit će se efikasnije korištenje sredstava EU fondova, omogućiti izrada kvalitetnijih projekata i spriječiti gubitak vremena na administrativnim preprekama u tijeku pripreme projekata. Aktivnostima koje su predviđene mjerama prioriteta 3.2. predviđeno je poboljšanje komunikacije i umrežavanje dionika u razvojnim procesima na lokalnoj razini. Posljedično će doći do stvaranja mreže dionika i veće razmjene informacija među njima. Povećanom komunikacijom i suradnjom doći će do povećane efikasnosti provedbe lokalnih projekata koji imaju u cilju poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Uspostavom i jačanjem informacijskih i komunikacijskih usluga povećat će se učinkovitost javne uprave i postići će se prihvatljiva razina kvalitete i transparentnosti javne uprave i olakšati stanovnicima pristup potrebnim informacijama. To se posebno odnosi na sređivanje i uređenje katastra i zemljišnih knjiga čime će se riješiti prepreke vezane za upis u zemljišni registar i katastarski sustav. Na taj će način biti osigurani kvalitetni preduvjeti za brži gospodarski razvoj, privlačenje ulaganja, modernizaciju poljoprivrede i dr. Očekuje se povećanje razine educiranosti za djelatnike javne uprave. Aktivnosti predviđene mjerama u sklopu prioriteta 3.3. Jačanje kapaciteta civilnog sektora i 3.4. Potaknut razvoj ljudskih potencijala, imat će značajno pozitivan utjecaj na stanovništvo. Kroz jačanje kapaciteta i efikasnosti civilnog sektora posljedično će se povećati broj razvojnih projekata u kojem sudjeluje više dionika (razne udruge građana). Također, može se očekivati povećanje broja stručnjaka koji će biti zaposleni u izradi spomenutih razvojnih projekata odnosno u provođenju predviđenih aktivnosti (održavanje okruglih stolova, edukacije i seminari na temu civilnog sektora, itd.). Poticanjem veće uključenosti ranjivih dobrih skupina i osmišljenim sustavom profesionalnog usmjeravanja dugotrajno nezaposlenih osoba omogućit će se poboljšanje položaja građana koji spadaju u skupinu stanovnika u nepovoljnom položaju u društvu.

F.12. ZDRAVLJE I OKOLIŠ

Provedbom aktivnosti u sklopu mjere **1.6.3. Poticanje povećanja potrošnje ribe** očekuje se pozitivan utjecaj na zdravlje ljudi. S obzirom na iznimno malu potrošnju ribe po stanovniku, ali i na važnost ribe kao namirnice u zdravoj prehrani, od velikog je značaja edukacija stanovništva o dobrobiti prehrane koja uključuje ribu i riblje proizvode.

U sklopu mjere **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije i 2.2.2. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Županije** očekuje se ravnomjernija razvijenost i obuhvaćenost stanovništva sustavom vodoopskrbe, odvodnje i obradom otpadnih voda. Priključenost na kanalizacijski sustav u županiji iznosi 36%, a na javni vodoopskrbni sustav 76%. Sukladno tome, očekuje se povećanje broja stanovnika koji će biti priključeni na sustav vodoopskrbe i odvodnje te se očekuje povećanje kvalitete pitke vode. Izgradnjom, rekonstrukcijom i nadogradnjom postrojenja za pročišćavanje vode za piće i postrojenja za desalinizaciju za opskrbu otoka i udaljenih mjesta pitkom vodom smanjit će se problemi u vodoopskrbi tijekom ljetnih mjeseci (vrijeme turističke sezone). Također, provedbom aktivnosti na najmanju moguću razinu smanjit će se rizik za ljudsko zdravlje kroz smanjenje izloženosti stanovništva potencijalnim bolestima koje se prenose vodom, a koje se mogu pojaviti uslijed neadekvatnog stanja infrastrukture.

U sklopu mjera iz *prioriteta 2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost* predviđaju se aktivnosti koje će poboljšati zdravlje i kvalitetu života stanovnika Zadarske županije te povećati njihova sigurnost na prometnicama. Značajno pozitivan utjecaj imat će poboljšanje postojeće i izgradnja nove cestovne mreže što će osigurati prometnu protočnost (posebice u ljetnim mjesecima dok traje turistička sezona), poboljšati uvjete te povećati ukupnu sigurnost cestovnog prometa. Značajno pozitivan utjecaj na zdravlje stanovnika imat će poticanje razvoja biciklističkog prometa kao ekonomski prihvatljivog, jednostavnog, lako dostupnog i ekološki prihvatljivog prijevoznog sredstva (npr. kroz razvijanje usluga Bicikliraj i vozi, Plovi i bicikliraj, gradnjom biciklističkih staza, promocija za popularizaciju biciklističkog prometa). Iako će provedba aktivnosti najvećim dijelom poboljšati kvalitetu života i zdravlje stanovništva, neke od aktivnosti imat će i negativan utjecaj u obliku povećanja razine buke i smanjenja kvalitete zraka, a što se posebno odnosi na veći broj novoizgrađenih prometnica i sezonski izraženog pojačanog intenziteta prometa.

Na kvalitetu života stanovništva i javno zdravlje značajno pozitivno utjecat će provedba aktivnosti koje su definirane kroz **cilj 3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije**. Ovaj je cilj usko povezan s druga dva cilja i u njihovom međusobnom djelovanju moguće je podići kvalitetu života stanovnika Zadarske županije na znatno višu razinu od postojeće. Predviđene aktivnosti svih mjera usmjerene su na unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti odgojno-obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih usluga te na proširenje sadržaja i kvalitete usluga u području sporta i kulture. Također, povećat će se sigurnost stanovnika kroz unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbom na klimatske promjene.

F.13. OTPAD

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.2.6. Sanacija divljih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom** nastavit će se započete aktivnosti na poboljšanju postojećeg stanja gospodarenja otpadom te će se doprinijeti smanjenju direktnih i indirektnih utjecaja koje ovakav neodgovarajući način gospodarenja predstavlja za okoliš.

Provođenjem aktivnosti u okviru mjere **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije**, doći će do pojave posebne kategorije otpada - otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV), koji može ukoliko se njime ne gospodari na odgovarajući način, predstavljati značajan utjecaj na okoliš (tlo, vode). U skladu s

intenziviranjem izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, očekuje se i rast količine mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. U Republici Hrvatskoj ne postoje Strateške odrednice postupanja s muljem iz UPOV-a. Prema Studiji "Obrada i zbrinjavanje otpada i mulja generiranog pročišćavanjem otpadnih voda na javnim sustavima odvodnje otpadnih voda gradova i općina u hrvatskom županijama" (WYG International, 2014), kao mogućnosti korištenja / zbrinjavanja mulja iz UPOV-a navode se opcije korištenja (korištenje mulja na tlu, termička obrada, kompostiranje) i zbrinjavanja (odlaganje na mjestu nastanka ili odlagalištu).

Provođenjem aktivnosti izgradnje i obnove (vodno-komunalnih) infrastrukturnih i energetske objekata u okviru mjera **2.2.1. Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije, 2.2.2. Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Županije, 2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije, 2.2.5. Poticanje plinifikacije Županije i 2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenja sustava za upravljanje i nadzor prometom**, može se očekivati nastanak većih količina građevnog otpada i materijala od iskopa koji kao višak predstavlja mineralnu sirovinu kod građevinskih radova. Kako ovakav materijal, ukoliko ga se nepropisno odlaže, ne bi predstavljao potencijalnu ugrozu za okoliš, potrebno ga je u skladu s propisima odložiti na lokacije predviđene za odlaganje ovakvog materijala.

F.14. MOGUĆI PREKOGRANIČNI UTJECAJI

Provedbom aktivnosti predviđenih Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije ne očekuju se mogući utjecaji na okoliš preko državnih granica.

F.15. SUMARNI PRIKAZ UTJECAJA CILJEVA I MJERA ŽRS NA OKOLIŠ

CILJEVI I MJERE ŽRS		OKOLIŠ										
		Zrak	Klimatske promjene	Tlo	Šume /lovstvo	Vode	Morski okoliš	Biološka raznolikost, ZP	Krajobrazna raznolikost	Kulturna baština	Stanovništvo	Zdravlje
1.1. Povećana konkurentnost i zastupljenost proizvodnog sektora u gospodarstvu Zadarske županije												
1.1.1.	• Poboljšanje poslovnog okruženja za razvoj prerađivačke industrije visokih tehnologija										+	
1.1.2.	• Poticanje novih investicija										+	
1.2. Ojačano malo i srednje poduzetništvo i unaprijeđeno poduzetničko okruženje												
1.2.1.	• Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture										+	
1.2.2.	• Daljnji razvoj postojećih poduzetničkih zona te stvaranje povoljne klime za ulaganja										+	
1.2.3.	• Poboljšanje pristupa financijskim sredstvima malim i srednjim poduzetnicima										+	
1.2.4.	• Stvaranje uvjeta za očuvanje tradicijskih obrta										+	
1.2.5.	• Poticanje međusektorskog povezivanja radi kreiranja novih finalnih proizvoda i organiziranog nastupa na tržištu										+	
1.2.6.	• Poticanje izvoznih aktivnosti malih i srednjih poduzetnika										+	
1.2.7.	• Razvoj socijalnog poduzetništva										+	
1.2.8.	• Razvoj kreativne industrije Zadarske županije										+	
1.3. Povećana uloga istraživanja i razvoja u gospodarstvu Zadarske županije												
1.3.1.	• Jačanje znanstveno-istraživačke dimenzije poslovnog sektora										+	
1.3.2.	• Poboljšanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih institucija kao nositelja gospodarskog razvoja										+	
1.3.3.	• Poticanje primjene znanja i razvoja inovacija u gospodarstvu										+	
1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja												
1.4.1.	• Razvoj sustava upravljanja destinacijom										+	
1.4.2.	• Razvoj turističke infrastrukture						-	-	-		+	
1.4.3.	• Razvoj specifičnih oblika turizma						-	-			+	
1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda												
1.5.1.	• Potpora povećanju poljoprivredne proizvodnje u zaštićenim prostorima										+	
1.5.2.	• Poticanje razvoja ruralnog turizma i turističke ponude na poljoprivrednim gospodarstvima										+	
1.5.3.	• Poticanje proizvođačkih organizacija i zadružnog povezivanja poljoprivrednih gospodarstava										+	
1.5.4.	• Poticanje ekološke poljoprivrede i razvoj zelenog poduzetništva			+		+					+	
1.5.5.	• Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta							-	-		+	
1.5.6.	• Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje		+	+		-	-	-	-		+	
1.5.7.	• Poticanje zaštite autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda										+	
1.5.8.	• Potpora promicanju znanja i inovacija u poljoprivredi		+								+	

CILJEVI I MJERE ŽRS		OKOLIŠ										
		Zrak	Klimatske promjene	Tlo	Šume /lovstvo	Vode	Morski okoliš	Biološka raznolikost, ZP	Krajobrazna raznolikost	Kulturna baština	Stanovništvo	Zdravlje
1.5.9.	• Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika				+						+	
1.5.10.	• Potpora za razvoj i unapređenje lovstva				+						+	
1.5.11.	• Potpora očuvanju i proširenju stočnog fonda					-			-		+	
1.6. Ojačana konkurentnost ribarstva i razvijena ribarska infrastruktura												
1.6.1.	• Razvoj infrastrukture za potrebe sektora ribarstva i marikulture sukladno EU standardima						+				+	
1.6.2.	• Daljnje poticanje udruživanja u sektoru ribarstva i potpora proizvođačkim organizacijama										+	
1.6.3.	• Poticanje povećanja potrošnje ribe										+	++
1.6.4.	• Unapređenje marketinga, certificiranja, označavanja i brendiranja proizvoda ribarstva i marikulture										+	
2.1. Unaprijeđen sustav zaštite okoliša i prirode												
2.1.1.	• Poticanje zaštite, povećanje kvalitete i unapređenje sustava praćenja kakvoće okoliša (mora, voda, tlo, zrak) i prirode (vrste i staništa)	++	+	++	++	++	++	++	+		+	
2.1.2.	• Održivo korištenje i valorizacija prirodne baštine							++	+		+	
2.1.3.	• Integralno upravljanje obalnim područjem					+	++	++	++	+	+	
2.1.4.	• Podizanje svijesti o zaštiti okoliša i očuvanju prirode	++	++	++	++	++	++	++	+	+	+	
2.1.5.	• Potpora očuvanju Natura 2000 vrsta i staništa							++			+	
2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije												
2.2.1.	• Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno razvoju Županije	+		+		+	+	+	-	-	+	+
2.2.2.	• Razvoj i povećanje učinkovitosti vodoopskrbnog sustava Županije										+	+
2.2.3.	• Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije	+						-	-		+	
2.2.4.	• Implementacija plana razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes	+									+	
2.2.5.	• Poticanje plinifikacije županije	+							+	+	+	
2.2.6.	• Sanacija divljih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	
2.2.7.	• Razvoj male komunalne infrastrukture										+	
2.3. Povećano korištenje OİE i povećana energetska učinkovitost												
2.3.1.	• Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u sektoru industrije	+	+								+	
2.3.2.	• Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije za sektor prometa	+	+								+	
2.3.3.	• Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije za sektor opće potrošnje	+	+								+	
2.3.4.	• Povećanje i modernizacija energetske učinkovitosti javne										+	

CILJEVI I MJERE ŽRS		OKOLIŠ										
		Zrak	Klimatske promjene	Tlo	Šume /lovstvo	Vode	Morski okoliš	Biološka raznolikost, ZP	Krajobrazna raznolikost	Kulturna baština	Stanovništvo	Zdravlje
	rasvjete											
2.3.5.	• Poticanje implementacije mjera iz strateških dokumenata Zadarske županije i grada Zadra na temu energetske učinkovitosti										+	
2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost												
2.4.1.	• Pобољшanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprijeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	+	+		+	-		-	-		+	+
2.4.2.	• Unaprijeđenje sustava javnoga prijevoza i stvaranje predujeta za razvoj intermodalnog prijevoza	+									+	
2.4.3.	• Razvoj zračnog prometa kroz razvoj Zračne luke Zadar i mreže heliodroma	+									+	
2.4.4.	• Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja	+				+	-				+	
2.4.5.	• Promocija i razvoj biciklističkog prometa	+									+	+
3.1. Razvijena društvena infrastruktura i usluge												
3.1.1.	• Pобољšani uvjeti rada odgojno-obrazovnih i kulturnih ustanova										+	
3.1.2.	• Održivo korištenje i učinkovito upravljanje kulturnom baštinom Zadarske županije									+	+	
3.1.3.	• Unaprijeđena infrastruktura u kulturi, ojačani kulturni programi i poboljšana koordinacija između institucija u kulturi									+	+	
3.1.4.	• Razvijena sportska infrastruktura i unaprijeđen sustav potpora za ravnomjeran razvoj sporta										+	+
3.1.5.	• Pобољšan i teritorijalno uravnotežen sustav zdravstva na području Zadarske županije										+	+
3.1.6.	• Pобољšan i teritorijalno uravnotežen sustav socijalne skrbi na području Zadarske županije										+	+
3.1.7.	• Razvoj ostale društvene infrastrukture										+	
3.1.8.	• Unapređenje sustava civilne zaštite, jačanje svijesti i ukazivanje na moguće posljedice izazvane klimatskim promjenama		++		+	+					+	+
3.2. Povećana efikasnost i veća koordinacija institucija za upravljanje razvojem												
3.2.1.	• Povećanje razine kompetencija i vještina djelatnika institucija u području upravljanja razvojem										+	
3.2.2.	• Povećanje razine osposobljenosti zaposlenika institucija u području pripreme i provedbe projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije i ostalim dostupnim sredstvima										+	
3.2.3.	• Pобољšanje koordinacije i umreženost svih dionika u sustavu upravljanja lokalnim razvojem										+	
3.2.4.	• Unaprijeđenje rada Županijskog partnerskog vijeća i procesa donošenja odluka o integriranom razvoju Zadarske županije										+	
3.2.5.	• Poticanje širenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom upravljanju i poboljšanju javnih usluga										+	
3.2.6.	• Obnova katastra i zemljišnih knjiga na području Zadarske županije – uspostava katastra nekretnina										+	

CILJEVI I MJERE ŽRS		OKOLIŠ										
		Zrak	Klimatske promjene	Tlo	Šume /lovstvo	Vode	Morski okoliš	Biološka raznolikost, ZP	Krajobrazna raznolikost	Kulturna baština	Stanovništvo	Zdravlje
3.2.7.	• Stvoreni preduvjeti za zajedničku koordinaciju i suradnju institucija odgovornih za područje planiranja i upravljanja razvojem										+	
3.2.8.	• Učinkovito upravljanje nekretninama Županije i ustanova i trgovačkih društava čiji je Županija osnivač										+	
3.3. Jačanje kapaciteta civilnog sektora												
3.3.1.	• Potpora izgradnji civilnog društva te jačanje socijalnog i civilnog dijaloga										+	
3.3.2.	• Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora										+	
3.4. Potaknut razvoj ljudskih potencijala												
3.4.1.	• Promicanje uključivanja ranjivih skupina na tržište rada i olakšavanje pristupa obrazovanju ranjivim skupinama										+	
3.4.2.	• Jačanje kapaciteta lokalnog partnerstava za zapošljavanje Zadarske županije te poticanje implementacije mjera SRLJPZZ										+	
3.4.3.	• Prevencija dugotrajne nezaposlenosti kroz jačanje sustava profesionalnog usmjeravanja										+	
3.4.4.	• Promovirano cjeloživotno učenje i njegovi programi										+	

Tumač:

Oznaka	Obrazloženje		Ne očekuje se utjecaj
--	Moguć značajan negativan utjecaj	+	Moguć umjeren pozitivan utjecaj
-	Moguć umjeren negativan utjecaj	++	Moguć značajan pozitivan utjecaj

F.16. GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU

Ekološka mreža proglašena je Uredbom o proglašenju ekološke mreže (NN 124/13, 105/15), a Pravilnikom o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14) propisani su ciljevi očuvanja i osnovne mjere za očuvanje ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže te način provedbe mjera očuvanja.

Područja ekološke mreže podijeljena su na:

- područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti (Područja očuvanja značajna za ptice - POP)
- područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju (Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS).

Način provedbe postupka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu propisan je Pravilnikom o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/14).

Glavna ocjena za ŽRS provodi se temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode (Klasa: UP/I-612-07/16-71/09; Ur. broj: 517-07-2-1-16-4 od dana 08. veljače 2016.g.). Slijedom provedenog postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, uvažavajući i mišljenje DZZP-a, ocijenjeno je da nije moguće isključiti značajne negativne utjecaje provedbe predmetne ŽRS.

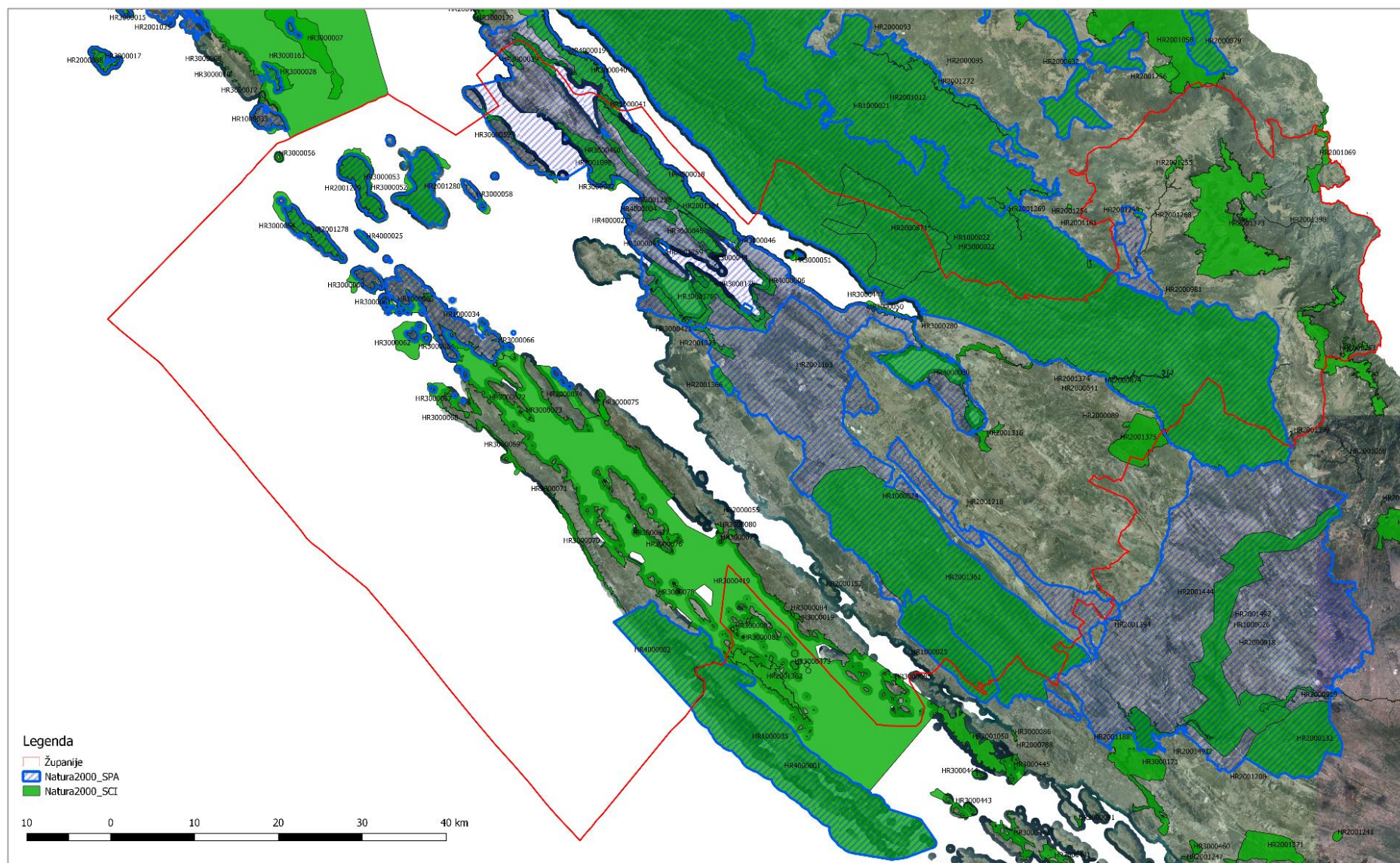
F.16.1. OBILJEŽJA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE

Na području Zadarske županije, odnosno području obuhvata ŽRS, prema Uredbi o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15), nalazi se ukupno 100 područja ekološke mreže - od toga 92 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) i 8 područja očuvanja značajna za ptice (POP) (Grafički prikaz F.16-1)¹⁰⁹. Lista područja ekološke mreže je u nastavku.

Područjima ekološke mreže upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Zadarske županije (Natura Jadera). Međutim, ukoliko je područje EM-a ujedno i zaštićeno područje u kategoriji nacionalnog parka (NP) ili parka prirode (PP), nalazi se unutar NP ili PP, s njima graniči ili se u većoj mjeri podudara s granicama NP-a ili PP-a, njime upravlja javna ustanova nadležna za upravljanje tim parkom.

¹⁰⁹ Izvor: www.bioportal.hr

Grafički prikaz F.16-1. Područja ekološke mreže Zadarske županije

Izvor: www.bioportal.hr

POVS područja				
HR2000055 Jama u Kukljici HR2000089 Milića špilja HR2000152 Špilja kod Vilišnice HR2000641 Zrmanja HR2000871 Nacionalni park Paklenica HR2000874 Krupa HR2000911 Kolansko blato - Blato Rogoza HR2000981 Izvor Jablan HR2001058 Lička Plješivica HR2001069 Kanjon Une HR2001098 Otok Pag II HR2001163 Jama kod Šipkovca HR2001218 Benkovac HR2001253 Poštak HR2001255 Bulji HR2001258 Dinjiška HR2001259 Uvala Vlašići - kopno HR2001268 Otuča HR2001278 Premuda HR2001279 Silba HR2001280 Olib HR2001294 Bruvno HR2001316 Karišnica i Bijela	HR2001325 Ninski stanovi – livade HR2001361 Ravni kotari HR2001366 Bokanjačko blato HR2001373 Lisac HR2001374 Područje oko špilje Vratolom HR2001375 Područje oko špilje Golubnjače, Žegar HR2001384 Solana Dinjiška HR2001398 Dabašnica - Srebrenica HR2001399 Kobilica HR3000019 Uvala Soline HR3000039 Uvala Caska - od Metajne do rta Hanzina HR3000041 Paška vrata HR3000042 Košljunski zaljev HR3000043 Stara Poveljana HR3000044 Uvala Vlašići HR3000045 Uvala Dinjiška HR3000046 Ljubačka vrata HR3000050 Vinjerac - Masleničko ždrilo HR3000051 Ražanac M. i V.	HR3000052 Olib - podmorje HR3000053 Silba - podmorje HR3000054 Premuda - vanjska strana HR3000056 More oko otoka Grujica HR3000058 Planik i Planičić HR3000059 Otoci Škrda i Maun HR3000060 More oko otoka Škarda HR3000061 Plićine oko Maslinjaka; Vodenjaka, Kamenjaka HR3000062 Plićine oko Tramerke HR3000063 Prolaz između Zapuntela i Ista HR3000064 Brguljski zaljev - o. Molat HR3000065 Bonaster - o. Molat HR3000066 II dio o. Molata HR3000067 Luka Soliščica; Dugi Otok HR3000068 Uvala Golubinka - rt Lopata HR3000069 Uvala Sakarun	HR3000070 Z. obala Dugog otoka HR3000071 Uvala Brbišćica HR3000072 Uvala Zagračina HR3000073 J rt o. Zverinac HR3000074 Rivanjski kanal sa Sestricama HR3000075 Otok Jidula do rt Ovčjak; prolaz V. Ždrelac HR3000076 Punta Parda HR3000077 J dio o. Iža i o. Mrtovnjak HR3000078 Otok Tukoščak i o. Mrtonjak HR3000079 Otok Karantunić HR3000080 Uvala Sabuša HR3000084 Uvala Sv. Ante HR3000085 Otok Vrgada SI strana s o. Kozina HR3000175 Ljubački zaljev HR3000176 Ninski zaljev HR3000208 Špilja kod Iškog Mrtovnjaka HR3000279 Vrulja Plantaža HR3000280 Vrulja Zečica	HR3000419 J. Molat-Dugi-Kornat-Murter-Pašman-Ugljan-Rivanj-Sestrunj-Molat HR3000421 Solana Nin HR3000447 Markova jama HR3000450 Solana Pag HR3000461 Uvala Modrić HR4000001 Nacionalni park Kornati HR4000002 Park prirode Telaščica HR4000004 Velo i Malo Blato HR4000005 Privlaka - Ninski zaljev - Ljubački zaljev HR4000006 Uvala Plemići HR4000018 Paške stijene Velebitskog Kanala (Rt Sv. Nikola i Rt Fortica i Rt Mrtva) HR4000025 Silbanski grebeni HR4000027 Laguna kod Poveljane - Segar HR4000030 Novigradsko i Karinsko more HR5000022 Park prirode Velebit HR5000025 Vransko j. i Jasen
POP područja				
HR1000021 Lička krška polja HR1000022 Velebit HR1000023 SZ Dalmacija i Pag HR1000024 Ravni kotari HR1000025 Vransko jezero i Jasen HR1000026 Krka i okolni plato HR1000034 S dio zadarskog arhipelaga HR1000035 NP Kornati i PP Telaščica				

F.16.2. OBILJEŽJA UTJECAJA PROVEDBE ŽRS NA EKOLOŠKU MREŽU

Provedenom inicijalnom procjenom mogućih utjecaja na EM provedbom mjera predviđenih ŽRS, ustanovljeno je da se ne očekuju utjecaji na EM provođenjem najvećeg dijela mjera i aktivnosti u okviru *Cilja 1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija*. Radi se o mjerama i aktivnostima koje se uglavnom odnose na stvaranje preduvjeta za povećanje gospodarske konkurentnosti Županije, povezivanje znanstvenog i gospodarskog sektora, razvoj poduzetničkih zona, ulaganja u opremu i infrastrukturu uglavnom postojećih objekata i sl., a eventualna izgradnja ograničena je na građevinska područja naselja. No, ustanovljeno je da se ne može isključiti utjecaj provedbom pojedinih mjera i aktivnosti planiranih u okviru sljedećih prioriteta:

- 1.2. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture
- 1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja
- 1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda.

U okviru *Cilja 2. Resursno učinkovita Zadarska županija*, provođenjem prioriteta 2.1. *Unaprijeđen sustav zaštite okoliša i prirode* i predviđenih mjera i aktivnosti doći će do značajnog povoljnog utjecaja na područja ekološke mreže. No, u okviru istog cilja, ustanovljeno je da se ne može isključiti utjecaj provedbom pojedinih mjera i aktivnosti planiranih unutar sljedećih prioriteta:

- 2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije
- 2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost.

Također je ustanovljeno da se ne očekuju utjecaji na EM provođenjem svih mjera i aktivnosti u okviru *Cilja 3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije*. Radi se o mjerama i aktivnostima koje se odnose na stvaranje preduvjeta za povećanje kvalitete života stanovništva odnosno poboljšanja javnih i društvenih usluga, a obuhvaćaju poboljšanje uvjeta rada i obrazovanja/osposobljavanja, jačanje kapaciteta, razvoj ljudskih potencijala, ulaganja u opremu i infrastrukturu uglavnom postojećih objekata, a eventualna izgradnja ograničena je na građevinska područja naselja (sportski, odgojno-obrazovni, kulturni, zdravstveni i slični objekti).

Za dio predviđenih aktivnosti su poznate lokacije planiranog razvoja, bilo da se radi o izvođenju novog ili o rekonstrukciji postojećeg zahvata. Za te zahvate su izrađene procjene utjecaja prihvatljivosti zahvata za EM, kojima je ocijenjeno da su zahvati prihvatljivi za EM uz pridržavanje propisanih mjera zaštite i mjera ublažavanja. Radi se o sljedećim projektima:

- 1. *Centar za gospodarenje otpadom na lokaciji Biljane Donje,*
- 2. *Proširenje Zračne luke Zadar,*
- 3. *Sustavi za navodnjavanje (Lišansko Polje, Donja Bašćica, Bašćica 2. faza),*
- 4. *Kontejnerski terminal luke Gaženica u Zadru,*
- 5. *Rekonstrukcija sustava odvodnje i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda aglomeracije Nin-Privlaka-Vrši,*
- 6. *Magistralni plinovodi na području ZŽ.*

Zbog provedenog postupka procjene prihvatljivosti za ekološku mrežu kojim je ustanovljeno da su navedeni zahvati prihvatljivi za EM a neki već i realizirani (izgrađeni), navedeni zahvati nisu analizirani u nastavku Glavne ocjene.

Također, dio aktivnosti obuhvaćen je, vezano uz sektorske dokumente državne razine, provedenim postupcima strateške procjene utjecaja na okoliš i pripadajuće procjene utjecaja prihvatljivosti provedbe plana/programa/strategije za EM kojima je ocijenjeno da su dokumenti prihvatljivi za EM uz pridržavanje propisanih mjera zaštite i mjera ublažavanja. To su sljedeće strateške procjene:

1. *Strateška procjena utjecaja na okoliš Nacionalnog strateškog plana razvoja akvakulture za razdoblje 2014. – 2020. (izrađena Glavna ocjena),*
2. *Strateška procjena utjecaja na okoliš Višegodišnjeg programa gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014. – 2023. (izrađena Glavna ocjena),*
3. *Strateška procjena utjecaja na okoliš višegodišnjeg Programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013.- 2017. (izrađena Glavna ocjena),*
4. *Strateška procjena utjecaja na okoliš Strategije razvoja širokopojasnog pristupa za razdoblje 2016. – 2020. (nije bila potrebna izrada Glavne ocjene).*

Kako su navedenim postupcima strateških procjena i procjena prihvatljivosti za EM obuhvaćene i analizirane aktivnosti navedenih sektora a koje su predviđene RS ZŽ, navedene aktivnosti nisu analizirane u nastavku Glavne ocjene.

U tablici (Tablica F.16-1) u nastavku je dan pregled mjera unutar navedenih prioriteta 1.2., 1.4., 1.5., 2.2. i 2.4. čijom provedbom je moguć utjecaj na područja EM uz obrazloženje:

Tablica F.16-1 Mjere i aktivnosti u okviru razvojnih prioriteta ŽRS

inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
Prioritet 1.2. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture		
1.2.1. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture 1.2.1.1 Razvoj novih usluga poduzetničkih potpornih institucija (PPI) za potporu MSP u svim fazama poslovanja 1.2.1.2 Poboljšanje kompetencija zaposlenika poduzetničkih potpornih institucija (PPI), 1.2.1.3 Poboljšanje postojeće poslovne infrastrukture, opreme i povezanih poslovnih usluga koje se pružaju MSP-ovima 1.2.1.4 Stvaranje nove poslovne infrastrukture, opreme i povezanih poslovnih usluga, s naglaskom na područja gdje je dokazana potreba za proširenjem/novom infrastrukturom		
Ukoliko izgradnjom poslovne infrastrukture dolazi do proširenja postojećih ili otvaranja novih područja za tu namjenu, moguć je utjecaj na EM, ukoliko se izgradnja izvodi unutar ili u blizini područja EM.	POVS: HR2001361 Ravni kotari	POVS: Mediterranski visoki vlažni travnjaci Molinio-Holoschoenion (6420)
Prioritet 1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja		
1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture 1.4.2.1. Poticanje razvoja hotelskog smještaja te difuznih i integriranih hotela 1.4.2.2. Poticanje daljnjeg razvoja kamping ponude 1.4.2.3. Poticanje razvoja ostalih smještajnih jedinica 1.4.2.4. Upravljanje i podizanje razine kvalitete plaža 1.4.2.5. Razvoj sustava turističkih informacijskih centara 1.4.2.6. Razvoj ponude temeljen na kulturnoj baštini 1.4.2.7. Razvoj ponude temeljen na prirodnoj baštini 1.4.2.8. Razvoj sustava kategorizacije		
Ukoliko izgradnjom turističkih sadržaja i infrastrukture dolazi do proširenja postojećih ili otvaranja novih područja za tu namjenu, moguć je utjecaj na EM, ukoliko se izgradnja izvodi unutar ili u blizini područja EM.	POVS: - HR2001098 Otok Pag II - HR3000176 Ninski zaljev - HR3000042 Košljunski zaljev - HR4000005 Privlaka - Ninski zaljev - Ljubački zaljev - HR3000175 Ljubački zaljev - HR4000030 Novigradsko i Karinsko more - HR4000027 Laguna kod Poveljane - Segga - HR3000064 Brguljski zaljev - o. Molat	POVS: - Obalne lagune (1150*) - Pješčana dna trajno prekrivena morem (1110) - Estuariji (1130) - Muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke (1140) - Grebeni (1170) - Muljevite obale obrasle vrstama roda <i>Salicornia</i> i drugim jednogodišnjim halofitima (1310) - Mediterranske sitine (<i>Juncetalia maritimi</i>) (1410)

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
	- HR3000080 Uvala Sabuša - HR3000039 Uvala Caska - od Metajne do rta Hanzina - HR3000280 Vrulja Zečica - HR3000279 Vrulja Plantaža - HR3000050 Vinjerac - Masleničko ždrilo - HR5000022 Park prirode Velebit POP: - HR1000022 Velebit - HR1000023 SZ Dalmacija i Pag - HR1000024 Ravni kotari - HR1000034 S dio zadarskog arhipelaga	- Mediterranska i termootlantska vegetacija halofilnih grmova (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>) (1420) - Mediterranske makije u kojima dominiraju borovice <i>Juniperus</i> spp. (5210) - Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>) (62A0) POP: - Jarebica kamenjarka (<i>Alectoris graeca</i>) - Primorska trepteljka (<i>Anthus campestris</i>) - Mali vranac (<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>) - Morski vranac (<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>) - Morski kulik (<i>Charadrius alexandrinus</i>) - Mala čigra (<i>Sterna albifrons</i>) - Crvenokljuna čigra (<i>Sterna hirundo</i>) - Crnoprugasti trstenjak (<i>Acrocephalus melanopogon</i>) - Eja livadarka (<i>Circus pygargus</i>) - Eja strnjarica (<i>Circus cyaneus</i>) - Leganj (<i>Caprimugus europaeus</i>) - Ušara (<i>Bubo bubo</i>) - Čukavica (<i>Burhinus oediconemus</i>)
1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma 1.4.3.1. Razvoj turističkih proizvoda prilagođenih ruralnom prostoru 1.4.3.2. Objedinjavanje ponude i stvaranje proizvoda kulturnog turizma 1.4.3.3. Poticanje daljnjeg razvoja kupališnog turizma 1.4.3.4. Razvoj kulturnog turizma 1.4.3.5. Razvoj vjerskog turizma 1.4.3.6. Razvoj gastro turizma 1.4.3.7. Razvoj ciklo turizma 1.4.3.8. Poticanje razvoja MICE turizma 1.4.3.9. Unapređenje i objedinjavanje ponude avanturističkog turizma 1.4.3.10. Razvoj speleoturizma 1.4.3.11. Razvoj agro turizma 1.4.3.12. Podizanje kvalitete postojećih i rad na realizaciji novih kapaciteta u okviru nautičkog turizma 1.4.3.13. Razvoj ronilačkog turizma temeljem prirodnih bogatstava i podvodnih povijesnih lokaliteta		

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
1.4.3.14. Razvoj ostalih oblika turizma		
Razvoj pojedinih oblika turizma (ciklo, ronilački, avanturistički, speleo, nautički) može imati utjecaj na EM ukoliko se aktivnosti i/ili infrastruktura izvode unutar ili u blizini područja EM.	POVS: - HR2001361 Ravni kotari - HR5000025 Vransko jezero i Jasen - HR2000641 Zrmanja - HR2001316 Karišnica i Bijela - HR5000022 Park prirode Velebit - HR2000981 Izvor Jablan - HR2001069 Kanjon Une - HR2001253 Poštak - HR2001255 Bulji - HR2001294 Bruvno - HR2001268 Otuča - HR2001373 Lisac - HR2001398 Dabašnica – Srebrenica - HR2000871 Nacionalni park Paklenica - HR3000080 Uvala Sabuša - HR3000069 Uvala Sakarun - HR3000067 Luka Soliščica, Dugi otok - HR3000061 Plićine oko Maslinjaka, Vodenjaka, Kamenjaka - HR3000062 Plićine oko Tramerke - HR3000060 More oko otoka Škarda - HR3000058 Planik i Planičić - HR3000059 Otoci Škrda i Maun - HR4000025 Silbanski grebeni - HR3000054 Premuda vanjska strana - HR3000053 Silba – podmorje - HR3000052 Olib – podmorje - HR3000063 Prolaz između Zapuntela i Ista - HR3000065 Bonaster – o. Molat - HR3000066 JI dio o. Molata - HR3000070 Z. obala Dugog otoka - HR3000075 Otok Jidula do rt Ovčjak; prolaz V. Ždrelac - HR5000022 Park prirode Velebit - HR4000002 Park prirode Telašćica	POVS: - Naselja posidonije (<i>Posidonion oceanicae</i>) (1120*) - Grebeni (1170) - Mediterske sitine (<i>Juncetalia maritimi</i>) (1410) - Mediterska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>) (1420) - Otvorene kserotermofilne pionirske zajednice na karbonatnom kamenitom tlu*(6110) - Travnjaci beskoljenke (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) - Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>) (62A0) - Submediteranski travnjaci sveze <i>Molinio-Hordeion secalini</i> (6540) - Karbonatne stijene s hazmofitskom vegetacijom (8210) - Sedrene barijere krških rijeka Dinarida (32A0) - Špilje i jame zatvorene za javnost (8310) - Planinski žutokrug (<i>Vipera ursinii macrops</i>)* - Crvenkrpica (<i>Elaphe situla</i>) - Četveroprugi kravosas (<i>Elaphe quatuorlineata</i>) - Kopnena kornjača (<i>Testudo hermanni</i>) - Žuti mukač (<i>Bombina variegata</i>) - Bjelonogi rak (<i>Austropotamobius pallipes</i>) - Potočni rak (<i>Austropotamobius torrentium</i>*) - Mali potkovnjak (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) - Širokouhi mračnjak (<i>Barbastella barbastellus</i>) - Velikouhi šišmiš (<i>Myotis bechsteinii</i>) - Veliki šišmiš (<i>Myotis myotis</i>) - Dugokrili pršnjak (<i>Miniopterus schreibersii</i>) - Oštrouhi šišmiš (<i>Myotis blythii</i>) - Alpinska strizibuba (<i>Rosalia alpina</i>)* POP: - Jarebica kamenjarka (<i>Alectoris graeca</i>) - Primorska trepteljka (<i>Anthus campestris</i>) - Crnoprugasti trstenjak (<i>Acrocephalus melanopogon</i>)

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
	- HR2001325 Ninski stanovi – livade - HR4000005 Privlaka - Ninski zaljev - Ljubački zaljev POP: - HR1000022 Velebit - HR1000023 SZ Dalmacija i Pag - HR1000024 Ravni kotari - HR1000025 Vransko jezero i Jasen - HR1000035 NP Kornati i PP Telašćica	- Eja livadarka (<i>Circus pygargus</i>) - Eja strnjarica (<i>Circus cyaneus</i>) - Leganj (<i>Caprimugus europaeus</i>) - Ševa krunica (<i>Lullula arborea</i>) - Kratkoprsta ševa (<i>Calandrela brachydactyla</i>) - Ušara (<i>Bubo bubo</i>) - Čukavica (<i>Burhinus oedicnemus</i>) - Suri orao (<i>Aquila chrysaetos</i>) - Sivi sokol (<i>Falco peregrinus</i>) - Crvenonoga vjetruša (<i>Falco vespertinus</i>) - Škanjac osaš (<i>Pernis apivorus</i>) - Mali sokol (<i>Falco columbarius</i>) - Zmijar (<i>Circaetus gallicus</i>)
Prioritet 1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda		
1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta		
1.5.5.1. Potpora i sufinanciranje projekata poticanja okrupnjavanja zemljišta, raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem te korištenja neiskorištenog poljoprivrednog zemljišta		
1.5.5.2. Potpora za pripremu projektne dokumentacije za korištenje sredstava iz nacionalnih i EU izvora financiranja		
Povećanje površina poljoprivrednog zemljišta obuhvaćenog mjerama komasacije može imati utjecaj na ciljne vrste i staništa ukoliko se izvodi unutar ili u blizini područja EM.	POVS: - HR2001361 Ravni kotari - HR5000025 Vransko jezero i Jasen POP: - HR1000024 Ravni kotari - HR1000025 Vransko jezero i Jasen	POVS: - Mediterranski visoki vlažni travnjaci Molinio-Holoschoenion (6420) - Tvrde oligo-mezotrofne vode s dnom obraslim parožinama (Characeae) (3140) - Submediteranski travnjaci sveze Molinio-Hordeion secalini (6540) - Mediterranske povremene lokve (3170)* POP: - zlatovrana (<i>Coracias garrulus</i>) - čaplja danguba (<i>Ardea purpurea</i>) - bukavac (<i>Botaurus stellaris</i>) - mala bijela čaplja (<i>Egretta garzetta</i>) - siva štijoka (<i>Porzana parva</i>) - riđa štijoka (<i>Porzana porzana</i>) - vodomar (<i>Alcedo atthis</i>)

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
		- žuta čaplja (<i>Ardeola ralloides</i>) - patka njorka (<i>Aythya nyroca</i>) - velika bijela čaplja (<i>Casmerodius albus</i>) - bjelobrada čigra (<i>Chlidonias hybrida</i>) - crna čigra (<i>Chlidonias niger</i>) - vlastelica (<i>Himantopus himantopus</i>) - čapljica voljak (<i>Ixobrychus minutus</i>) - modrovoljka (<i>Luscinia svecica</i>) - mala šljuka (<i>Lyminocryptes minimus</i>) - veliki pozviđač (<i>Numenius arquata</i>) - gak (<i>Nycticorax nycticorax</i>) - mali vranac (<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>) - pršljivac (<i>Philomachus pugnax</i>) - žličarka (<i>Platalea leucorodia</i>) - blistavi ibis (<i>Plegadis falcinellus</i>) - mala štijoka (<i>Porzana pusilla</i>) - prutka migavica (<i>Tringa glareola</i>) - voljić maslinar (<i>Hippolais olivetorum</i>)
1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika 1.5.9.1. Potpora za pripremu projektne dokumentacije za korištenje sredstava iz nacionalnih i EU izvora financiranja 1.5.9.2. Edukacija i osposobljavanje privatnih vlasnika o upravljanju šumskim resursima, mogućim izvorima financiranja i važnosti udruživanja 1.5.9.3. Potpora udruživanju šumoposjednika		
Prenamjenom šumskog zemljišta u poljoprivredno zemljište moguć je utjecaj na ciljne stanišne tipove ili staništa ciljnih vrsta.	POVS: - HR5000022 Park prirode Velebit - HR2001361 Ravni kotari - HR2001098 Otok Pag II POP: - HR1000022 Velebit - HR1000024 Ravni kotari - HR1000023 SZ Dalmacija i Pag	POVS: - Mediteranske makije u kojima dominiraju borovice <i>Juniperus</i> spp. (5210) - Dalmatinski okaš (<i>Proterebia afra dalmata</i>) POP: - Leganj (<i>Caprimugus europaeus</i>) - Eja livadarka (<i>Circus pygargus</i>) - Eja strnjarica (<i>Circus cyaneus</i>) - Ševa krunica (<i>Lullula arborea</i>) - Rusi svračak (<i>Lanius collurio</i>) - Sivi svračak (<i>Lanius minor</i>) - Pjegava grmuša (<i>Sylvia nisoria</i>)

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
Prioritet 2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije		
2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije 2.2.3.1. Planiranje i izgradnja dalekovoda i trafostanica sukladno dinamici i potrebama gospodarstva i Županije 2.2.3.2. Obnova postojećih infrastrukture za proizvodnju i distribuciju električne energije 2.2.3.3. Informatizirati distribucijsku mrežu električne energije 2.2.3.4. Jačanje sigurnosti u elektroenergetskom sustavu 2.2.3.5. Izraditi nacrt plana razvoja širokopojasne infrastrukture, obuhvat projekta, primijenjeni investicijski model temeljem mapiranja i analize potreba i mogućnosti provedbe projekata širenja širokopojasne mreže i stvaranja mreža za digitalno gospodarstvo 2.2.3.6. Izraditi projektnu i tehničku dokumentaciju te pribaviti potrebne dozvole 2.2.3.7. Poticati suradnju gradova i općina i javnu raspravu za razvoj širokopojasne infrastrukture i stvaranje mreža za digitalno gospodarstvo 2.2.3.8. Jačati javno-privatno partnerstvo i odrediti kriterije izbora privatnih partnera 2.2.3.9. Provoditi nadzor i izvještavanje o provedbi projekata širenja širokopojasne mreže i stvaranja mreža za digitalno gospodarstvo 2.2.3.10. Osigurati učinkovitost upravljanja širokopojasnom mrežom i mrežama za digitalno gospodarstvo 2.2.3.11. Proširenje postojećih komutacija županijske razine korištenjem isključivo digitalnih sustava prijenosa po svjetlovodnim kabelima		
Izgradnja dalekovoda te mreže i građevina elektroničko komunikacijskog sustava može imati utjecaj na EM ukoliko se izvodi unutar ili u blizini područja EM. Izgradnja dalekovoda te mreže i građevina elektroničko komunikacijskog sustava u najvećoj mogućoj mjeri izvodi se kao nadzemna/podzemna infrastruktura u koridorima postojeće infrastrukture, čime je mogućnost prolaska kroz ili u blizini područja EM značajno smanjena.	POVS: - HR5000022 Park prirode Velebit - HR2001361 Ravni kotari POP: - HR1000021 Lička krška polja - HR1000022 Velebit - HR1000025 Vransko jezero i Jasen	POVS: - Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>) (62A0) - Mediteranski visoki vlažni travnjaci <i>Molinio-Holoschoenion</i> (6420) POP: - ušara (<i>Bubo bubo</i>) - zmijar (<i>Circaetus gallicus</i>) - eja strnjara (<i>Circus cyaneus</i>) - eja livadarka (<i>Circus pygargus</i>) - suri orao (<i>Aquila chrysaetos</i>) - eja močvarica (<i>Circus aeruginosus</i>) - crvenonoga vjetroša (<i>Falco vespertinus</i>) - jastrebača (<i>Strix uralensis</i>) - sivi sokol (<i>Falco peregrinus</i>) - mali sokol (<i>Falco columbarius</i>) - žličarka (<i>Platalea leucorodia</i>) - čaplja danguba (<i>Ardea purpurea</i>) - crna čigra (<i>Chlidonias niger</i>) - veliki pozviđač (<i>Numenius arquata</i>)

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
		• pršljivac (<i>Philomachus pugnax</i>) • planinski ćuk (<i>Aegolius funereus</i>) • žuta čaplja (<i>Ardeola ralloides</i>) • mali ćuk (<i>Glaucidium passerinum</i>) • škanjac osaš (<i>Pernis apivorus</i>)
Prioritet 2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost		
2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom 2.4.1.1. Izgradnja dionica županijskih, lokalnih, nerazvrstanih, brzih cesta, zaobilaznica te povezivanje prometnih koridora na način da se dobiju jedinstvene prometne cjeline 2.4.1.2. Izgradnja uličnih i cestovnih spojeva, osnovne ulične mreže te rekonstrukcija raskrižja, postojećih ulica, te asfaltiranje makadamskih ulica 2.4.1.3. Izgradnja nedostajućih parkirališnih kapaciteta 2.4.1.4. Modernizacija signalne i sigurnosne opreme i uređaja 2.4.1.5. Nova semaforizacija gradskih raskrižja - uvođenje pametnih semafora 2.4.1.6. Izgradnja dodatnih pristupa na autocestu i državne ceste 2.4.1.7. Pošumljavanje radi rješavanja problema koje uzrokuje vjetar na području Maslenice 2.4.1.8. Izgradnja i opremanje pješačkih staza 2.4.1.9. Unaprjeđenje cestovne mreže kroz rekonstrukciju i dogradnju s uvođenjem inteligentnog prometnog sustava (ITS) nadzora i upravljanja prometom 2.4.1.10. Osiguravanje održive urbane logistike u povijesnog gradskoj jezgri grada Zadra 2.4.1.11. Implementacija pametnih prometnih rješenja upotrebom novih tehnologija i informacijskih i komunikacijskih tehnologija 2.4.1.12. Sanacija točaka s najvećim brojem prometnih nezgoda i najvećim brojem nezgoda s poginulim i teško ozlijeđenim osobama 2.4.1.13. Izrada masterplana održive mobilnosti funkcionalne regije i njegova provedba		
Izgradnja dionica prometnica može imati utjecaj na EM ukoliko se izvodi unutar ili u blizini područja EM.	POVS: • HR2001361 Ravni kotari • HR5000025 Vransko jezero i Jasen • HR4000018 Paške stijene Velebitskog Kanala (Rt Sv. Nikola i Rt Fortica i Rt Mrtva) • HR5000022 Park prirode Velebit • HR2001325 Ninski stanovi – livade • HR4000002 Park prirode Telašćica • HR3000421 Solana Nin	POVS: • Mediteranski visoki vlažni travnjaci Molinio-Holoschoenion (6420) • Submediteranski vlažni travnjaci sveze Molinio-Horedion (6540) • Mediteranske povremene lokve (3170*) • Eumediteranski travnjaci Thero-Brachypodietea (6220*) • Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>) (62A0) • Otvorene kserotermofilne pionirske zajednice na karbonatnom kamenitom tlu (6110*) • Planinski i pretplaninski vapnenački travnjaci (6170) • Travnjaci tvrdače (<i>Nardus</i>) bogati vrstama (6230*) • Suhi kontinentalni travnjaci (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*važni

Inicijalni pregled mogućih utjecaja	Područja EM pod mogućim utjecajem	Reprezentativne ciljne vrste/staništa pod mogućim utjecajem
		lokaliteti za kačune) (6210) • Travnjaci beskoljenke (Molinion caeruleae) (6410) • Mediteranska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (Sarcocornetea fruticosi) (1420) • Termo-mediteranske (stenomediteranske) grmolike formacije s Euphorbia dendroides (5330)
2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja 2.4.4.1. Modernizacija i obnova lučke infrastrukture 2.4.4.2. Stvoriti uvjete i poticati formiranje mreže novih brodskih i trajektnih linija 2.4.4.3. Potpora razvoju luke Gaženica 2.4.4.4. Izgradnja, obnova i održavanje luka, lučica, privezišta i pristaništa na obali i otocima 2.4.4.5. Gradnja nove infrastrukture luka, premještanje postojećih trajektnih luka 2.4.4.6. Ocjena mogućnosti i izrada projektnog rješenja prometnog povezivanja kopnenog dijela Zadarske županije i otoka zadarskog arhipelaga podmorskim tunelskim mostovima 2.4.4.7. Nabava manjih putničkih brodova koji zadovoljavaju standarde niske emisije ugljika		
Izgradnja i rekonstrukcija lučke infrastrukture može imati utjecaj na EM ukoliko se izvodi unutar ili u blizini područja EM. Rekonstrukcijom postojećeg stanja infrastrukture ribarskih luka moguć je pozitivan utjecaj na područja EM. Povećanje pomorskog prometa može imati utjecaja na ciljne vrste područja EM u moru.	POVS: - HR3000063 Prolaz između Zapuntela i Ista - HR3000074 Rivanjski kanal sa Sestricama - HR3000075 Otok Jidula do rt Ovčjak; prolaz V. Ždrelac - HR3000079 Otok Karantunić - HR3000060 More oko otoka Škarda - HR3000419 J. Molat-Dugi-Kornat-Murter-Pašman-Ugljan-Rivanj-Sestrunj-Molat - HR3000066 JI dio o. Molata	POVS: - Naselja posidonije (Posidonion oceanicae) (1120*) - Preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje (8330) - Grebeni (1170) - Dobri dupin (<i>Tursiops truncatus</i>)

Pristup procjeni i metodologija

U skladu s Direktivom 92/43/EZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta i njenom izmjenom i dopunom - Direktivom Vijeća 2013/17/EU o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske, Direktivom 2009/147/EZ o zaštiti divljih ptica, određen je sljedeći okolišni cilj:

1. Očuvati ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže RH.

Prilikom procjene utjecaja koristila se metodologija opisana u dokumentima Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu i „Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites“ (metodološki vodič)¹¹⁰.

U dokumentu Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu se navodi:

„Neki SPP (Strategije/Programi/Planovi) sadrže elemente koji nisu zemljopisno smješteni (npr. kao što je strategija županijskog razvoja ili strategija turističkog razvoja), no njihov predmet i opis jasno pokazuju da će njihova provedba vrlo vjerojatno imati utjecaj u prostoru. Zbog nedostatka lokaliziranih podataka mogući utjecaji većine takvih SPP na ekološku mrežu ne mogu se činjenično ocijeniti. Međutim, u strateškoj studiji utjecaja na okoliš trebali bi se istaknuti ključni rizici vezano uz moguće utjecaje na ekološku mrežu koji se mogu javiti u kontekstu predloženih zahvata i uvijek bi se trebala navesti napomena o potrebi detaljne ocjene prihvatljivosti svih njihovih elemenata u narednim fazama planiranja ili provedbe.“

Županijska razvojna strategija je temeljni strateški dokument Zadarske županije u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u programskom razdoblju 2016 – 2020. godine. Provedba tih ciljeva obuhvaća cijelo područje Županije. Također, kao što je gore napomenuto, obzirom da dokumentom kao što je županijska razvojna strategija nisu poznate konkretne lokacije za većinu planiranih aktivnosti, nije bilo moguće utvrditi stvaran značaj utjecaja na konkretna područja EM, već samo na način da se istaknu ključni rizici za ciljne vrste i cjelovitost područja ekološke mreže.

¹¹⁰ „Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites“, Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC (EC, 2001)

Analiza utjecaja

Prioritet 1.2. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture

1.2.1. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture	
Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Utjecaj je moguć izgradnjom poduzetničke infrastrukture (proširenje postojeće ili izgradnja nove), te može doći do zauzimanja područja ciljnih stanišnih tipova ili staništa ciljnih vrsta.	Utjecaj može biti značajan ukoliko se radi o otvaranju novih područja i izgradnji većih poslovnih zona koje podrazumijevaju trajnu prenamjenu zemljišta.
Zaključak: Izgradnja poduzetničke infrastrukture planira se u skladu s prostornim planovima. Kako bi se ublažio mogući utjecaj navedenim aktivnostima, potrebno je provesti postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu prostorno planskih dokumenata.	

Prioritet 1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja

1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture	
Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Utjecaj je moguć izgradnjom turističke infrastrukture, te odvijanjem intenzivnih turističkih aktivnosti. Proširenjem postojećih područja turističke namjene ili otvaranjem novih područja, može doći do zauzimanja područja stanišnih tipova. Kao posljedica povećanog broja turista i odvijanjem aktivnosti moguće je uznemiravanje jedinki lokalno prisutnih životinjskih ciljnih vrsta, smanjenje brojnosti biljnih ciljnih vrsta, kao i narušavanja stabilnosti stanišnih tipova.	Utjecaj može biti značajan ukoliko se radi o otvaranju novih područja turističke namjene i izgradnji većih turističkih cjelina koje podrazumijevaju prenamjenu zemljišta koje može biti ciljno stanište te pojavom pojačanog intenziteta turističkih aktivnosti.
Utjecaj je moguć uređenjem plaža, jer može doći do zauzimanja stanišnih tipova odnosno do narušavanja stabilnosti staništa. Povećanjem broja turista i njihovim aktivnostima moguće je uznemiravanje jedinki lokalno prisutnih životinjskih ciljnih vrsta te smanjenje brojnosti biljnih ciljnih vrsta.	Utjecaj može biti značajan ukoliko se u svrhu uređenja plaža provode tehnike kao što je nasipavanje i sl., koje dovode do fizičkog uništavanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova.
Zaključak: Izgradnja turističke infrastrukture se planira u skladu s prostornim planovima te postupkom integralnog upravljanja obalnim područjem, kojima se planira osigurati dugoročno održivo upravljanje obalnim područjem, a istovremeno i očuvanje morskog okoliša te biološke raznolikosti. U svrhu sprečavanja odnosno ublažavanja eventualnog mogućeg utjecaja, potrebno je provesti postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu prostorno planskih dokumenata.	

1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma	
Opis utjecaja	Značaj utjecaja

Utjecaj je moguć izgradnjom infrastrukture specifičnih oblika turizma kao što su biciklističke staze, luke nautičkog turizma i sl. te odvijanjem rekreacijskih aktivnosti (posjećivanje špilja, ronjenje i dr.). Kao posljedica odvijanja aktivnosti moguće je uznemiravanje jedinki lokalno prisutnih životinjskih ciljnih vrsta, smanjenje brojnosti biljnih ciljnih vrsta, kao i narušavanja stabilnosti stanišnih tipova. Posebno osjetljivi stanišni tipovi kao što su sedrene barijere koje se pojavljuju na krškim vodotocima, mogu ih ugroziti rekreativne aktivnosti npr. avanturistički raftinzi i sl. Aktivnosti koje se odvijaju u morskom okolišu a mogu uzrokovati izravnu degradaciju morskih ekosustava, su sidrenja brodice i ronilačke aktivnosti.	Utjecaj može biti značajan ukoliko se radi o otvaranju novih lokacija luka nautičkog turizma te intenziviranjem aktivnosti sidrenja brodice i olakšanog pristupa prethodno nedostupnim područjima EM. Povećanjem kapaciteta odnosno formiranjem novih nautičkih luka postoji mogućnost kumulativnog utjecaja s postojećim sadržajem što može predstavljati značajan negativan utjecaj na morski okoliš. Intenziviranjem specifičnih oblika turizma (nautički, ciklo, speleo, ronilački, avanturistički) mogući su negativni utjecaji na osjetljive stanišne tipove te ciljne vrste pojedinih područja EM.
Zaključak: Izgradnja luka nautičkog turizma na novim lokacijama planira se u skladu s prostornim planovima i prema potrebi uključujući prostorne planove posebnih obilježja i planove upravljanja zaštićenim područjima te postupkom integralnog upravljanja obalnim područjem, kojima se mora osigurati dugoročno održivo upravljanje obalnim područjem a istovremeno i očuvanje morskog okoliša te biološke raznolikosti. U svrhu sprečavanja odnosno ublažavanja eventualno mogućeg utjecaja, potrebno je provesti postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu prostorno planskih dokumenata. Kako se radi o infrastrukturi i aktivnostima (cikloturizam, speleoturizam, ronilački i sl.) koje su identificirane kao prijetnja za vrste i staništa, a ne postoji dovoljno podataka o stvarnim utjecajima, nije moguće sa sigurnošću predvidjeti daljnje trendove i utjecaje¹⁰⁹. Značajnijim intenziviranjem nekih aktivnosti (nautički, ronilački, speleo, avanturistički) moguć je negativan utjecaj na pojedina područja EM, posebno ona koja uključuju osjetljiva staništa kao što su to Sedrene barijere krških rijeka Dinarida (32A0), Špilje i jame zatvorene za javnost (8310) i Grebeni (1170). Provođenjem mjera za očuvanje ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže prema Pravilniku o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14), doprinijet će se ublažavanju ili sprečavanju navedenih utjecaja.	

Prioritet 1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda

1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji (okrupnjavanju) poljoprivrednog zemljišta	
Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Utjecaj se može očekivati uslijed promjene postojeće poljoprivredne prakse na ciljne stanišne tipove ili staništa ciljnih vrsta. Promjene mogu dovesti do nestanka malih parcela omeđenih gustim živicama, a posljedično do jednolikosti staništa. Ukoliko će se takve okrupnjene parcele koristiti u monokulturi, to će dovesti do smanjenja bioraznolikosti.	Utjecaj može biti značajan smanjivanjem površina ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta uslijed povećanja površina pod kulturama, intenzifikacije poljoprivrede, prenamjene ciljnih livadnih staništa održavanih košnjom ili ispašom u oranice ili trajne nasade i sl.
Zaključak: Navedeni utjecaj je moguće ublažiti ili spriječiti usklađivanjem problematike okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta u okviru razvojnih dokumenata vezanih uz uređenje poljoprivrednog zemljišta (strateški planovi Ministarstva poljoprivrede) i dokumenata zaštite prirode (planovi upravljanja područjima ekološke mreže). Provođenjem mjera za očuvanje ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže prema Pravilniku o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14), doprinijet će se ublažavanju ili sprečavanju navedenih utjecaja.	

1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika

Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Utjecaji na područja EM su mogući ukoliko se prenamjenjuju ciljni stanišni tipovi ili staništa ciljnih vrsta jer to uključuje i mobilizaciju degradiranih šumskih površina (makija, garig, šikare, šibljaci i dr.) u poljoprivredne svrhe. Vezano uz aktivnosti podizanja nasada stranih vrsta - nije utvrđeno značajno povećanje pošumljenih površina i površina pod šumskim nasadima (kulturama i plantažama) kao ni njihov trend rasta, te kako proizvodnja (brojnost) šumskih sadnica učestalo pada, ne može se utvrditi negativan trend mogućih budućih utjecaja na prirodne vrijednosti (vrste i staništa).¹¹¹	Utjecaj može biti značajan ukoliko dođe do značajnijeg povećanja prenamjenjenog područja što bi znatno smanjilo površine ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta.
Zaključak: Navedeni utjecaj je moguće ublažiti ili spriječiti usklađivanjem navedene problematike u okviru razvojnih dokumenata iz područja gospodarenja šumama (planovi/programi gospodarenja) i zaštite prirode (planovi upravljanja područjima ekološke mreže). Provođenjem mjera za očuvanje ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže prema Pravilniku o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14), doprinijet će se ublažavanju ili sprečavanju navedenih utjecaja.	

Prioritet 2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije

2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije

Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Izgradnjom visoko/srednje naponskih dalekovoda mogući su utjecaji u smislu fragmentacije staništa ili kroz zauzimanje stanišnih tipova. Objekti kao što su visoko/srednje naponski dalekovodi mogu uzrokovati i direktna stradanja ciljnih vrsta uglavnom ptica. Izgradnja ovakvih linijskih infrastrukturnih objekata podrazumijeva i izgradnju privremene infrastrukture (pristupne ceste, lokacije za odlaganje materijala, drugi objekti) što također predstavlja rizik zauzimanjem stanišnih tipova. Osim direktnih oštećenja koja nastaju izvođenjem radova izgradnje, poseban rizik predstavlja olakšano raznošenje sjemenja korovnih i invazivnih vrsta, koje uzrokuje izravnu prijetnju biološkoj raznolikosti. Izvođenjem radova izgradnje mogući su negativni utjecaji privremenog karaktera, uznemiravanjem ciljnih vrsta.	Moguć je značajan utjecaj u slučaju izgradnje i rekonstrukcije visoko/srednje naponskih dalekovoda na područjima stanišnih tipova te u slučaju pojačanog direktnog stradanja ciljnih vrsta ptica.
Zaključak: Infrastrukturni zahvati kao što su visoko/srednje naponski dalekovodi podliježu provedbi postupka prethodne ili glavne ocjene prihvatljivosti zahvata za EM. Također, sprečavanje ili ublažavanje utjecaja postiže se provedbom mjera očuvanja ciljnih vrsta ptica koje su određene Pravilnikom (NN 15/14) o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže. Predlaganjem mjera ublažavanja u okviru strateških procjena i pripadajućih ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu za sektorske ili višesektorske strategije/planove/programme, moguće je navedene utjecaje ublažiti ili spriječiti.	

¹¹¹ Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008. - 2012. (DZZP, 2014)

Prioritet 2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost

2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprijeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom

Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Izgradnjom cestovne infrastrukture, mogući su utjecaji u smislu fragmentacije staništa i sprječavanja migracije životinjskih ciljnih vrsta ili kroz zauzimanje stanišnih tipova. Izgradnja ovakvih linijskih infrastrukturnih objekata podrazumijeva i izgradnju privremene infrastrukture (pristupne ceste, lokacije za odlaganje materijala i sl.) što također predstavlja rizik zauzimanjem staništa. Osim direktnih oštećenja koja nastaju izvođenjem radova izgradnje, poseban rizik predstavlja olakšano raznošenje sjemenja korovnih i invazivnih vrsta, koje uzrokuje izravnu prijetnju biološkoj raznolikosti.	Moguć je značajan utjecaj u slučaju izgradnje infrastrukture prometnica na područjima stanišnih tipova unutar područja EM posebno onih male površine. Odvijanjem prometa, kao posljedica fragmentacije staništa može doći do značajnog utjecaja uslijed povećanog stradanja ciljnih vrsta na prometnicama.
Zaključak: Izgradnja dionica prometnica podliježe provedbi postupka prethodne ili glavne ocjene prihvatljivosti zahvata za EM, što smanjuje ili sprječava moguće utjecaje na okoliš i područja EM. Također, predlaganjem mjera ublažavanja u okviru strateških procjena i pripadajućih ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu za sektorske ili višesektorske strategije/planove/programme, moguće je navedene utjecaje ublažiti ili spriječiti.	

2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja

Opis utjecaja	Značaj utjecaja
Planirane rekonstrukcije luka imat će pozitivan utjecaj na morska staništa jer uključuju sanaciju postojećeg stanja vezano uz neriješenu problematiku otpadnih voda, nastanak otpada i sl. Negativan utjecaj se može očekivati izgradnjom/dogradnjom postojećih ribarskih luka a očituje se u zauzimanju i prenamjeni staništa. Ovisno o načinu izvedbe izgradnje/rekonstrukcije, utjecaj može biti pozitivan ali i negativan. Povećanjem intenziteta pomorskog prometa, mogući su utjecaji tijekom odvijanja pomorskog prometa ometanjem stanišnih uvjeta ciljnih vrsta u moru, širenjem invazivnih morskih vrsta te mogućim akcidentnim situacijama (ispuštanja/izljevi opasnih tvari u more). Povećanjem broja brodova uključujući turističke brodove na kružnim putovanjima doći će do pojave onečišćenja okoliša podvodnom bukom što može negativno utjecati na jedinke ciljnih vrsta morskih sisavaca (npr. dobri dupin).	Moguć je značajan utjecaj uslijed neodgovarajućeg načina izvedbe izgradnje/rekonstrukcije ribarske luke. Povećanjem pomorskog prometa i uslijed toga intenziviranjem podvodne buke moguć je značajan utjecaj na ciljne vrste područja EM u moru.
Zaključak: Izgradnja/dogradnja ribarskih luka uglavnom se izvodi u građevinskom području naselja, čime je mogućnost utjecaja na područja EM značajno smanjena. Provođenjem mjera u okviru sustava upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (donošenje Strategije za morski okoliš i obalno područje RH) te postizanjem ili održavanjem dobrog ekološkog stanja u morskom okolišu, kao i razvojem sigurnog i ekološki održivog prometa, pomorske infrastrukture i pomorskog prostora RH (u okviru Strategije pomorskog razvitka i integralne pomorske politike RH za razdoblje 2014. – 2020.), doći će do značajnog smanjivanja pritiska na morski i obalni okoliš te na područja EM u moru.	

F.16.3. VARIJANTNA RJEŠENJA I NJIHOV MOGUĆI UTJECAJ NA EKOLOŠKU MREŽU

ŽRS je temeljni strateški dokument Zadarske županije za period 2016.-2020. u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za navedeno razdoblje. Obzirom na karakter dokumenta, nije moguće razmatrati varijantna rješenja, te ona kao takva nisu obrađena u Studiji.

Kao varijantno rješenje analizirana je alternativna opcija – bez provođenja ŽRS ZŽ, odnosno mogući razvoj okoliša bez provedbe ŽRS ZŽ. Iz analize ova dva varijantna rješenja, zaključak je da se provedbom ŽRS ZŽ predviđaju veći pozitivni učinci na okoliš, uključujući poboljšanja vezano uz područja ekološke mreže, od opcije bez provedbe ŽRS ZŽ. Stoga se provođenje planiranih mjera i aktivnosti ŽRS ZŽ smatra najprihvatljivijim varijantnim rješenjem.

F.16.4. MJERE UBLAŽAVANJA ŠTETNIH POSLJEDICA PROVEDBE ŽRS I PROGRAM PRAĆENJA

Mjere ublažavanja štetnih posljedica provedbe ŽRS koncipirane su na način da predstavljaju uvjete koje trebaju zadovoljiti aktivnosti i projekti koji će se planirati putem ŽRS, kako bi se osigurala zaštita ciljnih vrsta i cjelovitost područja ekološke mreže. Obzirom na karakter ŽRS kojim se ne definiraju točne lokacije predviđenih aktivnosti, mjere se ne odnose na konkretna područja ekološke mreže. Obzirom da na ovoj razini strateške procjene nije bilo moguće utvrditi stvarni značaj mogućih utjecaja na konkretna područja EM, za aktivnosti kod kojih je prepoznata mogućnost pojave utjecaja, tijekom pripreme projektne dokumentacije potrebno je provesti prethodnu ili glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) i Pravilniku o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/14).

Osim mjera predloženih ovom glavnom ocjenom, u obzir treba uzeti i mjere zaštite biološke raznolikosti, zaštićenih područja i voda predložene ovom Studijom, kao i mjere predložene glavnim ocjenama u okviru postupaka strateških procjena utjecaja na okoliš za relevantne sektorske dokumente na državnoj ili županijskoj razini, a vezano uz obavezu usklađivanja i preuzimanja mjera iz dokumenata više (državne) razine odnosno usklađivanja na županijskoj razini.

U nastavku je dan pregled (Tablica F.16-2) mjera ublažavanja štetnih posljedica na ciljne vrste/staništa i cjelovitost područja ekološke mreže koje mogu nastati provedbom ŽRS te program praćenja za ekološku mrežu (Tablica F.16-3).

Tablica F.16-2. Mjere ublažavanja štetnih posljedica za ekološku mrežu

Cilj 1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija	Mjera ublažavanja
1.2.1. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture	Tijekom daljnjih faza pripreme razvojne dokumentacije vezano uz razvoj novih usluga i infrastrukture potrebno je osigurati da se izbjegne izgradnja poslovne (poduzetničke) infrastrukture na područjima gdje je moguće ugrožavanje ciljnih stanišnih tipova i staništa ciljnih vrsta područja EM, a posebno se to odnosi na staništa travnjaka.
1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture	Tijekom daljnjih faza pripreme razvojne dokumentacije potrebno je osigurati da se izbjegne izgradnja turističke infrastrukture na područjima gdje je moguće ugrožavanje ciljnih stanišnih tipova i staništa ciljnih vrsta područja EM, a posebno se to odnosi na obalne i morske stanišne tipove i ciljne vrste.
1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma	Razvoj specifičnih oblika turizma (nautički, cikloturizam, speleoturizam, ronilački, avanturistički i sl.) planirati u skladu s dokumentima upravljanja područjima EM/ZP za ona područja za koja su doneseni, a za ostala područja uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite prirode (nadležnom institucijom) u cilju pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja. Prilikom planiranja daljnjih aktivnosti speleoturizma potrebno je voditi računa o područjima EM u kojima je ciljno stanište - Špilje i jame zatvorene za javnost (8310), te osigurati da se izbjegne direktno oštećivanje, uništavanje živog svijeta speleoloških objekata, odlaganje otpada ili ispuštanje otpadnih tvari, odnosno provođenje zahvata i aktivnosti kojima se mijenjaju stanišni uvjeti u objektu.
1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji poljoprivrednog zemljišta	U okviru razvoja projekata komasacije, voditi brigu da se provođenje komasacije uskladi s karakteristikama područja EM, ukoliko se komasacija provodi unutar područja EM.
1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika	Prilikom izrade šumskogospodarskih planova/programa uvažiti specifičnosti područja EM.
Cilj 2. Resursno učinkovita Zadarska županija	
2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije	U okviru razvoja projekata izgradnje i rekonstrukcije dalekovodne mreže (visoko i srednje naponske) uzeti u obzir podatke o stradavanjima ptica i osjetljivosti područja EM te sukladno tome predvidjeti dodatne mjere za zaštitu od stradavanja.
2.4.1. Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	U daljnjim fazama razvoja aktivnosti planiranja prometnih (cestovnih) infrastrukturnih zahvata, prednost dati ulaganjima u prometne mreže koje će se postavljati unutar postojećih infrastrukturnih koridora ili građevinskog područja kako bi se izbjegao prolazak područjem EM. U okviru razvoja projekata izgradnje i rekonstrukcije prometnica unutar ili u blizini EM, uzeti u obzir podatke o učestalosti stradavanja ciljeva očuvanja (vodozemce, gmazove, male sisavce i sl.), te predvidjeti dovoljan broj i pozicije prijelaza za male divlje životinje I. kategorije, na dijelu prolaska prometnice kroz područje EM.
2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja	Prilikom daljnjih razvojnih aktivnosti za infrastrukturu ribarskih luka, dati prednost onima koje uključuju primjenu tehnika izgradnje i rekonstrukcije na način da u najvećoj mogućoj mjeri štite obalni i morski okoliš. Prilikom planiranja intenziviranja pomorskog prometa, konzultirati dokumente upravljanja morskim okolišem vezano uz moguće intenziviranje podvodne buke.

Tablica F.16-3. Program praćenja za ekološku mrežu

Sastavnice okoliša	Indikatori praćenja	Mjere praćenja	Nositelji
Ekološka mreža	Status ciljnih vrsta i stanišnih tipova te cjelovitosti područja ekološke mreže	Provoditi putem izvještaja za pojedina područja EM.	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Natura Jadera, NP Paklenica, PP Velebit, PP Vransko jezero, PP Telašćica, UO za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove

F.16.5. ZAKLJUČAK O UTJECAJU ŽRS NA EKOLOŠKU MREŽU

Slijedom provedenog postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, ocijenjeno je da nije moguće isključiti značajne negativne utjecaje provedbe predmetne ŽRS, te je temeljem Rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode (Klasa: UP/I-612-07/16-71/09; Ur. broj: 517-07-2-1-16-4 od dana 08. veljače 2016.g.) potrebno provesti Glavnu ocjenu.

Provedbom mjera predviđenih ŽRS, ustanovljeno je da se ne očekuju utjecaji na EM provođenjem najvećeg dijela mjera i aktivnosti u okviru *Cilja 1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija* i svih mjera i aktivnosti *Cilja 3. Povećana i uravnotežena kvaliteta života stanovništva Zadarske županije*.

Provođenjem prioriteta *2.1. Unaprijeđen sustav zaštite okoliša i prirode* i predviđenih mjera i aktivnosti, doći će do direktnog i indirektnog pozitivnog utjecaja na područja ekološke mreže. Provođenjem predviđene aktivnosti *Potpora očuvanju Natura 2000 vrsta i staništa* postići će se značajan pozitivan utjecaj na ciljne stanišne tipove i vrste odnosno cjelovitost područja ekološke mreže.

Utvrđeno je da se ne može isključiti negativan utjecaj uglavnom lokalnog karaktera, provedbom pojedinih mjera i aktivnosti planiranih u okviru prioriteta *1.2. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture, 1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja, 1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda, 2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije i 2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost*. Za dio predviđenih aktivnosti u okviru navedenih prioriteta za koje su poznate lokacije planiranog razvoja, bilo da se radi o izvođenju novog zahvata ili o rekonstrukciji na postojećoj lokaciji, izrađene su procjene utjecaja prihvatljivosti zahvata za EM, kojima je ocijenjeno da su zahvati prihvatljivi za EM. Za određene sektorske dokumente državne razine izrađene su strateške procjene te po potrebi Glavne ocjene, kojima su obuhvaćene aktivnosti pripadajućih sektora a koje su predviđene RS ŽŽ, te navedene aktivnosti nisu analizirane ovom Glavnom ocjenom, osim u slučaju aktivnosti *1.6.1.3. Poticanje izgradnje Centra za uzgoj i distribuciju školjaka (2 mjesta) na mjestima propisanim u prostornom planu*.

Negativan utjecaj na područja ekološke mreže moguć je razvojem poslovnih zona jer može doći do zauzimanja područja ciljnih stanišnih tipova ili staništa ciljnih vrsta, što može dovesti do smanjenja brojnosti ciljnih vrsta, te gubitka odnosno narušavanja stabilnosti stanišnih tipova.

Negativan utjecaj na područja ekološke mreže moguć je razvojem turističkih sadržaja te razvojem kapaciteta nautičkih luka, koje obuhvaćaju izgradnju infrastrukture, formiranje novih luka te posljedično intenziviranje turističkih aktivnosti. Navedenim aktivnostima može doći do zauzimanja područja ciljnih stanišnih tipova te do uznemiravanja jedinki ciljnih vrsta, što može dovesti do smanjenja brojnosti ciljnih vrsta, te gubitka odnosno narušavanja stabilnosti ciljnih stanišnih tipova. Moguć je negativni utjecaj na područja ekološke mreže pojavom kumulativnog efekta s postojećim sadržajem. Intenziviranjem specifičnih oblika turizma (ciklo, speleo, ronilački, avanturistički) mogući su negativni utjecaji na osjetljive ciljne stanišne tipove te ciljne vrste pojedinih područja EM.

Negativan utjecaj se može očekivati uslijed komasacije poljoprivrednog zemljišta te promjene postojeće poljoprivredne prakse. Promjene mogu dovesti do nestanka malih parcela omeđenih gustim živicama, a posljedično do jednolikosti ciljnih stanišnih tipova ili staništa ciljnih vrsta. Utjecaji na područja EM su mogući ukoliko se prenamjenjuju ciljni stanišni tipovi ili staništa ciljnih vrsta jer to uključuje i mobilizaciju degradiranih šumskih površina (makija, garig, šikare, šibljaci i dr.) u poljoprivredne svrhe.

Moguć je značajan utjecaj u slučaju izgradnje i rekonstrukcije visoko/srednje naponskih dalekovoda na područjima ciljnih stanišnih tipova te u slučaju pojačanog direktnog stradanja ciljnih vrsta ptica.

Moguć je značajan utjecaj u slučaju izgradnje infrastrukture prometnica na područjima ciljnih stanišnih tipova unutar područja EM a posebno onih male površine. Odvijanjem prometa, kao posljedica fragmentacije staništa može doći do značajnog utjecaja uslijed povećanog stradavanja ciljnih vrsta na prometnicama.

Negativan utjecaj izgradnjom/rekonstrukcijom ribarskih luka može se očitovati u zauzimanju i trajnoj prenamjeni staništa. Ovisno o načinu izvedbe izgradnje/rekonstrukcije, utjecaj može biti pozitivan.

Povećanjem intenziteta pomorskog prometa, mogući su utjecaji tijekom odvijanja pomorskog prometa ometanjem stanišnih uvjeta ciljnih vrsta u moru, širenjem invazivnih morskih vrsta te mogućim akcidentnim situacijama (ispuštanja/izljevi opasnih tvari u more). Povećanjem broja brodova uključujući turističke brodove na kružnim putovanjima doći će do pojave onečišćenja okoliša podvodnom bukom što može negativno utjecati na jedinke ciljnih vrsta područja EM.

Predloženim mjerama ublažavanja iz Glavne ocjene i Studije svi prepoznati utjecaji mogu se ublažiti, čime provedba ŽRS ZŽ može biti prihvatljiva za ekološku mrežu.

G. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA I MJERE PRAĆENJA

Mjere zaštite okoliša koncipirane su na način da predstavljaju mjere sprječavanja, smanjenja i ublažavanja utjecaja, u svrhu poboljšanja provedbe projekata koji proizlaze iz okvira ŽRS, kako bi se osigurala zaštita pojedinih sastavnica okoliša na koje se očekuje utjecaj provedbom aktivnosti.

Detaljne mjere zaštite okoliša i praćenje stanja okoliša propisuju se u skladu s prepoznatim utjecajima za razinu svakog pojedinačnog projekta koji proizlazi iz ŽRS, u okviru postupka procjene utjecaja na okoliš. Također, u okviru izrađenih strateških procjena utjecaja na okoliš za pojedine višesektorske ili sektorske dokumente na državnoj razini, čije su aktivnosti povezane s provedbom ŽRS, predložene su mjere zaštite, sprečavanja odnosno ublažavanja značajnih utjecaja. Obzirom na obavezu usklađivanja i preuzimanja mjera iz dokumenata više razine, potrebno je osim mjera navedenih u ovoj Studiji uzeti u obzir i mjere proizašle iz postupaka strateške procjene utjecaja na okoliš za sljedeće dokumente državne razine:

- Strateška procjena utjecaja na okoliš Nacionalnog strateškog plana razvoja akvakulture za razdoblje 2014. – 2020.,
- Strateška procjena utjecaja na okoliš Višegodišnjeg programa gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014. – 2023.,
- Strateška procjena utjecaja na okoliš višegodišnjeg Programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013.- 2017.,
- Strateška procjena utjecaja na okoliš Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016. – 2021.
- Strateška procjena utjecaja na okoliš Strategije razvoja širokopojasnog pristupa za razdoblje 2016. – 2020.,
- Strateška procjena utjecaja na okoliš Operativnog programa iz područja konkurentnosti i kohezije za razdoblje 2014. – 2020.

Osim predloženih mjera, u obzir treba uzeti i mjere za ublažavanje utjecaja na ekološku mrežu predložene Glavnom ocjenom u okviru ove Studije. Mjere za ublažavanje utjecaja na ekološku mrežu izdvojene su u zasebnoj tablici.

U nastavku je dan pregled mjera zaštite okoliša prema ciljevima i mjerama ŽRS za koje je procijenjeno da mogu imati značajan utjecaj na okoliš, uz naznaku sastavnice okoliša.

RB	Cilj ŽRS	RB	Mjera ŽRS	Mjera zaštite	Okoliš
1.	GOSPODARSKI KONKURENTNA I INOVATIVNA ZADARSKA ŽUPANIJA	1.4.2.	Razvoj turističke infrastrukture	Prilikom razvoja aktivnosti, uzeti u obzir osjetljivost zahvata na klimatske promjene ovisno o lokaciji i utjecaj zahvata na klimatske promjene, a planske aktivnosti prilagoditi utvrđenoj osjetljivosti.	Prilagodbe klimatskim promjenama
				Razvojne aktivnosti vezane uz planiranje turističkih zona, uskladiti s planovima upravljanja zaštićenim područjima.	Zaštićena područja
				Prilikom planiranja infrastrukture i sadržaja, njihov smještaj u prostor omogućiti na način da se vizualno uklope u okolni krajobraz.	Krajobraz
		1.5.5.	Poticanje i potpora komasaciji poljoprivrednog zemljišta	U projektima okrupnjavanja zemljišta, oblikom i materijalima izgradnje (živice, suhozidi, terase) zadržati ili imitirati tradicionalnu parcelaciju zemljišta.	Krajobraz
				Planirati razvoj projekata komasacije poljoprivrednog zemljišta na način da se u što manjoj mjeri zadire u područja značajna za bioraznolikost.	Bioraznolikost
		1.5.6.	Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivredne proizvodnje	Prilikom razvoja aktivnosti, uzeti u obzir osjetljivost zahvata na klimatske promjene ovisno o lokaciji i utjecaj zahvata na klimatske promjene, a planske aktivnosti prilagoditi utvrđenoj osjetljivosti.	Prilagodbe klimatskim promjenama
				Prilikom razvoja aktivnosti, predvidjeti korištenje i primjenu sredstava za prihranjivanje sukladno Načelima dobre poljoprivredne prakse.	Vode
				Prilikom planiranja infrastrukture i sadržaja, njihov smještaj u prostor omogućiti na način da se vizualno uklope u okolni krajobraz.	Krajobraz
		1.5.11.	Potpora očuvanju i proširenju stočnog fonda	Prilikom planiranja aktivnosti, uključiti mogućnosti zbrinjavanja stajskog gnoja sukladno Načelima dobre poljoprivredne prakse.	Vode
				U projektima proširenja stočnog fonda podržati projekte koji predviđaju tradicionalno stočarstvo i ekološku proizvodnju.	Krajobraz
2.	RESURSNO UČINKOVITA ZADARSKA	2.2.1.	Razvoj i unaprjeđenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sukladno	Prilikom razvoja aktivnosti, uzeti u obzir osjetljivost zahvata na klimatske promjene ovisno o lokaciji i utjecaj zahvata na klimatske promjene, a planske aktivnosti prilagoditi utvrđenoj osjetljivosti.	Prilagodbe klimatskim promjenama

RB	Cilj ŽRS	RB	Mjera ŽRS	Mjera zaštite	Okoliš
	ŽUPANIJA		razvoju Županije	Prilikom planiranja infrastrukture i sadržaja, njihov smještaj u prostor omogućiti na način da se vizualno uklope u okolni krajobraz. U okviru razvojnih aktivnosti vezano uz planiranje lokacija uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, voditi računa o zaštićenim područjima prirode.	Zaštićena područja, krajobraz
				Tijekom pripreme pojedinačnih projekata, postupanje s viškom materijala od iskopa uskladiti s Pravilnikom o postupanju s viškom iskopa koji predstavlja mineralnu sirovinu kod izvođenja građevinskih radova (NN broj 79/14).	Materijal od iskopa
		2.2.3.	Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije	Prilikom aktivnosti planiranja izgradnje nove energetske infrastrukture, dati prednost ulaganjima u infrastrukturne mreže koje će se postavljati unutar postojećih infrastrukturnih koridora.	Šume, bioraznolikost, zaštićena područja, krajobraz
				Tijekom pripreme pojedinačnih projekata, postupanje s viškom materijala od iskopa uskladiti s Pravilnikom o postupanju s viškom iskopa koji predstavlja mineralnu sirovinu kod izvođenja građevinskih radova (NN broj 79/14).	Materijal od iskopa
		2.2.5.	Poticanje plinifikacije županije	Tijekom pripreme pojedinačnih projekata, postupanje s viškom materijala od iskopa uskladiti s Pravilnikom o postupanju s viškom iskopa koji predstavlja mineralnu sirovinu kod izvođenja građevinskih radova (NN broj 79/14).	Materijal od iskopa
		2.2.6.	Sanacija divljih odlagališta, sanacija i zatvaranje neusklađenih odlagališta, izgradnja Centra za gospodarenje otpadom te unaprjeđenje sustava za gospodarenje otpadom	Prilikom razvoja aktivnosti, uzeti u obzir osjetljivost zahvata na klimatske promjene ovisno o lokaciji i utjecaj zahvata na klimatske promjene, a planske aktivnosti prilagoditi utvrđenoj osjetljivosti.	Prilagodbe klimatskim promjenama
		2.4.1.	Poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor	Prilikom aktivnosti planiranja izgradnje nove prometne infrastrukture, dati prednost ulaganjima u infrastrukturne mreže koje će se postavljati unutar postojećih infrastrukturnih koridora.	Šume, bioraznolikost, zaštićena područja
				Prilikom planiranja infrastrukture i sadržaja, njihov smještaj u prostor omogućiti na način da se vizualno uklope u okolni krajobraz.	Krajobraz

RB	Cilj ŽRS	RB	Mjera ŽRS	Mjera zaštite	Okoliš
			prometom	Tijekom pripreme pojedinačnih projekata, postupanje s viškom materijala od iskopa uskladiti s Pravilnikom o postupanju s viškom iskopa koji predstavlja mineralnu sirovinu kod izvođenja građevinskih radova (NN broj 79/14).	Materijal od iskopa
		2.4.4.	Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja	U skladu s planiranim povećanjem pomorskog prometa, unutar lučkog prostora luke Gaženica osigurati prihvat svih vrsta otpadnih voda s brodova i njihovo adekvatno pročišćavanje. Prilikom daljnjih razvojnih aktivnosti za infrastrukturu ribarskih luka, dati prednost onima koje uključuju primjenu tehnika izgradnje i rekonstrukcije na način da u najvećoj mogućoj mjeri štite morski okoliš.	Vode Morski okoliš

G.1.1. MJERE UBLAŽAVANJA ŠTETNIH POSLJEDICA PROVEDBE ŽRS ZA EKOLOŠKU MREŽU

Cilj 1. Gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija	Mjera ublažavanja
1.2.1. Jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija, uz razvoj novih usluga i infrastrukture	Tijekom daljnjih faza aktivnosti vezanih uz razvoj poslovne infrastrukture, osigurati da se izbjegne izgradnja infrastrukture na područjima gdje je moguće ugrožavanje ciljnih stanišnih tipova i staništa ciljnih vrsta područja EM, a posebno se to odnosi na staništa travnjaka.
1.4.2. Razvoj turističke infrastrukture	Tijekom daljnjih faza aktivnosti vezanih uz razvoj turističke infrastrukture, osigurati da se izbjegne izgradnja infrastrukture na područjima gdje je moguće ugrožavanje ciljnih stanišnih tipova i staništa ciljnih vrsta područja EM, a posebno se to odnosi na staništa travnjaka i obalna staništa.
1.4.3. Razvoj specifičnih oblika turizma	Tijekom daljnjih faza aktivnosti vezanih uz razvoj specifičnih oblika turizma (nautički, cikloturizam, speleoturizam, ronilački, avanturistički i sl.), razvoj uskladiti s dokumentima upravljanja područjima EM za ona područja za koja su doneseni, a za ostala područja uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite prirode (nadležnom institucijom) u cilju pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja. Prilikom planiranja daljnjih aktivnosti speleoturizma na područjima EM u kojima je ciljno stanište - Špilje i jame zatvorene za javnost (8310), osigurati da se izbjegne direktno oštećivanje, uništavanje živog svijeta speleoloških objekata, odlaganje otpada ili ispuštanje otpadnih tvari, odnosno provođenje zahvata i aktivnosti kojima se mijenjaju stanišni uvjeti u objektu.
1.5.5. Poticanje i potpora komasaciji poljoprivrednog	U okviru razvoja projekata komasacije, provođenje komasacije uskladiti s karakteristikama područja EM,

zemljišta	ukoliko se komasacija provodi unutar područja EM.
1.5.9. Potpora gospodarskom vrednovanju i iskorištavanju šumskog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, projektima i udrugama šumoposjednika	Prilikom izrade šumskogospodarskih planova/programa uvažiti specifičnosti područja EM.
Cilj 2. Resursno učinkovita Zadarska županija	
2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i elektroničko komunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije	Prilikom razvoja projekata izgradnje i rekonstrukcije dalekovodne mreže (visoko i srednje naponske) uzeti u obzir podatke o stradavanjima ptica i osjetljivosti područja EM te sukladno tome predvidjeti dodatne mjere za zaštitu od stradavanja.
2.4.1. Pобољшanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	U okviru razvoja projekata izgradnje i rekonstrukcije prometnica unutar ili u blizini EM, konzultirati podatke o učestalosti stradavanja ciljeva očuvanja (vodozemce, gmazove, male sisavce i sl.), te predvidjeti dovoljan broj i pozicije prijelaza za male divlje životinje I. kategorije, na dijelu prolaska prometnice kroz područje EM.
2.4.4. Razvoj pomorske infrastrukture i usluga te potpora projektu luke Gaženica kao luke od međunarodnog značaja	Prilikom aktivnosti planiranja intenziviranja pomorskog prometa, konzultirati dokumente upravljanja morskim okolišem vezano uz moguće intenziviranje podvodne buke te sukladno tome predvidjeti mjere zaštite od buke.

G.2. PROGRAM PRAĆENJA

Praćenje stanja okoliša će se provoditi kroz indikatore praćenja uspješnosti provedbe Županijske razvojne strategije i predviđenih aktivnosti te kroz indikatore definirane u Strateškoj studiji.

Na području Zadarske županije u tijeku je provođenje sljedećih programa praćenja stanja okoliša:

Sastavnice okoliša	Indikatori praćenja	Mjere praćenja	Nositelji
Zrak	Emisije onečišćujućih tvari u zrak	Redoviti monitoring kakvoće zraka	Državna mreža praćenja kakvoće zraka, lokalna mreža
Podzemne i površinske vode	Količina i vrsta onečišćujućih tvari u podzemnim i površinskim vodama Hidromorfološko stanje vodnih tijela površinskih voda Gubici vode iz vodoopskrbnog sustava	Redoviti monitoring stanja voda Izvješća o gubicima iz vodoopskrbne mreže	Hrvatske vode Isporučitelji vodnih usluga javne vodoopskrbe
Morski okoliš Priobalne vode	Ekološki, biološki, kemijski, fizikalni i ostali pokazatelji Pokazatelji u stupcu vode i sedimentu	Redoviti monitoring stanja morskog okoliša Jednokratno praćenje stanja okoliša za područja luka za javni promet i luka posebne namjene, marikulture i onečišćenja obalnog i morskog područja otpadnim vodama (2015.)	Institut za oceanografiju Split Hrvatske vode Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije
Biološka raznolikost i očuvanje prirode Ekološka mreža	Rijetki ili ugroženi stanišni tipovi, prioritetni stanišni tipovi Status divljih vrsta Zaštićena područja Status ciljnih vrsta i ciljnih stanišnih tipova	Izvješćaji za pojedina zaštićena područja, područja od važnosti za biološku raznolikost i područja ekološke mreže	NP Paklenica, PP Velebit, PP Vransko jezero, PP Telašćica Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Natura Jadera UO za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove
Zdravlje ljudi i kvaliteta života	Fizikalni, kemijski i bakteriološki pokazatelji	Redoviti monitoring ispravnosti vode za piće i kakvoće mora na morskim plažama	Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije

Predlaže se dodatni program praćenja stanja okoliša:

Sastavnice okoliša	Indikatori praćenja	Mjere praćenja	Nositelji
Klimatske promjene, zrak	Ukupna godišnja potrošnja energije prema oblicima energije	Izvešća o provedbi projekata korištenja energije iz obnovljivih izvora i prijave pravnih subjekata o emisijama i potrošnji energije	UO za gospodarstvo
Tlo	Onečišćujuće tvari u tlu, gubitak tla promjenom korištenja zemljišta, erozija tla	Sustav za praćenje kakvoće tla i pritiska na tlo	Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije
Kulturno-povijesna baština	Obnovljena materijalna i nematerijalna kulturna baština	Prema broju projekata obnovljenih elemenata kulturne baštine i broju projekata održivog korištenja kulturne baštine	UO za društvene djelatnosti

H. OBRAZLOŽENJE NAJPRIHVATLJIVIJEG VARIJANTNOG RJEŠENJA ŽRS NA OKOLIŠ I OPIS PROVEDENE PROCJENE

Županijskom razvojnom strategijom nisu predložena varijantna rješenja planiranih mjera i aktivnosti te kao takva nisu razmatrana Strateškom studijom.

Kao varijantno rješenje uzeta je alternativna opcija – bez provođenja ŽRS ŽŽ, odnosno mogući razvoj okoliša bez provedbe ŽRS ŽŽ. Iz analize ova dva varijantna rješenja, zaključak je da se provedbom ŽRS ŽŽ predviđaju veći pozitivni učinci na okoliš, uključujući poboljšanja kvalitete voda, tla, zraka, stanja biološke i krajobrazne raznolikosti, kulturno – povijesne baštine te kvalitete života stanovništva i javnog zdravlja, od opcije bez provedbe ŽRS ŽŽ. Stoga se provođenje planiranih mjera i aktivnosti ŽRS ŽŽ smatra najprihvatljivijim varijantnim rješenjem.

Prvi korak tijekom procjene utjecaja ŽRS na okoliš, bio je opis i analiza postojećeg stanja po sastavnicama i opterećenjima na okoliš u skladu s identifikacijom aktivnosti unutar ciljeva odnosno mjera ŽRS čijom provedbom se mogu očekivati značajni utjecaji na okoliš. Također je napravljena analiza postojećih problema i pritiska posebno onih vezanih uz provedbu ŽRS. Nakon određivanja ciljeva zaštite okoliša provedena je analiza usklađenosti s ciljevima odnosno mjerama i aktivnostima ŽRS.

Također, slijedom provedenog postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, ocijenjeno je da nije moguće isključiti značajne negativne utjecaje provedbe predmetne ŽRS na ekološku mrežu te je prema Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode (Klasa: UP/I-612-07/16-71/09; Ur. broj: 517-07-2-1-16-4 od dana 08. veljače 2016.g.), provedena Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu. Glavnom ocjenom procijenjeni su mogući utjecaji na područja ekološke mreže i dane mjere ublažavanja štetnog utjecaja na područja ekološke mreže, koje će u sljedećim koracima provedbe ovog dokumenta omogućiti da se aktivnosti usmjere na one projekte koji neće ugroziti ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.

Tijekom identifikacije aktivnosti unutar mjera ŽRS, došlo se do zaključka da velik dio predviđenih aktivnosti ima pozitivan utjecaj na stanovništvo i kvalitetu života preko unapređenja aktivnosti unutar sektora gospodarstva i pružanja usluga. Također je procjenom utvrđeno da je dio predviđenih

aktivnosti namijenjen sektoru zaštite okoliša i prirode te da će se njihovom provedbom ostvariti pozitivan utjecaj na sve sastavnice okoliša.

Za aktivnosti za koje je identificiran mogući značajan negativan ili pozitivan utjecaj na okoliš, dan je opis utjecaja prema pojedinoj aktivnosti, te je intenzitet utjecaja prikazan sumarno u tablici. Također su identificirani kumulativni utjecaji te mogući prekogranični utjecaji provedbe ŽRS. Procjena je rezultat ekspertne prosudbe koja se odnosi na stručno mišljenje temeljeno na stručnom znanju s određenog područja primjene, znanja, discipline itd., a koje je odgovarajuće za procjenu koja se provodi. Takvo stručno mišljenje može dati grupa ili osoba koja raspolaže odgovarajućim stručnim obrazovanjem, vještinom ili iskustvom. Ekspertna procjena u okviru izrade Strateške studije, provedena je u skladu s člankom 12. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08).

Za aktivnosti za koje je identificiran mogući značajan negativan utjecaj, dane su mjere zaštite i ublažavanja utjecaja na okoliš i mjere ublažavanja za područja ekološke mreže. Obzirom na utjecaje koji su prepoznati u okviru izrađenih strateških procjena za odgovarajuće sektorske ili višesektorske dokumente na državnoj razini, konzultirane su i po potrebi preuzete mjere zaštite u skladu s obavezom usklađivanja dokumenata niže razine s onima više razine.

I. OSTALI PODACI I ZAHTJEVI

U ovom postupku zatražena su mišljenja tijela o sadržaju Strateške studije na osnovu kojih je određen sadržaj Studije i donesena *Odluka o sadržaju strateške studije* (Klasa: 302-02/15-02/3; Ur. broj: 2198/1-01-16-61, 13. srpnja 2016.g.). U nastavku su prikazana mišljenja nadležnih tijela, te komentar izrađivača strateške studije.

Mišljenje o sadržaju strateške studije	Komentar izrađivača SPUO
Čistoća Pag d.o.o. za komunalne usluge (Klasa: 363-01/16-0215/733, URBROJ:2198-01/16-2, Pag, 01.srpnja 2016.)	
Predlažu se dopune i ispravci Županijske razvojne strategije u poglavlju osnovne analize - Gospodarenje otpadom vezano uz odlagalište otpada Sv. Kuzam na Pagu.	Tematika gospodarenja otpadom je sagledana u Strateškoj studiji te obrađena u skladu sa predviđenim sadržajem.
Grad Zadar, Upravni odjel za razvitak otoka i zaštitu okoliša (Obrazac za dostavu mišljenja, primjedbi i prijedloga u internetskom savjetovanju o provedbi postupka određivanja sadržaja SPUO ŽRS ZŽ, Zadar, 21.lipnja 2016.)	
Predlažu se dopune i ispravci Županijske razvojne strategije u poglavljima osnovne analize (gospodarenje otpadom, zrak, buka i prirodna baština).	Dopune vezane uz tematiku gospodarenja otpadom su uvažene te je Strateška studija dopunjena prema sugestijama. Ostala poglavlja sadrže aktualne podatke o postojećem stanju okoliša.
Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Zadar (Obrazac za dostavu mišljenja, primjedbi i prijedloga u internetskom savjetovanju o provedbi postupka određivanja sadržaja SPUO ŽRS ZŽ, Zadar, 30.lipnja 2016.)	
Predlažu se dopune i ispravci Županijske razvojne strategije u poglavlju osnovne analize (Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća) te izmjena i dopuna mjere 3.1.8. Unaprjeđenje sustava zaštite i spašavanja te prilagodbe na klimatske promjene.	Dopune vezane uz tematiku ugroženosti stanovništva i okoliša od katastrofa i velikih nesreća su uvažene te je Strateška studija dopunjena prema sugestijama.
Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti HAKOM (elektronička pošta, Zagreb, 09. lipnja 2016.)	

Mišljenje o sadržaju strateške studije	Komentar izrađivača SPUO
Predlažu se dopune i ispravci Županijske razvojne strategije u poglavljima osnovne analize (Telekomunikacije) i SWOT analize te izmjena i dopuna mjere 2.2.3. Poticanje razvoja i unaprjeđenja elektroenergetske i telekomunikacijske mreže sukladno razvojnim potrebama Županije.	Navedena tematika obrađena je u Strateškoj studiji u skladu s predviđenim mjerama i aktivnostima ŽRS ZŽ.
Hrvatska pošta d.d., Ured za korporativnu sigurnost (elektronička pošta, Zagreb, 13. lipnja 2016.)	
Nemaju posebnih zahtjeva vezano uz sadržaj i razinu obuhvata Strateške studije.	-
Hrvatske autoceste d.o.o. (Broj:4211-100-789/16, Zagreb 17. lipnja 2016.)	
Nemaju posebnih zahtjeva vezano uz sadržaj i razinu obuhvata Strateške studije.	-
Hrvatske vode, VGO za slivove Južnog Jadrana (Klasa:351-03/16-01/0208, URBROJ:374-24-3-16-2, Split 15. lipnja 2016.)	
Navode da je potrebno obuhvatiti pregled stanja svih voda (površinskih, prijelaznih, priobalnih, podzemnih i dr.), dati ciljeve zaštite voda, mjere postizanja ciljeva, utjecaje ciljeva ŽRS na vode te mjere zaštite voda. Također je potrebno sagledati problematike korištenja i zaštite voda te zaštite od štetnog djelovanja voda.	Navedene tematike iz područja korištenja i zaštite voda, zaštite od štetnog djelovanja voda, te postojećeg stanja voda, mogućih utjecaja provedbe ŽRS na vode, obrađene su Studijom u skladu s mjerama i predviđenim aktivnostima ŽRS.
Komunalno društvo Pag d.o.o. (Obrazac za dostavu mišljenja, primjedbi i prijedloga u internetskom savjetovanju o provedbi postupka određivanja sadržaja SPUO ŽRS ZŽ, Pag, 01.srpnja 2016.)	
Predlažu se dopune i ispravci Županijske razvojne strategije u poglavljima osnovne analize (Komunalna infrastruktura) vezano uz organizaciju vodoopskrbnog sustava na području otoka Paga.	-
Ministarstvo gospodarstva (Klasa:302-01/16-01/03, URBROJ:526-02-02-01/1-16-03, Zagreb, 27.lipanj 2016.)	
Nemaju posebnih zahtjeva vezano uz sadržaj i razinu obuhvata Strateške studije.	-
Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Uprava za prostorno uređenje, pravne poslove i programe EU (Klasa:350-01/16-02/249, URBROJ:531-05-16-3, Zagreb, 23. lipnja 2016.)	
Nemaju posebnih zahtjeva vezano uz sadržaj i razinu obuhvata Strateške studije.	-
Ministarstvo poduzetništva i obrta Uprava za međunarodnu suradnju, investicije i inovacije (Klasa:351-01/16-01/08, URBROJ:516-03-01-02/2-16-2, Zagreb, 08. lipanj 2016.)	
Nemaju posebnih zahtjeva vezano uz sadržaj i razinu obuhvata Strateške studije.	-
Ministarstvo turizma (Klasa:334-07/16-02/14, URBROJ:529-04-16-3, Zagreb, 09. lipnja 2016.)	
Traže da se u Strateškoj studiji obrade utjecaji ugostiteljsko-turističkog zona te luka nautičkog turizma na okoliš (bioraznolikost, kulturno-povijesna baština, krajobraz, stanovništvo).	Navedena tematika (razvoj ugostiteljsko-turističkih zona te nautičkog turizma) i njihov utjecaj na okoliš obrađena je u Strateškoj studiji u skladu s predviđenim mjerama i aktivnostima ŽRS ZŽ.
PLINACRO d.o.o. (Klasa:PL-16/2074, URBROJ: K/MB-16-1, Zagreb, 17. lipnja 2016.)	
Navode magistralne plinovode i njihove objekte, kojima upravljaju na području Županije te sugeriraju da ih se uvrsti u ŽRS.	-

Mišljenje o sadržaju strateške studije	Komentar izrađivača SPUO
Ministarstvo unutarnjih poslova (elektronička pošta, Zadar, 06. lipnja 2016.)	
Predlažu se dopune i ispravci Županijske razvojne strategije u poglavljima osnovne analize vezano uz djelokrug rada Službe upravnih i inspekcijskih poslova.	-
Zadarska županija Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove (Klasa:302-02/15-02/3, URBROJ:2198/1-07-16-33, Zadar, 09. lipnja 2016.)	
Nemaju posebnih zahtjeva vezano uz sadržaj i razinu obuhvata Strateške studije.	-
Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture Uprava cestovnog i željezničkog prometa i infrastrukture (Klasa:351-01/16-01/35, URBROJ:530-05-3-2-1-16-3, Zagreb, 11. srpnja 2016.)	
Traže da se u Strateškoj studiji obrade teme kao što su opis postojećeg stanja cestovnog/željezničkog prometa i infrastrukture, analiza usklađenosti sa strateškim dokumentima, utjecaj na stanovništvo, prostor te pojava buke, mjere zaštite. Također traže da se koriste nazivi i oznake iz važećih Odluka o razvrstavanju javnih cesta i željezničkih pruga.	Navedene tematike iz područja opisa postojećeg stanja cestovnog/željezničkog prometa, usklađenost sa strateškim dokumentima, utjecaja na stanovništvo, prostor i buka kao i pripadajuće mjere zaštite, obrađene su Studijom u skladu s mjerama i predviđenim aktivnostima ŽRS.
Ministarstvo zdravlja Glavno tajništvo (Klasa:022-04/16-01/06, URBROJ:534-02-1-1/3-16-2, Zagreb, 12. srpnja 2016.)	
Traže da se u Strateškoj studiji obrade sastavnice okoliša koje utječu na zdravlje ljudi i kvalitetu životnih uvjeta. Potrebno je opisati mogući utjecaj buke i propisati odgovarajuće mjere zaštite.	Navedena tematika (zdravlje, kvaliteta života, buka) obrađene su Studijom u skladu s mjerama i predviđenim aktivnostima ŽRS.

J. SAŽETAK

Županijska razvojna strategija je temeljni strateški dokument Zadarske županije u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja za naredno razdoblje te s obzirom na takvu prirodu dokumenta nije moguće razmatrati varijantna rješenja, te ona kao takva nisu obrađena u Studiji. Kao varijantno rješenje uzeta je alternativna opcija – bez provođenja ŽRS ZŽ, odnosno mogući razvoj okoliša bez provedbe ŽRS ZŽ. Iz analize ova dva varijantna rješenja, zaključak je da se provedbom ŽRS ZŽ predviđaju veći pozitivni učinci na okoliš, uključujući poboljšanja kvalitete voda, tla, zraka, stanja biološke i krajobrazne raznolikosti, kulturno – povijesne baštine te kvalitete života stanovništva i javnog zdravlja, od opcije bez provedbe ŽRS ZŽ. Stoga se provođenje planiranih mjera i aktivnosti ŽRS ZŽ smatra najprihvatljivijim varijantnim rješenjem.

Prvi korak tijekom procjene utjecaja ŽRS na okoliš, bio je opis i analiza postojećeg stanja po sastavnicama i opterećenjima na okoliš u skladu s identifikacijom aktivnosti unutar ciljeva odnosno mjera ŽRS čijom provedbom se mogu očekivati značajni utjecaji na okoliš. Također je napravljena analiza postojećih problema i pritisaka posebno onih vezanih uz provedbu ŽRS. Nakon određivanja ciljeva zaštite okoliša provedena je analiza usklađenosti s ciljevima odnosno mjerama i aktivnostima ŽRS.

Tijekom identifikacije aktivnosti unutar mjera ŽRS, došlo se do zaključka da velik dio predviđenih aktivnosti ima pozitivan utjecaj na stanovništvo i kvalitetu života preko unapređenja aktivnosti unutar sektora gospodarstva i pružanja usluga. Također je procjenom utvrđeno da je dio predviđenih aktivnosti namijenjen sektoru zaštite okoliša i prirode te da će se njihovom provedbom ostvariti pozitivan utjecaj na sve sastavnice okoliša.

Slijedom provedenog postupka Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, ocijenjeno je da nije moguće isključiti značajne negativne utjecaje provedbe predmetne ŽRS na ekološku mrežu te je prema Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode (Klasa: UP/I-612-07/16-71/09; Ur. broj: 517-07-2-1-16-4 od dana 08. veljače 2016.g.), provedena Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu. Glavnom ocjenom procijenjeni su mogući utjecaji na područja ekološke mreže i dane mjere zaštite s aspekta ublažavanja utjecaja na područja ekološke mreže, koje će u sljedećim koracima provedbe ovog dokumenta omogućiti da se aktivnosti usmjere na one projekte koji neće ugroziti ciljne stanišne tipove, ciljne vrste i cjelovitost područja ekološke mreže.

Za aktivnosti za koje je identificiran mogući značajan negativan ili pozitivan utjecaj na okoliš, dan je opis utjecaja prema pojedinoj aktivnosti, te je intenzitet utjecaja zaključno prikazan sumarno u tablici. Također su identificirani kumulativni utjecaji te mogući prekogranični utjecaji provedbe ŽRS. Procjena je rezultat ekspertne prosudbe koja se odnosi na stručno mišljenje temeljeno na stručnom znanju s određenog područja primjene, znanja, discipline itd., a koje je odgovarajuće za procjenu koja se provodi. Takvo stručno mišljenje može dati grupa ili osoba koja raspolaže odgovarajućim stručnim obrazovanjem, vještinom ili iskustvom. Ekspertna procjena u okviru izrade Strateške studije, provedena je u skladu s člankom 12. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08).

Za aktivnosti za koje je identificiran mogući značajan negativan utjecaj, dane su mjere zaštite i ublažavanja utjecaja na okoliš. Obzirom na utjecaje koji su prepoznati u okviru izrađenih strateških procjena za odgovarajuće sektorske i višesektorske dokumente na državnoj razini, konzultirane su i po potrebi preuzete mjere zaštite u skladu s obavezom usklađivanja dokumenata niže razine s onima više razine.

K. IZVORI PODATAKA

Kvaliteta zraka, klimatske promjene

1. Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2012. godinu (AZO, listopad 2013.)
2. Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2013. godinu (AZO, prosinac 2014.)
3. Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu (AZO, listopad 2015.)
4. Ocjena kvalitete zraka na području Republike Hrvatske u razdoblju 2006.-2010. godine prema EU direktivi 2008/50/EC“, DHMZ, srpanj 2012
5. Program zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Zadarske županije (Dvokut ECRO, 2011.)
6. Šesto nacionalno izvješće Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC), (DHMZ, listopad 2013.)

Vode

7. Prethodna procjena rizika od poplava – RH: vodno područje rijeke Dunav i jadransko vodno područje (Hrvatske vode, 2013.)
8. Podaci iz projekta „Evidencije i gospodarenje podzemnim vodama“ (Hrvatske vode)

More

9. Studija korištenja i zaštite mora i podmorja na području Zadarske županije (Oikon, 2003.)
10. Akcijski program Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (NN 153/14)
11. Skup značajki dobrog stanja okoliša za morske vode pod suverenitetom Republike Hrvatske i skup ciljeva u zaštiti okoliša i s njima povezanih pokazatelja (IOR, 2014.), Početna procjena stanja okoliša morskih voda (IOR, 2012.) (Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske)
12. Početna procjena stanja morskog okoliša i obalnog područja (Nacrt - Strategija upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske, 2015.)
13. Program praćenja stanja okoliša za područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene na području Zadarske županije (2006.), Izmjene i dopune (Revizija 1)
14. Program praćenja stanja okoliša za područja marikulture na području Zadarske županije (2005.)
15. Program praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja na području Zadarske županije (2005.)
16. Program praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja otpadnim vodama na području Zadarske županije (2006.)
17. Izvješće o ispitivanju pokazatelja praćenja u stupcu vode i sedimentu prema sektorskim programima praćenja stanja okoliša i onečišćenja obalnog i morskog područja Zadarske županije tijekom 2015. godine (Zavod za javno zdravstvo Zadar, 2015.)
18. www.izor.hr

Tlo i poljoprivreda

19. Plan navodnjavanja za područje Zadarske županije (Agronomski fakultet Zagreb, 2006.)
20. Program održivog razvoja poljoprivrede Zadarske županije 2013. – 2015. (2013.)

Šumarstvo i lovstvo

21. "Hrvatske šume" d.o.o. (2006.): Šumskogospodarska osnova šumskogospodarskog područja RH 2006. - 2015, Zagreb, 2006.
22. Oikon d.o.o. (2013.): Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije, Zagreb, ožujak 2013.

23. Hrvatski centar za razminiravanje (2015.): Izvješće o provedbi plana humanitarnog razminiranja i utrošenim finansijskim sredstvima za 2014. godinu
24. AZO (2012.): Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2005. - 2008., Zagreb, 2012.
25. <http://javni-podaci-karta.hrsume.hr/>
26. <http://www.lovac.info/lovacki-portal-lovac-home/karte-lovista-hrvatske.html>
27. Središnja lovna evidencija pri Ministarstvu poljoprivrede (https://lovistarh.mps.hr/lovstvo_javnost/Lovista.aspx)

Bioraznolikost, zaštićena područja, ekološka mreža

28. J. Topić, Lj. Ilijanić, N. Tvrtković i T. Nikolić: Staništa - priručnik za inventarizaciju, kartiranje i praćenje stanja, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb 2006
29. www.natura-jadera.com
30. www.biportal.hr
31. www.ramsar.org
32. Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008 – 2012. (DZZP, 2014.)
33. Izvješće o stanju okoliša RH za razdoblje 2011-2014, 2015.
34. Nacrt Tematske studije: Zaštita i korištenje ekosustava obalnog i morskog područja Hrvatske (2015.)

Krajobraz

35. Andlar, G. i sur., 2011: Kulturni krajobraz i legislativa-stanje u Hrvatskoj, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Društvena istraživanja Zagreb, br. 3., str. 813-835
36. Koščak, B. i sur., 1999: Krajolik - Sadržajna i metoda podloga krajobrazne osnove Hrvatske, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za ukrasno bilje i krajobraznu arhitekturu, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb
37. Marsh, W., M., 1978, Environmental Analysis For Land Use and Site Planning, Department of Physical Geography, The University of Michigan – Flint, Michigan
38. The landscape institute and institute of Environmental Management & Assessment, 2002: Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment – second edition, Spon Press, London

Kulturna baština

39. <http://www.min-kulture.hr/>, web tražilica kulturnih dobara RH
40. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2011., Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015.
41. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2012., Strateški plan Ministarstva kulture 2012.-2014., revidirana verzija

Stanovništvo

42. Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. i 2001. godine
43. Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2009.-2012., 2014.
44. Socijalni plan Zadarske županije 2015. – 2020.
45. Strategija razvoja ljudskih potencijala Zadarske županije 2014. – 2020.

Zdravlje i okoliš

46. Čaldarović, O. i sur., 2007, Sociološka studija o preferencijama u ishrani ribom i drugim proizvodima ribarstva stanovništva Republike Hrvatske, Zagreb
47. Franičević V., 2012, doktorska disertacija: „Preferencije u ishrani ribom u Republici Hrvatskoj sa posebnim obzirom na ribu iz uzgoja“, Split

48. Strateški plan Ministarstva zdravlja za razdoblje 2014-2016.

Promet

49. Idejna studija integriranog prijevoza putnika na području Zadarske županije (2015.)

50. www.izor.hr

Energetika

51. Akcijski plan energetske učinkovitosti Zadarske županije 2015. – 2017. godine (2015.)

Turizam

52. Glavni plan razvoja turizma Zadarske županije 2013 – 2023. (2013.)

53. Strategija razvoja nautičkog turizma RH za razdoblje 2009 – 2019.

Otpad

54. Plan gospodarenja otpadom Zadarske županije 2009 – 2016. godine (APO d.o.o., 2009.)

55. Izvješće o provedbi PGO ŽŽ za 2009 - 2013. godine (Oikon, 2014.)

56. Studija o utjecaju na okoliš Centra za gospodarenje otpadom Zadarske županije (APO d.o.o., 2013.)

Ostalo

57. Prostorni plan Zadarske županije ("Službeni glasnik Zadarske županije" broj 2/01, 6/04, 2/05 - usklađenje, 17/06, 3/10, 15/14, 14/15)

58. Izvješće o stanju okoliša Zadarske županije (Oikon, 2013.)

59. Program zaštite okoliša Zadarske županije (Oikon, 2014.)

60. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora u Zadarskoj županiji (2010.)

61. Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća, Zadarska županija (DLS d.o.o., 2015.)

62. Program razvoja ribarske infrastrukture u Zadarskoj županiji (2012.)

63. Smjernice za integralno upravljanje obalnim područjem Dubrovačko-neretvanske županije (Projekt COASTANCE, 2011.)

64. Strateška studija utjecaja na okoliš Nacionalnog strateškog plana razvoja akvakulture za razdoblje 2014. – 2020. (Oikon d.o.o., 2014.)

65. Strateška studija utjecaja na okoliš Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje 2014. – 2020. (DVOKUT ECRO d.o.o., 2015.)

66. Strateška studija utjecaja na okoliš Višegodišnjeg programa gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014. – 2023. (Ires ekologija d.o.o., ZaVita svetovanje d.o.o., Hidroing d.o.o., Geologija d.o.o., 2015.)

67. Strateška studija utjecaja na okoliš Operativnog programa iz područja konkurentnosti i kohezije za razdoblje 2014. – 2020. (DVOKUT ECRO d.o.o., 2014.)

68. Strateška studija utjecaja na okoliš Operativnog programa Promet 2007. – 2013. (Oikon d.o.o., 2015.)

69. Nacionalna lista pokazatelja (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Zagreb, 2015.)

L. POPIS PROPISA

Kvaliteta zraka

1. Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11 i 47/14)
2. Uredba o utvrđivanju popisa mjernih mjesta za praćenje koncentracija pojedinih onečišćujućih tvari u zraku i lokacija mjernih postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka (NN 22/14)
3. Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14)
4. Uredba o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/2012)
5. Program mjerenja kakvoće zraka u državnoj mreži za trajno praćenje kakvoće zraka (NN 103/14)

Tlo i poljoprivreda

6. Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 39/13, 48/15)
7. Pravilnik o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja (NN 039/13)
8. Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje osobito vrijednog obradivog (P1) i vrijednog obradivog (P2) poljoprivrednog zemljišta (NN 151/13)

Šumarstvo i lovstvo

9. Zakon o šumama (NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14)
10. Zakon o lovstvu (NN 140/05, 75/09, 153/09, 14/14)
11. Pravilnik o uređivanju šuma (NN 079/15)
12. Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (NN 040/06)

Vode

13. Plan upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016-2021. (NN 66/16)
14. Plan provedbe vodno-komunalnih direktiva (revidirani) (Vlada Republike Hrvatske, Zagreb, studeni 2010.g.)
15. Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije 2013.-2017. (NN 117/15)
16. Zakon o vodama (NN 153/09, 130/11, 56/13 i 14/14)
17. Uredba o standardu kakvoće voda (NN 73/13, 151/14, 78/15 i 61/16)
18. Uredba o kakvoći voda za kupanje (NN 51/14)
19. Odluka o određivanju osjetljivih područja (NN 81/10 i 141/15)
20. Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda (NN 80/13, 43/14, 27/15 i 3/16)
21. Pravilnik o granicama područja podslivova, malih slivova i sektora (NN 97/10 i 31/13)
22. Odluka o granicama vodnih područja (NN 79/10)
23. Odluka o zaštiti izvorišta pitke vode izvora unutar slijeva Bokanjac – Poličnik (Zdenci B-4 i B-5, Jezerce, Oko, Boljkovac i Golubinka) (Službeni glasnik Zadarske županije, br. 9/14)

More

24. Uredba o kakvoći mora za kupanje (NN 73/08)
25. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN 92/08)
26. Zakon o morskom ribarstvu (NN 81/13, 14/14, 152/14)
27. Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru (NN 63/10, 141/10, 148/10, 52/11, 144/11 i 55/13)
28. Pravilnik o kriterijima o pogodnosti dijelova pomorskog dobra za uzgoj riba i drugih morskih organizama (NN 59/12)

- 29. Pravilnik o očevidniku o uzgoju ribe i drugih morskih organizama (NN 76/11, 52/12 i 16/13)
- 30. Pravilnik o akvakulturi (NN 82/05, 59/09, 156/09, 53/10, 3/11 i 149/11)

Bioraznolikost, zaštićena područja, ekološka mreža

- 31. Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15)
- 32. Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13)
- 33. Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/14)
- 34. Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama (NN 144/13)
- 35. Pravilnik o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14)
- 36. Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15)

Krajobraz

- 37. Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima (NN 144/02)
- 38. Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13)

Kulturna baština

- 39. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 069/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15)
- 40. Pravilnik o arheološkim istraživanjima (NN 102/10)
- 41. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN 89/11 i 130/13)

Zdravlje i okoliš

- 42. Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12, 70/12, 144/12, 82/13, 159/13, 22/14, 154/14)
- 43. Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode (NN 47/08)
- 44. Uredba o kakvoći mora za kupanje (NN 73/08)
- 45. Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja (NN 91/10)
- 46. Pravilnik o zaštiti od elektromagnetskih polja (NN 146/14)

Buka

- 47. Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13 i 153/13)
- 48. Pravilnik o djelatnostima za koje je potrebno utvrditi provedbu mjera za zaštitu od buke (NN 91/07)
- 49. Pravilnik o mjerama zaštite od buke izvora na otvorenom prostoru (NN 156/08)
- 50. Pravilnik o načinu izrade i sadržaju karata buke i akcijskih planova te o načinu izračuna dopuštenih indikatora buke (NN 75/09)
- 51. Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04)
- 52. Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu (NN 46/08)

Promet

- 53. Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. godine (NN 131/14)
- 54. Zakon o cestama (NN 84/11, 18/13, 22/13, 54/13, 148/13 i 92/14)
- 55. Zakon o prijevozu u cestovnom prometu (NN 82/13)
- 56. Zakon o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15 i 89/15)
- 57. Uredba o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta (NN 34/12)

- 58. Odluka o razvrstavanju javnih cesta (NN 66/15)
- 59. Odluka o razvrstavanju željezničkih pruga (NN 3/14)
- 60. Program građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2013. do 2016. godine (NN 01/14 i 151/14)

Pomorstvo

- 61. Pomorski zakonik (NN 181/04, 76/07, 146/08, 56/13)
- 62. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03, 141/06)
- 63. Uredba o uvjetima za dolazak i boravak stranih jahti i brodica namijenjenih sportu i razonodi u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske (NN 97/13)
- 64. Pravilnik o sigurnosti pomorske plovidbe u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske te načinu i uvjetima obavljanja nadzora i upravljanja pomorskim prometom (NN 79/13, 140/14)
- 65. Pravilnik o upravljanju i nadzoru vodenog balasta (NN 55/07, 128/12)
- 66. Pravilnik o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutrašnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske (NN 90/05, 10/08, 127/10, 80/12)
- 67. Pravilnik o prijevozu opasnih tvari u unutarnjim vodama (NN 106/08)
- 68. Pravilnik o zaštiti morskog okoliša u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu Republike Hrvatske (NN 47/08)
- 69. Pravilnik o rukovanju opasnim tvarima, uvjetima i načinu obavljanja prijevoza u pomorskom prometu, ukrcavanja i iskrcavanja opasnih tvari, rasutog i ostalog tereta u lukama, te načinu sprječavanja širenja isteklih ulja u lukama (NN 51/05, 127/10, 34/13, 88/13, 79/15)
- 70. Pravilnik o načinu obavljanja prijevoza opasnih tvari u pomorskom prometu (NN 79/96, 76/02)
- 71. Naredba o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije (NN 117/12)

Industrija

- 72. Uredba o sprječavanju velikih nesreća koje uključuju opasne tvari (NN 44/14)
- 73. Uredba o okolišnoj dozvoli (NN 8/14)
- 74. Pravilnik o registru onečišćavanja okoliša (NN 35/08, 87/15)
- 75. Pravilnik o registru postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari i o očevidniku prijavljenih velikih nesreća (NN 139/14)

Akcidenti

- 76. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN 92/08)
- 77. Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 79/07)
- 78. Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95 i 56/10)
- 79. Zakon o zaštiti na radu (NN 71/14, 118/14, 154/14)
- 80. Zakon o zaštiti od požara (NN 92/10)
- 81. Pravilniku o hidrantskoj mreži za gašenje požara (NN 8/06)
- 82. Pravilnik o izradi procjene rizika (NN 112/14)
- 83. Pravilnik o izradi procjene ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije (NN 35/94, 110/05 i 28/10)
- 84. Pravilnik o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima (NN 51/08)
- 85. Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada (NN 29/13)
- 86. Objava dopune popisa izabranih stručno i tehnički osposobljenih pravnih i fizičkih osoba na otklanjanju posljedica nastalih u slučajevima iznenadnog zagađenja (NN 103/01 i 22/05)

Energetika

- 87. Zakon o energiji (NN 120/12, 14/14)

Svjetlosno onečišćenje

88. Zakon o zaštiti od svjetlosnog onečišćenja (NN 114/11)

Turizam

89. Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 152/08)

Otpad

90. Odluka o donošenju Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. - 2022. godine (NN 3/17)

91. Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13)

92. Pravilnik o katalogu otpada (NN 90/15)

93. Pravilnik o građevnom otpadu i otpadu koji sadrži azbest (NN 69/16)

94. Pravilnik o ambalaži i otpadnoj ambalaži (NN 88/15 i 78/16)

95. Pravilnik o gospodarenju muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kada se mulj koristi u poljoprivredi (NN 38/08)